תלמוד בבלי · סדר מועד

יומא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יומא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יומא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 6
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 12
דף ה: 13
דף ו. 13
דף ו: 14
דף ז. 15
דף ז: 16
דף ח. 16
דף ח: 17
דף ט. 18
דף ט: 18
דף י. 20
דף י: 22
דף יא. 23
דף יא: 24
דף יב. 25
דף יב: 26
דף יג. 27
דף יג: 28
דף יד. 29
דף יד: 30
דף טו. 31
דף טו: 32
דף טז. 33
דף טז: 34
דף יז. 34
דף יז: 34
דף יח. 35
דף יח: 36
דף יט. 37
דף יט: 38
דף כ. 40
דף כ: 40
דף כא. 41
דף כא: 42
דף כב. 44
דף כב: 45
דף כג. 46
דף כג: 48
דף כד. 49
דף כד: 50
דף כה. 51
דף כה: 52
דף כו. 53
דף כו: 54
דף כז. 55
דף כז: 56
דף כח. 57
דף כח: 57
דף כט. 59
דף כט: 60
דף ל. 60
דף ל: 61
דף לא. 62
דף לא: 62
דף לב. 63
דף לב: 64

דף לג. 66
דף לג: 67
דף לד. 68
דף לד: 68
דף לה. 69
דף לה: 69
דף לו. 71
דף לו: 72
דף לז. 73
דף לז: 74
דף לח. 75
דף לח: 76
דף לט. 78
דף לט: 80
דף מ. 81
דף מ: 82
דף מא. 83
דף מא: 84
דף מב. 85
דף מב: 86
דף מג. 87
דף מג: 88
דף מד. 89
דף מד: 90
דף מה. 91
דף מה: 92
דף מו. 93
דף מו: 94
דף מז. 95
דף מז: 96
דף מח. 97
דף מח: 98
דף מט. 98
דף מט: 99
דף נ. 100
דף נ: 101
דף נא. 102
דף נא: 103
דף נב. 104
דף נב: 104
דף נג. 105
דף נג: 107
דף נד. 109
דף נד: 111
דף נה. 111
דף נה: 113
דף נו. 113
דף נו: 113
דף נז. 114
דף נז: 115
דף נח. 116
דף נח: 117
דף נט. 118
דף נט: 120
דף ס. 120
דף ס: 121
דף סא. 121
דף סא: 123
דף סב. 124
דף סב: 124
דף סג. 126
דף סג: 127
דף סד. 128
דף סד: 129

דף סה. 129
דף סה: 130
דף סו. 131
דף סו: 132
דף סז. 133
דף סז: 134
דף סח. 135
דף סח: 136
דף סט. 138
דף סט: 139
דף ע. 141
דף ע: 142
דף עא. 143
דף עא: 144
דף עב. 146
דף עב: 147
דף עג. 148
דף עג: 149
דף עד. 151
דף עד: 151
דף עה. 153
דף עה: 155
דף עו. 157
דף עו: 158
דף עז. 159
דף עז: 161
דף עח. 162
דף עח: 164
דף עט. 165
דף עט: 165
דף פ. 167
דף פ: 168
דף פא. 169
דף פא: 171
דף פב. 172
דף פב: 173
דף פג. 173
דף פג: 175
דף פד. 176
דף פד: 178
דף פה. 179
דף פה: 180
דף פו. 182
דף פו: 184
דף פז. 186
דף פז: 188
דף פח. 189

דף ב.

שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין. וּמַתְקִינִין לוֹ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו שֶׁמָּא יֶאֱרַע בּוֹ פְּסוּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמָּא תָּמוּת אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ״, ״בֵּיתוֹ״ — זוֹ אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אֵין לַדָּבָר סוֹף.

גְּמָ׳ תְּנַן הָתָם: שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם שְׁרִיפַת הַפָּרָה הָיוּ מַפְרִישִׁין כֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ לַלִּשְׁכָּה שֶׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה צָפוֹנָה מִזְרָחָה, וְלִשְׁכַּת בֵּית הָאֶבֶן הָיְתָה נִקְרֵאת. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ לִשְׁכַּת בֵּית הָאֶבֶן — שֶׁכָּל מַעֲשֶׂיהָ בִּכְלֵי גְלָלִים, בִּכְלֵי אֲבָנִים, וּבִכְלֵי אֲדָמָה.

מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּטָבוּל יוֹם כָּשֵׁר בַּפָּרָה, דִּתְנַן: מְטַמְּאִין הָיוּ הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ, לְהוֹצִיא מִלִּבָּן שֶׁל צְדוּקִין, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: בִּמְעוֹרְבֵי הַשֶּׁמֶשׁ הָיְתָה נַעֲשֵׂית.

תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן: כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, וּכְלֵי אֲדָמָה — דְּלָא לִיקַבְּלוּ טוּמְאָה, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיזַלְזְלוּ בַּהּ.

מַאי שְׁנָא צָפוֹנָה מִזְרָחָה? כֵּיוָן דְּחַטָּאת הִיא, וְחַטָּאת טְעוּנָה צָפוֹנָה. וּכְתִיב בָּהּ: ״אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד״ — תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן לִשְׁכָּה צָפוֹנָה מִזְרָחָה, כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי לַהּ הֶיכֵּירָא.

מַאי ״בִּירָה״? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָקוֹם הָיָה בְּהַר הַבַּיִת וּ״בִירָה״ שְׁמוֹ. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל הַמְקֻדָּשׁ כּוּלּוֹ קָרוּי ״בִּירָה״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַבִּירָה אֲשֶׁר הַכִּינוֹתִי״.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב מְנִיוֹמֵי בַּר חִלְקִיָּה אָמַר רַבִּי מַתְחִסְיָא בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: ״כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה׳ לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם״. ״לַעֲשׂוֹת״ — אֵלּוּ מַעֲשֵׂי פָּרָה, ״לְכַפֵּר״ — אֵלּוּ מַעֲשֵׂי יוֹם הַכִּפּוּרִים.

בִּשְׁלָמָא, כּוּלֵּיהּ קְרָא בְּפָרָה לֹא מִתּוֹקֵם — ״לְכַפֵּר״ כְּתִיב, וּפָרָה לָאו בַּת כַּפָּרָה הִיא. אֶלָּא, אֵימָא כּוּלֵּיהּ קְרָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּתִיב!

אָמְרִי: יָלִיף ״צִוָּה״ ״צִוָּה״. כְּתִיב הָכָא: ״צִוָּה ה׳ לַעֲשׂוֹת״, וּכְתִיב הָתָם: ״זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ לֵאמֹר״. מָה לְהַלָּן פָּרָה, אַף כָּאן פָּרָה. וּמָה כָּאן פְּרִישָׁה, אַף לְהַלָּן פְּרִישָׁה.

דף ב:

וְאֵימָא, ״צִוָּה״ [״צִוָּה״] דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּכְתִיב: ״וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת מֹשֶׁה״? דְּנִין ״צִוָּה״ דְּלִפְנֵי עֲשִׂיָּה מִ״צִוָּה״ דְּלִפְנֵי עֲשִׂיָּה, וְאֵין דְּנִין ״צִוָּה״ דְּלְאַחַר עֲשִׂיָּה מִ״צִוָּה״ דְּלִפְנֵי עֲשִׂיָּה.

וְאֵימָא ״צִוָּה״ דְּקָרְבָּנוֹת, דִּכְתִיב: ״בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״? דְּנִין ״צִוָּה״ מִ״צִוָּה״ וְאֵין דְּנִין ״צַוֹּתוֹ״ מִ״צִוָּה״.

וּמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? וְהָתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״וְשָׁב הַכֹּהֵן״ ״וּבָא הַכֹּהֵן״, זוֹ הִיא ״שִׁיבָה״, זוֹ הִיא ״בִּיאָה״!

הָנֵי מִילֵּי, הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ. אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ — מִדְּדָמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן.

״לְכַפֵּר״ אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְאֵימָא כַּפָּרָה דְּקָרְבָּנוֹת!

מִי יָדְעִינַן הֵי כֹּהֵן מִתְרְמֵי, דְּבָעֵי לֵיהּ פְּרִישָׁה? אָמְרִי, אַלְמָה לָא?! נִיבְעֵי לֵיהּ פְּרִישָׁה לְכוּלֵּיהּ מִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב! דְּנִין דָּבָר שֶׁקָּבוּעַ לוֹ זְמַן מִדָּבָר שֶׁקָּבוּעַ לוֹ זְמַן, לְאַפּוֹקֵי קָרְבָּנוֹת, דְּכָל יוֹמָא אִיתַּנְהוּ.

וְאֵימָא רְגָלִים! דְּנִין דָּבָר שֶׁנִּוֹהֵג פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּבָר הַנּוֹהֵג פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, לְאַפּוֹקֵי רְגָלִים, דְּלָאו פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה נִינְהוּ.

וְאֵימָא רֶגֶל אֶחָד! וְכִי תֵּימָא: לָא יָדְעִינַן הֵי מִינַּיְיהוּ, אִי חַג הַמַּצּוֹת, הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה, אִי חַג הַסּוּכּוֹת, הוֹאִיל וּמְרוּבֶּה מִצְוָותוֹ!

אֶלָּא: דְּנִין פְּרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד, מִפְּרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד. וְאֵין דְּנִין פְּרִישַׁת שִׁבְעָה לְשִׁבְעָה, מִפְּרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד.

וְאֵימָא שְׁמִינִי, דִּפְרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד הוּא! דְּנִין דָּבָר שֶׁאֵין קְדוּשָּׁה לְפָנָיו מִדָּבָר שֶׁאֵין קְדוּשָּׁה לְפָנָיו, וְאֵין דְּנִין דָּבָר שֶׁיֵּשׁ קְדוּשָּׁה לְפָנָיו מִדָּבָר שֶׁאֵין קְדוּשָּׁה לְפָנָיו.

וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא? הַשְׁתָּא דָּבָר שֶׁאֵין קְדוּשָּׁה לְפָנָיו בָּעֵי פְּרִישָׁה, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ קְדוּשָּׁה לְפָנָיו — לָא כָּל שֶׁכֵּן! אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: לָא, ״הַזֶּה״ כְּתִיב: כְּזֶה.

רַב אָשֵׁי אָמַר: מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּעִיקַּר רֶגֶל לָא בָּעֵי פְּרִישָׁה, טָפֵל דִּידֵיהּ בָּעֵי פְּרִישָׁה? וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר שְׁמִינִי רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא, הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן

דף ג.

פָּוֵי״ר קָשֶׁ״ב.

אֲבָל לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִין, תַּשְׁלוּמִין דְּרִאשׁוֹן הוּא, דְּהָא תְּנַן: מִי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג — חוֹגֵג וְהוֹלֵךְ כָּל הָרֶגֶל כּוּלּוֹ, וְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג.

וְאֵימָא עֲצֶרֶת, דִּפְרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד הוּא! אָמַר רַבִּי אַבָּא: דְּנִין פַּר אֶחָד וְאַיִל אֶחָד מִפַּר אֶחָד וְאַיִל אֶחָד, לְאַפּוֹקֵי עֲצֶרֶת דְּשָׁנֵי אֵילִים נִינְהוּ.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר יוֹם הַכִּפּוּרִים אַיִל אֶחָד הוּא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שְׁנֵי אֵילִים נִינְהוּ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר! דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אַיִל אֶחָד, הוּא הָאָמוּר כָּאן, הוּא הָאָמוּר בְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁנֵי אֵילִים הֵם, אֶחָד הָאָמוּר כָּאן, וְאֶחָד הָאָמוּר בְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: הָתָם חַד לְחוֹבַת הַיּוֹם, וְחַד לְמוּסָפִין. לְאַפּוֹקֵי עֲצֶרֶת, דְּתַרְוַיְיהוּ חוֹבַת הַיּוֹם נִינְהוּ.

וְאֵימָא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דִּפְרִישַׁת שִׁבְעָה לְיוֹם אֶחָד הוּא! אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: דָּנִין פָּר וְאַיִל שֶׁלּוֹ מִפָּר וְאַיִל שֶׁלּוֹ. לְאַפּוֹקֵי עֲצֶרֶת וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּצִיבּוּר נִינְהוּ. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר ״קַח לְךָ״ — מִשֶּׁלְךָ,

דף ג:

״עֲשֵׂה לְךָ״ — מִשֶּׁלְךָ, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מִשֶּׁל צִבּוּר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דְּתַנְיָא: ״קַח לְךָ״ — מִשֶּׁלְךָ, וַ״עֲשֵׂה לְךָ״ — מִשֶּׁלְךָ, ״וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ״ — מִשֶּׁל צִבּוּר, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: בֵּין ״קַח לְךָ״, בֵּין ״וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ״ — מִשֶּׁל צִבּוּר, וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״קַח לְךָ״ — כְּבָיְכוֹל מִשֶּׁלְךָ אֲנִי רוֹצֶה יוֹתֵר מִשֶּׁלָּהֶם.

אַבָּא חָנָן אָמַר מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״וְעָשִׂיתָ לְךָ אָרוֹן עֵץ״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״וְעָשׂוּ אָרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים״, הָא כֵּיצַד? כָּאן בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם!

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּקִיחוֹת דְּעָלְמָא וַעֲשִׂיּוֹת דְּעָלְמָא. קִיחוֹת דְּעָלְמָא — ״קַח לְךָ סַמִּים״. עֲשִׂיּוֹת דְּעָלְמָא — ״עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף״. אֲבָל הָנָךְ פָּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ דְּמִשֶּׁלְךָ הוּא. בְּמִלּוּאִים מִכְּדֵי כְּתִיב: ״וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר עִזִּים לְחַטָּאת״. ״וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: ״קַח לְךָ״ — מִשֶּׁלְךָ הוּא.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מִכְּדֵי כְּתִיב: ״בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְגוֹ׳ ... וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת״. ״וְהִקְרִיב אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: הַאי ״לוֹ״ — מִשֶּׁלּוֹ הוּא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: דָּנִין פַּר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעוֹלָה מִפַּר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעוֹלָה, לְאַפּוֹקֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַעֲצֶרֶת — דְּתַרְוַיְיהוּ עוֹלוֹת נִינְהוּ.

רָבִינָא אָמַר: דָּנִין עֲבוֹדָה בְּכֹהֵן גָּדוֹל מֵעֲבוֹדָה בְּכֹהֵן גָּדוֹל, לְאַפּוֹקֵי כּוּתִּלְהוּ קוּשְׁיְיתִין — דְּלָאו עֲבוֹדָה בְּכֹהֵן גָּדוֹל נִינְהוּ.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי אָמַר רָבִינָא: דָּנִין עֲבוֹדָה תְּחִלָּה מֵעֲבוֹדָה תְּחִלָּה, לְאַפּוֹקֵי הָנֵי — דְּלָאו תְּחִלָּה נִינְהוּ. מַאי תְּחִלָּה? אֵילֵימָא תְּחִלָּה בְּכֹהֵן גָּדוֹל — הַיְינוּ קַמַּיְיתָא. אֶלָּא, עֲבוֹדָה תְּחִלָּה בַּמָּקוֹם מֵעֲבוֹדָה תְּחִלָּה בַּמָּקוֹם.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: רַבִּי יוֹחָנָן מַתְנֵי חֲדָא, [רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי] מַתְנֵי תַּרְתֵּי. רַבִּי יוֹחָנָן מַתְנֵי חֲדָא: ״לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים. [וְיהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי] מַתְנֵי תַּרְתֵּי: ״לַעֲשׂוֹת״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה פָּרָה, ״לְכַפֵּר״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.

רַבִּי יוֹחָנָן מַתְנֵי חֲדָא? וְהָא אֲנַן תְּנַן: שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְשִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם שְׁרֵיפַת הַפָּרָה! מַעֲלֶה בְּעָלְמָא.

וְהָא אָמַר רַבִּי מְנִיּוֹמֵי בַּר חִלְקִיָּה אָמַר רַבִּי מַחְסֵיָא בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ״כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה׳ לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם״, ״לַעֲשׂוֹת״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה פָּרָה, ״לְכַפֵּר״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים! הָהוּא דְּרַבֵּיהּ. דְּכִי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״לַעֲשׂוֹת״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה פָּרָה, ״לְכַפֵּר״ — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.

אָמַר לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: מֵהֵיכָא קָא יָלְפַתְּ לַהּ — מִמִּלּוּאִים, אִי מָה מִלּוּאִים כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן, אַף הָכָא נָמֵי — כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן.

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: ״וּמַתְקִינִין לוֹ כֹּהֵן אַחֵר״, וְלָא קָתָנֵי ״מַפְרִישִׁין״! וְכִי תֵּימָא: מַאי ״מַתְקִינִין״ — ״מַפְרִישִׁין״, לֵיתָנֵי אוֹ אִידֵּי וְאִידֵּי ״מַתְקִינִין״, אוֹ אִידֵּי וְאִידֵּי ״מַפְרִישִׁין״.

אָמַר לֵיהּ: אֶלָּא מָר מֵהֵיכָא יָלֵיף לַהּ? אָמַר: מִסִּינַי, דִּכְתִיב: ״וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד ה׳ עַל הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי״, מִכְּדֵי כְּתִיב: ״וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי״, מַאי ״שֵׁשֶׁת יָמִים״? זֶה בָּנָה אָב: שֶׁכָּל הַנִּכְנָס בְּמַחֲנֵה שְׁכִינָה, טָעוּן פְּרִישַׁת שִׁשָּׁה.

וְהָא אֲנַן שִׁבְעָה תְּנַן! מַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הִיא, דְּחַיֵּישׁ

דף ד.

לְטוּמְאַת בֵּיתוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: בִּשְׁלָמָא לְדִידִי דְּיָלֵיפְנָא מִמִּלּוּאִים, הַיְינוּ דְּתַנְיָא: זֶה וְזֶה מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, דַּהֲוַאי נָמֵי הַזָּאָה בְּמִלּוּאִים. אֶלָּא לְדִידָךְ דְּיָלְפַתְּ מִסִּינַי, הַזָּאָה בְּסִינַי מִי הֲוַאי?

אָמַר לֵיהּ: וּלְטַעְמִיךְ מִי נִיחָא? בְּמִלּוּאִים דָּם, הָכָא מַיִם! הָא לָא קַשְׁיָא, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: נִכְנְסוּ מַיִם תַּחַת דָּם. אֶלָּא לְדִידָךְ, הַזָּאָה בְּסִינַי מִי הֲוַאי? אָמַר לֵיהּ: מַעֲלֶה בְּעָלְמָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: ״בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ״, בְּמַה שֶׁאָמוּר בָּעִנְיָן, מַאי הִיא — בְּעִנְיָן דְּמִלּוּאִים. וּמָה אָמוּר בְּעִנְיָן דְּמִלּוּאִים — אַהֲרֹן פֵּירַשׁ שִׁבְעָה וְשִׁמַּשׁ יוֹם אֶחָד, וּמֹשֶׁה מָסַר לוֹ כָּל שִׁבְעָה כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בָּעֲבוֹדָה.

וְאַף לְדוֹרוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵשׁ שִׁבְעָה וּמְשַׁמֵּשׁ יוֹם אֶחָד, וּשְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִתַּלְמִידָיו שֶׁל מֹשֶׁה — לְאַפּוֹקֵי צַדּוּקִין, מוֹסְרִין לוֹ כָּל שִׁבְעָה כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בָּעֲבוֹדָה.
מִכָּאן אָמְרוּ: שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פַּרְוָהֲרִין.
וּכְשֵׁם שֶׁמַּפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל, כָּךְ מַפְרִישִׁין כֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה לַלִּשְׁכָּה שֶׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה צְפוֹנָה מִזְרָחָה. וְאֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם.
וְאִם תֹּאמַר: בְּמִלּוּאִים דָּם, הָכָא מַיִם, אָמַרְתָּ: נִכְנְסוּ מַיִם תַּחַת דָּם. וְאוֹמֵר "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם". "לַעֲשׂוֹת" — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה פָּרָה, "לְכַפֵּר" — אֵלּוּ מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.
וְהַאי "בְּזֹאת" מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ, בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעוֹלָה! אָמְרִי: אִי לְקָרְבָּן לְחוֹדֵיהּ, לֵימָא קְרָא "בְּזֶה" אוֹ "בְּאֵלֶּה", מַאי "בְּזֹאת" — שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.
מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא: יוֹם הַכִּפּוּרִים קָמָא הוּא דְּבָעֵי פְּרִישָׁה, כְּדְאַשְׁכְּחַן בְּמִלּוּאִים אֲבָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּעָלְמָא לָא. אִי נָמֵי: כֹּהֵן גָּדוֹל קָמָא הוּא דְּבָעֵי פְּרִישָׁה, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּעָלְמָא לָא, תָּא שְׁמַע: "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה וְכוּ'".
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ: מֹשֶׁה עָלָה בֶּעָנָן, וְנִתְכַּסָּה בֶּעָנָן, וְנִתְקַדֵּשׁ בֶּעָנָן, כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל בִּקְדוּשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי" — זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה אַחַר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, שֶׁהָיוּ תְּחִלָּה לְאַרְבָּעִים יוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד ה'" — מֵרֹאשׁ חוֹדֶשׁ.

דף ד:

"וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן", לָהָר. "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — [מֹשֶׁה] וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, וְלֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לַחְלֵק כָּבוֹד לְמֹשֶׁה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְמָרֵק אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁבְּמֵעָיו, לְשׁוּמוֹ כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת.
רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְאַיֵּים עָלָיו, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא תּוֹרָה נִיתֶּנֶת בְּאֵימָה, בִּרְתֵּת וּבְזִיעַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה". מַאי "וְגִילוּ בִּרְעָדָה"? אָמַר רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה אָמַר רַב: בְּמָקוֹם גִּילָה שָׁם תְּהֵא רְעָדָה.
בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבִּי עֲקִיבָא? בִּפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: בְּשִׁשָּׁה בְּחוֹדֶשׁ נִיתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה בּוֹ. מַאן דְּאָמַר בְּשִׁשָּׁה: בְּשִׁשָּׁה נִיתְּנָה, וּבְשִׁבְעָה עָלָה (דִּכְתִיב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי"). מַאן דְּאָמַר בְּשִׁבְעָה: בְּשִׁבְעָה נִיתְּנָה, וּבְשִׁבְעָה עָלָה, [דִּכְתִיב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי"].

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר לַהּ כְּתַנָּא קַמָּא, דְּאָמַר בְּשִׁשָּׁה בַּחוֹדֶשׁ נִיתְּנָה תּוֹרָה, הִלְכָךְ זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה אַחַר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. "וַיִּשְׁכּוֹן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שִׁשֶּׁת יָמִים" — לְמֹשֶׁה, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" — לְקַבּוֹלֵי שְׂאָר תּוֹרָה. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "וַיִּשְׁכּוֹן כְּבוֹד ה'" מֵרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, "וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן לָהָר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" לְקַבּוֹלֵי עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, הָא קַבִּילוּ לְהוּ מִשִּׁשָּׁה, וְהָא אִסְתַּלַּק עָנָן מִשִּׁשָּׁה!

וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: בְּשִׁבְעָה בַּחוֹדֶשׁ נִיתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, הַיְינוּ דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת: עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָה דְּסִיוָן, וְשִׁיתְּסַר דְּתַמּוּז, מָלוּ לְהוּ אַרְבְּעִין יוֹמִין דַּהֲוָה בָּהָר, וּבְשִׁבְסַר בְּתַמּוּז נָחֵית וַאֲתָא וְתַבְרִינְהוּ לְלוּחוֹת.

אֶלָּא לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: שִׁשָּׁה דִּפְרִישָׁה וְאַרְבְּעִין דְּהַר, עַד עֶשְׂרִין וּתְלָת בְּתַמּוּז לָא אִתַּבּוּר לוּחוֹת! אָמַר לְךָ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: אַרְבְּעִין דְּהַר בַּהֲדֵי שִׁשָּׁה דִּפְרִישָׁה.

אָמַר מָר: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — מֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — מֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, וְלֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לַחְלֹק לוֹ כָּבוֹד לְמֹשֶׁה.

מֵיתִיבִי: "קוֹל לוֹ", "קוֹל אֵלָיו" — מֹשֶׁה שָׁמַע וְכָל יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ! לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּסִינַי, הָא — בְּאֹהֶל מוֹעֵד. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, לָא קַשְׁיָא: הָא — בִּקְרִיאָה, הָא — בְּדִבּוּר.

רַבִּי זְרִיקָא רְמֵי קְרָאֵי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא: רַבִּי אֶלְעָזָר רָמֵי, כְּתִיב: "וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן", וּכְתִיב: "וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן"! מְלַמֵּד שֶׁהִתְפָּסוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה וֶהֱבִיאוֹ בֶּעָנָן.

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: נֶאֱמַר כָּאן "בְּתוֹךְ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "בְּתוֹךְ" — "וְיָבוֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם". מָה לְהַלָּן שְׁבִיל, דִּכְתִיב: "וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה", אַף כָּאן שְׁבִיל.

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר", לְמָה הִקְדִּים קְרִיאָה לְדִיבּוּר? לִימְּדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם דָּבָר לַחֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן קוֹרֵהוּ. מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי חֲנִינָא. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לֹא יֹאמַר אָדָם דָּבָר לַחֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן קוֹרֵהוּ. "לֵאמֹר", אָמַר רַבִּי (מוֹסְיָא בַּר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי מַסְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי מוֹסְיָא) רַבָּה: מִנַּיִן לָאוֹמֵר דָּבָר לַחֲבֵירוֹ שֶׁהוּא בְּבַל יֹאמַר עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: לֵךְ אֱמוֹר — שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר".

מִכְלָל דְּתַרְוַוייְהוּ סְבִירָא לְהוּ מְלוּאִים כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן. דְּאִיתְּמַר: מְלוּאִים, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא, חַד אָמַר: כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן, וְחַד אָמַר: דָּבָר הַמְעַכֵּב לְדוֹרוֹת — מְעַכֵּב בָּהֶן, שֶׁאֵין מְעַכֵּב לְדוֹרוֹת — אֵין מְעַכֵּב בָּהֶן.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן. מִדְּקָאָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אִי מָה מְלוּאִים כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן, וְלָא קָא מַהְדַּר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי. תִּסְתַּיֵּים.
מַאי בֵּינַיְיהוּ?

דף ה.

אָמַר רַב יוֹסֵף: סְמִיכָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן — סְמִיכָה מְעַכְּבָא, לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מְעַכֵּב לְדוֹרוֹת אֵין מְעַכֵּב בָּהֶן — סְמִיכָה לָא מְעַכְּבָא.
וּלְדוֹרוֹת מְנָא לַן דְּלָא מְעַכְּבָא? דְּתַנְיָא: "וְסָמַךְ" "וְנִרְצָה". וְכִי סְמִיכָה מְכַפֶּרֶת? וַהֲלֹא אֵין כַּפָּרָה אֶלָּא בְּדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר"!
וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְסָמַךְ" "וְנִרְצָה"? שֶׁאִם עָשָׂאהּ לִסְמִיכָה שְׁיָרֵי מִצְוָה — מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ לֹא כִּפֵּר, וְכִפֵּר!
רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: תְּנוּפָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן — מְעַכְּבָא. וּלְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מְעַכֵּב לְדוֹרוֹת אֵין מְעַכֵּב בָּהֶן — לָא מְעַכְּבָא.
וּלְדוֹרוֹת מְנָא לַן דְּלָא מְעַכְּבָא? דְּתַנְיָא: "לִתְנוּפָה לְכַפֵּר". וְכִי תְּנוּפָה מְכַפֶּרֶת? וַהֲלֹא אֵין כַּפָּרָה אֶלָּא בְּדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר"! וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לִתְנוּפָה לְכַפֵּר"? שֶׁאִם עָשָׂאהּ לִתְנוּפָה שְׁיָרֵי מִצְוָה — מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ לֹא כִּפֵּר, וְכִפֵּר.
רַב פָּפָּא אָמַר: פְּרִישַׁת שִׁבְעָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן — מְעַכְּבָא. לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב לְדוֹרוֹת אֵינוֹ מְעַכֵּב בָּהֶן — לָא מְעַכְּבָא.
וּלְדוֹרוֹת מְנָא לַן דְּלָא מְעַכְּבָא? מִדְּקָא תָנֵי "מַתְקִינִין", וְלָא קָתָנֵי "מַפְרִישִׁין".
רָבִינָא אָמַר: רִיבּוּי שִׁבְעָה וּמִשִּׁיחָה שִׁבְעָה, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב בָּהֶן — מְעַכְּבָא. לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מְעַכֵּב לְדוֹרוֹת אֵין מְעַכֵּב בָּהֶן — לָא מְעַכְּבָא.
וּלְדוֹרוֹת מְנָא לַן דְּלָא מְעַכְּבָא? דְּתַנְיָא: "וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְמַשַּׁח אוֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר?
לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשָׁם הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו", אֵין לִי אֶלָּא נִתְרַבָּה שִׁבְעָה וְנִמְשַׁח שִׁבְעָה. נִתְרַבָּה שִׁבְעָה וְנִמְשַׁח יוֹם אֶחָד, נִתְרַבָּה יוֹם אֶחָד וְנִמְשַׁח שִׁבְעָה מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר יִמְשַׁח אוֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת יָדוֹ" — מִכָּל מָקוֹם.
אַשְׁכְּחַן רִיבּוּי שִׁבְעָה לְכַתְּחִלָּה, מִשִּׁיחָה שִׁבְעָה לְכַתְּחִלָּה מְנָא לַן?
אִיבָּעֵית אֵימָא מִדְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵהּ. וְאִיבָּעֵית אֵימָא דְּאָמַר קְרָא: "וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לִבְנָיו אַחֲרָיו לְמָשְׁחָה בָהֶם וּלְמַלֵּא בָם אֶת יָדָם", אִיתַּקַּשׁ מְשִׁיחָה לְרִיבּוּי: מָה רִיבּוּי שִׁבְעָה, אַף מְשִׁיחָה שִׁבְעָה.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר כָּל הַכָּתוּב בָּהֶן מְעַכֵּב? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּיסְנָא, אָמַר קְרָא: "וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כָּכָה". "כָּכָה" עִיכּוּבָא הוּא. תִּינַח כֹּל

דף ה:

מִילְתָא דְּכְתִיבָא בְּהַאי עִנְיָנָא. מִילְתָא דְּלָא כְּתִיבָא בְּהַאי עִנְיָנָא מְנָא לַן?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: "לֵילִיף "פֶּתַח" "פֶּתַח". רַב מְשַׁרְשְׁיָא אָמַר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת ה'" — עִכּוּבָא. רַב אָשֵׁי אָמַר: "כִּי כֵן צִוַּיתִי" — עִכּוּבָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: "כִּי כֵן צִוֵּיתִי", "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי", "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'". "כִּי כֵן צִוֵּיתִי" — בַּאֲנִינוּת יֹאכְלוּהָ. "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי" — בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה אָמַר לָהֶם. "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'" — וְלֹא מֵאַלַּי אֲנִי אוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מִכְנָסַיִם אֵין כְּתוּבִין בַּפָּרָשָׁה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֹתָם לְכַהֵן" — לְהָבִיא הַמִּכְנָסַיִם וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה.

בְּשִׁלְמָא מִכְנָסַיִם כְּתִיבִי בְּעִנְיָנָא דִּבְגָדִים, אֶלָּא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מְנָא לַן? אָתְיָא "זֶה" "זֶה" מִ"וְזֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' עֲשִׂירִית הָאֵיפָה".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: מִנַּיִן שֶׁאַף מִקְרָא פָּרָשָׁה מְעַכֵּב, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'" — אֲפִילּוּ דִּיבּוּר מְעַכֵּב.

כֵּיצַד הִלְבִּישָׁן? כֵּיצַד הִלְבִּישָׁן?! מַאי דַּהֲוָה הֲוָה! אֶלָּא: כֵּיצַד מַלְבִּישָׁן לֶעָתִיד לָבוֹא? לֶעָתִיד לָבוֹא נְמִי, לְכִשֶּׁיְּבוֹאוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו וּמֹשֶׁה עִמָּהֶם!

אֶלָּא: כֵּיצַד הִלְבִּישָׁן לְמִיסְבַּר קְרָאֵי. פְּלִיגִי בָּהּ בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר: אַהֲרֹן וְאַחַר כָּךְ בָּנָיו, וְחַד אָמַר: אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת.

אָמַר אַבָּיֵי: בְּכֻתּוֹנֶת וּמִצְנֶפֶת כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאַהֲרֹן וְאַחַר כָּךְ בָּנָיו. דְּבֵין בְּצַוּוֹאָה וּבֵין בַּעֲשִׂיָּה אַהֲרֹן קָדֵים. כִּי פְּלִיגִי בְּאַבְנֵט. מַאן דְּאָמַר אַהֲרֹן וְאַחַר כָּךְ בָּנָיו, דִּכְתִיב: "וַיַּחְגֹּר אוֹתוֹ בָּאַבְנֵט", וַהֲדַר כְּתִיב: "וַיַּחְגֹּר אוֹתָם אַבְנֵט". וּמַאן דְּאָמַר אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת, דִּכְתִיב: "וְחָגַרְתָּ אוֹתָם". וּלְמַאן דְּאָמַר אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת, הָכְתִיב: "וַיַּחְגֹּר אוֹתוֹ בְּאַבְנֵט" וַהֲדַר כְּתִיב: "וַיַּחְגֹּר אוֹתָם אַבְנֵט"!

דף ו.

אָמַר לָךְ: הַהוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט.

וּלְמַאן דְּאָמַר אַהֲרֹן וְאַחַר כָּךְ בָּנָיו, וְהָכְתִיב: "וְחָגַרְתָּ אוֹתָם אַבְנֵט"! אָמַר לָךְ: הַהוּא קָא מַשְׁמַע לַן, אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל זֶהוּ אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט.

"וַיַּחְגּוֹר אוֹתוֹ אַבְנֵט" "וַיַּחְגּוֹר אוֹתָם" לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ אַהֲרֹן וְאַחַר כָּךְ בָּנָיו. וּבְבַת אַחַת מִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? לָא צְרִיכָא, דְּאַקְדֵּים.

מַפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל וְכוּ'. לָמָּה מַפְרִישִׁין? לָמָּה מַפְרִישִׁין?! כִּדְקָאָמְרִינַן, אִי לְרַבִּי יוֹחָנָן כִּדְאִית לֵיהּ, אִי לְרֵישׁ לָקִישׁ כִּדְאִית לֵיהּ!

הָכִי קָאָמַר: מִבֵּיתוֹ לָמָּה פֵּירַשׁ? תַּנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: שֶׁמָּא תִּמָּצֵא אִשְׁתּוֹ סָפֵק נִדָּה וְיָבֹא עָלֶיהָ.

אַטוּ בְּרַשְׁיֵעי עָסְקִינַן? אֶלָּא: שֶׁמָּא יָבֹא עַל אִשְׁתּוֹ וְתִמָּצֵא סָפֵק נִדָּה.

אַמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא: כְּמַאן — כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: נִדָּה מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ.

דְּאִי רַבָּנַן, הָא אָמְרִי: אֵין נִדָּה מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ.

אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא: אֲפִילּוּ תֵּימְרוּ רַבָּנַן, עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא בְּאַחַר אַחַר, אֲבָל בְּחַד אַחַר — מוֹדוּ לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: שְׁמַע מִינַּהּ בּוֹעֵל נִדָּה אֵינוֹ כְּנִדָּה, וְטוֹבֵל בַּיּוֹם.

דְּאִי אָמְרַתְּ בּוֹעֵל נִדָּה כְּנִדָּה, אֵימַת טָבֵיל — בְּלֵילְיָא. לְמָחָר הֵיכִי עָבֵיד עֲבוֹדָה? וְהָא בָּעֵי הֶעָרֶב הַשֶּׁמֶשׁ. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ בּוֹעֵל נִדָּה אֵינוֹ כְּנִדָּה.

רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בּוֹעֵל נִדָּה כְּנִדָּה, דְּמַפְרְשִׁינַן לֵיהּ שָׁעָה אַחַת סָמוּךְ לְשְׁקִיעַת הַחַמָּה.

מֵיתִיבִי: כָּל חַיָּיבֵי טְבִילוֹת טְבִילָתָן בַּיּוֹם, נִדָּה וְיוֹלֶדֶת טְבִילָתָן בַּלַּיְלָה. נִדָּה אֵין, בּוֹעֵל נִדָּה לָא!

נִדָּה וְכָל דְּאָתֵי מֵרִבּוּיָיא.

מֵיתִיבִי: בַּעַל קֶרִי כְּמַגַּע שֶׁרֶץ, בּוֹעֵל נִדָּה כְּטִמֵּא מֵת. מַאי לָאו לִטְבִילָה? לֹא, לְטוּמְאָתָן.

טוּמְאָתָן?! בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ. הַאי טוּמְאַת שִׁבְעָה כְּתִיב בֵּיהּ, וְהַאי טוּמְאַת שִׁבְעָה כְּתִיב בֵּיהּ,

דף ו:

אֶלָּא לָאו, לִטְבִילָתָן!

לָא, לְעוֹלָם לְטוּמְאָתָן, סֵיפָא אִצְטְרִיכָא לֵיהּ: אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁמְּטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב בְּטוּמְאָה קַלָּה, לְטַמֵּא אוֹכָלִין וּמַשְׁקִין.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַמְּצוֹרָע וְהַמְצוֹרַעַת וּבוֹעֵל נִדָּה וּטְמֵא מֵת טְבִילָתָן בַּיּוֹם, נִדָּה וְיוֹלֶדֶת טְבִילָתָן בַּלַּיְלָה! תְּיוּבְתָּא.

וְעַד שֶׁאַתָּה מַפְרִישׁוֹ מִטּוּמְאַת בֵּיתוֹ, הַפְרִישֵׁהוּ מִטּוּמְאַת הַמֵּת! אָמַר רַב תַּחְלִיפָא אֲבוּהּ דְּרַב הוּנָא (בַּר תַּחְלִיפָא) מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: זֹאת אוֹמֶרֶת: טוּמְאַת הַמֵּת הוּתְּרָה הִיא בְּצִיבּוּר.

רַבִּינָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא טוּמְאַת הַמֵּת דְּחוּיָה הִיא בְּצִבּוּר. טוּמְאַת הַמֵּת לָא שְׁכִיחָא, טוּמְאַת בֵּיתוֹ שְׁכִיחָא.

אִיתְּמַר, טוּמְאַת הַמֵּת, רַב נַחְמָן אָמַר: הוּתְּרָה הִיא בְּצִיבּוּר, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.

הֵיכָא דְּאִיכָּא טְמֵאִין וּטְהוֹרִין בְּהָהוּא בֵּית אָב — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּטְהוֹרִין עָבְדִי, טְמֵאִין לָא עָבְדִי. כִּי פְּלִיגִי לְאַהְדּוֹרֵי וּלְאֻתּוֹיֵי טְהוֹרִין מִבֵּית אָב אַחֵרִינָא.

רַב נַחְמָן אָמַר: הֶיתֵּר הִיא בְּצִיבּוּר, וְלָא מַהְדְּרִינַן. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר, וּמַהְדְּרִינַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא טְהוֹרִין וּטְמֵאִין בְּהָהוּא בֵּית אָב פְּלִיג רַב נַחְמָן, וְאָמַר: עָבְדִי נָמֵי טְמֵאִין,

דף ז.

דְּכֹל טוּמְאַת מֵת בְּצִיבּוּר רַחֲמָנָא שַׁרְיֵיהּ.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמֵינָא לַהּ, דְּתַנְיָא: הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב מִנְחַת הָעוֹמֶר וְנִטְמֵאת בְּיָדוֹ, אוֹמֵר וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. וְאִם אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתוֹק.

קָתָנֵי מִיהַת אוֹמֵר וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ! אָמַר רַב נַחְמָן: מוֹדֵינָא הֵיכָא דְּאִיכָּא שִׁירַיִים לַאֲכִילָה.

מֵיתִיבִי: הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים, וְנִטְמֵאת בְּיָדוֹ, אוֹמֵר וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. וְאִם אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתוֹק.

מַאי לָאו, פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים דְּחַגּ!

אָמַר לְךָ רַב נַחְמָן: לָא: פָּרִים — פַּר עֲבוֹדָה זָרָה, אַף עַל גַּב דְּצִיבּוּר הוּא, כֵּיוָן דְּלָא קָבִיעַ לֵיהּ זְמַן — מַהְדְּרִינַן. אֵילִים — בְּאֵילוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, דְּאַף עַל גַּב דְּקָבִיעַ לֵיהּ זְמַן, כֵּיוָן דְּיָחִיד הוּא — מְהַדְּרִינַן. כְּבָשִׂים — בְּכֶבֶשׂ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר, דְּאִיכָּא שִׁירַיִים לַאֲכִילָה.

מֵיתִיבִי: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ, בְּשׁוֹגֵג — הוּרְצָה, בְּמֵזִיד — לֹא הוּרְצָה. כִּי תַּנְיָא הָהִיא דְּיָחִיד. תָּא שְׁמַע: עַל מָה הַצִּיץ מְרַצֶּה, עַל הַדָּם וְעַל הַבָּשָׂר וְעַל הַחֵלֶב שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, בֵּין בְּיָחִיד בֵּין בְּצִיבּוּר. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּטוּמְאָה הֶיתֵּר הִיא בְּצִיבּוּר — לְמָה לִי לְרַצּוֹיֵי?

אָמַר לְךָ רַב נַחְמָן: כִּי קָתָנֵי "הַצִּיץ מְרַצֶּה" אַדְּיָחִיד. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּצִיבּוּר, בְּהֶנְךְ דְּלָא קָבִיעַ לָהּ זְמַן.

מֵיתִיבִי: "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים", וְכִי אֵיזֶה עָוֹן הוּא נוֹשֵׂא? אִם עָוֹן פִּיגּוּל — הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "לֹא יֵרָצֶה", וְאִם עָוֹן נוֹתָר — הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "לֹא יֵחָשֵׁב",

דף ז:

הָא אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עָוֹן טוּמְאָה שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ בְּצִיבּוּר. וְקַשְׁיָא לְרַב שֵׁשֶׁת! תַּנָּאֵי הִיא.
דְּתַנְיָא: צִיץ, בֵּין שֶׁיָּשְׁנוֹ עַל מִצְחוֹ בֵּין שֶׁאֵינוֹ עַל מִצְחוֹ — מְרַצֶּה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹדֵהוּ עַל מִצְחוֹ — מְרַצֶּה. אֵין עוֹדֵהוּ עַל מִצְחוֹ — אֵינוֹ מְרַצֶּה. אָמַר לוֹ
רַבִּי שִׁמְעוֹן: כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹכִיחַ, שֶׁאֵין עוֹדֵהוּ עַל מִצְחוֹ, וּמְרַצֶּה!
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הַנַּח לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁטּוּמְאָה הוּתְּרָה לוֹ בְּצִיבּוּר. מִכְּלָל
דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.
אָמַר אַבָּיֵי: בְּנִשְׁבַּר הַצִּיץ דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא מְרַצֶּה. כִּי פְּלִיגִי דְּתְלֵי בְּסִיכְתָּא, רַבִּי
יְהוּדָה סָבַר: "עַל מֵצַח ... וְנָשָׂא",
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר "תָּמִיד לְרָצוֹן לִפְנֵי ה'". מַאי "תָּמִיד"? אִילֵימָא: תָּמִיד עַל מִצְחוֹ, מִי
מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?! מִי לָא בָּעֵי מֵיעַל לְבֵית הַכִּסֵּא, וּמִי לָא בָּעֵי מֵינַם?! אֶלָּא: תָּמִיד מְרַצֶּה הוּא.
וּלְרַבִּי יְהוּדָה נָמֵי, הָא כְּתִיב "תָּמִיד"! הָהוּא תָּמִיד שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, כִּדְרָבָה בַּר
רַב הוּנָא. דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: חַיָּיב אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ בִּתְפִילָּיו בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה, קַל
וָחוֹמֶר מִצִּיץ:

דף ח.

וּמָה צִיץ, שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא אַזְכָּרָה אַחַת, אָמְרָה תּוֹרָה: "עַל מִצְחוֹ תָּמִיד" — שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ
מִמֶּנּוּ. תְּפִילִּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַזְכָּרוֹת הַרְבֵּה — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.
וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר תָּמִיד מְרַצֶּה, וְהָא כְּתִיב "עַל מִצְחוֹ וְנָשָׂא"! הָהוּא לְקִבּוּעַ לוֹ מָקוֹם
הוּא דַּאֲתָא.
וְרַבִּי יְהוּדָה לְקִבּוּעַ לוֹ מָקוֹם מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵ"עַל מִצְחוֹ". וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נָמֵי, תִּיפּוֹק
לֵיהּ מֵ"עַל מִצְחוֹ"? אִין הָכִי נָמֵי.
אֶלָּא, "עַל מִצְחוֹ וְנָשָׂא" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? אָמַר לָךְ: רָאוּי לְמֵצַח מְרַצֶּה, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְמֵצַח
אֵינוֹ מְרַצֶּה. לְאַפּוֹקֵי נִשְׁבַּר הַצִּיץ, דְּלֹא מְרַצֶּה.
וּלְרַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁבַּר הַצִּיץ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"מֵּצַח" "מִצְחוֹ". וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, "מֵצַח"
"מִצְחוֹ" לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.
נַיְמָא הָנֵי תַּנָּאֵי כְּהָנֵי תַּנָּאֵי. דְּתַנְיָא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חַטָּאוֹת
שֶׁהָיוּ שָׁם — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין מַזִּין עָלָיו אֶלָּא שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי בִּלְבַד.
רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: כֹּהֵן הַמְשׁוּחַ אֶת הַפָּרָה מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה, כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם
הַכִּפּוּרִים אֵין מַזִּין עָלָיו אֶלָּא שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.

מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: טוּמְאָה הֵיתֵּר הִיא בְּצִיבּוּר.

וְתִסְבְּרָא? אִי סָבַר רַבִּי יוֹסֵי הֵיתֵּר הִיא בְּצִיבּוּר — הַזָּאָה כְּלָל לְמָה לִי? אֶלָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא הֲנֵי תַּנָּאֵי סָבְרִי טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.

וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: לָא אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה.

וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי לָא אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה? וְהָתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה שָׁם כָּתוּב עַל בְּשָׂרוֹ — הֲרֵי זֶה לֹא יִרְחַץ וְלֹא יָסוּךְ וְלֹא יַעֲמוֹד בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת. נִזְדַּמְּנָה לוֹ טְבִילָה שֶׁל מִצְוָה — כּוֹרֵךְ עָלָיו גֶּמִי וְטוֹבֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹרֵד וְטוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשַּׁפְשֵׁף.

וְקַיְימָא לַן דִּבְטְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה קָא מִיפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: לָא אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה. אֶלָּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְהָנֵי תַּנָּאֵי אָמְרִינַן טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה.

וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מַקְשִׁינַן הַזָּאָה לִטְבִילָה, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: לָא מַקְשִׁינַן הַזָּאָה לִטְבִילָה.

וְרַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים? אִי מַקֵּישׁ הַזָּאָה לִטְבִילָה — אֲפִילּוּ כֹּהֲן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים נָמֵי, אִי לָא מַקֵּישׁ הַזָּאָה לִטְבִילָה — אֲפִילּוּ כֹּהֲן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה נָמֵי לָא!

לְעוֹלָם לָא מַקֵּישׁ, וְכֹהֲן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַעֲלָה בְּעָלְמָא.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: אֵין בֵּין כֹּהֲן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה לְכֹהֲן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלָּא

דף ח:

שֶׁזֶּה פְּרִישָׁתוֹ לְקָדוּשָׁה וְאָחְיו הַכֹּהֲנִים נוֹגְעִין בּוֹ, וְזֶה פְּרִישָׁתוֹ לְטָהֳרָה וְאֵין אָחְיו הַכֹּהֲנִים נוֹגְעִין בּוֹ. כְּמַאן — אוֹ רַבִּי מֵאִיר אוֹ רַבִּי יוֹסֵי. דְּאִי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים — הָא אִיכָּא נָמֵי הָא.

מַתְקִיף לַהּ רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: בִּשְׁלָמָא רִאשׁוֹן — שֶׁמָּא שְׁלִישִׁי. שֵׁנִי — שֶׁמָּא שְׁלִישִׁי. שְׁלִישִׁי — שֶׁמָּא שְׁלִישִׁי. חֲמִישִׁי — שֶׁמָּא שְׁבִיעִי. שִׁשִּׁי — שֶׁמָּא שְׁבִיעִי. שְׁבִיעִי — שֶׁמָּא שְׁבִיעִי.

אֶלָּא רְבִיעִי לְמָה לִי הַזָּאָה כְּלָל? לָא בִּשְׁלִישִׁי אִיכָּא לְסַפּוֹקֵי, וְלֹא בִּשְׁבִיעִי אִיכָּא לְסַפּוֹקֵי? וּלְטַעְמִיךְ, הַזָּאָה כָּל שִׁבְעָה מִי אִיכָּא? וְהָא קַיְימָא לַן דְּהַזָּאָה שְׁבוּת וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר — שִׁבְעָה לְבַר מִשַּׁבָּת, הָכָא נָמֵי — שִׁבְעָה לְבַר מֵרְבִיעִי.

אָמַר רָבָא: הִלְכָךְ כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּלָא בְּדִידֵן תַּלְיָא מִילְּתָא, אֶלָּא בְּקַבְיָעָא דְּיַרְחָא תַּלְיָא מִילְּתָא — בְּתַלְתָּא בְּתִשְׁרֵי בָּעֵי לְאַפְרוֹשֵׁי, וְכָל אֵימַת דְּמִתְרְמֵי תְּלָתָא בְּתִשְׁרֵי

מַפְרְשִׁינַן לֵיהּ. אֲבָל כֹּהֵן הַשׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, דִּבְדִידַן תַּלְיָא מִילְּתָא — מַפְרְשִׁינַן לֵיהּ בִּרְבִיעֵי בְּשַׁבָּת, כִּי הֵיכִי דְּנִיתְרְמֵי רְבִיעֵי שֶׁלּוֹ בְּשַׁבָּת.

לְלִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין. תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין הָיְתָה? וַהֲלֹא לִשְׁכַּת בָּלְוּוטֵי הָיְתָה!

אֶלָּא, בַּתְּחִלָּה הָיוּ קוֹרִין אוֹתָהּ לִשְׁכַּת בָּלְוּוטֵי. וּמִתּוֹךְ שֶׁנּוֹתְנִין עָלָיו מָמוֹן לַכְּהוּנָּה, וּמַחֲלִיפִין אוֹתָהּ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ כְּפַרְהֶדְרִין הַלָּלוּ שֶׁמַּחְלִיפִין אוֹתָם כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, לְפִיכָךְ הָיוּ קוֹרְאִין אוֹתָהּ לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין.

תְּנַן הָתָם: הַנַּחְתּוֹמִין — לֹא חִיְּיבוּ אוֹתָן חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ אֶלָּא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה. בִּשְׁלָמָא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לָא, דְּתַנְיָא:

דף ט.

לְפִי שֶׁשָּׁלַח בְּכָל גְּבוּלֵי יִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין אֶלָּא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בִּלְבָד.

מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי נָמֵי לָא, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֶלָּא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, נִפְרְשׁוּ וְנִסְקוּ וְנִיכְלוּהוּ בִּירוּשָׁלַיִם?

אָמַר עוּלָּא: מִתּוֹךְ שֶׁפַּרְהֶדְרִין הַלָּלוּ חוֹבְטִין אוֹתָן כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, וְאוֹמְרִים לָהֶן: מִכְרוּ בְּזוֹל! מִכְרוּ בְּזוֹל! לֹא אַטְרְחוּנְהוּ רַבָּנָן. מַאי פַּרְהֶדְרִין? פּוּרְסֵי.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב: ״יִרְאַת ה׳ תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רִשְׁעִים תִּקְצֹרְנָה״, ״יִרְאַת ה׳ תּוֹסִיף יָמִים״ זֶה מִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁעָמַד אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא שִׁמְּשׁוּ בּוֹ אֶלָּא שְׁמוֹנָה עָשָׂר כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים,

״וּשְׁנוֹת רִשְׁעִים תִּקְצֹרְנָה״ זֶה מִקְדַּשׁ שֵׁנִי, שֶׁעָמַד אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁמְּשׁוּ בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים. צֵא מֵהֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁשִּׁמֵּשׁ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, וּשְׁמוֹנִים שֶׁשִּׁמֵּשׁ יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל, עֶשֶׂר שֶׁשִּׁמֵּשׁ יִשְׁמָעֵאל בֶּן פָּאבִי, וְאִמְרִי לַהּ אַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁשִּׁמֵּשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חָרְסוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ צֵא וַחֲשׁוֹב: כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹא הוֹצִיא שְׁנָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן תּוֹרְתָא: מִפְּנֵי מָה חָרְבָה שִׁילֹה — מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בָהּ שְׁנֵי דְּבָרִים: גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וּבִזָּיוֹן קָדָשִׁים. גִּלּוּי עֲרָיוֹת דִּכְתִיב: ״וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״. וְאַף עַל גַּב דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹמֵר בְּנֵי עֵלִי חָטְאוּ אֵינוֹ אֶלָּא טוֹעֶה, מִתּוֹךְ

דף ט:

שֶׁשִּׁהוּ אֶת קִינֵּיהֶן, מֵיהָא מַעֲלֶה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ שְׁכָבוּם.

בְּזָיוֹן קָדָשִׁים, דִּכְתִיב: ״גַּם בְּטֶרֶם יַקְטִרוּן אֶת הַחֵלֶב וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לָאִישׁ הַזּוֹבֵחַ תְּנָה בָשָׂר לִצְלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא יִקַּח מִמְּךָ בָּשָׂר מְבוּשָׁל כִּי אִם חָי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קַטֵּר יַקְטִירוּן כַּיּוֹם הַחֵלֶב וְקַח לְךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ כִּי עַתָּה תִתֵּן וְאִם לֹא לָקַחְתִּי בְחָזְקָה. וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת פְּנֵי ה׳ כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֵת מִנְחַת ה׳״.

מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה חָרַב — מִפְּנֵי שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בוֹ: עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִלּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ״כִּי קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׁתָּרֵעַ״.

מַאי ״קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׁתָּרֵעַ״? אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: קָצַר מַצָּע זֶה מֵהִשְׁתָּרֵר עָלָיו שְׁנֵי רֵעִים כְּאֶחָד.

״וְהַמַּסֵּכָה צָרָה כְּהִתְכַּנֵּס״, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: כִּי מָטֵי רַבִּי יוֹנָתָן לְהַאי קְרָא בָּכֵי, אָמַר: מַאן דִּכְתִיב בֵּיהּ ״כּוֹנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם״, נַעֲשֵׂית לוֹ מַסֵּכָה צָרָה?

גִּלּוּי עֲרָיוֹת, דִּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר ה׳ יַעַן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתֵּלַכְנָה נְטוּיוֹת גָּרוֹן וּמְשַׂקְּרוֹת עֵינַיִם הָלוֹךְ וְטָפוֹף תֵּלַכְנָה וּבְרַגְלֵיהֶן תְּעַכַּסְנָה״. ״יַעַן כִּי גָּבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן״ — שֶׁהָיוּ מְהַלְּכוֹת אֲרוּכָּה בְּצַד קְצָרָה. ״וַתֵּלַכְנָה נְטוּיוֹת גָּרוֹן״ — שֶׁהָיוּ מְהַלְּכוֹת בְּקוֹמָה זְקוּפָה. ״וּמְשַׂקְּרוֹת עֵינַיִם״ — דַּהֲווֹ מָלְיָין כּוּחְלָא עֵינֵיהֶן. ״הָלוֹךְ וְטָפוֹף תֵּלַכְנָה״ — שֶׁהָיוּ מְהַלְּכוֹת עָקֵב בְּצַד גּוּדָל. ״וּבְרַגְלֵיהֶן תְּעַכַּסְנָה״ — אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שֶׁהָיוּ מְבִיאוֹת מוֹר וַאֲפַרְסְמוֹן וּמַנִּיחוֹת בְּמִנְעָלֵיהֶן, וּכְשֶׁמַּגִּיעוֹת אֵצֶל בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹעֲטוֹת וּמַתִּיזוֹת עֲלֵיהֶן, וּמַכְנִיסִין בָּהֶן יֵצֶר הָרַע כְּאֶרֶס בְּכָעוּס.

שְׁפִיכוּת דָּמִים, דִּכְתִיב: ״וְגַם דָּם נָקִי שָׁפְכָה מְנַשֶּׁה [הַרְבֵּה מְאֹד] עַד אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לָפֶה״.

אֲבָל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי שֶׁהָיוּ עוֹסְקִין בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּגְמִילוּת חֲסָדִים, מִפְּנֵי מָה חָרַב? מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה בּוֹ שִׂנְאַת חִנָּם. לְלַמֶּדְךָ שֶׁשִּׂקּוּלָה שִׂנְאַת חִנָּם כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת: עֲבוֹדָה זָרָה, גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים.

רְשָׁעִים הָיוּ, אֶלָּא שֶׁתָּלוּ בְּטְחוֹנָם בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֲתָאן לְמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב: ״רָאשֶׁיהָ בְּשׁוֹחַד יִשְׁפּוֹטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ וְעַל ה׳ יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלֹא ה׳ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה״. לְפִיכָךְ הֵבִיא עֲלֵיהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּשׁ גְּזֵרוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַיִם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר״.

וּבְמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן לָא הֲוָה בֵּיהּ שִׂנְאַת חִנָּם? וְהָכְתִיב: ״מְגוּרֵי אֵל חֶרֶב הָיוּ אֶת עַמִּי לָכֵן סְפוֹק אֶל יֵרֵךְ״, וְאָמַר רַבִּי (אֶלִיעֶזֶר): אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין זֶה עִם זֶה וְדוֹקְרִין זֶה אֶת זֶה בַּחֲרָבוֹת שֶׁבִּלְשׁוֹנָם.

הַהִיא בְּנָשֵׁיאֵי יִשְׂרָאֵל הֲוַאי, דִּכְתִיב: ״זֹעַק וְהֵילֵל בֶּן אָדָם כִּי הִיא הָיְתָה בְעַמִּי״, וְתַנְיָא: ״זֹעַק וְהֵילֵל בֶּן אָדָם״, יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״הִיא בְּכָל נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל״.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרִי תַּרְוַוֵיהוּ: רִאשׁוֹנִים שֶׁנִּתְגַּלָּה עָוֹנָם — נִתְגַּלָּה קִצָּם. אַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא נִתְגַּלָּה עָוֹנָם — לֹא נִתְגַּלָּה קִצָּם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טוֹבָה צְפוּרְנָן שֶׁל רִאשׁוֹנִים, מִכְּרֵיסוֹ שֶׁל אַחֲרוֹנִים. אֲמַר לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ: אַדְּרַבָּה אַחֲרוֹנִים עֲדִיפִי, אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא שִׁעְבּוּד מַלְכִיּוֹת — קָא עָסְקִי בְּתוֹרָה. אֲמַר לֵיהּ: בִּירָה תּוֹכִיחַ, שֶׁחָזְרָה לָרִאשׁוֹנִים וְלֹא חָזְרָה לָאַחֲרוֹנִים.

שְׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר: רִאשׁוֹנִים גְּדוֹלִים, אוֹ אַחֲרוֹנִים גְּדוֹלִים? אָמַר לָהֶם: תְּנוּ עֵינֵיכֶם בַּבִּירָה. אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר לָהֶם: עֵידֵיכֶם בִּירָה,

רֵישׁ לָקִישׁ הֲוֵי סָחֵי בְּיַרְדְּנָא אֲתָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה יְהַב לֵיהּ יָדָא. אֲמַר לֵיהּ: אֱלָהָא! סָנֵינָא לְכוּ — דִּכְתִיב: ״אִם חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אֶרֶז״. אִם עֲשִׂיתֶם עַצְמְכֶם כְּחוֹמָה וַעֲלִיתֶם כּוּלְכֶם בִּימֵי עֶזְרָא — נִמְשַׁלְתֶּם כְּכֶסֶף שֶׁאֵין רָקָב שׁוֹלֵט בּוֹ, עַכְשָׁיו שֶׁעֲלִיתֶם כִּדְלָתוֹת — נִמְשַׁלְתֶּם כְּאֶרֶז שֶׁהָרָקָב שׁוֹלֵט בּוֹ.

מַאי אֶרֶז? אָמַר עוּלָּא: סַסְמָגּוֹר. מַאי סַסְמָגּוֹר? אָמַר רַבִּי אַבָּא: בַּת קוֹל. כִּדְתַנְיָא: מִשֶּׁמֵּתוּ נְבִיאִים הָאַחֲרוֹנִים חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי נִסְתַּלְּקָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַדַיִין הָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּבַת קוֹל.

וְרֵישׁ לָקִישׁ, מִי מִשְׁתַּעֵי בַּהֲדֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָה? וּמָה רַבִּי (אֶלִיעֶזֶר), דְּמָרָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה, וְלָא הֲוָה מִשְׁתַּעֵי רֵישׁ לָקִישׁ בַּהֲדֵיהּ, דְּמַאן דְּמִשְׁתַּעֵי רֵישׁ לָקִישׁ בַּהֲדֵיהּ בְּשׁוּקָא, יָהֲבוּ לֵיהּ עִיסְקָא בְּלָא סָהֲדֵי — בַּהֲדֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָה מִשְׁתַּעֵי?!

אָמַר רַב פָּפָּא, שְׁדֵי גַּבְרָא בֵּינַיְיהוּ: אוֹ רֵישׁ לָקִישׁ הֲוָה וּזְעֵירִי, אוֹ רַבָּה בַּר בַּר חָנָה הֲוָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר. כִּי אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: לָאו הַיְינוּ טַעְמָא, אִי נָמֵי סְלִיקוּ כּוּלְהוּ בִּימֵי עֶזְרָא לָא הֲוָה שְׁרִיָא שְׁכִינָה בְּמִקְדַּשׁ שֵׁנִי, דִּכְתִיב: ״יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם״,

דף י.

אַף עַל גַּב דְּ״יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת״ — אֵין הַשְׁכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּאָהֳלֵי שֵׁם.

וּפָרְסָאֵי מְנָא לַן דְּמֵיֶּפֶת קָאתוּ, דִּכְתִיב: ״בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתוּבָל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס״. גֹּמֶר — זֶה גֶּרְמַנְיָא, מָגוֹג — זוֹ קַנְדִּיָא, מָדַי — זוֹ מַקְדוֹנְיָא, יָוָן — כְּמַשְׁמָעוֹ, תּוּבָל — זֶה בֵּית אוּנְיָיקִי, מֶשֶׁךְ — זוֹ מוּסְיָא, תִּירָס, פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי סִימַאי וְרַבָּנַן, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי סִימוֹן וְרַבָּנַן, חַד אָמַר: זוֹ בֵּית תְּרַיְיקִי, וְחַד אָמַר: זוֹ פָּרָס. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: תִּירָס — זוֹ פָּרָס.

"סַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא", תָּנֵי רַב יוֹסֵף: סַקִּיסְתָּן גַּוְיֵיתָא וְסַקִּיסְתָּן בָּרְיֵיתָא, בֵּין חֲדָא לַחֲדָא מְאָה פַּרְסֵי, וְהֵיקֵפָה אַלְפָּא פַּרְסֵי.

"וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה", בָּבֶל — כְּמַשְׁמָעָה, אֶרֶךְ — זֶה אוּרִיכוּת, וְאַכַּד — זֶה בַּשְׁכַּר, כַּלְנֵה — זֶה נוּפַּר נִינְפִי.

"מִן הָאָרֶץ הַהִיא יָצָא אַשּׁוּר", תָּנֵי רַב יוֹסֵף: אַשּׁוּר — זֶה סִילַק. "וַיִּבֶן אֶת נִינְוֵה וְאֶת רְחוֹבוֹת עִיר וְאֶת כָּלַח", נִינְוֵה — כְּמַשְׁמָעוֹ, רְחוֹבוֹת עִיר — זוֹ פְּרָת דְּמֵישָׁן, כָּלַח — זוֹ פְּרָת דְּבוֹרְסִיף. "וְאֶת רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כֶּלַח הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה", רֶסֶן — זֶה אַקְטִיסְפוֹן. "הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה" — אֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה, אִם רֶסֶן הָעִיר הַגְּדוֹלָה. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים", הֲוֵי אוֹמֵר: נִינְוֵה הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה.

"וְשֶׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק", תָּנָא: אֲחִימַן — מְיוּמָן שֶׁבַּאֲחִים, שֵׁשַׁי — שֶׁמַּשִּׁים אֶת הָאָרֶץ כְּשִׁחִיתוֹת, תַּלְמַי — שֶׁמַּשִּׁים אֶת הָאָרֶץ תְּלָמִים תְּלָמִים. דָּבָר אַחֵר: אֲחִימַן בָּנָה עָנָת, שֵׁשַׁי בָּנָה אָלוּשׁ, תַּלְמַי בָּנָה תַּלְבּוּשׁ. "יְלִידֵי הָעֲנָק" — שֶׁמַּעֲנִיקִין הַחַמָּה בְּקוֹמָתָן.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי: עָתִידָה רוֹמִי שֶׁתִּפּוֹל בְּיַד פָּרַס, שֶׁנֶּאֱמַר: "לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת ה' אֲשֶׁר יָעַץ (עַל) אֱדוֹם וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב (עַל) יוֹשְׁבֵי תֵימָן אִם לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם לֹא יַשִּׁים עֲלֵיהֶם נְוֵהֶם".

מַתְקֵיף לַהּ רַבָּה בַּר עוּלָּא: מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "צְעִירֵי הַצֹּאן" פָּרַס הוּא — דִּכְתִיב: "הָאֵיל אֲשֶׁר רָאִיתָ בַּעַל הַקְּרָנַיִם (הוּא) מַלְכֵי מָדַי וּפָרָס". וְאֵימָא יָוָן, דִּכְתִיב: "וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר מֶלֶךְ יָוָן"!

כִּי סְלֵיק רַב חֲבִיבָא בַּר סוֹרְמַקִי, אַמְרַהּ קַמֵּיהּ דְּהָהוּא מְרַבָּנַן, אָמַר לֵיהּ: מַאן דְּלָא יָדַע פָּרוּשֵׁי קְרָאֵי מוֹתֵיב תְּיוּבְתָּא לְרַבִּי?! מַאי "צְעִירֵי הַצֹּאן" — זוּטְרָא דַּאֲחוֹהִי. דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: תִּירָס — זֶה פָּרָס.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִלְעַאי: עָתִידָה רוֹמִי שֶׁתִּפּוֹל בְּיַד פָּרַס, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁבְּנָאוּהוּ בְּנֵי שֵׁם וְהֶחְרִיבוּהוּ כַּשְׂדִּיִּים — נָפְלוּ כַּשְׂדִּיִּים בְּיַד פָּרְסִיִּים. מִקְדָּשׁ שֵׁנִי שֶׁבְּנָאוּהוּ פָּרְסִיִּים וְהֶחְרִיבוּהוּ רוֹמִיִּים — אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּפְלוּ רוֹמִיִּים בְּיַד פָּרְסִיִּים?

אָמַר רַב: עָתִידָה פָּרַס שֶׁתִּפּוֹל בְּיַד רוֹמִי. אָמְרוּ לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב: בָּנוֹיֵי בְּיַד סָתוֹרֵי?! אָמַר לְהוּ: אִין, גְּזֵירַת מֶלֶךְ הִיא. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר (לֵיהּ): אִינְהוּ נָמֵי הָא קָא סָתְרִי בֵּי כְּנִישְׁתָּא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: עֲתִידָה פָּרָס שֶׁתִּפּוֹל בְּיַד רוֹמִי, חֲדָא — דְּסָתְרִי בֵּי כְּנִישְׁתָּא, וְעוֹד: גְּזֵירַת מֶלֶךְ הוּא שֶׁיִּפְּלוּ בּוֹנִין בְּיַד סוֹתְרִין. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁתִּפָּשׁוֹט מַלְכוּת רוֹמִי הָרְשָׁעָה בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לָכֵן יִתְּנֵם עַד עֵת יוֹלֵדָה יָלָדָה וְיֶתֶר אֶחָיו יָשׁוּבוּן עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל“.

תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַלְּשָׁכוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ לֹא הָיוּ לָהֶן מְזוּזָה, חוּץ מִלִּשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין, שֶׁהָיְתָה בָּהּ בֵּית דִּירָה לְכֹהֵן גָּדוֹל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא כַּמָּה לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ שֶׁהָיָה לָהֶן בֵּית דִּירָה, וְלֹא הָיָה לָהֶן מְזוּזָה? אֶלָּא לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין גְּזֵירָה הָיְתָה.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר (רָבָא): קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל בַּיִת שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לִימוֹת הַחַמָּה וְלִימוֹת הַגְּשָׁמִים — אֵינוֹ בַּיִת. אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָכְתִיב: ”וְהִכֵּיתִי (אֶת) בֵּית הַחוֹרֶף עַל בֵּית הַקָּיִץ“! אָמַר לֵיהּ: ”בֵּית חוֹרֶף“ וּ”בֵּית קַיִץ“ אִיקְּרִי, ”בַּיִת“ סְתָמָא לָא אִיקְּרִי.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: סוּכַּת הֶחָג בָּחָג, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. וְתָנֵי עֲלַהּ: רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב בְּעֵירוּב וּבְמְזוּזָה וּבְמַעֲשֵׂר!

וְכִי תֵּימָא מִדְּרַבָּנַן, בִּשְׁלָמָא עֵירוּב וּמְזוּזָה אִיכָּא לְמֵימַר מִדְּרַבָּנַן, אֶלָּא מַעֲשֵׂר, מִי אִיכָּא לְמֵימַר מִדְּרַבָּנַן?

דף י׃

דִּילְמָא אָתֵי לְאַפְרוֹשֵׁי מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר וּמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: בְּשִׁבְעָה — דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּמְיַחַיְּיבָא. כִּי פְּלִיגִי בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. רַבָּנַן סָבְרִי: גְּזִרִינַן שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אַטּוּ שִׁבְעָה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לָא גָּזְרִינַן.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָא סוּכַּת הֶחָג בָּחָג קָתָנֵי?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּפְטוּרָה. כִּי פְּלִיגִי בִּשִׁבְעָה. וְסוּכָּה טַעְמָא לְחוּד, וְלִשְׁכָּה טַעְמָא לְחוּד.

סוּכָּה טַעְמָא לְחוּד — רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: סוּכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן, וּמִיַּחַיְּיבָא בִּמְזוּזָה. וְרַבָּנַן לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי: סוּכָּה דִּירַת עֲרַאי בָּעֵינַן, וְלָא מִיַּחַיְּיבָא בִּמְזוּזָה.

וְלִשְׁכָּה טַעְמָא לְחוּד, רַבָּנַן סָבְרִי: דִּירָה בְּעַל כָּרְחָהּ שְׁמָהּ דִּירָה. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: דִּירָה בְּעַל כָּרְחָהּ לֹא שְׁמָהּ דִּירָה, וּמִדְּרַבָּנַן הוּא דְּתַקְּנִינוּ לַהּ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: כֹּהֵן גָּדוֹל חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן:

דף יא.

כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם לֹא הָיָה לָהֶם מְזוּזָה, חוּץ מִשַּׁעַר נִיקָנוֹר, שֶׁלְּפָנִים מִמֶּנּוּ לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין.

לֵימָא רַבָּנַן הִיא וְלָא רַבִּי יְהוּדָה? דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הִיא גּוּפַהּ גְּזֵירָה, וַאֲנַן נֵיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵירָה לְגְזֵירָה? אֶפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, כּוּלַּהּ חֲדָא גְּזֵירָה הִיא.

תְּנוּ רַבָּנַן: "בִּשְׁעָרֶיךָ" — אֶחָד שַׁעֲרֵי בָתִּים וְאֶחָד שַׁעֲרֵי חֲצֵירוֹת וְאֶחָד שַׁעֲרֵי מְדִינוֹת וְאֶחָד שַׁעֲרֵי עֲיָירוֹת יֵשׁ בָּהֶן חוֹבַת מְצָוָה לַמָּקוֹם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ".

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב סְפָרָא: הָנֵי אֲבוּלֵי דְּמָחוֹזָא מַאי טַעְמָא לָא עָבְדוּ לְהוּ רַבָּנַן מְזוּזָה? אָמַר לֵיהּ: הָנְהוּ חִזּוּק לְאַקְרָא דְּכוּבֵּי הוּא דַּעֲבִידִי. אָמַר לֵיהּ: וְאַקְרָא דְּכוּבֵּי גּוּפַהּ תִּבְעֵי מְזוּזָה, דְּהָא אִית בַּהּ דִּירָה לְשׁוֹמֵר בֵּית הָאֲסוּרִין, דְּהָא תַּנְיָא: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה לְחַזָּן הַכְּנֶסֶת חַייֶבֶת בִּמְזוּזָה!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: מִשּׁוּם סַכָּנָה. דְּתַנְיָא: מְזוּזַת יָחִיד נִבְדֶּקֶת פַּעֲמַיִם בַּשָּׁבוּעַ, וְשֶׁל רַבִּים פַּעֲמַיִם בַּיּוֹבֵל.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַרְטָבִין אֶחָד שֶׁהָיָה בּוֹדֵק מְזוּזוֹת בַּשּׁוּק הָעֶלְיוֹן שֶׁל צִפּוֹרִי, וּמְצָאוֹ קַסְדּוֹר אֶחָד וְנָטַל מִמֶּנּוּ אֶלֶף זוּז. וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵין נִיזּוֹקִין? הֵיכָא דְּקָבְעֵי הֵיזֵקָא, שָׁאנֵי. דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי וַיֹּאמֶר ה' עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבוֹחַ לַה' בָּאתִי".

תְּנַי רַב כָּהֲנָא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה: בֵּית הַתֶּבֶן וּבֵית הַבָּקָר וּבֵית הָעֲצִים וּבֵית הָאוֹצָרוֹת פְּטוּרִים מִן הַמְּזוּזָה, מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים נְאוֹתוֹת בָּהֶן. וּמַאי "נְאוֹתוֹת"? רוֹחֲצוֹת. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה: טַעְמָא דְּרוֹחֲצוֹת, הָא סְתָמָא — חַייְבִין? וְהָתַנְיָא: רֶפֶת בָּקָר פְּטוּרָה מִן הַמְּזוּזָה!

אֶלָּא: מַאי "נְאוֹתוֹת" — מִתְקַשְּׁטוֹת. וְהָכִי קָתָנֵי: אַף עַל פִּי שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן, פְּטוּרִין. אָמַר לֵיהּ רַב כָּהֲנָא: וְשֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן פְּטוּרִין, וְהָתַנְיָא: רֶפֶת בָּקָר פְּטוּרָה מִן הַמְּזוּזָה, וְשֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהּ חַייֶבֶת בִּמְזוּזָה!

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר, מִתְקַשְּׁטוֹת תַּנָּאֵי הִיא? לְדִידִי נָמֵי סְתָמָא תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: "בֵּיתֶךָ" — בֵּיתְךָ הַמְיוּחָד לָךְ, פָּרַט לְבֵית הַתֶּבֶן וּלְבֵית הַבָּקָר וּלְבֵית הָעֲצִים וּלְבֵית הָאוֹצָרוֹת, שֶׁפְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה, וְיֵשׁ מְחַייְבִין.

בֶּאֱמֶת אָמְרוּ, בֵּית הַכִּסֵּא וּבֵית הַבּוּרְסְקִי וּבֵית הַמֶּרְחָץ וּבֵית הַטְּבִילָה, וְשֶׁהַנָּשִׁים נְאוֹתוֹת בָּהֶן פְּטוּרִים מִן הַמְּזוּזָה. רַב כָּהֲנָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ וְרַב יְהוּדָה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ.

רַב כָּהֲנָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: ״בֵּיתֶךָ״ — בֵּיתְךָ הַמְיוּחָד לָךְ, פְּרָט לְבֵית הַתֶּבֶן וּלְבֵית הַבָּקָר וּלְבֵית הָעֵצִים וּלְבֵית הָאוֹצָרוֹת, שֶׁפְּטוּרִים מִן הַמְּזוּזָה בְּסָתָם. וְיֵשׁ שֶׁמְּחַיְּבִים בְּסָתָם. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ: בֵּית הַכִּסֵּא וּבֵית הַבּוּרְסְקִי וּבֵית הַמֶּרְחָץ וּבֵית הַטְּבִילָה וְשֶׁהַנָּשִׁים נְאוֹתוֹת בָּהֶן, וּמַאי ״נְאוֹתוֹת״ — רוֹחֲצוֹת, פְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה.

אִי הָכִי, הֵיינוּ מֶרְחָץ! אַשְׁמְעִינַן מֶרְחָץ דְּרַבִּים וְאַשְׁמְעִינַן מֶרְחָץ דְּיָחִיד. דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: מֶרְחָץ דְּרַבִּים דִּנְפִישׁ זוּהֲמֵיהּ, אֲבָל מֶרְחָץ דְּיָחִיד דְּלָא נְפִישׁ זוּהֲמֵיהּ — אֵימָא לִיחַיֵּיב בִּמְזוּזָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַב יְהוּדָה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, הָכִי קָתָנֵי: ״בֵּיתֶךָ״ — בֵּיתְךָ הַמְיוּחָד לָךְ, פְּרָט לְבֵית הַתֶּבֶן וּבֵית הַבָּקָר וּבֵית הָעֵצִים וּבֵית הָאוֹצָרוֹת שֶׁפְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה, אֲפִילּוּ מִתְקַשְּׁטוֹת, וְיֵשׁ מְחַיְּבִין בִּמְתְקַשְּׁטוֹת, אֲבָל סְתָם דִּבְרֵי הַכֹּל פְּטוּר. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ: בֵּית הַכִּסֵּא וּבֵית הַבּוּרְסְקִי וּבֵית הַמֶּרְחָץ וּבֵית הַטְּבִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן פְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה, מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ זוּהֲמֵיהּ.

וּלְרַב יְהוּדָה סְתָמָא דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר, וְהָתַנְיָא: ״בִּשְׁעָרֶיךָ״ — אֶחָד שַׁעֲרֵי בָתִּים וְאֶחָד שַׁעֲרֵי חֲצֵירוֹת וְאֶחָד שַׁעֲרֵי מְדִינוֹת וְאֶחָד שַׁעֲרֵי עֲיָירוֹת, וְרֶפֶת וְלוּלִין וּמַתְבֵּן וְאוֹצָרוֹת יַיִן וְאוֹצָרוֹת שֶׁמֶן חַיָּיבִין בִּמְזוּזָה. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף

דף יא:

בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בַּיִת״, מָה בַּיִת מְיוּחָד לְדִירָה, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין מְיוּחָדִין לְדִירָה.

יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף בֵּית הַכִּסֵּא וּבֵית הַבּוּרְסְקִי וּבֵית הַמֶּרְחָץ וּבֵית הַטְּבִילָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בַּיִת״, מָה בַּיִת הֶעָשׂוּי לְכָבוֹד — אַף כֹּל הֶעָשׂוּי לְכָבוֹד, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין לְכָבוֹד.

יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף הַר הַבַּיִת וְהַלִּשְׁכוֹת וְהָעֲזָרוֹת — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בַּיִת״, מָה בַּיִת שֶׁהוּא חוֹל — אַף כֹּל שֶׁהוּא חוֹל, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁהֵן קוֹדֶשׁ. תִּיובְתָּא.

תָּנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה קַמֵּיהּ דְּרָבָא: שִׁשָּׁה שְׁעָרִים פְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה: בֵּית הַתֶּבֶן, וּבֵית הַבָּקָר, וּבֵית הָעֵצִים, וּבֵית הָאוֹצָרוֹת, וְשַׁעַר הַמַּיִם, וְשַׁעַר שֶׁאֵינוֹ מְקוֹרֶה, וְשַׁעַר שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה. אֲמַר לֵיהּ: פָּתְחַתְּ בְּשִׁשָּׁה, וְסָלְקָתְּ בְּשִׁבְעָה!

אֲמַר לֵיהּ: שַׁעַר הַמַּיִם תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: כִּיפָּה, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב בִּמְזוּזָה, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. וְשָׁוִין שֶׁאִם יֵשׁ בְּרֻגְלָהּ עֲשָׂרָה, שֶׁחַיֶּיבֶת בִּמְזוּזָה. אָמַר אַבָּיֵי: דְּכוּלֵּי עָלְמָא, גְּבוֹהָה

עֲשָׂרָה וְאֵין בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה — וְלָאו כְּלוּם הִיא. אִי נָמֵי, יֵשׁ בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה וְאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה — וְלָאו כְּלוּם הִיא.

לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בִּגְבוֹהָה עֲשָׂרָה וְיֵשׁ בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה וְאֵין בָּרְחְבָּהּ אַרְבָּעָה, וְיֵשׁ בָּהּ לָחוֹק לְהַשְׁלִימָהּ לְאַרְבָּעָה. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים. וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים.

תָּנוּ רַבָּנַן: בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הָאִשָּׁה וּבֵית הַשּׁוּתָּפִין חַיֶּיבֶת בִּמְזוּזָה. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: "בֵּיתֶךָ" — וְלֹא בֵּיתָהּ, "בֵּיתֶךָ" — וְלֹא בָּתֵּיהֶם, קָמַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי? אָמַר קְרָא: "לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם", הָנֵי בָּעוּ חַיֵּי וְהָנֵי לָא בָּעוּ חַיֵּי?!

אֶלָּא, "בֵּיתֶךָ" לְמָה לִי? כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: דֶּרֶךְ בִּיאָתְךָ, וְכִי עָקַר אִינִישׁ — כַּרְעֵיהּ דְּיַמִּינָא עָקַר בְּרֵישָׁא.

תָּנְיָא אִידַּךְ: בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַשּׁוּתָּפִין וּבֵית הָאִשָּׁה מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: "וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת", "לוֹ" — וְלֹא לָהֶן, "לוֹ" — וְלֹא לְהֶן, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! אָמַר קְרָא: "בְּבֵית אֶרֶץ אֲחוּזַתְכֶם". אֶלָּא "לוֹ" לְמָה לִי? מִי שֶׁמְּיַיחֵד בֵּיתוֹ לוֹ, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁאִיל כֵּלָיו וְאוֹמֵר שֶׁאֵין לוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְפַרְסְמוֹ כְּשֶׁמְּפַנֶּה אֶת בֵּיתוֹ. פָּרַט לְמַשְׁאִיל כֵּלָיו לַאֲחֵרִים.

וּבֵית הַכְּנֶסֶת מִי מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים? וְהָתַנְיָא: יָכוֹל יִהְיוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת" — מִי שֶׁמְּיוּחָד לוֹ, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין מְיוּחָדִין לוֹ!

לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי מֵאִיר, הָא — רַבָּנַן. דְּתַנְיָא: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לְחַזָּן הַכְּנֶסֶת — חַיָּיב בִּמְזוּזָה, וְשֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּירָה — רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא רַבָּנַן, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — דְּאִית בַּהּ בֵּית דִּירָה, הָא — דְּלֵית בַּהּ בֵּית דִּירָה.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא דְּלֵית בָּהּ בֵּית דִּירָה,

דף יב.

וְהָא — דִּכְרַכִּים, וְהָא — דִּכְפָרִים.

וְדִכְרַכִּים אֵין מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים? וְהָתַנְיָא: "אֲחוּזַתְכֶם", אֲחוּזַתְכֶם מִטַּמְּאָה בִּנְגָעִים, וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מִטַּמְּאָה בִּנְגָעִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מִקְדָּשׁ בִּלְבַד. הָא בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים, וְאַף עַל גַּב דִּכְרַכִּים נִינְהוּ! אֵימָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מְקוּדָּשׁ בִּלְבַד.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? תַּנָּא קַמָּא סָבַר יְרוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר יְרוּשָׁלַיִם נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים.

וּבִפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי: דְּתַנְיָא: מֶה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה — הַר הַבַּיִת, הַלִּשְׁכוֹת וְהָעֲזָרוֹת. וּמֶה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין — אוּלָם וְהֵיכָל וּבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, וּרְצוּעָה הָיְתָה יוֹצְאָה מֵחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְנִכְנֶסֶת לְחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, וּבָהּ הָיָה מִזְבֵּחַ בָּנוּי, וּבִנְיָמִין הַצַּדִּיק הָיָה מִצְטַעֵר עָלֶיהָ לְבָלְעָהּ בְּכָל יוֹם,

שֶׁנֶּאֱמַר: ”חוֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם“. לְפִיכָךְ זָכָה בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק וְנַעֲשָׂה אוּשְׁפִּיזְכָן לִגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן“.

וְהַאי תַּנָּא סָבַר יְרוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים, דְּתַנְיָא: אֵין מַשְׁכִּירִין בָּתִּים בִּירוּשָׁלַיִם לְפִי שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהֶן. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר (צָדוֹק) אוֹמֵר: אַף לֹא מִטּוֹת. לְפִיכָךְ, עוֹרוֹת קָדְשִׁים — בַּעֲלֵי אוּשְׁפִּיזְכָנִין נוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ, אוֹרַח אַרְעָא לְמִישְׁבַּק אִינִישׁ גּוּלְפָּא וּמַשְׁכָּא לְאוּשְׁפִּיזֵיהּ.

וְדִכְפָרִים מִי מִסַּמֵּא בִּנְגָעִים? וְהָתַנְיָא: ”לַאֲחוּזָּה“, עַד שֶׁיִּכְבְּשׁוּ אוֹתָהּ. כָּבְשׁוּ אוֹתָהּ וְלֹא חִלְּקוּהָ לִשְׁבָטִים, חִלְּקוּ לִשְׁבָטִים וְלֹא חִלְּקוּ לְבֵית אָבוֹת, חִלְּקוּ לְבֵית אָבוֹת וְאֵין כָּל אֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ, מְנַיִּין?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ”וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת“, מִי שֶׁמְּיוּחָד לוֹ, יָצָא אֵלּוּ שֶׁאֵין מְיוּחָדִין לוֹ. אֶלָּא מְחַוֵּורְתָּא כִּדְשַׁנִּין מֵעִיקָּרָא.

וּמַתְקִינִין לוֹ כֹּהֵן אַחֵר. פְּשִׁיטָא אֵירַע בּוֹ פְּסוּל קוֹדֶם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר — מְחַנְּכִין אוֹתוֹ בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר. אֶלָּא אֵירַע בּוֹ פְּסוּל אַחַר תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, בַּמֶּה מְחַנְּכִין אוֹתוֹ?

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: בְּאַבְנֵט. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא זֶהוּ אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמַר אַבָּיֵי: לוֹבֵשׁ שְׁמוֹנָה, וּמְהַפֵּךְ בְּצִינּוֹרָא, וְכִדְרַב הוּנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא: זָר שֶׁהִפֵּךְ בְּצִינּוֹרָא — חַיָּיב מִיתָה. וְרַב פָּפָּא אָמַר:

דף יב:

עֲבוֹדָתוֹ מְחַנַּכְתּוֹ. מִי לָא תַּנְיָא כָּל הַכֵּלִים שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה — מְשִׁיחָתָן מְקַדַּשְׁתָּן, מִכָּאן וְאֵילָךְ — עֲבוֹדָתָן מְחַנַּכְתָּן. הָכָא נָמֵי — עֲבוֹדָתוֹ מְחַנַּכְתּוֹ.

כִּי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר: אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט, רַבִּי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, חַד אָמַר: שֶׁל כִּלְאַיִם, וְחַד אָמַר: שֶׁל בּוּץ.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי הוּא דְּאָמַר שֶׁל כִּלְאַיִם. דְּתַנְיָא: אֵין בֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל לְכֹהֵן הֶדְיוֹט אֶלָּא אֲבָנֵט, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לֹא אֲבָנֵט. אֵימַת? אִי נֵימָא בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — טוּבָא אִיכָּא: כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה וְהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה!

אֶלָּא לָאו, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

אָמְרִי: לָא, לְעוֹלָם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבְהָנָךְ דְּשָׁוִין.

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר: אֲבָנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — דִּבְרֵי הַכֹּל שֶׁל בּוּץ. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — דִּבְרֵי הַכֹּל שֶׁל כִּלְאַיִם. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּאֲבָנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט בֵּין בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. שֶׁרַבִּי אוֹמֵר: שֶׁל כִּלְאַיִם, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שֶׁל בּוּץ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: "עַל בְּשָׂרוֹ", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִלְבַּשׁ"? לְהָבִיא מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט לַהֲרֹמַת הַדֶּשֶׁן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: לְהָבִיא בִּגְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. רַבִּי אוֹמֵר: שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בַּדָּבָר. חָדָא: דְּאַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לֹא זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט.

וְעוֹד: בְּגָדִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשָׁתָה בָּהֶן קְדוּשָּׁה חֲמוּרָה, תְּשַׁמֵּשׁ בָּהֶן קְדוּשָּׁה קַלָּה? אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִלְבַּשׁ"? לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁחָקִין.

וְאַזְדָּא רַבִּי דּוֹסָא לְטַעְמֵיהּ, דְּתַנְיָא: "וְהִנִּיחָם שָׁם", מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: שֶׁלֹּא יְשַׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵירַע בּוֹ פְּסוּל וּמִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — כָּל מִצְוֹת כְּהוּנָּה גְּדוֹלָה עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — אֵינוֹ רָאוּי לֹא לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְלֹא לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף בֶּן אֹלֶם בְּצִיפּוֹרִי שֶׁאֵירַע בּוֹ פְּסוּל בְּכֹהֵן גָּדוֹל וּמִינּוּהוּ תַּחְתָּיו, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — אֵינוֹ רָאוּי לֹא לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְלֹא לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. כֹּהֵן גָּדוֹל — מִשּׁוּם אֵיבָה. כֹּהֵן הֶדְיוֹט, מִשּׁוּם מַעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף יג.

הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם עָבַר וְעָבַד — עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם מֵת רִאשׁוֹן, שֶׁחוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, הָוְיָא לֵיהּ צָרָה מַחַיִּים. קָא מַשְׁמַע לַן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ. וְרַבָּנַן נָמֵי, הָא חָיְישִׁי לְשֶׁמָּא? אָמְרִי לָךְ רַבָּנַן: טוּמְאָה שְׁכִיחָא, מִיתָה לָא שְׁכִיחָא.

אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אֵין לַדָּבָר סוֹף. שַׁפִּיר קָא אָמְרִי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה! וְרַבִּי יְהוּדָה — אָמַר לָךְ: לְמִיתָה דַּחֲדָא — חָיְישִׁינַן. לְמִיתָה דְּתַרְתֵּי — לָא חָיְישִׁינַן. וְרַבָּנַן? אִי אִיכָּא לְמֵיחַשׁ — אֲפִילּוּ לְמִיתָה דְּתַרְיִן חָיְישִׁינַן.

וְרַבָּנַן, נֵימְרוּ אִינְהוּ לְנַפְשַׁיְיהוּ! אָמְרִי לָךְ רַבָּנַן: כֹּהֵן גָּדוֹל זָרִיז הוּא. אִי זָרִיז הוּא, לָמָּה מַתְקִינִין כֹּהֵן אַחֵר? כֵּיוָן דְּעָבְדִינַן לֵיהּ צָרָה, כָּל שֶׁכֵּן דְּמִזְדָּרַז טְפֵי.

וּמִי סָגֵי לֵיהּ בְּתַקָּנְתָא? "בֵּיתוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָךְ לָאו בֵּיתוֹ הִיא! דִּמְקַדֵּשׁ לַהּ. וְהָא כַּמָּה דְּלָא כָּנַיס לַהּ — לָאו בֵּיתוֹ הִיא! דְּכָנַיס לַהּ. אִם כֵּן, הָוֵה לֵיהּ שְׁנֵי בָתִּים, וְרַחֲמָנָא אָמַר: "וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ", וְלֹא בְּעַד שְׁנֵי בָתִּים!

דַּהֲדַר מְגָרֵשׁ לַהּ. אִי מְגָרֵשׁ לַהּ, הָדְרָא קוּשְׁיַין לְדוּכְתָּא! לָא צְרִיכָא, דִּמְגָרֵשׁ לַהּ עַל תְּנַאי.

דְּאָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת [שֶׁתְּמוּתִי. וְדִילְמָא לָא מָיְיתָא, וְהָוֵה לֵיהּ שְׁנֵי בָתִּים!

אֶלָּא דְּאָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת] שֶׁלֹּא תְּמוּתִי. אִי לָא מָיְתָה — מִיגְּרְשָׁא לַהּ. וְאִי מָיְתָה הָא — קָיְימָא הָךְ. וְדִילְמָא הִיא לָא מָיְתָה, וְהָוֵה לֵיהּ גִּיטָּא דְּהַאי גִּיטָּא, וּמָיְיתָא חֲבֶרְתַּהּ, וְקָם לֵיהּ בְּלֹא בַּיִת!

אֶלָּא, דְּאָמַר לַהּ: עַל מְנָת שֶׁתָּמוּת [אַחַת מִכָּם]. מָיְתָה הָא — קָיְימָא הָךְ, מָיְתָה הָךְ — הָא קָיְימָא הָא. וְדִילְמָא לָא מָיְיתָא וְלָא חָדָא מִינַּיְיהוּ, וְהָוֵה לֵיהּ שְׁנֵי בָתִּים?

וְעוֹד: כִּי הַאי גַּוְונָא מִי הָוֵי גִּיטָּא? וְהָאָמַר רָבָא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן כָּל יְמֵי חַיַּי וְחַיַּיְכִי" — אֵין זֶה כְּרִיתוּת.

כָּל יְמֵי חַיַּי פְּלוֹנִי — הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת!

אֶלָּא, דְּאָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תְּמוּת חֲבֶרְתִּיךְ. אִי לָא מָיְתָה חֲבֶרְתַּהּ — מִיגְּרְשָׁא, וְאִי מָיְתָה הָא — הָא קָיְימָא הָא. וְדִילְמָא מָיְיתָא חֲבֶרְתַּהּ בְּפַלְגָא דַּעֲבוֹדָה, וְאִיגַּלַּי מִלְּתָא

דף יג:

לְמַפְרֵעַ דְּגִיטָּא דְּהָא לָאו גִּיטָּא הוּא, וְעָבֵיד לֵיהּ עֲבוֹדָה בִּשְׁנֵי בָתִּים! אֶלָּא, דְּאָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתָּמוּת חֲבֶרְתִּיךְ. וְדִילְמָא מָיְיתָא חֲבֶרְתַּהּ, וְהָוֵה לֵיהּ גִּיטָּא דְּהָא גִּיטָּא, וְקָם לֵיהּ בְּלֹא בַּיִת!

אֶלָּא, דְּמִגְרַשׁ לְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ. לַחֲדָא אָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּכָּנְסִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וְדִילְמָא לָא מָיְיתָא חֲבֶרְתַּהּ, וְלָא עָיְילָא הִיא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהָוֵה לֵיהּ גִּיטָּא דְּתַרְוַיְיהוּ גִּיטָּא, וְקָם לֵיהּ בְּלֹא בַּיִת!

אֶלָּא, לַחֲדָא אָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תְּמוּת חֲבֶרְתִּיךְ. וְלַחֲדָא אָמַר לַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁאֶכָּנֵס אֲנִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת. דְּאִי מָיְיתָא הָא — קָיְימָא הָא, וְאִי מָיְיתָא הָא — קָיְימָא הָא. מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דִּילְמָא מָיְיתָא חֲבֶרְתַּהּ בְּפַלְגָא דַּעֲבוֹדָה, וְעָבֵד לֵיהּ עֲבוֹדָה לְמַפְרֵעַ בִּשְׁנֵי בָתִּים? אִי חָזֵי לַהּ דְּקָא בָּעֲיָא לְמֵימַת — קָדֵים אֵיהוּ וְעָיֵיל לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמְשַׁוֵּי לְגִיטָּא דְּהָא גִּיטָּא לְמַפְרֵעַ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַסִי, וְאִיתֵּימָא רַב עַוִּירָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד, לֹא יִתְייַבְּמוּ! "יְבִמְתּוֹ" "יְבִמְתּוֹ" רִיבָּה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא, וְאִיתֵּימָא רַב שֵׁרֵבְיָה: אֶלָּא מֵעַתָּה אֲרוּסָה לֹא תִּתְייַבֵּם? "הַחוּצָה", לְרַבּוֹת אֶת הָאֲרוּסָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֶן, וְאֵינוֹ אוֹכֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַיּוֹם. מַאי "כָּל הַיּוֹם"? אָמַר רָבָא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לַהֲבִיאוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הַשְׁתָּא לְרַבִּי יְהוּדָה אַפּוֹקֵי מַפְקִינַן לֵיהּ, דְּתַנְיָא: הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, מַנִּיחַ עֲבוֹדָתוֹ וְיוֹצֵא, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יִגְמוֹר. וְאַתְּ אָמְרַתְּ מַיְיתִינַן לֵיהּ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מַאי "כָּל הַיּוֹם" —

דף יד.

לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵד כָּל הַיּוֹם, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאכַל. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרָבָא: וּמִי גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁמָּא יֹאכַל? וְהָתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמָּא תָּמוּת אִשְׁתּוֹ. וְאִי מָיְיתָא אִשְׁתּוֹ עֲבִיד עֲבוֹדָה, וְלָא גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁמָּא יֹאכַל! אָמַר לֵיהּ: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם, כֵּיוָן דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא קָא אָכְלִי, הוּא נָמֵי לָא אָתֵי לְמֵיכַל, הָכָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָכְלִי — הוּא נָמֵי אָתֵי לְמֵיכַל.

וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי חָיְילָא עֲלֵיהּ אֲנִינוּת? וְהָא מִיגָּרְשָׁא! נְהִי דַּאֲנִינוּת לָא חָיְילָא עֲלֵיהּ, אִטְרוֹדֵי מִי לָא מִיטְרִיד?

מַתְנִי' כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת, וּמֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּמַקְרִיב אֶת רֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל. וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים אִם רָצָה לְהַקְרִיב — מַקְרִיב, שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ, וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ.

גְּמָ' מַאן תַּנָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא, דִּלְא כְּרִבִּי עֲקִיבָא. דְּאִי רַבִּי עֲקִיבָא, הָא אָמַר: טָהוֹר שֶׁנִּפְלָה עָלָיו הַזָּאָה טִמְאַתּוּ, הֵיכִי עָבֵיד עֲבוֹדָה!

דְּתַנְיָא: ״וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא״. עַל הַטָּמֵא — טָהוֹר, וְעַל הַטָּהוֹר — טָמֵא, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַדְּבָרִים הַלָּלוּ אֲמוּרִין אֶלָּא בִּדְבָרִים הַמְקַבְּלִים טוּמְאָה.
מַאי הִיא — כְּדְתָנֵן: נִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת עַל הַבְּהֵמָה וְהִזָּה עַל הָאָדָם, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב — יִשְׁנֶה. נִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת עַל הָאָדָם וְהִזָּה עַל הַבְּהֵמָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב — לֹא יִשְׁנֶה.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: ״וְהִזָּה הַטָּהוֹר עָלָיו״, מַאי ״עַל הַטָּמֵא״? שְׁמַע מִינַּהּ עַל הַטָּמֵא — טָהוֹר, וְעַל הַטָּהוֹר — טָמֵא. וְרַבָּנַן: הַאי לִדְבָרִים הַמְקַבְּלִין טוּמְאָה הוּא דַּאֲתָא. אֲבָל הָכָא, קַל וָחוֹמֶר הוּא: אִם עַל הַטָּמֵא — טָהוֹר, עַל הַטָּהוֹר — לֹא כָּל שֶׁכֵּן!
וְרַבִּי עֲקִיבָא? הַיְינוּ דְּקָאָמַר שְׁלֹמֹה ״אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי״. וְרַבָּנַן? הַהוּא לְמַזֶּה וְלַמְזֶּה עָלָיו — טָהוֹר, וְנוֹגֵעַ בָּהֶן — טָמֵא.
וּמַזֶּה טָהוֹר? וְהָכְתִיב: ״וּמַזֶּה מֵי הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו״. מַאי ״מַזֶּה״ — נוֹגֵעַ. וְהָכְתִיב ״מַזֶּה״, וְהָא כְּתִיב ״נוֹגֵעַ״? וְעוֹד: מַזֶּה בָּעֵי כִּיבּוּס בְּגָדִים, נוֹגֵעַ לָא בָּעֵי כִּבּוּס בְּגָדִים!
אֶלָּא: מַאי ״מַזֶּה״ — נוֹשֵׂא. וְנִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״נוֹשֵׂא״, מַאי טַעְמָא כְּתִיב ״מַזֶּה״? הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּבָעֵינַן שִׁיעוּר הַזָּאָה.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: הַזָּאָה צְרִיכָה שִׁיעוּר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: הַזָּאָה אֵין צְרִיכָה שִׁיעוּר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר! אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר הַזָּאָה אֵין צְרִיכָה שִׁיעוּר, הָנֵי מִילֵּי אַגַּבָּא דְגַבְרָא, אֲבָל בְּמָנָא — צְרִיכָה שִׁיעוּר. דִּתְנַן: כַּמָּה יְהֵא בָּהֶן וְיהֵא כְּדֵי הַזָּאָה — כְּדֵי שֶׁיִּטְבּוֹל

דף יד:

רָאשֵׁי גְבָעוֹלִין וְיָזֶה. אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא, דְּעָבֵיד עֲבוֹדָה כּוֹלֶיהּ יוֹמָא, וּלְפָנָיו מַדּוּ עֲלֶיהָ, וְטָבֵיל וְעָבֵיד הֶעֱרֵב הַשֶּׁמֶשׁ.
וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת. אַלְמָא קְטוֹרֶת בְּרֵישָׁא וַהֲדַר נֵרוֹת. וּרְמִינְהוּ: מִי שֶׁזָּכָה בְּדִישׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּמִי שֶׁזָּכָה בַּמְּנוֹרָה, וּמִי שֶׁזָּכָה בַּקְּטוֹרֶת!
אָמַר רַב הוּנָא: מַאן תָּנָא תָּמִיד, רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה הוּא. וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לֵיהּ, דִּתְנַן: בָּא לוֹ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית — נוֹתֵן מִזְרָחָה צָפוֹנָה, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית — נוֹתֵן מַעֲרָבָה דְּרוֹמָה.
וְתָנֵי עֲלַהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה מְשַׁנֶּה בַּתָּמִיד: מִזְרָחִית צְפוֹנִית — נוֹתֵן מִזְרָחָה צָפוֹנָה. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית — נוֹתֵן מַעֲרָבָה, וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן דָּרוֹמָה.
אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאן תָּנָא סֵדֶר יוֹמָא — רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה הוּא.
וּרְמִי סֵדֶר יוֹמָא אַסֵּדֶר יוֹמָא, דִּתְנַן: פַּיִּס הַשֵּׁנִי — מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּמִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה, וּמִי מַעֲלֶה אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ. פַּיִּס הַשְּׁלִישִׁי — חֲדָשִׁים לַקְּטוֹרֶת בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ!

אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בַּהֲטָבַת שִׁתֵּי נֵרוֹת, כָּאן בַּהֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת.
לְמֵימְרָא דְּבִקְטוֹרֶת מַפְסִיק לְהוּ? וְהָא אַבָּיֵי מְסַדֵּר מַעֲרָכָה מִשְּׁמֵיהּ דִּגְמָרָא, בְּדַם הַתָּמִיד מַפְסִיק לְהוּ! אָמְרִי, לָא קַשְׁיָא: הָהִיא לְאַבָּא שָׁאוּל, הָא לְרַבָּנַן. דְּתַנְיָא: לֹא יֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת וְאַחַר כָּךְ יַקְטִיר, אֶלָּא יַקְטִיר וְאַחַר כָּךְ יֵיטִיב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מֵטִיב, וְאַחַר כָּךְ מַקְטִיר.
מַאי טַעְמָא דְּאַבָּא שָׁאוּל? דִּכְתִיב: "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת", וְהַדַּר "יַקְטִירֶנָּה".
וְרַבָּנַן? מַאי קָאָמַר רַחֲמָנָא:

דף טו.

בְּעִידָּן הֲטָבָה תְּהֵא מִקְטַר קְטוֹרֶת. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, בֵּין הָעַרְבַּיִם, דִּכְתִיב: "וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה", הָכִי נָמֵי דִּבְרֵישָׁא מַדְלִיק נֵרוֹת וַהֲדַר מַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם?! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתַנְיָא: "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר",
תֵּן לָהּ מִדָּתָהּ, שֶׁתְּהֵא דּוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה מֵעֶרֶב וְעַד בֹּקֶר. דָּבָר אַחֵר: "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר", אֵין לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁרָה מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד. אֶלָּא מַאי קָאָמַר רַחֲמָנָא — בְּעִידָּן הַדְלָקָה תְּהֵא מִקְטַר קְטוֹרֶת, הָכָא נָמֵי: בְּעִידָּן הֲטָבָה תְּהֵא מִקְטַר קְטוֹרֶת.
וְאַבָּא שָׁאוּל אָמַר לָךְ: שָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב: "אוֹתוֹ".
רַב פָּפָּא אָמַר: לָא קַשְׁיָא, הָא — רַבָּנַן, הָא — אַבָּא שָׁאוּל. בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא לְמַתְנִיתִין דְּהָכָא — כְּרַבָּנַן, פַּייס — כְּאַבָּא שָׁאוּל,
אֵימָא סֵיפָא: הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד, קָרְצוֹ וּמָרַק אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, נִכְנַס לְהַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת — אֶתָּאן לְרַבָּנַן. רֵישָׁא וְסֵיפָא רַבָּנַן, וּמְצִיעָתָא אַבָּא שָׁאוּל!
אָמַר לָךְ רַב פָּפָּא: אִין, רֵישָׁא וְסֵיפָא רַבָּנַן, וּמְצִיעָתָא אַבָּא שָׁאוּל.
בְּשִׁלְמָא אַבָּיֵי לָא אָמַר כְּרַב פָּפָּא, רֵישָׁא וְסֵיפָא רַבָּנַן וּמְצִיעָתָא אַבָּא שָׁאוּל לָא מוֹקֵים לַהּ.
אֶלָּא רַב פָּפָּא, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּאַבָּיֵי? אָמַר לָךְ: תְּנָא בְּרֵישָׁא הֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת, וַהֲדַר הֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת?
וְאַבָּיֵי אָמַר לָךְ: אוֹרוֹיֵי בְּעַלְמָא הוּא דְּקָא מוֹרֵי, וְסִדְרָא הָא הֲדַר תָּנֵי לֵיהּ.
גּוּפָא: בָּא לוֹ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית — נוֹתֵן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית — נוֹתֵן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. וְתָנֵי עֲלָהּ: רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה מְשַׁנֶּה בַּתָּמִיד, בָּא לוֹ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית — נוֹתֵן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית — נוֹתֵן מַעֲרָבָה וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן דָּרוֹמָה.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה?
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם חַד דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי, אָמַר קְרָא: "וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַה' עַל עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ", עוֹלָה הִיא, וְאָמַר רַחֲמָנָא: עֲבִיד בַּהּ מַעֲשֶׂה חַטָּאת.

הָא כֵּיצַד? נוֹתֵן אַחַת שֶׁהִיא שְׁתַּיִם כְּמַעֲשֶׂה עוֹלָה, שְׁתַּיִם שֶׁהֵן שְׁתַּיִם כְּמַעֲשֶׂה חַטָּאת. וְלִיתֵּן שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע כְּמַעֲשֶׂה עוֹלָה, וְאַרְבַּע שֶׁהֵן אַרְבַּע כְּמַעֲשֶׂה חַטָּאת!
לֹא מָצִינוּ דָּמִים שֶׁמְּכַפְּרִין וְחוֹזְרִין וּמְכַפְּרִין. וְכִי מָצִינוּ דָּמִים שֶׁחֲצָיַיִן חַטָּאת וְחֲצָיַיִן עוֹלָה? אֶלָּא עַל כָּרְחָן הַקִּישָׁן הַכָּתוּב. הָכָא נָמֵי: בְּעַל כָּרְחָן הַקִּישָׁן הַכָּתוּב.
הָתָם פִּיסּוּק מַתָּנוֹת בְּעָלְמָא הִיא. וְנִיתֵּיב אַחַת שֶׁהִיא שְׁתַּיִם לְמַטָּה, כְּמַעֲשֶׂה עוֹלָה, שְׁתַּיִם שֶׁהֵן שְׁתַּיִם לְמַעְלָה, כְּמַעֲשֶׂה חַטָּאת!
לֹא מָצִינוּ דָּמִים שֶׁחֲצָיַיִן לְמַעְלָה וְחֲצָיַיִן לְמַטָּה. וְלָא? וְהָתְנַן: הִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה.
כְּמַצְלִיף. מַאי "כְּמַצְלִיף" — מַחְוֵי רַב יְהוּדָה, כִּמְנַגְּדָנָא.
וְלָא? וְהָתְנַן: הִזָּה מִמֶּנּוּ עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים. מַאי לָאו, אַפַּלְגֵּיהּ דְּמִזְבֵּחַ, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: טָהֵר טִיהֲרָא הוּא פַּלְגָא דְּיוֹמָא!
אָמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא: לָא,

דף טו:

אַגּוּפֵּיהּ דְּמִזְבֵּחַ, דִּכְתִיב: "וּכְעֻצָּם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר".
מַאי שְׁנָא דְּיָהֵיב עוֹלָה בְּרֵישָׁא וַהֲדַר יָהֵיב דְּחַטָּאת? נִיתֵּיב בְּרֵישָׁא דְּחַטָּאת, וַהֲדַר נִיתֵּיב דְּעוֹלָה! כֵּיוָן דְּעוֹלָה הִיא, הִיא קָדְמָה בְּרֵישָׁא.
וּמַאי שְׁנָא דְּיָהֵיב מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וּמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, נִיתֵּיב דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, וַהֲדַר צְפוֹנִית מַעֲרָבִית! אָמְרִי: עוֹלָה טְעוּנָה יְסוֹד, וְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית לָא הֲוָה לֵיהּ יְסוֹד.
מַאי שְׁנָא דְּיָהֵיב בְּרֵישָׁא מִזְרָחִית צְפוֹנִית וַהֲדַר מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית? נִיתֵּיב בְּרֵישָׁא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית וַהֲדַר מִזְרָחִית צְפוֹנִית! כֵּיוָן דְּאָמַר מָר כָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה — לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לַמִּזְרָח, בְּרֵישָׁא בְּהָהוּא פָּגַע.
וּמַאי דִּבְעוֹלָה הוּא דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד בַּהּ מַעֲשֶׂה חַטָּאת, וְדִילְמָא: בְּחַטָּאת הוּא דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד בַּהּ מַעֲשֶׂה עוֹלָה! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "עַל עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ", מַאי קָאָמַר רַחֲמָנָא: מִידֵּי דְּחַטָּאת שְׁדִי אַעוֹלָה.
תְּנַן הָתָם: אָמַר לָהֶם הַמְמוּנֶּה צְאוּ וְהָבִיאוּ טָלֶה מִלִּשְׁכַּת בֵּית הַטְּלָאִים. וַהֲלֹא, לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים הָיְתָה בִּמְקְצוֹעַ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ שָׁם, אַחַת לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וְאַחַת לִשְׁכַּת הַחוֹתְמוֹת, וְאַחַת לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד, וְאַחַת לִשְׁכָּה שֶׁעוֹשִׁין בָּהּ לֶחֶם הַפָּנִים.
וּרְמִינְהוּ: אַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ לְבֵית הַמּוֹקֵד, כִּקְטוֹנִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לַטְּרַקְלִין, שְׁתַּיִם בַּקּוֹדֶשׁ, וּשְׁתַּיִם בַּחוֹל, וְרָאשֵׁי פְּסֵפָסִין מַבְדִּילִין בֵּין קוֹדֶשׁ לַחוֹל. וּמָה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת? מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית — הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת טְלֵי קָרְבָּן.

דף טז.

דְּרוֹמִית מִזְרָחִית הִיא לִשְׁכָּה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ לֶחֶם הַפָּנִים. מִזְרָחִית צְפוֹנִית — בָּהּ גָּנְזוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי אַבְנֵי מִזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְצוּם מַלְכֵי גוֹיִם. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית — בָּהּ יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה. אָמַר רַב הוּנָא: מַאן תָּנָא מִדּוֹת — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא.

דִּתְנַן: עֲזָרַת נָשִׁים הָיְתָה אוֹרְךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ, וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּאַרְבַּע מִקְצוֹעוֹתֶיהָ, וּמֶה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת? דְּרוֹמִית מִזְרָחִית — הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַנְּזִירִים, שֶׁשָּׁם נְזִירִים מְבַשְּׁלִים אֶת שַׁלְמֵיהֶן וּמְגַלְּחִין שְׂעָרָן וּמְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוּד. מִזְרָחִית צְפוֹנִית — הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת דִּיר הָעֵצִים, שֶׁשָּׁם כֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹמְדִין וּמַתְלִיעִין בָּעֵצִים, שֶׁכָּל עֵץ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תּוֹלַעַת פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

צְפוֹנִית מַעֲרָבִית — הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַמְצוֹרָעִין. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: שָׂכַחְתִּי מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: בָּהּ הָיוּ נוֹתְנִין יַיִן וָשֶׁמֶן, וְהִיא הָיְתָה נִקְרֵאת "לִשְׁכַּת בֵּית שְׁמָנְיָא".

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, דִּתְנַן: כָּל הַכְּתָלִים שֶׁהָיוּ שָׁם הָיוּ גְּבוֹהִין, חוּץ מִכּוֹתֶל מִזְרָחִי, שֶׁהַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בְּהַר הַמִּשְׁחָה וּמְכַוֵּון וְרוֹאֶה כְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל בִּשְׁעַת הַזָּאַת הַדָּם.

וּתְנַן: כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם גּוֹבְהָן עֶשְׂרִים אַמָּה וְרוֹחְבָּן עֶשֶׂר אַמּוֹת. וּתְנַן: לִפְנִים מִמֶּנּוּ סוֹרֵג. וּתְנַן: לִפְנִים מִמֶּנּוּ הַחֵיל עֶשֶׂר אַמּוֹת, וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם, רוּם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וְשִׁילְחָהּ חֲצִי אַמָּה.

חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹכָהּ, הַיּוֹרְדוֹת מֵעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל לְעֲזָרַת נָשִׁים, רוּם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וְשִׁילְחָהּ חֲצִי אַמָּה. וּתְנַן: בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם, רוּם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וְשִׁילְחָהּ חֲצִי אַמָּה.

וּתְנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מַעֲלָה הָיְתָה שָׁם וּגְבוֹהָּ אַמָּה, וְדוּכָן נָתוּן עָלֶיהָ, וּבוֹ שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁל חֲצִי חֲצִי אַמָּה.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא — הַיְינוּ דְּאֵיכַסִּי לֵיהּ פִּיתְחָא.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רַבָּנַן, הָא אֵיכָא פַּלְגָא דְּאַמְתָא דְּמִתְחֲזֵי לֵיהּ פִּיתְחָא בְּגַוַּויהּ!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמִּזְבֵּחַ מְמוּצָע וְעוֹמֵד בְּאֶמְצַע עֲזָרָה, וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת הָיוּ לוֹ,

דף טז:

עֶשֶׂר אַמּוֹת כְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה לַצָּפוֹן, וְאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה לַדָּרוֹם, נִמְצָא מִזְבֵּחַ מְכֻוָּון כְּנֶגֶד הֵיכָל וּכְתָלָיו.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִדּוֹת רַבִּי יְהוּדָה הִיא, מִזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע עֲזָרָה מִי מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ? וְהָתְנַן: כָּל הָעֲזָרָה הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע עַל רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. מִן הַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב — מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע; מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל — אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה; מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה; מִזְבֵּחַ — שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם; בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ — עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם; וְהַהֵיכָל — מֵאָה אַמָּה; וְאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת.

מִן הַדָּרוֹם לַצָּפוֹן — מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ; הַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ — שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם; מִן הַמִּזְבֵּחַ וְלַטַּבָּעוֹת — שְׁמוֹנָה אַמּוֹת; מְקוֹם הַטַּבָּעוֹת — עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע; מִן הַטַּבָּעוֹת לַשֻּׁלְחָנוֹת — אַרְבַּע; מִן הַשֻּׁלְחָנוֹת לַנַּנָּסִין — אַרְבַּע; מִן הַנַּנָּסִין לְכוֹתֶל עֲזָרָה — שְׁמוֹנָה אַמּוֹת; וְהַמּוֹתָר, בֵּין הַכֶּבֶשׁ וְלַכּוֹתֶל, וּמְקוֹם הַנַּנָּסִין.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּיךְ מִדּוֹת רַבִּי יְהוּדָה הִיא — מִזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע עֲזָרָה מִי מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ? הָא רוּבָּא דְּמִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאֵי!

דף יז.

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב יִצְחָק אָמַר: הַאי לִשְׁכָּה אַקְצוֹיֵי מַקְצָיָא, וּדְאָתֵי מִצָּפוֹן מִתְחַזְיָא לֵיהּ בְּדָרוֹם, וּדְאָתֵי מִדָּרוֹם מִתְחַזְיָא לֵיהּ בְּצָפוֹן.

וּמִסְתַּבְּרָא דִּבְמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הֲוַאי. מִמַּאי — מִדְּרָמֵינַן לֶחֶם הַפָּנִים אַלֶּחֶם הַפָּנִים, וּמְשַׁנֵּינַן, אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מָר קָא חָשֵׁיב דֶּרֶךְ יָמִין, וּמָר קָא חָשֵׁיב דֶּרֶךְ שְׂמֹאל.

דף יז:

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בְּמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הֲוַאי, הַיְינוּ דִּמְתָרֵץ לֶחֶם הַפָּנִים אַלֶּחֶם הַפָּנִים. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית הֲוַאי, סוֹף סוֹף מַאי תֵּירוּצָא דְּלֶחֶם הַפָּנִים! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, בְּמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הֲוַאי. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְהָאָמַר מָר: כָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לַמִּזְרָח? הָנֵי מִילֵּי בַּעֲבוֹדָה. אֲבָל הָכָא — חוּשְׁבָּנָא בְּעָלְמָא הוּא.

שְׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ. תְּנוּ רַבָּנַן: כֵּיצַד מַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ? אוֹמֵר: עוֹלָה זוֹ אֲנִי מַקְרִיב, מִנְחָה זוֹ אֲנִי מַקְרִיב.
כֵּיצַד נוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ? אוֹמֵר: חֲטָאת זוֹ אֲנִי אוֹכֵל, אָשָׁם זֶה אֲנִי אוֹכֵל. וְנוֹטֵל חֲלָה מִשְּׁתֵּי חַלּוֹת, אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ מִמַּעֲשֶׂה לֶחֶם הַפָּנִים. רַבִּי אוֹמֵר: לְעוֹלָם חָמֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו״ — מֻחֱצָה לְאַהֲרֹן וּמֻחֱצָה לְבָנָיו.
הָא גּוּפַהּ קָשְׁיָא: אָמְרַתְּ נוֹטֵל חֲלָה אַחַת מִשְּׁתֵּי חַלּוֹת, מַנִּי — רַבִּי הִיא, דְּאָמַר פַּלְגָא שְׁקֵיל. אֵימָא מְצִיעֲתָא: אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ מִמַּעֲשֶׂה לֶחֶם הַפָּנִים, אֲתָאן לְרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: לָא שְׁקֵיל פַּלְגָא. אֵימָא סֵיפָא, רַבִּי אוֹמֵר: לְעוֹלָם חָמֵשׁ. רֵישָׁא וְסֵיפָא רַבִּי, וּמְצִיעֲתָא רַבָּנַן?
אָמַר אַבָּיֵי: רֵישָׁא וּמְצִיעֲתָא רַבָּנַן — וּמוֹדוּ רַבָּנַן בִּפְרוּסָה, דְּלָאו אוֹרַח אַרְעָא לְמִיתְבַּהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל.

דף יח.

וּמַאי אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ? לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי נְכָנְס נוֹטֵל שֵׁשׁ, וְיוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ, וּשְׁכַר הַגָּפַת דְּלָתוֹת לָא, מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה בְּעֵי מִיפְלַג. בַּצִּיר חָדָא מִפַּלְגָא, חָמֵשׁ שְׁקֵיל.
לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: נְכָנְס נוֹטֵל שֶׁבַע, שְׁתַּיִם בִּשְׁכַר הַגָּפַת דְּלָתוֹת, וְיוֹצֵא נוֹטֵל חָמֵשׁ, מֵעֶשֶׂר בְּעֵי מִיפְלַג. בַּצִּיר חָדָא מִפַּלְגָא, וְשָׁקֵיל אַרְבַּע.
רָבָא אָמַר: כּוּלֹּהּ רַבִּי הִיא, וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְאֶלָּא מַאי אַרְבַּע? הָא חָמֵשׁ בְּעֵי לְמִשְׁקַל!
לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִיכָּא מִשְׁמָר הַמִּתְעַכֵּב, הָא דְּלֵיכָּא מִשְׁמָר הַמִּתְעַכֵּב.
אִי אִיכָּא מִשְׁמָר הַמִּתְעַכֵּב — מִשְׁמֶנֶת בָּעֵי לְמִפְלַג, וְשָׁקֵיל אַרְבַּע. אִי לֵיכָּא מִשְׁמָר הַמִּתְעַכֵּב — מֵעֶשֶׂר בָּעֵי לְמִפְלַג, וְשָׁקֵיל חָמֵשׁ.
אִי הָכִי, מַאי רַבִּי אוֹמֵר: לְעוֹלָם חָמֵשׁ? קַשְׁיָא.

מַתְנִי׳ מָסְרוּ לוֹ זְקֵנִים מִזְקֵנֵי בֵּית דִּין, וְקוֹרִין לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל! קְרָא אַתָּה בְּפִיךָ, שֶׁמָּא שָׁכַחְתָּ אוֹ שֶׁמָּא לֹא לָמַדְתָּ. עֶרֶב יוֹם כִּפּוּרִים שַׁחֲרִית מַעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַר מִזְרָח, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו פָּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מַכִּיר וְרָגִיל בַּעֲבוֹדָה. כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים לֹא הָיוּ מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה, עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁיכָה לֹא הָיוּ מַנִּיחִין אוֹתוֹ לֶאֱכוֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּאֲכָל מֵבִיא אֶת הַשֵּׁינָה.

גְּמָ׳ בְּשִׁלְמָא שֶׁמָּא שָׁכַח — לְחַיֵּי. אֶלָּא שֶׁמָּא לֹא לָמַד — מִי מוֹקְמִינַן כִּי הַאי גַּוְונָא?
וְהָתַנְיָא: ״וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו״, שֶׁיְּהֵא גָּדוֹל מֵאֶחָיו בְּכֹחַ, בְּנוֹי, בְּחָכְמָה, וּבְעוֹשֶׁר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מִנַּיִן שֶׁאִם אֵין לוֹ, שֶׁאֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְגַדְּלִין אוֹתוֹ — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו״ — גַּדְּלֵהוּ מִשֶּׁל אֶחָיו.

אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, כָּאן בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי. דְּאָמַר רַב אַסִי: תַּרְקַבָּא דְּדִינָרֵי עַיֵּילָא לֵיהּ מָרְתָא בַּת בַּיְיתוֹס לְיַנַּאי מַלְכָּא עַל דְּאוֹקְמֵיהּ לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא בְּכָהֲנֵי רַבְרְבֵי.

עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים שַׁחֲרִית וְכוּ'. תָּנָא: אַף הַשּׁוֹעִירִים. וְתַנָּא דִּידַן מַאי טַעְמָא לָא תְּנָא שְׂעִירִים? כֵּיוָן דְּעַל חֵטְא קָא אָתוּ — חָלְשָׁא דַּעְתֵּיהּ.

אִי הָכִי, פַּר נָמֵי עַל חֵטְא הוּא דְּאָתֵי! פַּר, כֵּיוָן דְּעָלָיו וְעַל אֲחֵיו הַכֹּהֲנִים הוּא דְּאָתֵי, בְּאֲחֵיו הַכֹּהֲנִים, אִי אִיכָּא אִינִישׁ דְּאִית בֵּיהּ מִילְתָא — מִידָּע יָדַע לֵיהּ וּמַהְדַּר לֵיהּ בְּתְשׁוּבָה. בְּכוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל — לָא יָדַע.

אָמַר רָבִינָא, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: אִי בַּר אֲחָתִיךְ דַּיְילָא הָוֵי חָזֵי, בְּשׁוּקָא קַמֵּיהּ לָא תַּחֲלִיף. כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים לָא הֲיוּ מוֹנְעִין וְכוּ'. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן נָקוֹסָא אוֹמֵר: מַאֲכִילִין אוֹתוֹ סְלָתוֹת וּבֵיצִים כְּדֵי לְמַסְמְסוֹ. אָמְרוּ לוֹ: כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה מְבִיאוֹ לִידֵי חִימּוּם.

תַּנְיָא סוֹמְכוֹס אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לֹא "אב״י", וְאָמְרִי לַהּ: לֹא "אבב״י", וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לֹא יַיִן לָבָן. לֹא "אב״י" — לֹא אֶתְרוֹג, וְלֹא בֵּיצִים, וְלֹא יַיִן יָשָׁן. וְאָמְרִי לַהּ לֹא "אבב״י" — לֹא אֶתְרוֹג, וְלֹא בֵּיצִים, וְלֹא בָּשָׂר שָׁמַן, וְלֹא יַיִן יָשָׁן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לֹא יַיִן לָבָן, מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן לָבָן מֵבִיא אֶת הָאָדָם לִידֵי טוּמְאָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: זָב תּוֹלִין לוֹ בְּמַאֲכָל, וְכָל מִינֵי מַאֲכָל. אֶלְעָזָר בֶּן פְּנָחָס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לֹא "חגב״י" וְלֹא "גב״ם", וְלֹא כָּל דְּבָרִים הַמְּבִיאִין לִידֵי טוּמְאָה. לֹא "חגב״י" — לֹא חָלָב, וְלֹא גְּבִינָה, וְלֹא בֵּיצָה, וְלֹא יַיִן. וְלֹא "גב״ם" — מֵי גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל, וּבָשָׂר שָׁמֵן, וּמֶרְיֵיס.

וְלֹא כָּל דְּבָרִים הַמְּבִיאִין לִידֵי טוּמְאָה, לְאַתּוֹיֵי מַאי? לְאַתּוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לִידֵי טוּמְאָה, וְאֵלּוּ הֵן: הַשּׁוּם

דף יח:

וְהַשַּׁחֲלִים וְהַלִּגְלוֹגוֹת וְהַבֵּיצִים וְהַגַּרְגִּיר. "וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אוֹרוֹת", תָּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר: זֶה גַּרְגִּיר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן "אוֹרוֹת" — שֶׁמְּאִירוֹת אֶת הָעֵינַיִם. אָמַר רַב הוּנָא: הַמּוֹצִיא גַּרְגִּיר, אִם יָכוֹל לְאָכְלוֹ אוֹכְלוֹ, וְאִם לָאו — מַעֲבִירוֹ עַל גַּבֵּי עֵינָיו. אָמַר רַב פָּפָּא: בְּגַרְגִּירָא מַצְרָנְאָה.

אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: אַכְסָנַאי לֹא יֹאכַל בֵּיצִים, וְלֹא יֵישַׁן בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַב כִּי מִקְּלַע לְדַרְשִׁישׁ, מַכְרִיז: מַאן הָוֵיא לְיוֹמָא. רַב נַחְמָן כַּד מִקְּלַע לְשַׁכְנְצִיב, מַכְרִיז: מַאן הָוֵיא לְיוֹמָא.

וְהַתַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה בִּמְדִינָה זוֹ, וְיֵלֵךְ וְיִשָּׂא אִשָּׁה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת, שֶׁמָּא יִזְדַּוְּגוּ זֶה אֵצֶל זֶה וְנִמְצָא אָח נוֹשֵׂא אֲחוֹתוֹ (וְאָב נוֹשֵׂא בִּתּוֹ), וּמְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָם כּוּתִּיִּים מַמְזֵרוּת, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה". אָמְרִי: רַבָּנַן — קָלָא אִית לְהוּ. וְהָאָמַר רָבָא: תְּבָעוּהָ לְהַנָּשֵׂא, וְנִתְפַּיְּסָה — צָרִיכָה לֵישֵׁב שִׁבְעָה נְקִיִּים? רַבָּנַן אוֹדוֹעֵי הֲווֹ מוֹדְעוּ לְהוּ, מִקֹּדֶם הֲווֹ קָדְמִי וּמְשַׁדְּרִי שְׁלוּחָא.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא יַחוֹדֵי הֲווֹ מְיַחֲדִי לְהוּ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ.

מַתְנִי' מְסָרוּהוּ זְקֵנֵי בֵית דִּין לְזְקֵנֵי כְהוּנָּה וְהֶעֱלוּהוּ בֵּית אַבְטִינָס, וְהִשְׁבִּיעוּהוּ, וְנִפְטְרוּ וְהָלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל! אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוּ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ בְּמִי שֶׁשִּׁכֵּן שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה שֶׁלֹּא תְּשַׁנֶּה דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לָךְ. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה, וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין.

אִם (הוּא) הָיָה חָכָם — דּוֹרֵשׁ, וְאִם לָאו — תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דּוֹרְשִׁים לְפָנָיו. וְאִם רָגִיל לִקְרוֹת — קוֹרֵא, וְאִם לָאו — קוֹרִין לְפָנָיו. וּבַמֶּה קוֹרִין לְפָנָיו: בְּאִיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים. זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטָל אוֹמֵר: פְּעָמִים הַרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדָנִיֵּאל.

דף יט.

גְּמָ' תְּנָא: לְלַמְּדוֹ חֲפִינָה. אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁתֵּי לִשְׁכוֹת הָיוּ לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, אַחַת לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין וְאַחַת לִשְׁכַּת בֵּית אַבְטִינָס. אַחַת בַּצָּפוֹן וְאַחַת בַּדָּרוֹם. אַחַת בַּצָּפוֹן, דִּתְנַן: שֵׁשׁ לִשְׁכוֹת הָיוּ בָּעֲזָרָה, שָׁלֹשׁ בַּצָּפוֹן וְשָׁלֹשׁ בַּדָּרוֹם,

שֶׁבַּדָּרוֹם: לִשְׁכַּת הַמֶּלַח, לִשְׁכַּת הַפַּרְוָה, לִשְׁכַּת הַמְּדִיחִין. לִשְׁכַּת הַמֶּלַח — שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִין מֶלַח לַקָּרְבָּן, לִשְׁכַּת הַפַּרְוָה — שֶׁשָּׁם הָיוּ מוֹלְחִין עוֹרוֹת קָדָשִׁים. וְעַל גַּגָּהּ הָיְתָה בֵּית טְבִילָה לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לִשְׁכַּת הַמְּדִיחִין — שָׁם הָיוּ מְדִיחִין קִרְבֵּי קָדָשִׁים. וּמִשָּׁם מְסִיבָּה עוֹלֶה לְגַג בֵּית הַפַּרְוָה.

שָׁלֹשׁ שֶׁבַּצָּפוֹן: לִשְׁכַּת הָעֵץ, לִשְׁכַּת הַגּוֹלָה, לִשְׁכַּת הַגָּזִית. לִשְׁכַּת הָעֵץ, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: שָׁכַחְתִּי מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: לִשְׁכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל הָיְתָה אֲחוֹרֵי שְׁתֵּיהֶן, וְגַג שְׁלִשְׁתָּן שָׁוֶה.

לִשְׁכַּת הַגּוֹלָה — שָׁם הָיָה בּוֹר הַגּוֹלָה, וְהַגַּלְגַּל נָתוּן עָלָיו, וּמִשָּׁם מַסְפִּיקִין מַיִם לְכָל הָעֲזָרָה. לִשְׁכַּת הַגָּזִית — שָׁם הָיְתָה סַנְהֶדְרִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹשֶׁבֶת וְדָנָה אֶת הַכֹּהֲנִים, וּמִי שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל, הָיָה לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִים וּמִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים וְיָצָא וְהָלַךְ לוֹ. וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ פְּסוּל, הָיָה לוֹבֵשׁ לְבָנִים וּמִתְעַטֵּף לְבָנִים וְנִכְנָס וּמְשַׁמֵּשׁ עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

אַחַת בַּדָּרוֹם, דִּתְנַן: שִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ בָּעֲזָרָה, שָׁלֹשׁ בַּצָּפוֹן וְשָׁלֹשׁ בַּדָּרוֹם וְאֶחָד בַּמִּזְרָח. שֶׁבַּדָּרוֹם: שַׁעַר הַדְּלָקָה, שֵׁנִי לוֹ — שַׁעַר הַקָּרְבָּן, שְׁלִישִׁי לוֹ — שַׁעַר הַמַּיִם. שֶׁבַּמִּזְרָח: שַׁעַר נִקָּנוֹר, וּשְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ שָׁם אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת בִּשְׂמֹאלוֹ, אַחַת לִשְׁכַּת פִּנְחָס הַמַּלְבִּישׁ, וְאַחַת לִשְׁכַּת עוֹשֵׁי חֲבִיתִּין.

שֶׁבַּצָּפוֹן: שַׁעַר נִיצוֹץ, בִּנְיָן אַכְסַדְרָה הָיָה, וַעֲלִיָּיה בְּנוּיָה לוֹ עַל גַּבָּיו, וְשָׁם כֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִלְמַעְלָה, וּלְוִיִּם מִלְמַטָּה. וְשָׁלְפָנִים הֵימֶנּוּ הַחֵיל. שֵׁנִי לוֹ — שַׁעַר הַקָּרְבָּן, שְׁלִישִׁי לוֹ — שַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד.

וְתַנְיָא: חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִדּוּשִׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, וְכוּלָּן בַּקּוֹדֶשׁ, וְעַל גַּג] בֵּית הַפַּרְוָה. חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה בַּחוֹל, עַל גַּבֵּי שַׁעַר הַמַּיִם, וּבְצַד לִשְׁכָתוֹ הָיְתָה.

וְלָא יָדְעָנָא אִי לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין בַּצָּפוֹן וְלִשְׁכַּת בֵּית אַבְטִינָס בַּדָּרוֹם, אוֹ לִשְׁכַּת בֵּית אַבְטִינָס בַּצָּפוֹן וְלִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין בַּדָּרוֹם. וּמְסַתַּבְרָא דְּלִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין בַּדָּרוֹם הֲוַאי.

מַאי טַעְמָא? מַקְדִּים קָאֵי וּמֵיסֵּךְ אֶת רַגְלָיו וְטָבִיל, וְאָזֵיל לַצָּפוֹן וְגָמַר חֲפִינָה וְאָתֵי לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְעָבֵיד עֲבוֹדָה כּוּלֵּי יוֹמָא. לְבַהֲדֵי פַּנְיָא מַדּוּ עֲלֵיהּ, וַהֲדַר אָזֵיל לַדָּרוֹם וְטָבִיל וְנָיֵיח. דְּאִי אָמְרַתְּ לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין בַּצָּפוֹן. מַקְדִּים קָאֵי וּמֵיסֵּךְ רַגְלָיו, וְאָזֵיל לַדָּרוֹם וְטָבִיל וְגָמַר חֲפִינָה וְאָתֵי לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְעָבֵיד עֲבוֹדָה כּוּלֵּיהּ יוֹמָא, לַהֲדֵי פַּנְיָא מַדּוּ עֲלֵיהּ, וַהֲדַר אָזֵיל לַדָּרוֹם וְטָבִיל, וּבָעֵי מֶהְדַּר וּמֵיזַל לַצָּפוֹן וּמֵינַח — וּמִי (טָרַח) מַטָּרְחִינַן לֵיהּ כּוּלֵּי הַאי?

אַלְמָה לָא? מַטָּרְחִינַן לֵיהּ טְפֵי, דְּאִי צַדּוּקִי הוּא לִיפְרוֹשׁ.

אִי נָמֵי, שֶׁלֹּא תָּזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, נַעֲבְדִינְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, אִי נָמֵי תִּסְגֵּי לֵיהּ בַּחֲדָא.

וְאָמְרוּ לוֹ אִישׁ כֹּהֵן גָּדוֹל וְכוּ'. לֵימָא תְּהֵוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הָנֵי כָּהֲנֵי — שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ, דְּאִי אָמְרַתְּ שְׁלוּחֵי דִּידַן נִינְהוּ

דף יט:

מִי אִיכָּא מִידֵּי דַּאֲנַן לָא מָצֵינַן לְמֶעְבַּד, וּשְׁלוּחֵי דִּידַן מָצוּ עָבְדִי? הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ עַל דַּעְתֵּינוּ וְעַל דַּעַת בֵּית דִּין.

הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין וְכוּ'. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה — שֶׁחֲשָׁדוּהוּ צַדּוּקִי, וְהֵם פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין — דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל הַחוֹשֵׁד בִּכְשֵׁרִים לוֹקֶה בְּגוּפוֹ.

וְכָל כָּךְ לָמָּה? שֶׁלֹּא יְתַקֵּן מִבַּחוּץ וְיִכָּנֵיס, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַצְּדוּקִין עוֹשִׂין.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּצְדוּקִי אֶחָד שֶׁהִתְקִין מִבַּחוּץ וְהִכְנִיס. בִּיצִיאָתוֹ הָיָה שָׂמֵחַ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. פָּגַע בּוֹ אָבִיו, אָמַר לוֹ: בְּנִי, אַף עַל פִּי שֶׁצְּדוּקִין אָנוּ, מִתְיָרְאִין אָנוּ מִן הַפְּרוּשִׁים.

אָמַר לוֹ: כָּל יָמַי הָיִיתִי מִצְטַעֵר עַל הַמִּקְרָא הַזֶּה: ״כִּי בָּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפּוֹרֶת״, אָמַרְתִּי: מָתַי יָבוֹא לְיָדַי וַאֲקַיְּימֶנּוּ, עַכְשָׁיו שֶׁבָּא לְיָדַי — לֹא אֲקַיְּימֶנּוּ?!

אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִין עַד שֶׁמֵּת וְהוּטַל בָּאַשְׁפָּה, וְהָיוּ תּוֹלְעִין יוֹצְאִין מֵחוֹטְמוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בִּיצִיאָתוֹ נִיגַּף, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: כְּמִין קוֹל נִשְׁמַע בָּעֲזָרָה שֶׁבָּא מַלְאָךְ וַחֲבָטוֹ עַל פָּנָיו. וְנִכְנְסוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים וּמָצְאוּ כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל בֵּין כְּתֵפָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל״.

אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטָל וְכוּ׳. מַתְנֵי לֵיהּ רַב חָנָן בַּר רָבָא לְחִיָּיא בַּר רַב קַמִּיהּ דְּרַב ״אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן קְפוּטָל״, וּמַחְוֵי לֵיהּ רַב בִּידֵיהּ ״קְבוּטָל״. וְנֵימָא לֵיהּ מֵימָר! קְרִיאַת שְׁמַע הֲוָה קָרֵי.

וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי שְׁרֵי? וְהָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע לֹא יְרַמּוֹז בְּעֵינָיו, וְלֹא יְקָרוֹץ בְּשִׂפְתוֹתָיו, וְלֹא יוֹרֶה בְּאֶצְבְּעוֹתָיו. וְתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא אוֹמֵר: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וּמְרַמֵּז בְּעֵינָיו, וּמְקָרֵץ בְּשִׂפְתוֹתָיו, וּמַרְאֶה בְּאֶצְבָּעוֹ — עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: ״וְלֹא אוֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב״!

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּפֶרֶק רִאשׁוֹן, הָא בְּפֶרֶק שֵׁנִי.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְדִבַּרְתָּ בָּם״, בָּם — וְלֹא בִּתְפִלָּה. ״וְדִבַּרְתָּ בָּם״, בָּם יֵשׁ לְךָ רְשׁוּת לְדַבֵּר, וְלֹא בִּדְבָרִים אֲחֵרִים.

רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: ״וְדִבַּרְתָּ בָּם״, עֲשֵׂה אוֹתָן קֶבַע וְאַל תַּעֲשֵׂם עֲרַאי. אָמַר רָבָא: הַשָּׁח שִׂיחַת חוּלִּין — עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְדִבַּרְתָּ בָּם״, בָּם — וְלֹא בִּדְבָרִים אֲחֵרִים. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל הַדְּבָרִים יֵגָעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר״.

מַתְנִי׳ בִּקֵּשׁ לְהִתְנַמְנֵם, פִּרְחֵי כְהוּנָּה מַכִּין לְפָנָיו בְּאֶצְבַּע צְרָדָא, וְאוֹמְרִים לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל! עֲמוֹד וְהַפֵּג אַחַת עַל הָרִצְפָּה. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה.

גְּמָ׳ מַאי צְרָדָא? אָמַר רַב יְהוּדָה: צְרָתַהּ דְּדָא, מַאי הִיא — גּוּדְל. מַחְוֵי רַב הוּנָא וְאָזֵל קָלָא בְּכוּלֵּי בֵּי רַב.

וְאוֹמְרִים לוֹ אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל הַפֵּג אַחַת עַל הָרִצְפָּה וְכוּ׳. אָמַר רַב יִצְחָק: עַל חֲדַת. מַאי הִיא? אָמְרִי לֵיהּ: אַחְוֵי קִידָּה.

וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן שְׁחִיטָה (וְכוּ׳). תְּנָא: לֹא הָיוּ מַעֲסִיקִין אוֹתוֹ לֹא בְּנֶבֶל וְלֹא בְּכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה. וּמָה הָיוּ אוֹמְרִין — ״אִם ה׳ לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ״.

מִיַּקִּירֵי יְרוּשְׁלַיִם לֹא הָיוּ יְשֵׁנִין כָּל הַלַּיְלָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַע כֹּהֵן גָּדוֹל קוֹל הַבָּרָה וְלֹא תְּהֵא שֵׁינָה חוֹטַפְתּוֹ. תַּנְיָא, אַבָּא שָׁאוּל אָמַר: אַף בִּגְבוּלִין הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן זָכֹר לַמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא שֶׁהָיוּ חוֹטְאִין.

אָמַר אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תַּרְגּוּמָא, נְהַרְדְּעָא. דַּאֲמַר לֵיהּ אֱלִיָּהוּ לְרַב יְהוּדָה אֲחוּהּ דְּרַב סָלָא חֲסִידָא, אָמְרִיתּוּ: ״אַמַּאי לָא אָתֵי מָשִׁיחַ״? וְהָא הָאִידָּנָא יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי הוּא וְאִבָּעוּל כַּמָּה בְּתוּלָתָא בִּנְהַרְדְּעָא. אֲמַר לֵיהּ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאי אָמַר? אֲמַר לֵיהּ:

דף כ.

״לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ״. וְשָׁטָן מַאי אֲמַר? אֲמַר לֵיהּ: שָׂטָן בְּיוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי — לֵית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוֹנֵי. מִמַּאי? אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: ״הַשָּׂטָן״ בְּגִמַטְרִיָּא תְּלָת מְאָה וְשִׁיתִּין וְאַרְבְּעָה הָווּ. תְּלָת מְאָה וְשִׁיתִּין וְאַרְבְּעָה יוֹמֵי — אִית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוֹנֵי. בְּיוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי — לֵית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוֹנֵי.

מַתְנִי׳ בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ, בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים מֵחֲצוֹת, וּבְרֶגֶל מֵאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה. וְלֹא הָיְתָה קְרִיאַת הַגֶּבֶר מַגַּעַת עַד שֶׁהָיְתָה עֲזָרָה מְלֵאָה מִישְׁרָאֵל.

גְּמָ׳ תְּנַן הָתָם: אֲבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, קוֹדֶם חֲצוֹת — יַחְזִיר, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן, לְאַחַר חֲצוֹת — לֹא יַחְזִיר, וְאֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב, כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״כָּל הַלַּיְלָה ... וְהִקְטִיר״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״כָּל הַלַּיְלָה ... וְהֵרִים״, הָא כֵּיצַד? חֲצִיוֹ לְהַקְטָרָה — חֶצְיוֹ לְהַרָמָה.

מֵתִיב רַב כָּהֲנָא: בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ, בֵּין מִלְּפָנָיו בֵּין מִלְּאַחֲרָיו, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים מֵחֲצוֹת, וּבְרֶגֶל מֵאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה,

דף כ:

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מֵחֲצוֹת דְּאוֹרְיְיתָא הִיא, הֵיכִי מַקְדְּמִינַן (וְהֵיכִי מְאַחֲרִינַן)?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל הַלַּיְלָה״, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עַד הַבֹּקֶר? וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״עַד הַבֹּקֶר״ — תֵּן בֹּקֶר לְבָקְרוֹ שֶׁל לַיְלָה.

הִלְכָךְ, בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ, בֵּין מִלְּפָנָיו בֵּין מִלְּאַחֲרָיו — סַגְיָא. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּאִיכָּא חוּלְשָׁא דִּכְהֲנֵי גְּדוֹל — עָבְדִינַן מֵחֲצוֹת. וּבְרֶגֶל, דִּנְפִישֵׁי יִשְׂרָאֵל וּנְפִישֵׁי קָרְבָּנוֹת — עָבְדִינַן מֵאַשְׁמוֹרֶת הָרִאשׁוֹנָה. כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא: לֹא הָיְתָה קְרִיאַת הַגֶּבֶר מַגַּעַת עַד שֶׁהָיְתָה עֲזָרָה מְלֵאָה מִישְׁרָאֵל.

מַאי: ״קְרִיאַת הַגֶּבֶר״? רַב אָמַר: קְרָא גַּבְרָא. רַבִּי שֵׁילָא אָמַר: קְרָא תַּרְנְגוֹלָא.

רַב אִיקְלַע לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי שֵׁילָא. לָא הֲוָה אָמוֹרָא לְמֵיקַם עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שֵׁילָא, קָם רַב עֲלֵיהּ, וְקָא מְפָרֵשׁ: מַאי ״קְרִיאַת הַגֶּבֶר״ — קְרָא גַּבְרָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שֵׁילָא, וְלֵימָא מָר: ״קְרָא תַּרְנְגוֹלָא״? אֲמַר לֵיהּ: ״אַבּוּב לְחָרֵי — זַמַּר, לְגַרְדָּאֵי — לָא מְקַבְּלוּהּ מִינַּיהּ״.

כִּי הֲוָה קָאֵימְנָא עֲלֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא וּמְפָרֵישְׁנָא: מַאי ״קְרִיאַת הַגֶּבֶר״ — קְרָא גַּבְרָא, וְלָא אֲמַר לִי וְלָא מִידֵּי. וְאַתְּ אָמְרַתְּ לִי, אֵימָא: ״קְרָא תַּרְנְגוֹלָא״. אֲמַר לֵיהּ: מָר נִיהוּ רַב? נִינַח מָר. אֲמַר לֵיהּ, אָמְרִי אִינָשֵׁי: ״אִיתְּגַרְתְּ — לֵיהּ פּוּץ עַמְרֵיהּ״. אֵיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי אֲמַר לֵיהּ: ״מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ, וְלֹא מוֹרִידִין״.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי שֵׁילָא. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: גְּבִינִי כָּרוּז מַהוּ אוֹמֵר: ״עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם, וּלְוִיִּם לְדוּכַנְכֶם, וְיִשְׂרְאֵל לְמַעֲמַדְכֶם״. וְהָיָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע בְּשִׁשָּׁה פַּרְסָאוֹת.

מַעֲשֶׂה בְּאַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ, וְשָׁמַע קוֹלוֹ בְּשִׁשָּׁה פַּרְסָאוֹת, וּכְשֶׁבָּא לְבֵיתוֹ שִׁיגֵּר לוֹ מַתָּנוֹת. וְאַף עַל פִּי כֵן, כֹּהֵן גָּדוֹל מְשׁוּבָּח מִמֶּנּוּ. דְּאָמַר מָר: וּכְבָר אָמַר ״אָנָא הַשֵּׁם״ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בִּירִיחוֹ. וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִירוּשָׁלַיִם לִירִיחוֹ עָשַׂר פַּרְסֵי.

וְאַף עַל גַּב דְּהָכָא אִיכָּא חוּלְשָׁא, וְהָכָא לֵיכָּא חוּלְשָׁא. וְהָכָא יָמָּא, וְהָתָם לֵילְיָא.

דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי: מִפְּנֵי מָה אֵין קוֹלוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמָע בַּיּוֹם כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּשְׁמָע בַּלַּיְלָה? מִפְּנֵי גַּלְגַּל חַמָּה שֶׁמְּנַסֵּר בָּרָקִיעַ כְּחָרֶשׁ הַמְנַסֵּר בָּאָרָזִים. וְהַאי חִירְגָּא דְּיוֹמָא ״לָא״ שְׁמֵיהּ. וְהַיְינוּ דִּקְאָמַר נְבוּכַדְנֶצַּר: ״וְכָל דָּיְרֵי אַרְעָא (כְּלָא) חֲשִׁיבִין״.

תָּנוּ רַבָּנָן: אִלְמָלֵא גַּלְגַּל חַמָּה, נִשְׁמָע קוֹל הֲמוֹנָהּ שֶׁל רוֹמִי. וְאִלְמָלֵא קוֹל הֲמוֹנָהּ שֶׁל רוֹמִי, נִשְׁמָע קוֹל גַּלְגַּל חַמָּה. תָּנוּ רַבָּנָן: שִׁשָּׁה קוֹלוֹת הוֹלְכִין מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: קוֹל גַּלְגַּל חַמָּה, וְקוֹל הֲמוֹנָהּ שֶׁל רוֹמִי, וְקוֹל נְשָׁמָה בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצְאָה מִן הַגּוּף, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לֵידָה,

דף כא.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף רִידְיָיא. וּבְעוֹ רַבָּנָן רַחֲמֵי אַנְשָׁמָה בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצְאָה מִן הַגּוּף, וּבַטְלוּהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי שֵׁילָא: הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ קוֹדֶם קְרִיאַת הַגֶּבֶר — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רַבִּי יֹאשִׁיָּה אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּשְׁנָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּשְׁלֹשׁ. וּבְאֵיזֶה תַּרְנְגוֹל אָמְרוּ — בְּתַרְנְגוֹל בֵּינוֹנִי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹלִין לָרֶגֶל, עוֹמְדִין צְפוּפִין וּמִשְׁתַּחֲוִים רְווּחִים, וְנִמְשָׁכִין אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת. מַאי קָאַמַר? הָכִי קָאַמַר: אַף עַל פִּי

שֶׁנִּמְשָׁכִין אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת, וְעוֹמְדִים צְפוּפִין, כְּשֶׁהֵן מִשְׁתַּחֲוִין — מִשְׁתַּחֲוִין רְווּחִים, וְזֶה אֶחָד מֵעֲשָׂרָה נִסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמִּקְדָּשׁ.

דִּתְנַן, עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם. וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם. וְלֹא אֵירַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בָּעוֹמֶר, וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּבְלֶחֶם הַפָּנִים. עוֹמְדִים צְפוּפִים, וּמִשְׁתַּחֲוִים רְווּחִים. וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם. וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם.

פָּתַח בְּמִקְדָּשׁ, וְסִיֵּים בִּירוּשָׁלַיִם! אֵיכָא תַּרְתֵּי אַחֲרָנְיָיתָא בְּמִקְדָּשׁ. דְּתַנְיָא: מֵעוֹלָם לֹא כִּבּוּ גְּשָׁמִים אֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְעָשָׁן הַמַּעֲרָכָה, אֲפִילּוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וּמְנַשְּׁבוֹת בּוֹ — אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָתַנְיָא רַב שְׁמַעְיָה בְּקַלְנְבוֹ: שִׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס, נִבְלָעִין בִּמְקוֹמָן, וְאָמַר אַבָּיֵי: מוּרְאָה, וְנוֹצָה, וְדִישּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפָּנִימִי, וְדִישּׁוּן הַמְנוֹרָה — נִבְלָעִין בִּמְקוֹמָן!

פְּסוּלֵי תְּלָתָא הָווּ? חַשְׁבִינְהוּ בְּחַד, אַפֵּיק תְּרֵי וְעַיֵּיל תְּרֵי. אִי הָכִי, בְּלוּעִין נָמֵי תְּרֵי הָווּ? חַשְׁבִינְהוּ בְּחַד. חָסְרוּ לְהוּ! אֵיכָּא נָמֵי אַחֲרִיתִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נֵס גָּדוֹל הָיָה נַעֲשָׂה בְּלֶחֶם הַפָּנִים, סְלוּקוֹ כְּסִדּוּרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְשׁוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ״.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָאָמַר רַבִּי לֵוִי: דָּבָר זֶה מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ: מָקוֹם אָרוֹן — אֵינוֹ מִן הַמִּדָּה. וְאָמַר רַבְנַאי אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּרוּבִים — בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִין!

נִיסֵּי דְּבָרַאי — קָא חָשֵׁיב, נִיסֵּי דְּנַוַּאי — לָא קָא חָשֵׁיב. אִי הָכִי, לֶחֶם הַפָּנִים נָמֵי נִיסֵּי דְּנַוַּאי הוּא! לֶחֶם הַפָּנִים נִיסֵּי דְּבָרַאי הוּא, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב ״עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר״, טָהוֹר — מִכְּלָל שֶׁהוּא טָמֵא,

דף כא:

כְּלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת הוּא, וְכָל כְּלִי [עֵץ] הֶעָשׂוּי לְנַחַת אֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה, וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי טוּמְאָה. אֶלָּא מִלְּמַד שֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתוֹ לְעוֹלֵי רְגָלִים, וְאוֹמְרִים לָהֶם: רְאוּ חִיבַּתְכֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁסִּילּוּקוֹ כְּסִדּוּרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְשׁוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ״.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָאָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: בְּשָׁעָה שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָטַע בּוֹ כָּל מִינֵי מְגָדִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מוֹצִיאִין פֵּירוֹתֵיהֶן בְּזְמַנָּן, וּכְשֶׁהֵרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בָּהֶן נוֹשְׁרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ״. וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ גּוֹיִם לַהֵיכָל יָבֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפֶרַח לְבָנוֹן אוּמְלָל״, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִירָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״פָּרוֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ״.

נִיסֵּי דְּקִבְיעִי לָא קָא חָשֵׁיב. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי: אָרוֹן וּכְרוּבִים נָמֵי, נִיסֵּי דְּקִבְיעִי נִינְהוּ.

אָמַר מָר: וְעָשַׂן הַמַּעֲרָכָה. וּמִי הֲוָה עָשֵׁן בְּמַעֲרָכָה? וְהָתַנְיָא: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בָּאֵשׁ שֶׁל מַעֲרָכָה: רְבוּצָה כַּאֲרִי, וּבָרָה כַּחַמָּה, וְיֵשׁ בָּהּ מַמָּשׁ, וְאוֹכֶלֶת לַחִין כְּיבֵשִׁין, וְאֵינָהּ מַעֲלָה עָשָׁן!

כִּי קָא אָמְרִינַן — בְּדְהֶדְיוֹט. דְּתַנְיָא: "וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", אַף עַל פִּי שֶׁאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם, מִצְוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט.

רְבוּצָה כַּאֲרִי. וְהַתַּנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים: אֲנִי רְאִיתִיהָ, וּרְבוּצָה כְּכֶלֶב! לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּמִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן, כָּאן — בְּמִקְדַּשׁ שֵׁנִי.

וּבְמִקְדַּשׁ שֵׁנִי מִי הֲוַאי? וְהָאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אִינְיָא: מַאי דִּכְתִיב: "וְאֶרְצָה בּוֹ וְאֶכְבֵּד", וְקָרִינַן "וְאֶכְבְּדָה". מַאי שְׁנָא דִּמְחוּסַּר הֵ"א — אֵלּוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בֵּין מִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן לְמִקְדַּשׁ שֵׁנִי, וְאֵלּוּ הֵן: אָרוֹן וְכַפּוֹרֶת וּכְרוּבִים, אֵשׁ, וּשְׁכִינָה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, וְאוּרִים וְתוּמִּים. אָמְרִי: אֵין, מִיהְוָה הֲוָה, סַיּוֹעֵי לָא מְסַיְּיעָא.

תָּנוּ רַבָּנַן, שֵׁשׁ אִשּׁוֹת הָיוּ: יֵשׁ אוֹכֶלֶת וְאֵינָהּ שׂוֹרָה, וְיֵשׁ שׂוֹרָה וְאֵינָהּ אוֹכֶלֶת, וְיֵשׁ אוֹכֶלֶת וְשׂוֹרָה, וְיֵשׁ אוֹכֶלֶת לַחִין כְּיבֵשִׁין, וְיֵשׁ אֵשׁ דּוֹחָה אֵשׁ, וְיֵשׁ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ.

יֵשׁ אֵשׁ אוֹכֶלֶת וְאֵינָהּ שׂוֹרָה — הָא דִּידַן. שׂוֹרָה וְאֵינָהּ אוֹכֶלֶת — דְּחוֹלִין. אוֹכֶלֶת וְשׂוֹרָה — דְּאֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב: "וְאֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתְּעָלָה לִחֵכָה". אוֹכֶלֶת לַחִין כְּיבֵשִׁין — דְּמַעֲרָכָה.

יֵשׁ אֵשׁ דּוֹחָה אֵשׁ — דְּגַבְרִיאֵל, וְיֵשׁ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ — דִּשְׁכִינָה, דְּאָמַר מָר: הוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ בֵּינֵיהֶם וּשְׂרָפָן.

וַעֲשַׂן הַמַּעֲרָכָה, אֲפִילּוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ? וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג הַכֹּל צוֹפִין לַעֲשַׁן הַמַּעֲרָכָה. נוֹטָה כְּלַפֵּי צָפוֹן — עֲנִיִּים שְׂמֵחִין וּבַעֲלֵי בָתִּים עֲצֵבִין, מִפְּנֵי שֶׁגִּשְׁמֵי שָׁנָה מְרוּבִּין וּפֵירוֹתֵיהֶן מְרֻקְּבִין. נָטָה כְּלַפֵּי דָּרוֹם — עֲנִיִּים עֲצֵבִין, וּבַעֲלֵי בָתִּים שְׂמֵחִין, מִפְּנֵי שֶׁגִּשְׁמֵי שָׁנָה מוּעָטִין, וּפֵירוֹתֵיהֶן מְשֻׁתָּמְרִין.

נָטָה כְּלַפֵּי מִזְרָח — הַכֹּל שְׂמֵחִין. כְּלַפֵּי מַעֲרָב — הַכֹּל עֲצֵבִין! דְּאָזֵיל וְאָתֵי כְּדִיקְלֵי, וְאַבְּדוֹרֵי לָא הֲוָה מִיבַּדַּר.

אָמַר מָר: כְּלַפֵּי מִזְרָח — הַכֹּל שְׂמֵחִין, כְּלַפֵּי מַעֲרָב — הַכֹּל עֲצֵבִין. וּרְמִינְהוּ: מִזְרָחִית — לְעוֹלָם יָפָה, מַעֲרָבִית — לְעוֹלָם קָשָׁה, רוּחַ צְפוֹנִית — יָפָה לַחִטִּין בְּשָׁעָה שֶׁהֵבִיאוּ שְׁלִישׁ, וְקָשָׁה לַזֵּיתִים בִּזְמַן שֶׁהֵן חוֹנְטִין, רוּחַ דְּרוֹמִית — קָשָׁה לַחִטִּין בְּשָׁעָה שֶׁהֵבִיאוּ שְׁלִישׁ, וְיָפָה לַזֵּיתִים בִּזְמַן שֶׁהֵן חוֹנְטִין.

וְאָמַר רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא מָר זוּטְרָא: וְסִימָנֵיךְ — שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. הַאי מְרַבֵּה דִּידֵיהּ, וְהַאי מְרַבֵּה דִּידֵיהּ!

לָא קַשְׁיָא: הָא — לַן, וְהָא — לְהוּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ שִׁבְעַת יָמִים

דף כב.

בְּרַאשׁוֹנָה כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ — תּוֹרֵם. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְרוּבִּין רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת — זָכָה. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, הַמְמוּנֶּה אוֹמֵר לָהֶן: הַצְבִּיעוּ.

וּמָה הֵן מוֹצִיאִין — אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶגּוּדָּל בַּמִּקְדָּשׁ.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִין, וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְדָחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵירוֹ וְנָפַל וְנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא בְּפַּיִס. אַרְבַּע פְּיָסוֹת הָיוּ שָׁם, וְזֶה הַפַּיִס הָרִאשׁוֹן.

גְּמָ' וְהָא מֵעִיקְּרָא מַאי טַעְמָא לָא תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּיְיסָא? מַעִיקְּרָא סְבוּר: כֵּיוָן דַּעֲבוֹדַת לַיְלָה הִיא — לָא חֲשִׁיבָא לְהוּ וְלָא אָתוּ. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָאָתוּ, וְאָתוּ לִידֵי סַכָּנָה — תַּקִּינוּ לַהּ פַּיְיסָא.

וַהֲרֵי אֵיבָרִים וּפְדָרִים, דַּעֲבוֹדַת לַיְלָה הִיא, וְתַקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּיְיסָא! סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא.

הַאי נָמֵי תְּחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, לְמָחָר אֵין צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילַּת עֲבוֹדָה!

אֵימָא: שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילָּה לְעֲבוֹדָה.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: מֵעִיקְּרָא סְבוּר כֵּיוָן דְּאִיכָּא אוֹנֶס שֵׁינָה, לָא אָתוּ. כֵּיוָן דַּחֲזוּ דְּאָתוּ, וְקָאָתוּ נָמֵי לִידֵי סַכָּנָה — תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּיְיסָא. וַהֲרֵי אֵיבָרִים וּפְדָרִים, דְּאִיכָּא אוֹנֶס שֵׁינָה, וְתַקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּיְיסָא! שָׁאנֵי מִיגְנֵא מְמַיְּקִם.

וְתַקְּנִתְּא לְהָךְ גִּיסָא הַוַאי? תַּקְּנִתְּא לְהַאי גִּיסָא הֲוַאי! דְּתַנְיָא: מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (יְזַכֶּה) בְּסִידּוּר מַעֲרָכָה וּבִשְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים!

אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הָווּ. מֵעִיקְּרָא סְבוּר לָא אָתוּ. כֵּיוָן דַּחֲזוּ דְּקָאָתוּ וְאָתוּ נָמֵי לִידֵי סַכָּנָה — תַּקִּינוּ לַהּ פַּיְיסָא, כֵּיוָן דְּתַקִּינוּ לַהּ פַּיְיסָא — לָא אֲתוֹ, אָמְרִי: מִי יֵימַר דְּמִתְרְמֵי לַן? הֲדַר תַּקִּינוּ לְהוּ מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן יְזַכֶּה בְּסִידּוּר מַעֲרָכָה וּבִשְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים, כִּי הֵיכִי דְּנֵיתוֹ וְנִיפַּיְיסוֹ.

וּבְזַמַּן שֶׁהֵן מְרוּבִּין וְכוּ׳. אָמַר רַב פָּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי אַרְבַּע אַמּוֹת דְּאַרְעָא לָא, ״רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ״ תְּנַן. קַמַּיְיתָא נָמֵי לָא, ״רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ״ תְּנַן, וַהֲדַר ״כָּל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ״. דְּבֵינֵי בֵּינֵי נָמֵי לָא, דְּלָא מְסַיְּימָא מִילְּתָא. פְּשִׁיטָא לִי דְּגַבֵּי מִזְבֵּחַ תְּנַן.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ, בַּהֲדֵי אַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב,

דף כב:

אוֹ דִילְמָא בַּר מֵאַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב? תֵּיקוּ.
וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, הַמְמוּנֶּה אוֹמֵר לָהֶם הַצְבִּיעוּ וְכוּ׳. תְּנָא: הוֹצִיאוּ אֶצְבְּעוֹתֵיכֶם לְמִנְיָן. וְנִימְנִינְהוּ לְדִידְהוּ? מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי יִצְחָק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָסוּר לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ לְדָבָר מִצְוָה, דִּכְתִיב: ״וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק״.
מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מִמַּאי דְּהַאי ״בֶּזֶק״ לִישָׁנָא דְּמִיבְזַק הוּא? וְדִילְמָא שְׁמָא דְּמָתָא הוּא, כִּדְכְתִיב: ״וַיִּמְצְאוּ אֲדוֹנִי בֶזֶק״. אֶלָּא מֵהָכָא: ״וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים״.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמּוֹנֶה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד״. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: עוֹבֵר בִּשְׁנֵי לָאוִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר״.
אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, רַבִּי יוֹנָתָן רָמֵי, כְּתִיב: ״וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם״, וּכְתִיב ״אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר״?
לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם. רַבִּי אָמַר מְשׁוּם אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּידֵי אָדָם, כָּאן בִּידֵי שָׁמַיִם.
אָמַר רַב נְהִילַאי בַּר אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל: כֵּיוָן שֶׁנִּתְמַנָּה אָדָם פַּרְנָס עַל הַצִּיבּוּר — מִתְעַשֵּׁר. מֵעִיקָּרָא כְּתִיב: ״וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק״, וּלְבַסּוֹף כְּתִיב: ״וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים״. וְדִילְמָא מִדִּידְהוּ? אִם כֵּן, מַאי רְבוּתָא דְּמִילְּתָא?!
״וַיֵּרֶב בַּנָּחַל״, אָמַר רַבִּי מָנִי: עַל עִסְקֵי נַחַל. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁאוּל: ״לֵךְ וְהִכִּיתָ אֶת עֲמָלֵק״, אָמַר: וּמָה נֶפֶשׁ אַחַת אָמְרָה תּוֹרָה הָבֵא ע�ֶגְלָה עֲרוּפָה — כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַלָּלוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.
וְאִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה? וְאִם גְּדוֹלִים חָטְאוּ, קְטַנִּים מֶה חָטְאוּ? יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: ״אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה״. וּבְשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ שָׁאוּל לְדוֹאֵג: ״סוֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים״, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: ״אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה״.
אָמַר רַב הוּנָא: כַּמָּה לָא חָלֵי וְלָא מַרְגִּישׁ גַּבְרָא דְּמָרֵיהּ סַיְּיעֵיהּ, שָׁאוּל בְּאַחַת — וְעָלְתָה לוֹ. דָּוִד בְּשִׁתַּיִם — וְלֹא עָלְתָה לוֹ. שָׁאוּל בְּאַחַת מַאי הֵיא? מַעֲשֶׂה דַּאֲגָג. וְהָא אִיכָּא מַעֲשֶׂה דְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים! אַמַּעֲשֶׂה דַּאֲגָג כְּתִיב: ״נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ״.

דָּוִד בִּשְׁתַּיִם מַאי נִינְהוּ — דְּאוּרְיָה, וְדַהֲסָתָה.
וְהָא אִיכָּא נָמֵי מַעֲשֶׂה דְּבַת שֶׁבַע! הָתָם אִפְּרַעוּ מִינֵּיהּ, דִּכְתִיב: ״וְאֶת הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתַּיִם״, יֶלֶד, אַמְנוֹן, תָּמָר, וְאַבְשָׁלוֹם.
הָתָם נָמֵי אִפְּרַעוּ מִינֵּיהּ, דִּכְתִיב: ״וַיִּתֵּן ה׳ דָּבָר (בָּעָם מִן הַבּוֹקֶר) וְעַד עֵת מוֹעֵד״! הָתָם לָא אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵּיהּ.
הָתָם נָמֵי לָא אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵּיהּ! לָאֵי אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵּיהּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים נִצְטָרַע דָּוִד וּפָרְשׁוּ הֵימֶנּוּ סַנְהֶדְרִין, וְנִסְתַּלְּקָה הֵימֶנּוּ שְׁכִינָה, דִּכְתִיב: ״יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיוֹדְעֵי עֵדוֹתֶיךָ״. וּכְתִיב: ״הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ״.
וְהָא אָמַר רַב: קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרַע! כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: לֹא קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרַע.
וּלְרַב נָמֵי דְּאָמַר קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרַע, הָא אִיפְּרַעוּ מִינֵּיהּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ דָּוִד לְמְפִיבוֹשֶׁת: ״אָמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה״, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: ״רְחַבְעָם וְיָרָבְעָם יַחְלְקוּ אֶת הַמַּלְכוּת״.
״בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ״, אָמַר רַב הוּנָא: כְּבֶן שָׁנָה, שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם חֵטְא.
מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְאֵימָא ״כְּבֶן שָׁנָה״, שֶׁמְּלוּכְלָךְ בְּטִיט וּבְצוֹאָה? אַחְוִיאוּ לֵיהּ לְרַב נַחְמָן סִיּוּטָא בְּחֶלְמֵיהּ. אָמַר: נַעֲנֵיתִי לָכֶם עַצְמוֹת שָׁאוּל בֶּן קִישׁ. הֲדַר חֲזָא סִיּוּטָא בְּחֶלְמֵיהּ. אָמַר: נַעֲנֵיתִי לָכֶם עַצְמוֹת שָׁאוּל בֶּן קִישׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מִפְּנֵי מָה לֹא נִמְשְׁכָה מַלְכוּת בֵּית שָׁאוּל — מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שׁוּם דּוֹפִי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: אֵין מַעֲמִידִין פַּרְנָס עַל הַצִּיבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן קוּפָּה שֶׁל שְׁרָצִים תְּלוּיָה לוֹ מֵאֲחוֹרָיו. שֶׁאִם תָּזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו אוֹמְרִין לוֹ: חֲזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ שָׁאוּל — מִפְּנֵי שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה וַיִּבְזוּהוּ וְלֹא הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ״, וּכְתִיב: ״וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל יָבֵשׁ גִּלְעָד וגו׳״.
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: כָּל תַּלְמִיד חָכָם

דף כג.

שֶׁאֵינוֹ נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחָשׁ — אֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם. וְהָכְתִיב: ״לֹא תִקּוֹם וְלֹא תִטּוֹר״? הָהוּא, בְּמָמוֹן הוּא דִּכְתִיב, דְּתַנְיָא: אֵיזוֹ הִיא נְקִימָה וְאֵיזוֹ הִיא נְטִירָה? נְקִימָה — אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי מַגָּלְךָ, אָמַר לוֹ: לָאו. לְמָחָר אָמַר לוֹ הוּא: הַשְׁאִילֵנִי קַרְדּוּמְךָ, אָמַר לוֹ: אֵינִי מַשְׁאִילְךָ, כְּדֶרֶךְ שֶׁלֹּא הִשְׁאַלְתַּנִי — זוֹ הִיא נְקִימָה.

וְאֵיזוֹ הִיא נְטִירָה? אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי קַרְדּוּמְךָ, אָמַר לוֹ: לֹא. לְמָחָר אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי חֲלוּקְךָ! אָמַר לוֹ: הֵילָךְ, אֵינִי כְּמוֹתְךָ שֶׁלֹּא הִשְׁאַלְתַּנִי. זוֹ הִיא נְטִירָה.

וְצַעֲרָא דְּגוּפָא לָא? וְהָא תַּנְיָא: הַנַּעֲלָבִין וְאֵינָן עוֹלְבִין, שׁוֹמְעִין חֶרְפָּתָן וְאֵינָן מְשִׁיבִין, עוֹשִׂין מֵאַהֲבָה וּשְׂמֵחִין בְּיִסּוּרִין, עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר: ”וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ“!

לְעוֹלָם דְּנָקֵיט לֵיהּ בְּלִיבֵּיהּ. וְהָאָמַר רָבָא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו — מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו! דְּמַפֵּיסוּ לֵיהּ וּמְפַיֵּיס.

וּמָה הֵן מוֹצִיאִין — אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם וְכוּ’. הַשְׁתָּא שְׁתַּיִם מוֹצִיאִין, אַחַת מַבַּעְיָא?

אָמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּבָרִיא, כָּאן בְּחוֹלֶה. וְהָתַנְיָא: אַחַת — מוֹצִיאִין, שְׁתַּיִם — אֵין מוֹצִיאִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּבָרִיא, אֲבָל בְּחוֹלֶה — אֲפִילּוּ שְׁתַּיִם מוֹצִיאִין.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן מוֹצִיאִין שְׁתַּיִם, וְאֵין מוֹנִין לָהֶן אֶלָּא אַחַת.

וְאֵין מוֹנִין לוֹ אֶלָּא אַחַת? וְהָתַנְיָא: אֵין מוֹצִיאִין לֹא שְׁלִישׁ וְלֹא גּוּדָל מִפְּנֵי הָרַמָּאִים. וְאִם הוֹצִיא שְׁלִישׁ — מוֹנִין לוֹ, גּוּדָל — אֵין מוֹנִין לוֹ, וְלֹא עוֹד, [אֶלָּא] שֶׁלּוֹקֶה מִן הַמְּמוּנֶּה בַּפְּקִיעַ.

מַאי מוֹנִין לוֹ — נְמֵי אַחַת.

מַאי פְּקִיעַ? אָמַר רַב: מַדְרָא. מַאי מַדְרָא? אָמַר רַב פָּפָּא: מַטְרְקָא דְּטַיְיעֵי דִּפְסִיק רֵישֵׁיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמֵינָא הָא דִּתְנַן: בֶּן בִּיבַאי מְמוּנֶּה עַל הַפְּקִיעַ, אָמֵינָא פִּתְיָלְתָא. כְּדִתְנַן: מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי הַכֹּהֲנִים וּמֵהֶמְיְינֵיהֶן, מֵהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין. כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּתַנְיָא: וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלּוֹקֶה מִן הַמְּמוּנֶּה בַּפְּקִיעַ, אָמֵינָא: מַאי פְּקִיעַ — נַגְדָּא.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ. תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, קָדַם אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ, נָטַל סַכִּין וְתָקַע לוֹ בְּלִבּוֹ.

עָמַד רַבִּי צָדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם, וְאָמַר: אָחִינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ! הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ”כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה ... וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ“. אָנוּ, עַל מִי לְהָבִיא עֶגְלָה עֲרוּפָה? עַל הָעִיר, אוֹ עַל הָעֲזָרוֹת? גָּעוּ כָּל הָעָם בִּבְכִיָּה.

בָּא אֲבִיו שֶׁל תִּינוֹק וּמָצָאוֹ כְּשֶׁהוּא מְפַרְפֵּר. אָמַר: הֲרֵי הוּא כַּפָּרָתְכֶם, וַעֲדַיִין בְּנִי מְפַרְפֵּר, וְלֹא נִטְמְאָה סַכִּין. לְלַמֶּדְךָ שֶׁקְּשָׁה עֲלֵיהֶם טָהֳרַת כֵּלִים יוֹתֵר מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ”וְגַם דָּם נָקִי שָׁפְכוּ מְנַשֶּׁה [הַרְבֵּה מְאֹד] עַד אֲשֶׁר מִלֵּא [אֶת] יְרוּשָׁלַיִם פֶּה לָפֶה“.

הַי מַעֲשֶׂה קָדַיִם? אִילֵימָא דִּשְׁפִיכוּת דָּמִים, הַשְׁתָּא אַשְׁפִיכוּת דָּמִים לָא תַּקִּינוּ פַּיְיסָא, אַנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ תַּקִּינוּ?! אֶלָּא, דִּנְשִׁבְּרָה רַגְלוֹ קָדַיִם.

וְכֵיוָן דְּתַקִּינוּ פַּיְיסָא, אַרְבַּע אַמּוֹת מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? אֶלָּא, לְעוֹלָם דִּשְׁפִּיכוּת דָּמִים קָדֵים, וּמַעִיקָּרָא סְבוּר אַקְרַאי בְּעָלְמָא הוּא. כֵּיוָן דַּחֲזוֹ אֲפִילּוּ מִמֵּילָא אָתוּ לִידֵי סַכָּנָה — תַּקִּינוּ רַבָּנַן פַּיְיסָא.

עָמַד רַבִּי צָדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם וְאָמַר: אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ! הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה", אָנָן, עַל מִי לְהָבִיא? עַל הָעִיר, אוֹ עַל הָעֲזָרוֹת? וִירוּשָׁלַיִם בַּת אֵתוֹיֵי עֶגְלָה עֲרוּפָּה הִיא? וְהָתַנְיָא: עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְזוֹ אַחַת מֵהֶן:

דף כג:

אֵינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָּה: וְעוֹד: "לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ" כְּתִיב, וְהָא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ! אֶלָּא, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בִּבְכִיָּה.

בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוֹק וּמְצָאוֹ כְּשֶׁהוּא מְפַרְפֵּר, אָמַר: הֲרֵי הוּא כַּפָּרָתְכֶם וַעֲדַיִין בְּנֵי קַיָּים [כּוּ'].

לְלַמֶּדְךָ שֶׁקָּשָׁה עֲלֵיהֶם טָהֳרַת כֵּלִים יוֹתֵר מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים. אִיבַּעְיָא לְהוּ: שְׁפִיכוּת דָּמִים הוּא דְּזָל, אֲבָל טָהֳרַת כֵּלִים — כִּדְקָיְימָא קָיְימָא. אוֹ דִילְמָא: שְׁפִיכוּת דָּמִים — כִּדְקָיְימָא קָיְימָא, אֲבָל טָהֳרַת כֵּלִים הִיא דַּחֲמִירָא?

תָּא שְׁמַע, מִדְּקָא נָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא: "וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה", שְׁמַע מִינַּהּ שְׁפִיכוּת דָּמִים הוּא דְּזָל, וְטָהֳרַת כֵּלִים — כִּדְקָיְימָא קָיְימָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: "וּפְשַׁט ... וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן", שׁוֹמְעַנִי כְּדֶרֶךְ יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁפּוֹשֵׁט בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ וְלוֹבֵשׁ בִּגְדֵי חוֹל,

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים", מַקִּישׁ בְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ לִבְגָדִים שֶׁפּוֹשֵׁט, מָה לְהַלָּן בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ.

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲחֵרִים"? פְּחוּתִין מֵהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "אֲחֵרִים וְהוֹצִיא", לִימֵּד עַל הַכֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁכְּשֵׁרִין לְהוֹצִיא הַדֶּשֶׁן.

אָמַר מָר: "אֲחֵרִים" — פְּחוּתִין מֵהֶן, כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בְּגָדִים שֶׁבִּשֵּׁל בָּהֶן קְדֵרָה לִרְבּוֹ — לֹא יִמְזוֹג בָּהֶן כּוֹס לִרְבּוֹ.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כְּמַחְלוֹקֶת בְּהוֹצָאָה, כָּךְ מַחְלוֹקֶת בַּהֲרָמָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּהוֹצָאָה, אֲבָל בַּהֲרָמָה — דִּבְרֵי הַכֹּל עֲבוֹדָה הִיא.

מַאי טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ? אָמַר לָךְ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ עֲבוֹדָה הִיא, יֵשׁ לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁירָה בְּשִׁנֵּי כֵלִים?

וְרַבִּי יוֹחָנָן: גַּבֵּי רַחֲמָנָא בְּכֶתוֹנֶת וּמִכְנָסַיִם, וְהוּא הַדִּין לְמִצְנֶפֶת וַאֲבָנֵט.

וּמַאי שְׁנָא הָנֵי? "מִדּוֹ בַּד", מִדּוֹ — כְּמִדָּתוֹ. "מִכְנְסֵי בַד", לְכִדְתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֶם לְמִכְנָסַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ".

וְרֵישׁ לָקִישׁ? מִדּוֹ כְּמִדָּתוֹ — מִדְּאַפְקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן "מִדּוֹ". שְׁלֹא יְהֵא דָּבָר קוֹדֶם לַמִּכְנָסַיִם — מֵ"עַל בְּשָׂרוֹ" נָפְקָא.

נֵימָא כְּתַנָּאֵי: "עַל בְּשָׂרוֹ", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִלְבַּשׁ"? לְהָבִיא מִצְנֶפֶת וַאֲבָנֵט לַהֲרָמָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: לְרַבּוֹת בִּגְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁכְּשֵׁירִין לְכֹהֵן הֶדְיוֹט.

אָמַר רַבִּי: שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר, חָדָא: דְּאַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט. וְעוֹד: בְּגָדִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשָׁתָּ בָּהֶן קְדוּשָּׁה חֲמוּרָה, תִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן קְדוּשָּׁה קַלָּה?! אֶלָּא, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִלְבַּשׁ" —

דף כד.

לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׂחָקִים.

"וְהִנִּיחָם שָׁם", מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: רְאוּיִן הֵן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהִנִּיחָם שָׁם" — שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר.

מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: עֲבוֹדָה הִיא, וּמָר סָבַר: לָאו עֲבוֹדָה הִיא.

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא עֲבוֹדָה הִיא, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוֹיֵי, וּמָר סָבַר: לָא צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוֹיֵי.

בָּעֵי רַבִּי אָבִין: תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן בְּכַמָּה? מִתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר יָלְפִינַן לַהּ, אוֹ מִתְּרוּמַת מִדְיָן יָלְפִינַן לַהּ? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: נֶאֱמַר כָּאן "וְהֵרִים", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְהֵרִים". מָה לְהַלָּן — בְּקוּמְצוֹ, אַף כָּאן — בְּקוּמְצוֹ.

אָמַר רַב: אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת זָר חַיָּיב עֲלֵיהֶן מִיתָה: זְרִיקָה, וְהַקְטָרָה, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם, וְנִיסּוּךְ הַיַּיִן. וְלֵוִי אָמַר: אַף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. וְכֵן תָּנֵי לֵוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ: אַף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן.

מַאי טַעְמָא דְּרַב — דִּכְתִיב: "וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהוּנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרוֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבוֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהוּנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת". "עֲבוֹדַת מַתָּנָה" — וְלֹא עֲבוֹדַת סִילּוּק, "וַעֲבַדְתֶּם" — עֲבוֹדָה תַּמָּה, וְלֹא עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה.

וְלֵוִי — רַבִּי רַחֲמָנָא "לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ". וְרַב — הַהוּא לְאֵתוֹיֵי שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבִּפְנִים וְשֶׁבְּמִצְוָע.

וְלֵוִי — נָפְקָא לֵיהּ מִ"דְּבַר" וְ"כָל דְּבַר". וְרַב — "דְּבַר" וְ"כָל דְּבַר" לָא דָּרֵישׁ.

וְאֵימָא: "לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ" — כְּלַל, "עֲבוֹדַת מַתָּנָה" — פְּרַט, כְּלָל וּפְרָט. אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט: עֲבוֹדַת מַתָּנָה — אִין, עֲבוֹדַת סִילּוּק — לָא! אָמַר קְרָא:

דף כד:

"וּלְמִבֵּית לַפָּרוֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם", "אֶל מִבֵּית לַפָּרוֹכֶת" הוּא דַּעֲבוֹדַת מַתָּנָה וְלֹא עֲבוֹדַת סִילּוּק.
הָא בַּחוּץ — אֲפִילּוּ עֲבוֹדַת סִילּוּק.
אִי הָכִי, "וַעֲבַדְתֶּם" נָמֵי, "אֶל מִבֵּית לַפָּרוֹכֶת" הוּא דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה וְלֹא עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה. הָא בַּחוּץ — אֲפִילּוּ עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה!
"וַעֲבַדְתֶּם" הֶדַר עָרְבֵיהּ קְרָא.
בָּעֵי רָבָא: עֲבוֹדַת סִילּוּק בַּהֵיכָל, מַהוּ? לִפְנִים מִדַּמֵּינַן לֵיהּ, אוֹ לְחוּץ מְדַמֵּינַן לֵיהּ?
הֲדַר פַּשְׁטַהּ: "מִבֵּית", "וּלְמִבֵּית".
אֶלָּא מֵעַתָּה, זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַשֻּׁלְחָן לִיחַיֵּיב! אֵיכָא סִידּוּר בָּזִיכִין. סִידֵּר בָּזִיכִין לִיחַיֵּיב! אֵיכָא סִילּוּק וְהַקְטָרָה.
זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמְנוֹרָה לִיחַיֵּיב! אֵיכָא נְתִינַת פְּתִילָה. נָתַן פְּתִילָה לִיחַיֵּיב! אֵיכָא נְתִינַת שֶׁמֶן.
נָתַן שֶׁמֶן לִיחַיֵּיב! אֵיכָא הַדְלָקָה. הִדְלִיק לִיחַיֵּיב! הַדְלָקָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא.
וְלָא? וְהָתַנְיָא: "וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ", לִימֵּד עַל הַצָּתַת אֶלִיתָא שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּכֹהֵן כָּשֵׁר וּבִכְלִי שָׁרֵת! הַצָּתַת אֶלִיתָא — עֲבוֹדָה הִיא, הַדְלָקָה — לָאו עֲבוֹדָה הִיא.
אֶלָּא מֵעַתָּה, זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה לִיחַיֵּיב! אֵיכָא סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים. סִידֵּר שְׁנֵי גְּזִירִין לִיחַיֵּיב! אֵיכָא סִידּוּר אֵבָרִים.
וְהָא אָמַר רַב אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים חַיָּיב! בְּהָא פְּלִיגִי, מָר סָבַר: עֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא, וּמָר סָבַר: לָאו עֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא.
תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דִּלְוִי. תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַב: עֲבוֹדוֹת שֶׁזָּר חַיָּיב עֲלֵיהֶם מִיתָה:
זְרִיקַת דָּם בֵּין לְפָנִים בֵּין לִפְנֵי וְלִפְנִים, וְהַמַּזֶּה בְּחַטַּאת הָעוֹף, וְהַמְמַצֶּה וְהַמַּקְטִיר בְּעוֹלַת הָעוֹף, וְהַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם, וּשְׁלֹשָׁה לוּגִּין יַיִן.
תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דִּלְוִי: עֲבוֹדוֹת שֶׁזָּר חַיָּיב עֲלֵיהֶן מִיתָה: הַמַּרִים אֶת הַדֶּשֶׁן, וְשֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבִּפְנִים, וְשֶׁבִּמְצוֹרָע, וְהַמַּעֲלֶה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בֵּין דָּבָר כָּשֵׁר בֵּין דָּבָר פָּסוּל.
לְמָה מְפַיְּסִין? לְמָה מְפַיְּסִין?! כְּדַאֲמַרַן! אֶלָּא: לְמָה מְפַיְּסִין וְחוֹזְרִין וּמְפַיְּסִין!
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי לְהַרְגִּישׁ כָּל הָעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר יַחְדָּיו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ".
בַּמֶּה מְפַיְּסִין? רַב נַחְמָן אָמַר: בִּבְגָדֵי חוֹל, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: בִּבְגָדֵי קֹדֶשׁ.

רַב נַחְמָן אָמַר: בְּבִגְדֵי חוֹל, דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ, אֵיכָא בַּעֲלֵי זְרוֹעוֹת דְּחָמְסִי וְעָבְדִי. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ, דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי חוֹל, אַגַּב חַבִּיבוּתַיְיהּ מִיקְרוּ וְעָבְדִי.
אָמַר רַב נַחְמָן: מָנָא אָמֵינָא לַהּ, דְּתָנַן: מְסָרוּן לַחַזָּנִין וְהָיוּ מַפְשִׁיטִין אוֹתָן אֶת בִּגְדֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד.

דף כה.

מַאי לָאו, בְּאוֹתָן שֶׁזָּכוּ לַפַּיִס. אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לָא, בְּאוֹתָן שֶׁלֹּא זָכוּ לַפַּיִס.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּאוֹתָן שֶׁזָּכוּ לַפַּיִס, "לֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד"? וְהָתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֶם לַמִּכְנָסַיִם — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ"!
וְאִידַּךְ? הָא לָא קַשְׁיָא, הָכִי קָתָנֵי: עַד שֶׁעוֹדָן עֲלֵיהֶן בִּגְדֵי חוֹל מַלְבִּישִׁין אוֹתָן מִכְנְסֵי קֹדֶשׁ, וְהָיוּ מַפְשִׁיטִין אוֹתָן בִּגְדֵי חוֹל וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד.
אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, מָנָא אָמֵינָא לַהּ, דְּתַנְיָא: לִשְׁכַּת הַגָּזִית כְּמִין בָּסִילְקֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה, פַּיִּס בְּמִזְרָחָהּ, וְזָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ. וְהַכֹּהֲנִים מוּקְפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין (בּ)כּוֹלְיָאר, וְהַמְמוּנֶּה בָּא וְנוֹטֵל מִצָּנֶפֶת מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, וְיוֹדְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ פַּיִּס מַתְחִיל. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּבְגְדֵי חוֹל — מִצָּנֶפֶת בִּבְגְדֵי חוֹל מִי אִיכָּא.
אִין — כִּדְתָנֵי רַב יְהוּדָה וְאִיתֵּימָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: כֹּהֵן שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמּוֹ כְּתוֹנֶת, עוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יָחִיד.
אָמַר אַבָּיֵי: שָׁמַע מִינַּהּ לִשְׁכַּת הַגָּזִית חֶצְיָהּ בַּקֹּדֶשׁ וְחֶצְיָהּ בַּחוֹל, וּשְׁמַע מִינַּהּ שְׁנֵי פְּתָחִים הָיוּ לָהּ, אֶחָד פָּתוּחַ בַּקֹּדֶשׁ, וְאֶחָד פָּתוּחַ בַּחוֹל. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כּוּלָּהּ בַּקֹּדֶשׁ — זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ? וְהָאָמַר מָר: אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כּוּלָּהּ בַּחוֹל — פַּיִּס בְּמִזְרָחָהּ? וְהָא בָּעֵינַן "בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ", וְלֵיכָּא. אֶלָּא שָׁמַע מִינַּהּ: חֶצְיָהּ בַּקֹּדֶשׁ וְחֶצְיָהּ בַּחוֹל.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ פֶּתַח אֶחָד יֵשׁ לָהּ וּפָתוּחַ לַקּוֹדֶשׁ — זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ? וְהָתְנַן: הַלִּשְׁכוֹת הַבְּנוּיוֹת בַּחוֹל וּפְתוּחוֹת לְקֹדֶשׁ — תּוֹכָן קוֹדֶשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ פָּתוּחַ לַחוֹל — פַּיִּס בְּמִזְרָחָהּ? וְהָתְנַן: בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ וּפְתוּחוֹת לַחוֹל — תּוֹכָן חוֹל. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: שְׁנֵי פְּתָחִים הָיוּ לָהּ, אֶחָד פָּתוּחַ בַּקֹּדֶשׁ וְאֶחָד פָּתוּחַ לַחוֹל.
מַתְנִי' הַפַּיִּס הַשֵּׁנִי: מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וּמִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה, וּמִי מַעֲלֶה אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ.

הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, וְהֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְהַקְּרָבַיִם. וְהַסֹּלֶת, וְהַחֲבִיתִּין, וְהַיַּיִן. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים זָכוּ בּוֹ.

אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ הָיָה קָרֵב.

גְּמָ׳ אִיבַּעְיָא לְהוּ: כְּשֶׁהֵן מְפַיְּיסִין — לַעֲבוֹדָה אַחַת מְפַיְּיסִין, אוֹ דִילְמָא — לְכָל עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה הֵן מְפַיְּיסִין? תָּא שְׁמַע: אַרְבַּע פְּיָיסוֹת הָיוּ שָׁם. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְכָל עֲבוֹדָה הֵן מְפַיְּיסִין — טוּבָא הָווּ! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, הָכִי קָאָמַר: אַרְבַּע פְּעָמִים נִכְנָסִין לְהָפִיס, וּלְכָל חָדָא וַחֲדָא הָיוּ בַּהּ טוּבָא פְּיָיסוֹת.

דף כה:

תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה פַּיִּיס לַמַּחְתָּה, אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בִּקְטֹרֶת אוֹמֵר לָזֶה שֶׁעִמּוֹ ״זְכֵה עִמִּי בַּמַּחְתָּה״.

שָׁאנֵי מַחְתָּה וּקְטֹרֶת, דַּחֲדָא עֲבוֹדָה הִיא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: דַּוְקָא מַחְתָּה וּקְטֹרֶת דַּחֲדָא עֲבוֹדָה הִיא, אֲבָל שְׁאָר עֲבוֹדוֹת בָּעֵי פַּיִּיס!

מַחְתָּה אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וְלֹא שְׁכִיחָא, וּמְעַתְּרָא, נַתְקִין לַהּ פַּיִּיס בִּפְנֵי עַצְמָהּ. קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: לֹא לְכָל עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה מְפַיְּיסִין, אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בְּתָמִיד, שְׁנַיִם עָשָׂר אֶחָיו הַכֹּהֲנִים נִמְשָׁכִין עִמּוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ.

פַּיִּיס הַשַּׁנְיָי וְכוּ׳. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִי מְקַבֵּל? שׁוֹחֵט מְקַבֵּל, דְּאִי אָמְרַתְּ זוֹרֵק מְקַבֵּל — אַגַּב חַבִּיבוּתֵיהּ, לָא מְקַבֵּל לֵיהּ לְכוּלֵּיהּ דָּם.

אוֹ דִילְמָא: זוֹרֵק מְקַבֵּל, דְּאִי אָמְרַתְּ שׁוֹחֵט מְקַבֵּל — זִימְנִין דְּשָׁחֵיט זָר.

תָּא שְׁמַע: בֶּן קָטִין עָשָׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד לַכִּיּוֹר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר אֶחָיו הַכֹּהֲנִים הָעֲסוּקִין בַּתָּמִיד מְקַדְּשִׁין יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן בְּבַת אַחַת.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שׁוֹחֵט מְקַבֵּל, תְּלֵיסַר הָווּ! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: זוֹרֵק מְקַבֵּל. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: שְׁחַט הַשּׁוֹחֵט, וְקִבֵּל הַמְקַבֵּל, וּבָא לוֹ לְזָרוֹק. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ? הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי יָדַיִם, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת, הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: דֶּרֶךְ הֶפְשֵׁטוֹ הָיָה קָרֵב. כֵּיצַד דֶּרֶךְ הֶפְשֵׁטוֹ? הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: דֶּרֶךְ נִיתּוּחוֹ הָיָה קָרֵב. כֵּיצַד דֶּרֶךְ נִיתּוּחוֹ? הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי יָדַיִם, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת, וְהָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: דֶּרֶךְ עִילּוּיוֹ הָיָה קָרֵב.

כֵּיצַד דֶּרֶךְ עִילּוּיוֹ? הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְהָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם.

וְהָכְתִיב: ״כָּל נַתַּח טוֹב יֵרֵךְ וְכָתֵף״? הָהִיא בִּכְחוּשָׁה.

אָמַר רָבָא: בֵּין תַּנָּא דִּידַן וּבֵין רַבִּי יוֹסֵי — בָּתַר עִילּוּיָא דְּבִשְׂרָא אָזְלִינַן. מָר אָזֵיל בָּתַר אִיבְּרָא דְּבִישְׂרָא, וּמָר אָזֵיל בָּתַר שֻׁמְנָא דְּבִישְׂרָא.

מַאי טַעְמָא סָלְקָא רֶגֶל בַּהֲדֵי רֵישָׁא? מִשּׁוּם דְּרֵישָׁא נְפִישִׁי בֵּיהּ עֲצָמוֹת, קָרְבָא רֶגֶל בַּהֲדֵיהּ.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת רֹאשׁ קָרֵב בְּרֵישָׁא, מְנָא לַן? דְּתַנְיָא: מִנַּיִן לְרֹאשׁ וּפֶדֶר שֶׁקּוֹדְמִין לְכָל הָאֵבָרִים — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פִּדְרוֹ וְעָרַךְ״. וְאִידַּךְ: ״פֶּדֶר״ אַחֲרִינָא.

דף כו.

לְמַאי אֲתָא? לְכִדְתַנְיָא: כֵּיצַד הָיָה עוֹשֶׂה? נוֹתֵן אֶת הַפֶּדֶר אַבֵּית הַשְּׁחִיטָה וּמַעֲלֵהוּ, וְזֶה הוּא דֶּרֶךְ כָּבוֹד שֶׁל מַעְלָה.

מַתְנִי' הַפַּייִס הַשְּׁלִישִׁי: חֲדָשִׁים לְקִטֹּרֶת בֹּאוּ וְהָפִיסוּ. וְהָרְבִיעִי: חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים — מִי מַעֲלֶה אֲבָרִים מִן הַכֶּבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ.

גְּמָ' תְּנָא: מֵעוֹלָם לֹא שָׁנָה אָדָם בָּהּ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשֶׂרֶת.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב: ״יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״בָּרֵךְ ה׳ חֵילוֹ״, אִי הָכִי עוֹלָה נָמֵי, הָכְתִיב: ״וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ״!

אָמַר לֵיהּ: הָא שְׁכִיחָא וְהָא לָא שְׁכִיחָא.

אָמַר רָבָא: לָא מַשְׁכַּחְתְּ צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן דְּמוֹרֵי אֶלָּא דְּאָתֵי מִשֵּׁבֶט לֵוִי אוֹ מִשֵּׁבֶט יִשָּׂשכָר. לֵוִי, דִּכְתִיב: ״יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב״. יִשָּׂשכָר, דִּכְתִיב: ״(וּבְנֵי) יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל״. וְאֵימָא יְהוּדָה נָמֵי, דִּכְתִיב: ״יְהוּדָה מְחוֹקְקִי״! אַסּוֹקֵי שְׁמַעְתָּא אַלֵּיבָּא דְּהֵילְכְתָא קָאָמֵינָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְפַיְּיסִין עַל תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם, אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בּוֹ בְּשַׁחֲרִית זוֹכֶה בּוֹ עַרְבִית, מֵיתִיבִי: כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין שַׁחֲרִית כָּךְ מְפַיְּיסִין בֵּין הָעַרְבַּיִם! כִּי תַּנְיָא הָהִיא — בְּקִטֹּרֶת.

וְהָתַנְיָא: כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לוֹ שַׁחֲרִית כָּךְ מְפַיְּיסִין לוֹ עַרְבִית! אִימָא ״לָהּ״.

וְהָתַנְיָא: כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לוֹ שַׁחֲרִית כָּךְ מְפַיְּיסִין לוֹ עַרְבִית, וּכְשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לָהּ שַׁחֲרִית כָּךְ מְפַיְּיסִין לָהּ עַרְבִית!

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הָכָא בְּשַׁבָּת עָסְקִינַן, הוֹאִיל וּמִשְׁמָרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת.

וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא, נְפִישִׁי לְהוּ פְּיָיסוֹת! מַיְיתֵי כּוּלְּהוּ מִצַּפְרָא אָתוּ, דְּזָכֵי בֵּיהּ שַׁחֲרִית — זָכֵי, דְּזָכֵי בְּעַרְבִית — זָכֵי.

הָרְבִיעִי חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים וְכוּ׳. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דִּתְנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמַּעֲלֶה אֵיבָרִים לַכֶּבֶשׁ, הוּא מַעֲלֶה אוֹתָן לַמִּזְבֵּחַ.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: ״בְּרֶב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ״, וּמָר סָבַר: מְקוֹם שְׁכִינָה לָאו אוֹרַח אַרְעָא.

אָמַר רָבָא: לָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אִית לֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלָא רַבִּי יְהוּדָה אִית לֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּאִם כֵּן, בָּצְרוּ לְהוּ פְּיָיסוֹת.

וְאִי מַשְׁכַּחַתְּ תַּנָּא דְּתָנֵי חָמֵשׁ —

דף כו:

הָהוּא דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.

מַתְנִי׳ תָּמִיד קָרֵב בְּתִשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאֶחָד עָשָׂר, בִּשְׁנַיִם עָשָׂר. לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כֵּיצַד? עַצְמוֹ בִּתִשְׁעָה. בָּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם — הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה.

בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר: הוּא עַצְמוֹ בִּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים. בַּשַּׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר: הוּא עַצְמוֹ בִּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי אַבָּא וְאִיתֵימָא רָמֵי בַּר חָמָא, וְאִיתֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְנַסְּכִין מַיִם בֶּחָג אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר. מַמַּאי? מִדְּקָתָנֵי: וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם מְנַסְּכִין, בַּחוֹל נָמֵי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: וְלַמְנַסֵּךְ אוֹמֵר לוֹ ״הַגְבֵּהּ יָדֶיךָ״, שֶׁפַּעַם אַחַת נִסֵּךְ עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן. שְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: מִנַּיִן לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם שֶׁטָּעוּן שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְעָרְכוּ עֵצִים״, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר דִּכְתִיב: ״וּבְעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ״, תְּנֵיהוּ עִנְיָן לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

וְאֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְאָמַר רַחֲמָנָא: עֲבִיד וַהֲדַר עֲבִיד! אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא ״וּבְעֵר״ ״וּבְעֵר״.

אִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״וּבְעֵר״, הֲוָה אָמֵינָא חַד — אִין, תְּרֵי — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן דְּנַעְבֵּיד חַד וְנַעְבֵּיד תְּרֵי!

אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא: ״וּבְעֵר״ ״וּבְעֵרוּ״, אִי נָמֵי: ״וְעָרַךְ״ ״וְעָרְכוּ״, מַאי ״וּבְעֵר״ ״וְעָרְכוּ״? שְׁמַע מִינַּהּ כִּדְקָא אָמְרִינַן.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: פַּיִּס פְּעָמִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, פְּעָמַיִם אַרְבָּעָה עָשָׂר, פְּעָמִים חֲמִשָּׁה עָשָׂר, פְּעָמִים שִׁשָּׁה עָשָׂר.

וְהָתַנְיָא שִׁבְעָה עָשָׂר!

הָהִיא דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, אֶלָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה.

מַתְנִי' אֵיל קָרֵב בְּאַחַד עָשָׂר: הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבַיִם וְהַסּוֹלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם. פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה: הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָרֹאשׁ בְּאֶחָד וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, הָעוֹקֶץ בִּשְׁנַיִם וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, הֶחָזֶה בְּאֶחָד וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם, הַקְּרָבַיִם וְהַסּוֹלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּקָרְבָּנוֹת צִיבּוּר. אֲבָל בְּקָרְבַּן יָחִיד, אִם רָצָה לְהַקְרִיב — מַקְרִיב. הֶפְשֵׁיטָן וְנִיתּוּחָן שֶׁל אֵלּוּ וְאֵלּוּ שָׁוִין.

גְּמָ' תְּנָא: הֶפְשֵׁיטָן וְנִיתּוּחָן שָׁוִין בְּזָר.

אָמַר חִזְקִיָּה: מִנַּיִן לְהֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ שֶׁשָּׁוֶה בְּזָר? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", נְתִינַת אֵשׁ בָּעֲיָא כְּהוּנָּה, הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ לָא בָּעֲיָא כְּהוּנָּה.

דף כז.

הַאי מֵיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ! אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְאַבָּיֵי דַּהֲוָה מַסְבַּר לֵיהּ לִבְרֵיהּ: "וְשָׁחַט" — שְׁחִיטָה בְּזָר כְּשֵׁירָה. וְכִי מֵאַיִן בָּאתָ? מִכְּלָל שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהוּנַּתְכֶם", שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִילּוּ שְׁחִיטָה,

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם", מַקָּבָלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה. "וְסָמַךְ יָדוֹ וְשָׁחַט", לִימֵּד עַל הַשְּׁחִיטָה שֶׁכְּשֵׁירָה בְּזָר.

מִכְּדֵי מַקָּבָלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה, "וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן" לָמָּה לִי? לְמַעוֹטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ.

וְאַכַּתִּי אִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא כֵּיוָן דְּלָאו עֲבוֹדָה דְּמַעְכְּבָא כַּפָּרָה הִיא — לָא תִּיבְעֵי כְּהוּנָּה, קָא מַשְׁמַע לַן דְּבָעֲיָא כְּהוּנָּה!

אֶלָּא מֵהָכָא: "וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר", מִכְּדֵי, מַקָּבָלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה, "וְעָרְכוּ" לָמָּה לִי? לְמַעוֹטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ.

וְאֵימָא לְמַעוֹטֵי סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים! מִסְתַּבְּרָא דִּיבְחָא דִּכְוָותֵיהּ מְמַעֵט.

אַדְּרַבָּה, סִדּוּר דִּכְוָותֵיהּ מְמַעֵט!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּאָמַר מָר: "וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה", זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ. הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא דְּבָעֲיָא כְּהוּנָּה, הוֹלָכַת עֵצִים לָא בָּעֲיָא כְּהוּנָּה. הָא סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים — בָּעֲיָא כְּהוּנָּה!

”וְעָרְכוּ“ לְמָה לִי? לְמַעוֹטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ. וְאֵימָא הָכִי נָמֵי לְגוּפֵיהּ!
אֶלָּא: ”וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל“ לְמַאי אֲתָא? לְמַעוֹטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ.
”וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה“ — זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ. הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא דְּבָעֵיָא כְּהוּנָּה, הוֹלָכַת עֵצִים — לָא בָּעֵיָא כְּהוּנָּה, הָא סִדּוּר שְׁנֵי גִּזְרֵי עֵצִים — בָּעֵיָא כְּהוּנָּה. ”וְנָתְנוּ“ לְגוּפֵיהּ.
”וְעָרְכוּ“, שְׁנַיִם. ”בְּנֵי אַהֲרֹן“, שְׁנַיִם. ”הַכֹּהֲנִים“, שְׁנַיִם. לָמַדְנוּ לְטָלֶה שֶׁטָּעוּן שִׁשָּׁה.
אָמַר רַב הַמְנוּנָא, קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר: הַאי בְּבֶן הַבָּקָר כְּתִיב, וּבֶן הַבָּקָר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בָּעֵי! וְנִיחָא לֵיהּ: ”עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ“, אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ עֵצִים אֵשׁ וּמִזְבֵּחַ —

דף כז:

הֱוֵי אוֹמֵר זֶה טָלֶה.
אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה חַיָּיב. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה — פּוֹרְקָהּ וְחוֹזֵר וְסוֹדְרָהּ. מַאי אַהֲנֵי לֵיהּ? אֶלָּא: פּוֹרְקָהּ זָר, וְסוֹדְרָהּ כֹּהֵן.
מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכִי יֵשׁ לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁירָה בַּלַּיְלָה וּפְסוּלָה בְּזָר?
וְלָא? וְהָרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים? סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא.
וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן! תְּחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא. דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, לְמָחָר אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִלַּת עֲבוֹדָה. וְאֶלָּא קַשְׁיָא!
אֶלָּא, כִּי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר: אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גִּזְרֵי עֵצִים חַיָּיב, הוֹאִיל וַעֲבוֹדַת יוֹם הִיא. מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה תִּיבְעֵי פַּיִּיס! אִשְׁתְּמִיטְתֵּיהּ הָא דְּתַנְיָא: מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, זָכָה בְּסִדּוּר מַעֲרָכָה וּבְסִדּוּר שְׁנֵי גִּזְרֵי עֵצִים.
לְמֵימְרָא דַּעֲבוֹדַת יוֹם בָּעֲיָא פַּיִּיס עֲבוֹדַת לַיְלָה לָא בָּעֲיָא פַּיִּיס? וַהֲרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים! סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא. וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן! מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה.
לְמֵימְרָא דַּעֲבוֹדַת יוֹם וְשֶׁזָּר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה בָּעֲיָא פַּיִּיס, אֵין זָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה לָא בָּעֲיָא פַּיִּיס? וַהֲרֵי שְׁחִיטָה! שָׁאנֵי שְׁחִיטָה דִּתְחִלַּת עֲבוֹדָה הִיא.
אָמַר מָר זוּטְרָא, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי, וְהָא אֲנַן לָא תְּנַן הָכִי: אָמַר לָהֶם הַמְמוּנֶּה צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. וְאִילּוּ ”זְמַן שְׁנֵי גִּזְרֵי עֵצִים“ לָא קָתָנֵי.
הָךְ דְּלֵית לַהּ תַּקָּנְתָּא — קָתָנֵי, הָךְ דְּאִית לַהּ תַּקָּנְתָּא — לָא קָתָנֵי.
וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכִי יֵשׁ לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה וּפְסוּלָה בְּזָר?

דף כח.

וַהֲרֵי אֲבָרִים וּפְדָרִים! סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא. וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן! תְּחִילַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִדֵּשׁ יָדָיו לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, לְמָחָר אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר קִדֵּשׁ מִתְּחִלַּת עֲבוֹדָה. אֶלָּא קַשְׁיָא!

אֶלָּא: אִי אִתְּמַר, הָכִי אִתְּמַר: אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים — חַיָּיב, הוֹאִיל וַעֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה תִּבְעֵי פִּייֵס! וְלָא בָּעֲיָא פִּייֵס? וְהָתַנְיָא: מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן — יִזְכֶּה בְּסִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים!

הָכִי קָאָמַר: יְפַיְּיסוּ לֵהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ! כִּדְאָמְרִינַן.

לְמֵימְרָא דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה וְזָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה — בָּעֲיָא פִּייֵס, אֵין זָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה — לָא בָּעֲיָא פִּייֵס? וַהֲרֵי שְׁחִיטָה! שָׁאנֵי שְׁחִיטָה, דִּתְחִילַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא.

לְמֵימְרָא דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה — בָּעֲיָא פִּייֵס, עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה — לָא בָּעֲיָא פִּייֵס? וַהֲרֵי אֲבָרִים וּפְדָרִים! סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא. הֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן? מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה.

אָמַר מָר זוּטְרָא וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: אָמַר לָהֶם הַמְמוּנֶּה צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. וְאִילּוּ "זְמַן סִידּוּר גְּזִירֵי עֵצִים" לָא קָתָנֵי.

הָךְ דְּלֵית לַהּ תַּקַּנְתָּא — קָתָנֵי, הָךְ דְּאִית לַהּ תַּקַּנְתָּא — לָא קָתָנֵי.

הֲדַרַן עֲלָךְ בְּרִאשׁוֹנָה

אָמַר לָהֶם הַמְמוּנֶּה: צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוֹאֶה אוֹמֵר: "בַּרְקַאי". מַתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר: "הֵאִיר פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן?" וְהוּא אוֹמֵר: "הֵן!" וְלָמָּה הוּצְרְכוּ לְכָךְ? שֶׁפַּעַם אַחַת עָלָה מָאוֹר הַלְּבָנָה, וְדִימּוּ שֶׁהֵאִיר מִזְרָח, וְשָׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

הוֹרִידוּ כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה. זֶה הַכְּלָל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ: כָּל הַמֵּיסֵךְ אֶת רַגְלָיו — טָעוּן טְבִילָה, וְכָל הַמֵּטִיל מַיִם — טָעוּן קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם.

דף כח:

גְּמָ' תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "בְּרַק בְּרַקַאי". רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "עָלָה בְּרַקַאי". נְחוּמָא בֶּן אַפְקַשְׁיוֹן אוֹמֵר: "אַף בַּרְקַאי בְּחֶבְרוֹן". מַתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל (אוֹמֵר): הַמְמוּנֶּה עַל הַפְּיָיסוֹת

אוֹמֵר: ״הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן״. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: ״הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח עַד בְּחֶבְרוֹן, וַיֵּצְאוּ כָּל הָעָם אִישׁ אִישׁ לְמִלַּאכְתּוֹ״.

אִי הָכִי, נָגַהּ לֵיהּ טוּבָא? לִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים קָאָמְרִינַן.

אָמַר רַב סָפְרָא: צְלוֹתֵיהּ דְּאַבְרָהָם, מִכִּי מַשְׁחֲרִי כּוּתְלֵי.

אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲנַן מֵאַבְרָהָם נַיקּוּם וְנֵיגְמַר?! אָמַר רָבָא: תְּנָא גָּמַר מֵאַבְרָהָם וַאֲנַן לָא גָּמְרִינַן מִינֵּיהּ?! דְּתַנְיָא: ״וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ״, מְלַמֵּד שֶׁכָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְמִילָה, אֶלָּא שֶׁהַזְּרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבשׁ וגו׳״.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: רַב יוֹסֵף הָא קָא קַשְׁיָא לֵיהּ. דִּתְנַן: חָל עֶרֶב פְּסָחִים לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ וּמֻחֲצָה, וְקָרֵב בְּשֶׁבַע וּמֻחֲצָה. וְנִשְׁחֲטֵיהּ מִכִּי מַשְׁחֲרִי כּוּתְלֵי!

מַאי קוּשְׁיָא? וְדִילְמָא כּוּתְלֵי דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּשֵׁשׁ וּמֻחֲצָה מַשְׁחֲרִי, מְשׁוּם דְּלָא מְכַוְּונִי טוּבָא. אִי נָמֵי, שְׁאנֵי אַבְרָהָם דְּאִיצְטַגְנִינוּת גְּדוֹלָה הָיְתָה בְּלִבּוֹ. אִי נָמֵי, מְשׁוּם דְּזָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הֲוָה. דְּאָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מֵימֵיהֶן שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לֹא פָּרְשָׁה יְשִׁיבָה מֵהֶם. הֵיוּ בְּמִצְרַיִם — יְשִׁיבָה עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֵךְ וְאֶסְפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל״. הֵיוּ בַּמִּדְבָּר — יְשִׁיבָה עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֶסְפָּה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל״. אַבְרָהָם אָבִינוּ, זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים״. יִצְחָק אָבִינוּ, זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק״. יַעֲקֹב אָבִינוּ, זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן״.

אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם, זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ״, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שֶׁמּוֹשֵׁל בְּתוֹרַת רַבּוֹ. ״הוּא דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר״ — אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שֶׁדּוֹלָה וּמַשְׁקֶה מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבּוֹ לַאֲחֵרִים.

אָמַר רַב: קַיֵּים אַבְרָהָם אָבִינוּ כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וגו׳״. אָמַר לֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִייָא לְרַב: וְאֵימָא שֶׁבַע מִצְוֹת? הָא אִיכָּא נָמֵי מִילָה! וְאֵימָא שֶׁבַע מִצְוֹת וּמִילָה! אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן ״מִצְוֹתַי וְתוֹרוֹתַי״ לְמָה לִי?

אָמַר (רַב), וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: קַיֵּים אַבְרָהָם אָבִינוּ אֲפִילּוּ עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תּוֹרוֹתָי״, אַחַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְאַחַת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

מַתְנִי׳ בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר וְכוּ׳ וְהוּא אוֹמֵר הֵן. מַאן אָמַר ״הֵן״? אִילֵימָא הָךְ דְּקָאֵי אַאִיגַּרָא — הוּא חָלִים וְהוּא מְפַשַּׁר?! אֶלָּא הָךְ דְּקָאֵי אַאַרְעָא, מְנָא יָדַע?

אִיבָּעֵית אֵימָא — הָךְ דְּקָאֵי אַאַרְעָא, וְאִיבָּעֵית אֵימָא — הָךְ דְּקָאֵי אַאִיגַּרָא. אִיבָּעֵית אֵימָא הָךְ דְּקָאֵי אַאִיגַּרָא, אָמַר אִיהוּ: ״הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח!״, וְאָמַר לֵיהּ הָךְ דְּקָאֵי אַאַרְעָא: ״עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן?״, וְאָמַר לֵיהּ אִיהוּ: ״הֵן!״.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא הָךְ דְּקָאֵי אַאַרְעָא, אָמַר אִיהוּ: ״הֵאִיר פָּנַי כָּל הַמִּזְרָח?״, וְאָמַר לֵיהּ: ״עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן?״, וְאָמַר לֵיהּ: ״הֵן!״.

וְלָמָּה הוּצְרְכוּ לְכָךְ וְכוּ׳. וּמִי מִיחַלַּף? וְהָתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ דּוֹמֶה תִּימּוּר שֶׁל לְבָנָה לְתִימּוּר שֶׁל חַמָּה. תִּימּוּר שֶׁל לְבָנָה מִתַּמֵּר וְעוֹלֶה כְּמַקֵּל, תִּימּוּר שֶׁל חַמָּה מַפְצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: יוֹם הַמְעוּנָּן הָיָה, וּמַפְצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן. אָמַר רַב פָּפָּא, שְׁמַע מִינַּהּ: יוֹמָא דְּעֵיבָא כּוּלֵּיהּ שִׁמְשָׁא.

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְשַׁטּוֹחֵי עוֹרוֹת. אִי נָמֵי לְכִדְדָּרֵשׁ רָבָא: אִשָּׁה לֹא תָּלוּשׁ לֹא בַּחַמָּה וְלֹא בְּחַמֵּי חַמָּה.

אָמַר רַב נַחְמָן: זוּהֲמָא דְּשִׁימְשָׁא קְשֵׁי מִשִּׁימְשָׁא, וְסִימָנֵיךְ: דַּנָּא דְּחַלָּא. שַׁבְרִירֵי דְּשִׁימְשָׁא קְשׁוּ מִשִּׁימְשָׁא, וְסִימָנֵיךְ: דִּילְפָּא.

דף כט.

הִרְהוּרֵי עֲבֵירָה קְשׁוּ מַעֲבֵירָה, וְסִימָנֵיךְ: רֵיחָא דְּבִישְׁרָא. שִׁילְהֵי דְּקַיְיטָא קְשֵׁי מִקַּיְיטָא, וְסִימָנֵיךְ: תַּנּוּרָא שְׁגִירָא.

אִישְׁתָּא דְּסִיתְוָא קַשְׁיָא מִדְּקַיְיטָא, וְסִימָנֵיךְ: תַּנּוּרָא קְרִירָא. מִיגְמָר בְּעַתִּיקְתָּא קַשְׁיָא מֵחַדְתָּא, וְסִימָנֵיךְ: טִינָא בַּר טִינָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי, דִּכְתִיב: ״לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר״, מָה אַיָּלָה זוֹ קַרְנֶיהָ מַפְצִילוֹת לְכָאן וּלְכָאן, אַף שַׁחַר זֶה מַפְצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: לָמָּה נִמְשְׁלָה אֶסְתֵּר לְאַיָּלָה — לוֹמַר לָךְ: מָה אַיָּלָה רַחְמָהּ צַר וַחֲבִיבָה עַל בַּעְלָהּ כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה כְּשָׁעָה רִאשׁוֹנָה, אַף אֶסְתֵּר הָיְתָה חֲבִיבָה עַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה כְּשָׁעָה רִאשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי אַסִי: לָמָּה נִמְשְׁלָה אֶסְתֵּר לְשַׁחַר — לוֹמַר לָךְ: מָה שַׁחַר סוֹף כָּל הַלַּיְלָה, אַף אֶסְתֵּר סוֹף כָּל הַנְּסִים.

וְהָא אִיכָּא חֲנוּכָּה! נִיתְנָה לִכְתוֹב קָא אָמְרִינַן. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אֶסְתֵּר נִיתְנָה לִכְתוֹב. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אֶסְתֵּר לֹא נִיתְנָה לִכְתוֹב, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

מוֹקִים לַהּ כְּרַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר. דְּאָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָמָּה נִמְשְׁלוּ תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים כְּאַיֶּלֶת — לוֹמַר לְךָ: מָה אַיָּלָה זוֹ כָּל זְמַן שֶׁמַּגְדֶּלֶת — קַרְנֶיהָ מַפְצִילוֹת, אַף צַדִּיקִים, כָּל זְמַן שֶׁמַּרְבִּין בִּתְפִלָּה — תְּפִלָּתָן נִשְׁמַעַת.

שְׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד. אֵימַת? אִילֵּימָא בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, לָא סָגֵיא דְּלָאו כֹּהֵן גָּדוֹל? אֶלָּא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, מְאוֹר הַלָּבָנָה מִי אִיכָּא?

הָכִי קָאָמַר: וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים כִּי אָמַר ״בָּרוּךְ בַּרְקָאי״ הוֹרִידוּ כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה.

תָּנֵי אֲבוּהּ דְּרַבִּי אָבִין: לֹא זוֹ בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא אַף מְלִיקַת הָעוֹף וּקְמִיצַת מִנְחָה בַּלַּיְלָה תִּשָּׁרֵף. בִּשְׁלָמָא עוֹלַת הָעוֹף — מַאי דַּהֲוָה הֲוָה. אֶלָּא קוֹמָץ,

דף כט:

נַהְדְּרֵהּ וְנֶהְדַּר וְנִקְמְצַהּ בִּימָמָא? הוּא תָּנֵי לַהּ וְהוּא אָמַר לַהּ: כְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ.

מֵיתִיבִי, זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקָּרֵב בַּיּוֹם — קָדוֹשׁ בַּיּוֹם, וְכָל הַקָּרֵב בַּלַּיְלָה — קָדוֹשׁ בַּלַּיְלָה, וְכָל הַקָּרֵב בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה — קָדוֹשׁ בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. קָתָנֵי מִיהַת: כָּל הַקָּרֵב בַּיּוֹם קָדוֹשׁ בַּיּוֹם, בַּיּוֹם אִין, בַּלַּיְלָה לָאו! דִּילְמָא אֵינוֹ קָדוֹשׁ לִיקָּרֵב, אֲבָל קָדוֹשׁ לִיפָּסֵל.

מֵתִיב רַבִּי זֵירָא: סִידֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבָּזִיכִין אַחַר הַשַּׁבָּת, וְהִקְטִיר אֶת הַבָּזִיכִין בַּשַּׁבָּת — פְּסוּלָה.

כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יַנִּיחֵנּוּ לַשַּׁבָּת הַבָּאָה. שֶׁאֲפִילּוּ עָמְדָה עַל הַשֻּׁלְחָן יָמִים רַבִּים — אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וְאַמַּאי? תִּקְדּוֹשׁ וְתִיפָּסֵל!

אָמַר רָבָא: מַאן דְּקָא מוֹתֵיב — שַׁפִּיר קָא מוֹתֵיב, וַאֲבוּהּ דְּרַבִּי אָבִין נָמֵי מַתְנִיתָא קָאָמַר, וְקָסָבַר: לַיְלָה אֵין מְחוּסַּר זְמַן, יוֹם מְחוּסַּר זְמַן.

כִּי מָטֵי בֵּי שְׁמָשֵׁי תִּקְדּוֹשׁ וְתִפָּסוֹל! אָמַר רָבִינָא: שֶׁקָּדַם וְסִלְּקוֹ. מָר זוּטְרָא, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּשֶׁלֹּא קָדַם וְסִלְּקוֹ, כֵּיוָן שֶׁסִּדְּרוֹ שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתוֹ — נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁסִּדְּרוֹ הַקּוֹף.

זֶה הַכְּלָל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ. בִּשְׁלָמָא רַגְלַיִם מִשּׁוּם נִיצּוֹצוֹת, אֶלָּא יָדַיִם מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי אַבָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת,

דף ל.

מִצְוָה לְשַׁפְשֵׁף. מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי אַמֵּי, דְּאָמַר רַבִּי אַמֵּי: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיֵּצֵא בְּנִיצּוֹצוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי רַגְלָיו, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כִּכְרוּת שָׁפְכָה, וּמוֹצִיא לַעַז עַל בָּנָיו שֶׁהֵן מַמְזֵרִים.

אָמַר רַב פָּפָּא: צוֹאָה בִּמְקוֹמָהּ, אָסוּר לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּנִרְאֵית — פְּשִׁיטָא. אִי דְּלֹא נִרְאֵית — לֹא נִיתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת! לָא צְרִיכָא: דְּיוֹשֵׁב וְנִרְאֵית, עוֹמֵד וְאֵינָהּ נִרְאֵית.

וּמַאי שְׁנָא מִצּוֹאָה עַל בְּשָׂרוֹ? דְּאִיתְּמַר: צוֹאָה עַל בְּשָׂרוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ יָדָיו בְּבֵית הַכִּסֵּא, רַב הוּנָא אָמַר: מוּתָּר לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אָסוּר לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע. בִּמְקוֹמָהּ נִפְיֹשׁ זוּהֲמָא, שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָהּ לָא נִפְיֹשׁ זוּהֲמָא.

תָּנוּ רַבָּנַן הֲלָכָה בְּסָעוּדָה: אָדָם יוֹצֵא לְהַשְׁתִּין מַיִם — נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְנִכְנָס. דִּיבֵּר עִם חֲבֵירוֹ וְהִפְלִיג — נוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו וְנִכְנָס. וּכְשֶׁהוּא נוֹטֵל, לֹא יִטּוֹל מִבַּחוּץ וְיִכָּנֵס, מִפְּנֵי חֶשֶׁד. אֶלָּא נִכְנָס וְיוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְנוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו, וּמַחֲזִיר הַטַּפִּיחַ עַל הָאוֹרְחִין.

אָמַר רַב חִסְדָּא: לָא אֲמַרַן אֶלָּא לִשְׁתּוֹת, אֲבָל לֶאֱכוֹל — נוֹטֵל מִבַּחוּץ וְנִכְנָס, דְּמִידָּע יָדִיעַ דַּאֲנִינָא דַּעְתֵּיהּ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וַאֲנָא אֲפִילּוּ לִשְׁתּוֹת נָמֵי, מִידָּע יָדְעִי דַּאֲנִינָא דַּעְתַּאי.

מַתְנִי' אֵין אָדָם נִכְנָס לְעֲזָרָה לַעֲבוֹדָה אֲפִילּוּ טָהוֹר עַד שֶׁיִּטְבּוֹל. חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִדּוּשִׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, וְכוּלָּן בַּקֹּדֶשׁ עַל בֵּית הַפָּרָוָה, חוּץ מִזּוֹ בִּלְבָד. פֵּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם (קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו).

גְּמָ' שָׁאֲלוּ אֶת בֶּן זוֹמָא: טְבִילָה זוֹ, לָמָּה? אָמַר לָהֶם: וּמָה הַמְשַׁנֶּה מִקּוֹדֶשׁ לְקוֹדֶשׁ, וּמִמָּקוֹם שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת לְמָקוֹם שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — טָעוּן טְבִילָה. הַמְשַׁנֶּה מֵחוֹל לְקוֹדֶשׁ, וּמִמָּקוֹם שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת לְמָקוֹם שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן טְבִילָה?

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סָרָךְ טְבִילָה הִיא זוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּזַכּוֹר טוּמְאָה יְשָׁנָה שֶׁבְּיָדוֹ וְיִפְרוֹשׁ.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי?

דף ל:

בְּאַחוֹלֵי עֲבוֹדָה קָא מִיפַּלְגִי. לְבֶן זוֹמָא, מַחֵיל עֲבוֹדָה. לְרַבִּי יְהוּדָה לָא מַחֵיל עֲבוֹדָה.

וּלְבֶן זוֹמָא מִי מַחֵיל? וְהָתַנְיָא: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁלֹּא טָבַל וְלֹא קִידֵּשׁ בֵּין בֶּגֶד לְבֶגֶד וּבֵין עֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה — עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו שַׁחֲרִית וְעָבַד עֲבוֹדָה — עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה.

אֶלָּא: לְמֵיקָם בַּעֲשֵׂה קָא מִיפַּלְגִי. לְבֶן זוֹמָא קָאֵי בַּעֲשֵׂה, לְרַבִּי יְהוּדָה לָא קָאֵי בַּעֲשֵׂה.

וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה הַאי סְבָרָא? וְהָתַנְיָא: מְצוֹרָע — טוֹבֵל וְעוֹמֵד בְּשַׁעַר נִיקָנוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה, שֶׁכְּבָר טָבַל מִבָּעֶרֶב.

הָהוּא, כִּדְתָנֵי טַעְמָא: שֶׁכְּבָר טָבַל מִבָּעֶרֶב.

וְדָקָאֲרֵי לַהּ מַאי קָאֲרֵי לַהּ? מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמִרְמֵא אַחֲרִיתִי עֲלַיְיהוּ: לִשְׁכַּת הַמְצוֹרָעִין שֶׁשָּׁם מְצוֹרָעִין טוֹבְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא מְצוֹרָעִין בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל אָדָם.

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּטָבֵיל, הָא דְּלָא טָבֵיל. אִי דְּלָא טָבֵיל — הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ בָּעֵי! אֶלָּא: אִידֵּי וְאִידֵּי דְּטָבֵיל. הָא דְּאַסַּח דַּעְתֵּיהּ, הָא דְּלָא אַסַּח דַּעְתֵּיהּ.

אִי אַסַּח דַּעְתֵּיהּ, הַזָּאַת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי בָּעֵי. דְּאָמַר רַבִּי דּוֹסְתַּאי בַּר מָתוּן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֶסַּח הַדַּעַת צָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי!

אֶלָּא אִידֵּי וְאִידֵּי דְּלָא אַסַּח דַּעְתַּיהּ, וְלָא קַשְׁיָא: הָא דִּטְבֵיל עַל דַּעַת בִּיאַת מִקְדָּשׁ, הָא דְּלָא טְבֵיל עַל דַּעַת בִּיאַת מִקְדָּשׁ. וְאִי בָּעֵית אֵימָא תְּנֵי: לֹא מְצוֹרָעִין אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל אָדָם.

רַבִינָא אָמַר: רַבִּי יְהוּדָה לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנָן קָאָמַר לְהוּ: לְדִידִי — מְצוֹרָע אֵין צָרִיךְ טְבִילָה, לְדִידְכוּ — אוֹדוֹ לִי אִיזִי מִיהַת דְּלֹא מְצוֹרָעִין בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל אָדָם. וְרַבָּנָן: מְצוֹרָע דַּיֵּישׁ בְּטוּמְאָה, כָּל אָדָם לָא דַּיֵּישִׁי בְּטוּמְאָה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: נֵימָא רַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה — כְּבֶן זוֹמָא סְבִירָא לְהוּ, וְהַאי דְּקָתָנֵי מְצוֹרָע, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוּדָה. אוֹ דִילְמָא, שְׁאנֵי מְצוֹרָע דְּדַיֵּישׁ בְּטוּמְאָה.

אָמַר לֵיהּ: שְׁאנֵי מְצוֹרָע דְּדַיֵּישׁ בְּטוּמְאָה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף (לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: סָרָךְ) טְבִילָה (הִיא) זוֹ,

דף לא.

חוֹצֵץ, אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ? אָמַר לֵיהּ: כֹּל דְּתַקּוֹן רַבָּנַן — כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקּוֹן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: בִּיאָה בְּמִקְצָת, שְׁמָהּ בִּיאָה אוֹ לָא? אָמַר לֵיהּ: בְּהוֹנוֹת יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן בִּיאָה בְּמִקְצָת, וְתַנְיָא: מְצוֹרָע טוֹבֵל וְעוֹמֵד בְּשַׁעַר נִיקָנוֹר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה סְפִין אֲרוּכָּה וְיִשְׁחוֹט?

תִּיבְעֵי לְבֶן זוֹמָא, תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה. תִּבְעֵי לְבֶן זוֹמָא: עַד כָּאן לָא מְחַיֵּיב בֶּן זוֹמָא אֶלָּא לְגַוּאֵי, אֲבָל לְבָרַאי — לָא. אוֹ דִילְמָא, אָתֵי לְאִימְשׁוֹכֵי.

תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה. עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, דְּלָא קָא עָבֵיד עֲבוֹדָה, אֲבָל הָכָא דְּקָא עָבֵיד עֲבוֹדָה — לָא. אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא. תֵּיקוּ.

חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין טוֹבֵל. תָּנוּ רַבָּנַן: חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, וְכוּלָּן בַּקּוֹדֶשׁ בְּבֵית הַפַּרְוָה, חוּץ מֵרֹאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה בַּחוֹל עַל גַּבֵּי שַׁעַר הַמַּיִם, וּבְצַד לִשְׁכָּתוֹ הָיְתָה. אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּיהּ עֵין עֵיטָם גָּבוֹהַּ מִקַּרְקַע עֲזָרָה עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת.

דִּתְנַן: כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם גּוֹבְהָן עֶשְׂרִים אַמָּה וְרָחְבָּן עֶשֶׂר אַמּוֹת, חוּץ מִשֶּׁל אוּלָם. וְתַנְיָא: "וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם" — בְּמֵי מִקְוֶה, "כָּל בְּשָׂרוֹ" — מַיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ עוֹלֶה בָּהֶן. וְכַמָּה הֵן? אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שְׁלֹשׁ אַמּוֹת. וְשִׁיעֲרוּ חֲכָמִים מֵי מִקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה.

דף לא:

וְהָא אִיכָּא אַמָּה תִּקְרָה וְאַמָּה מַעֲזִיבָה! שְׁעָרִים דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כֵּיוָן דְּשֵׁישָׁא נִינְהוּ, בְּמַשָּׁהוּ עָבְדִי לְהוּ. וְהָא אִיכָּא הַאִיךְ מַשָּׁהוּ! כֵּיוָן דְּלָא הֲוַאי אַמְתָא — לָא חָשִׁיב לַהּ.

פֵּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ וְכוּ׳. מַאי שְׁנָא שֶׁל בּוּץ? כִּדְאָמַר רַב כָּהֲנָא: כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בּוּץ. הָכָא נָמֵי: שֶׁיַּכִּיר שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בּוּץ.

מַתְנִי׳ פָּשַׁט יָרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב, וְלָבַשׁ, וְקִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד, קָרְצוֹ וּמֵירַק אֶחָד שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ. קִבֵּל אֶת הַדָּם וּזְרָקוֹ. נִכְנַס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל שַׁחַר, וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּלְהַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֵבָרִים וְהַחֲבִיתִין וְאֶת הַיַּיִן. קְטוֹרֶת שֶׁל שַׁחַר הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין דָּם לְאֵבָרִים, שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם בֵּין אֵיבָרִים לְנְסָכִים.

אִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אִיסְטְנִיס מְחַמִּין לוֹ חַמִּין, וּמְטִילִין לְתוֹךְ הַצּוֹנֵן כְּדֵי שֶׁתְּפִיג צִינָתָן.

גְּמָ׳ אָמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: הָא דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר. דְּאִי רַבִּי מֵאִיר, כֵּיוָן דְּאָמַר תְּרֵי קִידּוּשֵׁי אַלְבִּישָׁה עָבֵיד לְהוּ — הָכָא נָמֵי לֵיעְבֵּיד תְּרֵי קִידּוּשֵׁי אַלְבִּישָׁה!

אֲמַר לְהוּ רַב פָּפָּא: בֵּין לְרַבָּנַן בֵּין לְרַבִּי מֵאִיר חַד אַפְּשִׁיטָה דְּבִגְדֵי קוֹדֶשׁ, וְחַד אַלְבִּישָׁה, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: ״וּפָשַׁט וְרָחַץ (וְרָחַץ) וְלָבַשׁ״, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מְקִישׁ פְּשִׁיטָה לְלִבִּישָׁה, מָה לְבִישָׁה — לוֹבֵשׁ וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ, אַף פְּשִׁיטָה — פּוֹשֵׁט וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ. וְרַבָּנַן סָבְרִי: מְקִישׁ פְּשִׁיטָה לְלִבִּישָׁה, מָה לְבִישָׁה — כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ מְקַדֵּשׁ, אַף פְּשִׁיטָה — כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ מְקַדֵּשׁ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב פָּפָּא: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָתַנְיָא: פֵּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם, פָּשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: פָּשַׁט וְקִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג, הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב, וְלָבַשׁ וְקִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. אֲמַר לְהוּ: אִי תַּנְיָא תַּנְיָא.

בְּשְׁלָמָא לְרַבִּי מֵאִיר, הַיְינוּ דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ

דף לב.

עֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין. אֶלָּא לְרַבָּנַן, תִּשְׁעָה הֲווֹ! אָמְרִי לָךְ רַבָּנַן: קִידּוּשָׁא בָּתְרָא, כִּי פָּשֵׁיט בִּגְדֵי קֹדֶשׁ וְלָבֵישׁ בִּגְדֵי חוֹל, עָבֵיד לֵיהּ הָתָם.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד״, לָמָּה הוּא בָּא? אֵינוֹ בָּא אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. (שֶׁכָּל) הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל הַסֵּדֶר, חוּץ מִפָּסוּק זֶה. מַאי טַעְמָא?

אָמַר רַב חִסְדָּא: גְּמִירִי, חָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם. וְאִי כְּסִדְרָן, לָא מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ אֶלָּא שֵׁשׁ טְבִילוֹת וְשִׁשָּׁה קִידּוּשִׁין.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִנַּיִן לְחָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין שֶׁטּוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם

בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה". הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה טָעוּן טְבִילָה.

אָמַר רַבִּי: מִנַּיִן לְחָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין שֶׁטּוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם", הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה — טָעוּן טְבִילָה. וְאוֹמֵר: "בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם", הוּקְשׁוּ כָּל הַבְּגָדִים כּוּלָּן זֶה לָזֶה.

וְחָמֵשׁ עֲבוֹדוֹת הֵן: תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּבִגְדֵי זָהָב, עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לָבָן, אֵילּוּ וְאֵיל הָעָם בְּבִגְדֵי זָהָב, כַּף וּמַחְתָּה בְּבִגְדֵי לָבָן, תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּבִגְדֵי זָהָב.

וּמִנַּיִן שֶׁכָּל טְבִילָה וּטְבִילָה צְרִיכָה שְׁנֵי קִידּוּשִׁין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּפָשַׁט ... וְרָחַץ", "וְרָחַץ ... וְלָבַשׁ"

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין טָעוּן טְבִילָה — טָעוּן קִידּוּשׁ, מָקוֹם שֶׁטָּעוּן טְבִילָה — אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן קִידּוּשׁ.

אִי מָה לְהַלָּן קִידּוּשׁ אֶחָד, אַף כָּאן קִידּוּשׁ אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר לָבַשׁ", כְּלוּם אָדָם פּוֹשֵׁט אֶלָּא מַה שֶּׁלָּבַשׁ! אֶלָּא לְהַקִּישׁ פְּשִׁיטָה לִלְבִישָׁה: מָה לְבִישָׁה טָעוּן קִידּוּשׁ — אַף פְּשִׁיטָה טָעוּן קִידּוּשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִנַּיִן לְחָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין שֶׁטּוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ", הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה — טָעוּן טְבִילָה. אַשְׁכְּחַן מִבִּגְדֵי לָבָן בִּגְדֵי זָהָב, מִבִּגְדֵי זָהָב לְבִגְדֵי לָבָן מִנַּיִן?

דף לב:

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר: מָה בִּגְדֵי זָהָב שֶׁאֵין כֹּהֵן נִכְנָס בָּהֶן לִפְנֵי וְלִפְנִים — טָעוּן טְבִילָה, בִּגְדֵי לָבָן שֶׁנִּכְנָס בָּהֶן לִפְנֵי וְלִפְנִים — אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן טְבִילָה! אִיכָּא לְמִפְרַךְ: מָה לְבִגְדֵי זָהָב שֶׁכֵּן כַּפָּרָתָן מְרוּבָּה! אֶלָּא, נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַבִּי.

אָמַר רַבִּי: מִנַּיִן לְחָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין שֶׁטּוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ", הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה שֶׁטָּעוּן טְבִילָה. אַשְׁכְּחַן מִבִּגְדֵי זָהָב לְבִגְדֵי לָבָן, מִבִּגְדֵי לָבָן לְבִגְדֵי זָהָב מִנַּיִן?

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר: מָה בִּגְדֵי לָבָן שֶׁאֵין כַּפָּרָתָן מְרוּבָּה — טְעוּנִין טְבִילָה, בִּגְדֵי זָהָב שֶׁכַּפָּרָתָן מְרוּבָּה — אֵינוֹ דִּין שֶׁטְּעוּנִין טְבִילָה?

אִיכָּא לְמִפְרָךְ: מָה לְבִגְדֵי לָבָן שֶׁכֵּן נִכְנָס בָּהֶן לִפְנֵי וְלִפְנִים! הַיְינוּ דְקָתָנֵי, וְאוֹמֵר: ״בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וּלְבֵשָׁם״.

וְחָמֵשׁ עֲבוֹדוֹת הֵן: תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בִּבְגְדֵי זָהָב, עֲבוֹדַת הַיּוֹם בִּבְגְדֵי לָבָן, אֵילּוּ וְאֵיל הָעָם בִּבְגְדֵי זָהָב, כַּף וּמַחְתָּה בִּבְגְדֵי לָבָן, תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם בִּבְגְדֵי זָהָב.

וּמִנַּיִן שֶׁכָּל טְבִילָה וּטְבִילָה צְרִיכָה שְׁנֵי קִידּוּשִׁין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּפָשַׁט ... וְרָחַץ״, ״וְרָחַץ ... וְלָבַשׁ״. הַאי בִּטְבִילָה כְּתִיב! אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִטְבִילָה, דְּנָפְקָא לֵיהּ: מִ״בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם״, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְקִידּוּשׁ.

וְלִיכְתְּבֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן קִידּוּשׁ! הָא קָא מַשְׁמַע לַן דִּטְבִילָה כְּקִידּוּשׁ, מָה קִידּוּשׁ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, אַף טְבִילָה בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.

וְרַבִּי יְהוּדָה, קִידּוּשׁ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא דְּרַבִּי מַפְקָא מִדְּרַבִּי מֵאִיר, וּמַפְקָא מִדְּרַבָּנַן. מַפְקָא מִדְּרַבָּנַן, דְּאִילּוּ רַבָּנַן אָמְרִי: כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ מְקַדֵּשׁ, וְאִיהוּ אָמַר: כְּשֶׁהוּא פּוֹשֵׁט מְקַדֵּשׁ. וּמַפְקָא מִדְּרַבִּי מֵאִיר: דְּאִילּוּ רַבִּי מֵאִיר אָמַר: הָךְ קִידּוּשׁ בָּתְרָא כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ מְקַדֵּשׁ, וְאִיהוּ אָמַר: כְּשֶׁהוּא פּוֹשֵׁט מְקַדֵּשׁ.

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הַכֹּל מוֹדִין בְּקִידּוּשׁ שֵׁנִי שֶׁלּוֹבֵשׁ וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ. מַאי טַעְמָא, דְּאָמַר קְרָא: ״אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ״, מִי שֶׁאֵינוֹ מְחוּפָּר אֶלָּא גִּישָׁה, יָצָא זֶה שֶׁמְּחוּפָּר לְבִישָׁה וְגִישָׁה.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: לָא רַב חִסְדָּא אִית לֵיהּ דְּרַב אַחָא, וְלָא רַב אַחָא אִית לֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא. דְּאִם כֵּן, לְרַבִּי הָווּ לְהוּ חֲמֵישׁ קִידּוּשִׁין.

הֲבִיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד קָרָצוֹ וְכוּ׳. מַאי קָרָצוֹ? אָמַר עוּלָּא: לִישָׁנָא דְּקָטָלָא הוּא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מַאי קְרָא: ״עֶגְלָה יְפֵהפִיָּה מִצְרַיִם קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא בָא״. מַאי מַשְׁמַע? כְּדְמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: ״מַלְכוּ יָאֵיא הֲוָת מִצְרַיִם עַמְמִין קְטוֹלִין מִצִּיפּוּנָא יֵיתוֹן עֲלַהּ״. קְרָצוֹ בְּכַמָּה? אָמַר עוּלָּא: בְּרוֹב שְׁנַיִם.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרוֹב שְׁנַיִם. וְאַף רֵישׁ לָקִישׁ סָבַר בְּרוֹב שְׁנַיִם, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: וְכִי מֵאַחַר שֶׁשָּׁנִינוּ: רוּבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ, לָמָּה שָׁנִינוּ: רוֹב אֶחָד בָּעוֹף וְרוֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה? לְפִי שֶׁשָּׁנִינוּ: הֲבִיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד, קְרָצוֹ וּמֵירַק אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, וְקִיבֵּל אֶת הַדָּם וּזְרָקוֹ. יָכוֹל לֹא מֵירַק — יְהֵא פָּסוּל.

יָכוֹל לֹא מֵירַק יְהֵא פָּסוּל?! אִם כֵּן הָוְיָא לֵיהּ עֲבוֹדָה בְּאַחֵר, (וּתְנַן): כָּל עֲבוֹדוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינָן כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא בּוֹ! הָכִי קָאָמַר: יָכוֹל יְהֵא פָּסוּל מִדְּרַבָּנַן,

דף לג.

לְכָךְ שָׁנִינוּ: רוֹב אֶחָד בָּעוֹף וְרוֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה. וְכִי מֵאַחַר דַּאֲפִילּוּ פְּסוּלָא מִדְּרַבָּנַן לֵיכָּא, לְמָה לִי לְמֵרַק! מִצְוָה לְמֵרַק.

אַבָּיֵי מְסַיַּיע לַיהּ מַעֲרָכָה מִשְּׁמֵיהּ דִּגְמָרָא וְאֵלִיבָּא דְּאַבָּא שָׁאוּל: מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה קוֹדֶמֶת לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת, מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְסִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים, וְסִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים קוֹדֵם לְדִישּׁוּן מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וְדִישּׁוּן מִזְבַּח הַפְּנִימִי קוֹדֵם לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת, וַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת קוֹדֵם לְדַם הַתָּמִיד, וְדַם הַתָּמִיד קוֹדֵם לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת, וַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֵם לִקְטוֹרֶת, וּקְטוֹרֶת קוֹדֵם לְאֵבָרִים, וְאֵבָרִים לְמִנְחָה, וּמִנְחָה לַחֲבִיתִּין, וַחֲבִיתִּין לְנָסָכִין,

וּנְסָכִין לְמוּסָפִין, וּמוּסָפִין לְבָזִיכִין, וּבָזִיכִין לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", "עָלֶיהָ" הַשְּׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּן.

אָמַר מָר: מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה קוֹדֶמֶת לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת. מָנָא לַן? דְּתַנְיָא: "הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה" — זוֹ מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה. "וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ" — זוֹ מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת.

וְאֵיפוֹךְ אֲנָא! מִסְתַּבְּרָא מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן כַּפָּרָתָהּ מְרוּבָּה.

אַדְּרַבָּה, מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן מַכְנִיסִין מִמֶּנָּה לִפְנִים! אֲפִילּוּ הָכִי, כַּפָּרָתָהּ מְרוּבָּה עֲדִיפָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִי לָא מַשְׁכַּח עֵצִים לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה, מִי לָא מְעַיֵּיל מִמַּעֲרָכָה גְּדוֹלָה?!

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְסִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים. מָנָא לַן? דִּכְתִיב: "וּבֵעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר". "עָלֶיהָ", וְלֹא עַל חֲבֶרְתָּהּ. מִכְּלָל דְּאִיתָא לַחֲבֶרְתַּהּ.

וְהַאי "עָלֶיהָ" מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ! תְּרֵי "עָלֶיהָ" כְּתִיבִי.

סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים קוֹדֵם לְדִישּׁוּן מִזְבַּח הַפְּנִימִי. אַף עַל גַּב דְּהָכָא כְּתִיב "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", וְהָכָא כְּתִיב "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", אֲפִילּוּ הָכִי מַכְשִׁיר עָדִיף. מַכְשִׁיר מַאי נִיהוּ — שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים, וְהָא אִתְּמַרְתְּ שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים לְמַעֲרָכָה גְּדוֹלָה אָזְלִי!

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שׁוּם עֵצִים. רָבִינָא אָמַר: הוֹאִיל וְהִתְחִיל בַּמַּעֲרָכָה, גּוֹמֵר. רַב אָשֵׁי אָמַר: אִי לָא מַשְׁכַּח עֵצִים לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה מִי לָא מְעַיֵּיל מִמַּעֲרָכָה גְּדוֹלָה?!

וְדִישּׁוּן מִזְבַּח הַפְּנִימִי קוֹדֵם לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת. מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי: גְּמָרָא גְּמִירָנָא, סְבָרָא — לָא יָדַעְנָא. וְרָבָא אָמַר: כְּרֵישׁ לָקִישׁ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת,

דף לג:

וְכִי עָיֵיל לְהֵיכָל — בְּמִזְבֵּחַ פָּגַע בְּרֵישָׁא. דְּתַנְיָא: שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן מָשׁוּךְ מִן הַכּוֹתֶל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה, וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם מְשׁוּכָה מִן הַכּוֹתֶל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה. מִזְבֵּחַ מְמוּצָע וְעוֹמֵד בְּאֶמְצַע וּמָשׁוּךְ כְּלַפֵּי חוּץ קִימְעָא. וְנוֹקְמֵיהּ, לַהֲדַיְיהוּ? כֵּיוָן דִּכְתִיב: "וְאֶת הַמְּנוֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן", בְּעֵינַן דְּחָזוּ אַהֲדָדֵי.

אָמַר רָבָא: שְׁמַע מִינַּהּ מִדְּרֵישׁ לָקִישׁ, עַבּוֹרֵי דְּרָעָא אַטּוֹטָפְתָּא אָסוּר. הֵיכִי עָבֵיד? מִדְּרָעָא לְטוֹטָפְתָּא.

וַהֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת קוֹדֶם לְדַם הַתָּמִיד, וְדַם הַתָּמִיד קוֹדֵם לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת. מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי: הָהוּא "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר" דִּשְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים דִּלְא צְרִיכִי, שְׁדִינְהוּ לְהָכָא. חַד שְׁדְיֵיהּ לַהֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת — דִּלִיקְדְּמֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד, וְחַד שְׁדְיֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד — דְּנָקְדְּמֵיהּ לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת.

חַד שְׁדְיֵיהּ לַהֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת, דִּלִיקְדְּמֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד — דְּהָכָא תְּלָתָא וְהָכָא תְּרֵי.

וְחַד שְׁדְיֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד — דְּנָקְדְּמֵיהּ לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת. אַף עַל גַּב דְּהָכָא תְּרֵי וְהָכָא תְּרֵי — מְכַפֵּר עָדִיף.

אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי, וְאֵימָא: חַד שְׁדְיֵיהּ לִדְישׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, דְּנָקְדְּמֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד — דְּהָכָא תְּלָתָא וְהָכָא תְּרֵי. וְחַד שְׁדְיֵיהּ לְדַם הַתָּמִיד, דְּנָקְדּוֹם לַהֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת — דְּאַף עַל גַּב דְּהָכָא תְּרֵי וְהָכָא תְּרֵי, מְכַפֵּר עָדִיף! אִם כֵּן אַפְסוֹקֵי בְּמַאי מַפְסְקַתְּ לְהוּ?

הָנִיחָא לְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: לָמָּה מְטִיבִין וְחוֹזְרִים וּמְטִיבִין — כְּדֵי לְהַרְגִּישׁ כָּל הָעֲזָרָה כּוּלָּהּ, שַׁפִּיר.

אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר" — חִלְּקָהוּ לִשְׁנֵי בְקָרִים, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הַאי "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר" דְּעַצִּים, מִי מְיַיתַּר? הָא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ, דְּקָאַמַר רַחֲמָנָא — נְקַדְּמוּ לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת! אֲמַר לֵיהּ: וְלָאו מִי אוֹקֵימְנָא "עָלֶיהָ" וְלֹא עַל חֲבֶרְתָּהּ, מִכְּלָל דְּאִיתַהּ לַחֲבֶרְתַּהּ.

מַאי שְׁנָא דְּעָבֵיד הֲטָבַת חֲמֵשׁ נֵרוֹת בְּרֵישָׁא? נָעְבֵיד הֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת בְּרֵישָׁא! כֵּיוָן דְּאַתְחֵיל בְּהוּ — עָבֵיד רוּבָּא. וְנָעְבֵיד שֵׁית! אָמַר קְרָא: "בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה", וְאֵין נֵרוֹת פְּחוּתוֹת מִשִּׁתִּים.

וַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֶמֶת לִקְטוֹרֶת, דְּאָמַר קְרָא: "בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת", וְהַדַּר "יַקְטִירֶנָּה". וּקְטוֹרֶת לְאַבְרִים, דְּתַנְיָא: יוּקְדַּם דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ אֶלָּא "בֹּקֶר" אֶחָד בִּלְבַד.

וְאֵבָרִים לְמִנְחָה, דְּתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר?

דף לד.

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעוֹלָה", וְאָמַר רָבָא: "הָעוֹלָה" — הִיא עוֹלָה רִאשׁוֹנָה.
וּמִנְחָה לַחֲבִיתִּין, עוֹלָה וּמִנְחָה.
וַחֲבִיתִּין לִנְסָכִים, שׁוּם מִנְחָה.
וּנְסָכִים לְמוּסָפִין, זֶבַח וּנְסָכִים. וּמוּסָפִין לְבָזִיכִין, וְהָתַנְיָא: בָּזִיכִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין! תַּנָּאֵי הִיא.
אָמַר אַבָּיֵי: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר מוּסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין — לְאוֹ מִי אָמְרַתְּ "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", לְהַקְדִּים? הָכָא נָמֵי: "בַּיּוֹם" "בַּיּוֹם", לְאַחֵר.
מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר בָּזִיכִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין? גָּמַר "חוּקָה" "חוּקָה" מַחֲבִיתִּין.
אִי מֵהָתָם גָּמַר, לִיגְמְרַהּ כּוּלַּהּ מִילְּתָא מֵהָתָם? לְהָכִי אַהֲנִי "בַּיּוֹם" "בַּיּוֹם", לְאַחֵר.
קְטוֹרֶת שֶׁל שַׁחַר הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין דָּם לְאֵיבָרִים וְכוּ'. מַנִּי? אִי רַבָּנַן, בֵּין דָּם לְגֵרוֹת מִיבְּעֵי לֵיהּ. אִי אַבָּא שָׁאוּל, בֵּין גֵּרוֹת לְאֵיבָרִים מִיבְּעֵי לֵיהּ!
לְעוֹלָם רַבָּנַן הִיא, וּבְסִידְרָא לָא קָא מַיְירֵי.
וְשֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין אֵיבָרִים לִנְסָכִים וְכוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה", מָה מִנְחַת הַבֹּקֶר — קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לִנְסָכִים, אַף כָּאן — קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לִנְסָכִים.
אִי מָה לְהַלָּן קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵיבָרִים, אַף כָּאן קְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵיבָרִים! מִי כְּתִיב "כְּאֵיבְרֵי הַבֹּקֶר"? "כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר" כְּתִיב. כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר, וְלֹא כְּאֵיבְרֵי הַבֹּקֶר.
תָּנוּ רַבָּנַן: "וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין" — יְלַמֵּד שֶׁל שַׁחֲרִית מִשֶּׁל עַרְבִית.

דף לד:

רַבִּי אוֹמֵר: עַרְבִית מִשֶּׁל שַׁחֲרִית.
בְּשִׁלְמָא לְרַבָּנַן, הַאי בְּתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם כְּתִיב. אֶלָּא רַבִּי, מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא, אָמַר קְרָא: "לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד", אֵיזֶהוּ כֶּבֶשׂ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "אֶחָד"? הֱוֵי אוֹמֵר זֶה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר.
וְרַבָּנַן: מַאי "אֶחָד" — מְיוּחָד שֶׁבְּעֶדְרוֹ. וְרַבִּי: מ"וּמִבְחַר נְדָרֶיךָ" נָפְקָא. וְרַבָּנַן: חַד בְּחוֹבָה וְחַד בִּנְדָבָה, וּצְרִיכִי.
אִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אִיסְטְנִיס וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: עֲשָׂשִׂיּוֹת שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ מְחַמִּין מֵעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים וּמְטִילִין לְתוֹךְ צוֹנֵן, כְּדֵי שֶׁתְּפִיג צִינָּתָן. וְהָלֹא מְצֻרָף! אָמַר רַב

בִּיבִי: שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְצֵירוּף. אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁהִגִּיעַ לְצֵירוּף — דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין מוּתָּר.

וּמִי אָמַר אַבָּיֵי הָכִי? וְהָתַנְיָא: "בְּשֵׁר עָרְלָתוֹ", אֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּהֶרֶת — יָקוֹץ, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. וְהָוֵינַן בָּהּ: קָרָא לְמָה לִי? וְאָמַר אַבָּיֵי: לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין אָסוּר.

הָנֵי מִילֵּי, בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, אֲבָל הָכָא צֵירוּף דְּרַבָּנַן הוּא.

מַתְנִי' הֶבִיאוּהוּ לְבֵית הַפְּרָוָה, וּבַקֵּשׁ הָיְתָה. פִּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: פָּשַׁט, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן, לָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.

בַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ פְּלוּסִין שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנֶה. בֵּין הָעַרְבַּיִם הִנְדִּוּיִין שֶׁל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת זוּז, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר מָנֶה, וּבֵין הָעַרְבַּיִם שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנֶה, הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנֶה. אֵלּוּ מִשֶּׁל צִיבּוּר, וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף — מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ.

דף לה.

גְּמָ' מַאי "פַּרְוָה"? אָמַר רַב יוֹסֵף: פַּרְוָה אַמְגּוּשָׁא.

פִּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ. מַאי שְׁנָא שֶׁל בּוּץ? אָמַר רַב כָּהֲנָא: כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בּוּץ.

בַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ פְּלוּסִין שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר וְכוּ'. וְתַנָּא מְנַיְינָא אֲתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן? הָא קָא מַשְׁמַע לַן דִּבְצִיר מֵהָנֵי לָא נָעֲבֵיד. הָא אִי בְּצִיר מֵהָנֵי וְטָפֵי אַהָנֵי — לֵית לַן בָּהּ.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת דְּשַׁחַר עֲדִיפִי, מְנָא לַן? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב עֵילָאִי: אָמַר קְרָא: "בַּד" "בַּד" "בַּד" "בַּד", מוּבְחָר בַּבַּד.

דף לה:

מֵיתִיבִי: "וְלָבְשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא יְקַדְּשׁוּ אֶת הָעָם בְּבִגְדֵיהֶם",

מַאי לָאו "אֲחֵרִים" — חֲשׁוּבִין מֵהֶן! לֹא, "אֲחֵרִים" — פְּחוּתִים מֵהֶן.

תְּנֵי רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה, וְאָמְרִי לַהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: אַחַר שֶׁכָּלְתָה עֲבוֹדַת צִיבּוּר, כֹּהֵן שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמּוֹ כְּתוֹנֶת — לוֹבְשָׁהּ, וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יָחִיד, וּבִלְבַד בָּהּ עֲבוֹדַת צִיבּוּר לַצִּיבּוּר. פְּשִׁיטָא?

מַהוּ דְּתֵימָא נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֶנָּה יָפֶה יָפֶה, קָא מַשְׁמַע לַן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן פָּאבִי שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמּוֹ כְּתוֹנֶת שֶׁל מֵאָה מָנֶה, וְלוֹבְשָׁהּ וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יָחִיד, וּמְסָרָהּ לַצִּיבּוּר.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמּוֹ כְּתוֹנֶת מִשְׁתֵּי רִיבּוֹא, וְלֹא הֶנִּיחוּהוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִלּוֹבְשָׁהּ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּעָרוֹם. וּמִי מִתְחַזֵּי? וְהָאָמַר מָר: חוּטָן כָּפוּל שִׁשָּׁה! אָמַר אַבָּיֵי: כְּחַמְרָא בְּמִזְגָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: עָנִי וְעָשִׁיר וְרָשָׁע בְּאֵין לַדִּין, לֶעָנִי אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אוֹמַר: עָנִי הָיִיתִי, וְטָרוּד בְּמְזוֹנוֹתַי, אוֹמְרִים לוֹ: כְּלוּם עָנִי הָיִיתָ יוֹתֵר מֵהִלֵּל?

אָמְרוּ עָלָיו עַל הִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה עוֹשֶׂה וּמַשְׁתַּכֵּר בְּטַרְפָּעִיק, חֶצְיוֹ הָיָה נוֹתֵן לְשׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְחֶצְיוֹ לְפַרְנָסְתּוֹ וּלְפַרְנָסַת אַנְשֵׁי בֵיתוֹ. פַּעַם אַחַת לֹא מָצָא לְהִשְׁתַּכֵּר, וְלֹא הִנִּיחוֹ שׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ לְהִכָּנֵס. עָלָה וְנִתְלָה וְיָשַׁב עַל פִּי אֲרוּבָּה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַע דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן.

אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה, וּתְקוּפַת טֵבֵת הָיְתָה, וְיָרַד עָלָיו שֶׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם. כְּשֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אָמַר לוֹ שְׁמַעְיָה לְאַבְטַלְיוֹן: אַבְטַלְיוֹן אָחִי, בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מֵאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל, שֶׁמָּא יוֹם הַמְעוּנָּן הוּא? הֵצִיצוּ עֵינֵיהֶן וְרָאוּ דְּמוּת אָדָם בַּאֲרוּבָּה. עָלוּ וּמָצְאוּ עָלָיו רוֹם שְׁלֹשׁ אַמּוֹת שֶׁלֶג. פֵּרְקוּהוּ, וְהִרְחִיצוּהוּ וְסָכוּהוּ, וְהוֹשִׁיבוּהוּ כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה. אָמְרוּ: רָאוּי זֶה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת.

עָשִׁיר, אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אוֹמַר: עָשִׁיר הָיִיתִי וְטָרוּד הָיִיתִי בְּנְכָסַי. אוֹמְרִים לוֹ: כְּלוּם עָשִׁיר הָיִיתָ יוֹתֵר מֵרַבִּי אֶלְעָזָר? אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו אֶלֶף עֲיָירוֹת בַּיַּבָּשָׁה, וּכְנֶגְדָּן אֶלֶף סְפִינוֹת בַּיָּם. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם נוֹטֵל נֹאד שֶׁל קֶמַח עַל כְּתֵיפוֹ וּמְהַלֵּךְ מֵעִיר לְעִיר וּמִמְּדִינָה לִמְדִינָה לִלְמוֹד תּוֹרָה.

פַּעַם אַחַת מְצָאוּהוּ עֲבָדָיו, וְעָשׂוּ בּוֹ אַנְגַּרְיָא. אָמַר לָהֶן: בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, הַנִּיחוּנִי וְאֵלֵךְ לִלְמוֹד תּוֹרָה. אָמְרוּ לוֹ: חַיֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם שֶׁאֵין מַנִּיחִין אוֹתְךָ. וּמִיָּמָיו לֹא הָלַךְ וְרָאָה אוֹתָן, אֶלָּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.

רָשָׁע, אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אָמַר: נָאֶה הָיִיתִי, וְטָרוּד בְּיִצְרִי, (הָיָה) אוֹמְרִים לוֹ: כְּלוּם נָאֶה הָיִיתָ מִיּוֹסֵף? אָמְרוּ עָלָיו עַל יוֹסֵף הַצַּדִּיק: בְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיְתָה אֵשֶׁת פּוֹטִיפַר מְשַׁדֶּלְתּוֹ בִּדְבָרִים. בְּגָדִים שֶׁלָּבְשָׁה לוֹ שַׁחֲרִית לֹא לָבְשָׁה לוֹ עַרְבִית. בְּגָדִים שֶׁלָּבְשָׁה לוֹ עַרְבִית לֹא לָבְשָׁה לוֹ שַׁחֲרִית.

אָמְרָה לוֹ: הִשְׁמַע לִי! אָמַר לָהּ: לָאו. אָמְרָה לוֹ: הֲרֵינִי חוֹבַשְׁתִּךְ בְּבֵית הָאָסוּרִין! אָמַר לָהּ: "ה' מַתִּיר אֲסוּרִים". הֲרֵינִי כּוֹפָפֶת קוֹמָתֵךְ! "ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים". הֲרֵינִי מְסַמֵּא אֶת עֵינֶיךְ!

"ה' פּוֹקֵחַ עִוְרִים". נָתְנָה לוֹ אֱלָף כִּכְרֵי כֶסֶף לִשְׁמוֹעַ אֵלֶיהָ "לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ", וְלֹא רָצָה לִשְׁמוֹעַ אֵלֶיהָ.

"לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ" בָּעוֹלָם הַזֶּה, "לִהְיוֹת עִמָּהּ" לָעוֹלָם הַבָּא. נִמְצָא: הִלֵּל מְחַיֵּיב אֶת הָעֲנִיִּים, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם מְחַיֵּיב אֶת הָעֲשִׁירִים, יוֹסֵף מְחַיֵּיב אֶת הָרְשָׁעִים.

מַתְנִי' בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ, וּפָרוֹ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו, וּמִתְוַדֶּה.

וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר: אָנָּא הַשֵּׁם! עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי, חָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. אָנָּא הַשֵּׁם! כַּפֶּר נָא לֶעָוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים שֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר וְגוֹ'". וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד, מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

דף לו.

גְּמָ' מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ צָפוֹן —

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא: אֵיזֶהוּ צָפוֹן — מִקְּיר שֶׁל מִזְבֵּחַ צְפוֹנִי וְעַד כּוֹתֶל הָעֲזָרָה, וּכְנֶגֶד כָּל הַמִּזְבֵּחַ כּוּלּוֹ צָפוֹן, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹסִיף אַף בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. רַבִּי מוֹסִיף אַף מָקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים וְאַף מָקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מִן הַחֲלִיפוֹת וְלִפְנִים הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפָּסוּל.

לֵימָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא וְלֹא רַבִּי? אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, וְרַבִּי הִשְׁתָּא אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מוֹסִיף, אַדְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא מוֹסִיף?!

אֲנַן הָכִי קָא אָמְרִינַן: אִי רַבִּי הִיא, נוֹקְמֵיהּ בְּכוּלֵּהּ עֲזָרָה! אֶלָּא מַאי — רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא? וְנוֹקְמֵיהּ בֵּין מִזְבֵּחַ וְלַכּוֹתֶל!

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר — מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֲנֵי גְּדוֹל, לְרַבִּי נָמֵי — מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֲנֵי גָּדוֹל.

רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ? אָמַר רַב: בְּעוֹקֵם אֶת רֹאשׁוֹ. וְנוֹקְמֵיהּ לְהֶדְיָא. אָמַר אַבָּיֵי: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַרְבִּיץ גְּלָלִים.

תָּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד סוֹמֵךְ הַזָּבַח? עוֹמֵד בַּצָּפוֹן וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, וְהַסּוֹמֵךְ עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי יָדָיו בֵּין שְׁתֵּי קְרָנוֹת שֶׁל זָבַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הַזָּבַח, וּמִתְוַדֶּה. עַל חַטָּאת — עֲוֹן חַטָּאת, וְעַל אָשָׁם — עֲוֹן אָשָׁם, וְעַל עוֹלָה — עֲוֹן לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעְשֵׂר עָנִי, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין עוֹלָה בָּאָה אֶלָּא עַל עֲשָׂה, וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה:

דף לו:

בְּלָאו דִּנְבֵילָה קָא מִיפַּלְגִי:
רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לָאו מְעַלְיָא הוּא. וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: לָאו לָאו מְעַלְיָא הוּא.
אַבָּיֵי אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא לָאו דִּנְבֵילָה — לָאו מְעַלְיָא הָוֵי, וְהָכָא בְּ"תַעֲזוֹב" קָא מִיפַּלְגִי,
דְּרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: "תַּעֲזוֹב" מַעִיקָּרָא מַשְׁמַע, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: הַשְׁתָּא מַשְׁמַע.
תָּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד מִתְוַדֶּה? "עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי וְחָטָאתִי", וְכֵן בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ הוּא אוֹמֵר: "וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם", וְכֵן בְּמשֶׁה הוּא אוֹמֵר: "נוֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה", דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עֲוֹנוֹת אֵלּוּ הַזְּדוֹנוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ".
פְּשָׁעִים אֵלּוּ הַמְּרָדִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי", וְאוֹמֵר: "אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא". "לְכָל חַטֹּאתָם" אֵלּוּ הַשְׁגָגוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה". וּמֵאַחַר שֶׁהִתְוַדָּה עַל הַזְּדוֹנוֹת וְעַל הַמְּרָדִים חוֹזֵר וּמִתְוַדֶּה עַל הַשְׁגָגוֹת?!
אֶלָּא כָּךְ הָיָה מִתְוַדֶּה: חָטָאתִי וְעָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וְכוּ'. וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר: "חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ", וְכֵן בִּשְׁלֹמֹה הוּא אוֹמֵר: "חָטָאנוּ (וְהִרְשָׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ)", וְכֵן בְּדָנִיֵּאל הוּא אוֹמֵר: "חָטָאנוּ (וְהֶעֱוִינוּ) וְהִרְשָׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ". אֶלָּא מַהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה "נוֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה"? אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִין לְפָנֶיךָ וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה עֲשֵׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת.
אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל אָמַר רַב: הֲלָכָה כִּדְבָרֵי חֲכָמִים. פְּשִׁיטָא: יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים!
מַהוּ דְּתֵימָא, מִסְתַּבֵּר טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר דְּקָמְסַיֵּיע לֵיהּ קְרָא דְּמשֶׁה, קָא מַשְׁמַע לַן.
הַהוּא דִּנְחֵית קַמֵּיהּ דְּרַבָּה וַעֲבַד כְּרַבִּי מֵאִיר, אֲמַר לֵיהּ: שָׁבְקַתְּ רַבָּנָן וַעֲבַדְתְּ כְּרַבִּי מֵאִיר?!
אֲמַר לֵיהּ: כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לִי, כְּדְכְתִיב בְּסֵפֶר אוֹרָיְיתָא דְּמשֶׁה.
תָּנוּ רַבָּנָן: "וְכִפֶּר", בְּכַפָּרַת דְּבָרִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּכַפָּרַת דְּבָרִים, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כַּפָּרַת דָּמִים.
הֲרֵי אֲנִי דָּן: נֶאֱמְרָה כָּאן "כַּפָּרָה", וְנֶאֱמְרָה לְהַלָּן "כַּפָּרָה". מָה "כַּפָּרָה" הָאֲמוּרָה בַּשְּׁעִיר — דְּבָרִים, אַף "כַּפָּרָה" הָאֲמוּרָה בַּפָּר — דְּבָרִים.
וְאִם נַפְשֵׁךְ לוֹמַר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ", וַעֲדַיִין לֹא נִשְׁחַט הַפָּר.
מַאי "וְאִם נַפְשֵׁךְ לוֹמַר"? וְכִי תֵּימָא נַיְלַף מִשְּׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים, שֶׁכַּפָּרָתוֹ בְּדָמִים, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "וְכִפֶּר", וַעֲדַיִין לֹא נִשְׁחַט הַפָּר.

דף לז.

וּמִנַּיִן שֶׁבְּ"אָנָא"? נֶאֱמַר כָּאן "כַּפָּרָה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן בְּחוֹרֵב "כַּפָּרָה". מָה לְהַלָּן בְּ"אָנָא", אַף כָּאן בְּ"אָנָא". וּמִנַּיִן שֶׁבַּ"שֵּׁם"? נֶאֱמַר כָּאן "כַּפָּרָה", וְנֶאֱמְרָה בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה "כַּפָּרָה". מָה לְהַלָּן בַּ"שֵּׁם", אַף כָּאן בַּ"שֵּׁם".

אָמַר אַבָּיֵי: בִּשְׁלָמָא חוֹרֵב מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה לָא יָלֵיף — מַאי דַּהֲוָה הֲוָה. אֶלָּא עֶגְלָה עֲרוּפָה תֵּילֵיף מֵחוֹרֵב? וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: "הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים: כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל", וְאִילּוּ בְּ"אָנָא" לָא קָא אָמַר. קַשְׁיָא.

וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו. תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גוֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ", אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל: בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מַזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתֶּם הָבוּ גוֹדֶל. חֲנַנְיָה בֶּן אֲחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: "יֵאָכֵר צַדִּיק לִבְרָכָה", אָמַר לָהֶם נָבִיא לְיִשְׂרָאֵל: בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מַזְכִּיר צַדִּיק עוֹלָמִים, אַתֶּם תְּנוּ בְּרָכָה.

מַתְנִי' בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֲזָרָה לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, הַסְּגָן מִימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקֻלְפִּי הָיְתָה שָׁם, וּבָהּ שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת, שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ הָיוּ, וְעָשָׂאן בֶּן גַּמְלָא שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מַזְכִּירִים אוֹתוֹ לְשֶׁבַח.

בֶּן קָטִין עָשָׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד לַכִּיּוֹר, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם. וְאַף הוּא עָשָׂה מוּכְנִי לַכִּיּוֹר, שֶׁלֹּא יְהֵיוּ מַיְמָיו נִפְסָלִין בְּלִינָה.

מוֹנְבַּז הַמֶּלֶךְ הָיָה עוֹשֶׂה כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁל זָהָב. הֵילֶנִי אִמּוֹ עָשְׂתָה נִבְרֶשֶׁת שֶׁל זָהָב עַל פֶּתַח הֵיכָל, וְאַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָא שֶׁל זָהָב שֶׁפָּרְשַׂת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. נָקְנוֹר נַעֲשׂוּ נִסִּים לְדַלְתוֹתָיו, וְהָיוּ מַזְכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח.

גְּמָ' מִדְּקָאָמַר לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, מִכְּלָל דִּמְזִבֵּחַ לְאוּ בְּצָפוֹן קָאֵי. מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא: "צָפוֹנָה לִפְנֵי ה'", שֶׁיְּהֵא צָפוֹן כּוּלּוֹ פָּנוּי, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב

וְהָא רֵישָׁא אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא! כּוּלַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, וּתְנִי בְּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.

הַסְּגָן בִּימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב בִּשְׂמֹאלוֹ. אָמַר רַב יְהוּדָה: הַמְהַלֵּךְ לִימִין רַבּוֹ הֲרֵי זֶה בּוּר. תְּנַן: הַסְּגָן בִּימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב בִּשְׂמֹאלוֹ!

וְעוֹד, תַּנְיָא: שְׁלֹשָׁה שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ — הָרַב בָּאֶמְצַע, גָּדוֹל בִּימִינוֹ, וְקָטָן מִשְּׂמֹאלוֹ. וְכֵן מָצִינוּ בִּשְׁלֹשָׁה מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁבָּאוּ אֵצֶל אַבְרָהָם, מִיכָאֵל בָּאֶמְצַע, גַּבְרִיאֵל בִּימִינוֹ, וּרְפָאֵל בִּשְׂמֹאלוֹ.

תַּרְגְּמַהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר פָּפָּא קַמֵּיהּ דְּרַב אַדָּא: כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּסֶּה בּוֹ רַבּוֹ. וְהָתַנְיָא: הַמְהַלֵּךְ כְּנֶגֶד רַבּוֹ — הֲרֵי זֶה בּוּר, אֲחוֹרֵי רַבּוֹ — הֲרֵי זֶה מְגַסֵּי הָרוּחַ! דְּמַצְדֵּד אַצְדּוֹדֵי.

וְקַלְפִּי הָיְתָה שָׁם וּבָהּ שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גּוֹרָלוֹת״, [גּוֹרָלוֹת] שֶׁל כָּל דָּבָר.

יָכוֹל יִתֵּן שְׁנַיִם עַל זֶה וּשְׁנַיִם עַל זֶה, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גּוֹרָל אֶחָד לַה׳ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל״ — אֵין כָּאן לַשֵּׁם אֶלָּא גּוֹרָל אֶחָד, וְאֵין כָּאן לַעֲזָאזֵל אֶלָּא אֶחָד. יָכוֹל יִתֵּן שֶׁל שֵׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה וְשֶׁל שֵׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גּוֹרָל אֶחָד [לַה׳״ — אֵין כָּאן לַה׳ אֶלָּא אֶחָד, וְאֵין כָּאן לַעֲזָאזֵל אֶלָּא אֶחָד]. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״גּוֹרָלוֹת״ — שֶׁיִּהְיוּ שְׁוִין, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אֶחָד שֶׁל זָהָב וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן.

גּוֹרָלוֹת שֶׁל כָּל דָּבָר: פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, לְכִדְתַנְיָא: לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בַּצִּיץ שֶׁהַשֵּׁם כָּתוּב עָלָיו וְהוּא שֶׁל זָהָב, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גּוֹרָל״ ״גּוֹרָל״ רִיבָּה, רִיבָּה שֶׁל זַיִת, רִיבָּה שֶׁל אֱגוֹז, רִיבָּה שֶׁל אֶשְׁכָּרוֹעַ.

בֶּן קְטִין עָשָׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד לַכִּיּוֹר וְכוּ׳. תָּנָא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר אֶחָיו הַכֹּהֲנִים הָעֲסוּקִין בְּתָמִיד מְקַדְּשִׁין יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן בְּבַת אַחַת. תָּנָא: שַׁחֲרִית בְּמִילּוּאוֹ — מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הָעֶלְיוֹן, עַרְבִית בִּירִידָתוֹ — מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַתַּחְתּוֹן.

וְאַף הוּא עָשָׂה מוּכְנִי לַכִּיּוֹר וְכוּ׳. מַאי מוּכְנִי? אָמַר אַבָּיֵי: גִּילְגָּלָא דַּהֲוָה מְשַׁקְּעָא לֵיהּ.

מוֹנְבֵז הַמֶּלֶךְ עָשָׂה כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים וְכוּ׳. נַעְבְּדִינְהוּ לְדִידְהוּ דְּזָהָב!

דף לז:

אָמַר אַבָּיֵי: בִּידוֹת סַכִּינִין. מֵיתִיבִי: אַף הוּא עָשָׂה כַּנֵּי כֵלִים, וְאוֹגְנֵי כֵלִים, וִידוֹת כֵּלִים, וִידוֹת סַכִּינִין שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁל זָהָב. תַּרְגְּמַהּ אַבָּיֵי: בְּקַקְּתָא דְּנַרְגֵי וַחֲצִינֵי.

הֵילֵנִי אִמּוֹ עָשְׂתָה נִבְרֶשֶׁת שֶׁל זָהָב וְכוּ׳. תָּנָא: בְּשָׁעָה שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת נִיצוֹצוֹת יוֹצְאִין מִמֶּנָּה, וְהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע.

מֵיתִיבִי: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע שַׁחֲרִית עִם אַנְשֵׁי מִשְׁמָר, וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד — לֹא יָצָא, מִפְּנֵי שֶׁאַנְשֵׁי מִשְׁמָר מַשְׁכִּימִין וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד מְאַחֲרִים! אָמַר אַבָּיֵי: לִשְׁאָר עַמָּא דְּבִירוּשְׁלֶם.

וְאַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָא. שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ כּוֹתְבִין מְגִילָּה לְתִינוֹק לְהִתְלַמֵּד בָּהּ. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מְשׁוּם רַבִּי יַנַּאי: בְּאָלֶף בֵּית.

מֵיתִיבִי: כְּשֶׁהוּא כּוֹתֵב רוֹאֶה וְכוֹתֵב מָה שֶׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא! אֵימָא: רוֹאֶה וְכוֹתֵב כְּמָה שֶׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא.

מֵיתִיבִי: כְּשֶׁהוּא כּוֹתֵב — רוֹאֶה וְכוֹתֵב מָה שֶׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא, וּמָה כָּתוּב בַּטַּבְלָא — ״אִם שָׂכַב אִישׁ אוֹתָהּ״ [״וְאִם לֹא שָׁכַב״], ״אִם שָׂטִית״ ״אִם לֹא שָׂטִית״! הָתָם

דף לח.

בְּסֵירוּגִין.
נִיקָנוֹר נַעֲשׂוּ נִסִּים לְדַלְתוֹתָיו. תָּנוּ רַבָּנָן: מָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לְדַלְתוֹתָיו? אָמְרוּ: כְּשֶׁהָלַךְ נִיקָנוֹר לְהָבִיא דְּלָתוֹת מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם, בַּחֲזִירָתוֹ עָמַד עָלָיו נַחְשׁוֹל שֶׁבַּיָּם לְטַבְּעוֹ, נָטְלוּ אַחַת מֵהֶן וְהֶטִילוּהָ לַיָּם, וַעֲדַיִין לֹא נָח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ.
בִּקְּשׁוּ לְהָטִיל אֶת חֲבֶרְתָּהּ, עָמַד הוּא וּבֵרְכָהּ, אָמַר לָהֶם: הֶטִילוּנִי עִמָּהּ. מִיָּד נָח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ, וְהָיָה מִצְטַעֵר עַל חֲבֶרְתָּהּ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לִנְמַלְהּ שֶׁל עַכּוֹ, הָיְתָה מְבַצְבֶּצֶת וְיוֹצְאָה מִתַּחַת דּוֹפְנֵי הַסְּפִינָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּרֵיָה שֶׁבַּיָּם בְּלָעַתָּה, וֶהֱקִיאַתָּה לַיַּבָּשָׁה.
וְעָלֶיהָ אָמַר שְׁלֹמֹה: "קוֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַהִיטֵנוּ בְּרוֹתִים", אַל תִּיקְרֵי "בְּרוֹתִים", אֶלָּא "בְּרִית יָם". לְפִיכָךְ, כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ נִשְׁתַּנּוּ לִהְיוֹת שֶׁל זָהָב, חוּץ מִשַּׁעֲרֵי נִיקָנוֹר מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשׂוּ בוֹ נִסִּים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי שֶׁנְּחוּשְׁתָּן מוּצְהֶבֶת הָיְתָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: נְחשֶׁת קָלוֹנִיתָא הָיְתָה, וְהָיְתָה מְאִירָה כְּשֶׁל זָהָב.
מַתְנִי' וְאֵלּוּ לִגְנַאי: שֶׁל בֵּית גַּרְמוּ לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁל בֵּית אַבְטִינָס לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטוֹרֶת.
הוּגְרַס בֶּן לֵוִי הָיָה יוֹדֵעַ פֶּרֶק בַּשִּׁיר וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד, בֶּן קַמְצָר לֹא רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכְּתָב. עַל הָרִאשׁוֹנִים נֶאֱמַר: "זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה", וְעַל אֵלּוּ נֶאֱמַר: "וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב".
גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּית גַּרְמוּ הָיוּ בְּקִיאִין בְּמַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד. שָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אוּמָּנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם. וְהָיוּ יוֹדְעִין לֶאֱפוֹת כְּמוֹתָן, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין לִרְדּוֹת כְּמוֹתָן. שֶׁהַלָּלוּ מַסִּיקִין מִבַּחוּץ וְאוֹפִין מִבַּחוּץ, וְהַלָּלוּ מַסִּיקִין מִבִּפְנִים וְאוֹפִין מִבִּפְנִים. הַלָּלוּ פִּיתָן מִתְעַפֶּשֶׁת, וְהַלָּלוּ אֵין פִּיתָן מִתְעַפֶּשֶׁת.
כְּשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: כֹּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִכְבוֹדוֹ בָּרָאוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו". וְחָזְרוּ בֵּית גַּרְמוּ לִמְקוֹמָן. שָׁלְחוּ לָהֶם חֲכָמִים — וְלֹא בָּאוּ, כָּפְלוּ לָהֶם שְׂכָרָן וּבָאוּ. בְּכָל יוֹם הָיוּ נוֹטְלִין שְׁנַיִם עָשָׂר מָנֶה, וְהַיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְהַיּוֹם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה.
אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מָה רְאִיתֶם שֶׁלֹּא לְלַמֵּד? אָמְרוּ לָהֶם: יוֹדְעִין הָיוּ שֶׁל בֵּית אַבָּא שָׁבַיִת זֶה עָתִיד לֵיחָרֵב, שֶׁמָּא יִלְמוֹד אָדָם שֶׁאֵינוֹ מְהוּגָן וְיֵילֵךְ וַיַּעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה בְּכָךְ. וְעַל דָּבָר זֶה מַזְכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח: מֵעוֹלָם לֹא נִמְצְאַת פַּת נְקִיָּה בְּיַד בְּנֵיהֶם, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מִמַּעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים זֶה נִיזּוֹנִין, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְהִיִּיתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".
שֶׁל בֵּית אַבְטִינָס לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטוֹרֶת. תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּית אַבְטִינָס הָיוּ בְּקִיאִין בְּמַעֲשֵׂה הַקְּטוֹרֶת וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד, שָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אוּמָּנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם.

וְהָיוּ יוֹדְעִין לְפַשֵּׁם כְּמוֹתָם וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין לְהַעֲלוֹת עָשָׁן כְּמוֹתָן. שֶׁל הַלָּלוּ — מִתַּמֵּר וְעוֹלֶה כְּמַקֵּל, שֶׁל הַלָּלוּ — מַפְצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן.

וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: כֹּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — לִכְבוֹדוֹ בָּרָאוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ", וְחָזְרוּ בֵּית אַבְטִינָס לִמְקוֹמָן. שְׁלְחוּ לָהֶם חֲכָמִים וְלֹא בָּאוּ, כָּפְלוּ לָהֶם שְׂכָרָן וּבָאוּ. בְּכָל יוֹם הָיוּ נוֹטְלִין שְׁנַיִם עָשָׂר מָנֶה, וְהַיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְהַיּוֹם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה.

אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מָה רְאִיתֶם שֶׁלֹּא לְלַמֵּד? אָמְרוּ: יוֹדְעִין הָיוּ שֶׁל בֵּית אַבָּא שֶׁבַּיִת זֶה עָתִיד לֵיחָרֵב, אָמְרוּ: שֶׁמָּא יִלְמוֹד אָדָם שֶׁאֵינוֹ מְהוּגָן וְיֵלֵךְ וְיַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה בְּכָךְ. וְעַל דָּבָר זֶה מְזִכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח: מֵעוֹלָם לֹא יָצְאת כַּלָּה מִבּוּשְׁתָּם מִבָּתֵּיהֶן, וּכְשֶׁנּוֹשְׂאִין אִשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, מַתְנִין עִמָּהּ שֶׁלֹּא תִּתְבַּסֵּם, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: מִמַּעֲשֵׂה הַקְּטוֹרֶת מִתְבַּסְּמִין, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְהִיִּיתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּמָצָאתִי אֶחָד מִבְּנֵי בְנֵיהֶם, אָמַרְתִּי לוֹ: אֲבוֹתֶיךָ בִּקְּשׁוּ לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדָן וְרָצוּ לְמַעֵט כְּבוֹד הַמָּקוֹם, עַכְשָׁיו כְּבוֹד מָקוֹם בְּמִקּוֹמוֹ, וּמִיעֵט כְּבוֹדָם.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: (פַּעַם אַחַת) סָח לִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן לוֹנָא: פַּעַם אַחַת יָצָאתִי אֲנִי וְאֶחָד מִבְּנֵי בְנֵיהֶם לַשָּׁדֶה לְלַקֵּט עֲשָׂבִים, וְרָאִיתִי (שֶׁשָּׂחַק וּבָכָה). אָמַרְתִּי לוֹ: מִפְּנֵי מָה בָּכִיתָ? אָמַר לִי: כְּבוֹד אֲבוֹתַי נִזְכַּרְתִּי. וּמִפְּנֵי מָה שָׂחַקְתָּ? אָמַר לִי: שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִירָהּ לָנוּ. וּמִפְּנֵי מָה נִזְכַּרְתָּ? אָמַר לִי: מַעֲלֶה עָשָׁן כְּנֶגְדִּי. הַרְאֵהוּ לִי! אָמַר לִי: שְׁבוּעָה הִיא בְּיָדֵינוּ שֶׁאֵין מַרְאִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: פַּעַם אַחַת מָצָאתִי זָקֵן אֶחָד וּמְגִילַת סְמָמָנִין בְּיָדוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ: מֵאַיִן אַתָּה? אָמַר לִי: מִבֵּית אַבְטִינָס אֲנִי. וּמָה בְּיָדְךָ? אָמַר לִי: מְגִילַּת סַמְמָנִין. הַרְאֵהוּ לִי! אָמַר לִי: כָּל זְמַן שֶׁבֵּית אַבָּא הָיוּ קַיָּימִין, לֹא הָיוּ מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם, וְעַכְשָׁיו הֲרֵי הוּא לְךָ, וְהַזָּהֵר בָּהּ. וּכְשֶׁבָּאתִי וְסַחְתִּי דְּבָרַי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לִי: מֵעַתָּה אָסוּר לְסַפֵּר בִּגְנוּתָן שֶׁל אֵלּוּ.

מִכָּאן אָמַר בֶּן עַזַּאי: בְּשִׂמְךָ יִקְרָאוּךָ, וּבְמִקּוֹמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ,

דף לח:

וּמִשֶּׁלְךָ יִתְּנוּ לָךְ. אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמוּכָן לַחֲבֵירוֹ. וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֶרְתָּהּ אֶפִילּוּ כְּמִלֹּא נִימָא.

הוּגְרַס בֶּן לֵוִי וְכוּ׳. תַּנְיָא: כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן קוֹלוֹ בִּנְעִימָה, מַכְנִיס גּוּדָלוֹ לְתוֹךְ פִּיו, וּמַנִּיחַ אֶצְבָּעוֹ בֵּין הַנִּימִין, עַד שֶׁהָיוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים נִזְקָרִים בְּבֵת רֹאשׁ לַאֲחוֹרֵיהֶם.

תָּנוּ רַבָּנָן: בֶּן קַמְצָר לֹא רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכָּתֻב. אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהָיָה נוֹטֵל אַרְבָּעָה קוּלְמוֹסִין בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְאִם הָיְתָה תֵּיבָה שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הָיָה כּוֹתְבָהּ בְּבֵת אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: מָה רָאִיתָ שֶׁלֹּא לְלַמֵּד? כּוּלָּן מָצְאוּ תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם, בֶּן קַמְצָר לֹא מָצָא תְּשׁוּבָה לְדִבְרָיו. עַל הָרִאשׁוֹנִים נֶאֱמַר: ״זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה״, וְעַל בֶּן קַמְצָר וַחֲבֵירָיו נֶאֱמַר: ״וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב״.

מַאי ״וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב״? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רַקְבִּיבוּת תַּעֲלֶה בִּשְׁמוֹתָן, דְּלָא מַסְקִינַן בִּשְׁמַיְיהוּ. מֵתִיב רָבִינָא. מַעֲשֶׂה בְּדוֹאֵג בֶּן יוֹסֵף, שֶׁהִנִּיחוֹ [אֲבִיו] בֶּן קָטָן לְאִמּוֹ. בְּכָל יוֹם הָיְתָה אִמּוֹ מוֹדַדְתּוֹ בְּטִפָּחִים וְנוֹתֶנֶת מִשְׁקָלוֹ שֶׁל זָהָב לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּכְשֶׁגָּבַר אוֹיֵב טָבָחַתּוּ וַאֲכָלַתּוּ.

וְעָלֶיהָ קוֹנֵן יִרְמְיָה: ״אִם תֹּאכַלְנָה נָשִׁים פִּרְיָם עֹלְלֵי טִפּוּחִים״, מְשִׁיבָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאוֹמֶרֶת: ״אִם יֵהָרֵג בְּמִקְדַּשׁ ה׳ כֹּהֵן וְנָבִיא״, חֲזִי מַאי סְלִיק בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צַדִּיק מֵעַצְמוֹ, וְרָשָׁע מֵחֲבֵירוֹ. צַדִּיק מֵעַצְמוֹ, דִּכְתִיב: ״זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה״, וְרָשָׁע מֵחֲבֵירוֹ, דִּכְתִיב: ״וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב״.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְהָהוּא מֵרַבָּנַן דַּהֲוָה מְסַדֵּר אַגָּדָתָא קַמֵּיהּ: מָנָא הָא מִילְּתָא דַּאֲמוּר רַבָּנַן ״זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה״? אָמַר לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב: ״זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה״! מִדְּאוֹרָיְיתָא מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״וַה׳ אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה״, וּכְתִיב: ״וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם״.

מָנָא הָא מִילְּתָא דַּאֲמוּר רַבָּנַן ״שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב״? אָמַר לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב: ״וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב״. מִדְּאוֹרָיְיתָא מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם״, וּכְתִיב: ״וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה׳ מְאֹד״.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צַדִּיק דִּר בֵּין שְׁנֵי רְשָׁעִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, רָשָׁע דִּר בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם. צַדִּיק דִּר בֵּין שְׁנֵי רְשָׁעִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם — עוֹבְדָיָה. רָשָׁע דִּר בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם — זֶה עֵשָׂו.

(אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: מִבִּרְכָתָן שֶׁל צַדִּיקִים אַתָּה לָמֵד קְלָלָה לָרְשָׁעִים, וּמִקְּלָלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים אַתָּה לָמֵד בְּרָכָה לַצַּדִּיקִים. מִבִּרְכָתָן שֶׁל צַדִּיקִים אַתָּה לָמֵד קְלָלָה לָרְשָׁעִים, דִּכְתִיב: ״כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה וְגוֹ׳״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״וַיֹּאמֶר ה׳ זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה״. וּמִקְּלָלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים אַתָּה לָמֵד בְּרָכָה לַצַּדִּיקִים, דִּכְתִיב: ״וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה׳. וַה׳ אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ״. (אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲפִילּוּ בִּשְׁבִיל צַדִּיק

אֶחָד עוֹלָם נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב״, וְאֵין טוֹב אֶלָּא צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב״.

(אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְשַׁכֵּחַ דָּבָר מִתַּלְמוּדוֹ — גּוֹרֵם גָּלוּת לְבָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם אָנִי״. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדוּלָּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי אַתָּה הַדַּעַת מָאַסְתָּ וְאֶמְאָסְךָ מִכַּהֵן לִי״.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין צַדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא צַדִּיק כְּמוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ״. עַד שֶׁלֹּא כָּבְתָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל עֵלִי, זָרְחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי. (אָמַר) רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁצַּדִּיקִים מוּעָטִין, עָמַד וּשְׁתָלָן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי לַה׳ מְצוּקֵי אֶרֶץ וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל״.

(אָמַר) רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ בִּשְׁבִיל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״. רַבִּי חִיָּיא דִּידֵיהּ אָמַר, מֵהָכָא: ״רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר״ — חֲסִידָיו טוּבָא מַשְׁמַע! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: חֲסִידוֹ כְּתִיב.

(אָמַר) רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּיוָן שֶׁיָּצְאוּ רוֹב שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם וְלֹא חָטָא — שׁוּב אֵינוֹ חוֹטֵא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר״, דְּבֵי רַבִּי שֵׁילָא אָמְרִי: כֵּיוָן שֶׁבָּאָה לְיָדוֹ דְּבַר עֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וְאֵינוֹ חוֹטֵא — שׁוּב אֵינוֹ חוֹטֵא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר״.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב: ״אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן״, בָּא לְטַמֵּא — פּוֹתְחִין לוֹ. בָּא לְטַהֵר — מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה מוֹכֵר נַפְטָ וַאֲפַרְסְמוֹן,

דף לט.

בָּא לְמָדוֹד נַפְטָ, אוֹמֵר לוֹ: מְדוֹד אַתָּה לְעַצְמְךָ. בָּא לְמָדוֹד אֲפַרְסְמוֹן, אוֹמֵר לוֹ: הַמְתֵּן לִי עַד שֶׁאֶמְדוֹד עִמְּךָ, כְּדֵי שֶׁנִּתְבַּסֵּם אֲנִי וְאַתָּה.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עֲבֵירָה מְטַמְטֶמֶת לִבּוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְלֹא תִטַּמְאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם״, אַל תִּקְרֵי ״וְנִטְמֵאתֶם״, אֶלָּא: ״וְנִטַּמְטֶם״.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״(אַל) תִּטַּמְאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם״, אָדָם מְטַמֵּא עַצְמוֹ מְעַט — מְטַמְּאִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה. מִלְמַטָּה — מְטַמְּאִין אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה. בָּעוֹלָם הַזֶּה — מְטַמְּאִין אוֹתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים״, אָדָם מְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ מְעַט — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ הַרְבֵּה, מִלְמַטָּה — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה, בָּעוֹלָם הַזֶּה — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא.

הֲדַרַן עֲלָךְ אָמַר לָהֶם הַמְמוּנֶּה

טָרַף בְּקַלְפִּי, וְהֶעֱלָה שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת, אֶחָד כָּתוּב עָלָיו "לַשֵּׁם", וְאֶחָד כָּתוּב עָלָיו "לַעֲזָאזֵל". הַסָּגָן בִּימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. אִם שֶׁל שֵׁם עָלָה בִּימִינוֹ — הַסָּגָן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבַּהּ יְמִינְךָ. וְאִם שֶׁל שֵׁם עָלָה בִּשְׂמֹאלוֹ — רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבַּהּ שְׂמֹאלְךָ.

נָתְנָן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים, וְאוֹמֵר: "לַה' חַטָּאת". רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר "חַטָּאת", אֶלָּא "לַה'". וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

גְּמָ' לְמָה לִי טָרַף בְּקַלְפִּי? כִּי הֵיכִי דְּלָא נִיכַּוִּין וְלִישְׁקוֹל.

אָמַר רָבָא: קַלְפִּי שֶׁל עֵץ הָיְתָה, וְשֶׁל חוֹל הָיְתָה, וְאֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: בְּשִׁלְמָא אֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם — כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיכַּוִּין וְלִישְׁקוֹל. אֶלָּא שֶׁל חוֹל? נַקְדְּשַׁהּ! אִם כֵּן הָוֶה לַהּ כְּלִי שָׁרֵת שֶׁל עֵץ, וּכְלִי שָׁרֵת דְּעֵץ לָא עָבְדִינַן. וְנֶעְבְּדַהּ דְּכֶסֶף, וְנֶעְבְּדַהּ דְּזָהָב? הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

מַתְנִיתִין דְּלָא כִּי הַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַסָּגָן וְכֹהֵן גָּדוֹל מַכְנִיסִין יָדָן בַּקַּלְפִּי, אִם בִּימִינוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה — הַסָּגָן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבַּהּ יְמִינְךָ. וְאִם בִּימִינוֹ שֶׁל סָגָן עוֹלֶה — רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל: דַּבֵּר מִילְּךָ. וְנֵימָא לֵיהּ סְגָן? כֵּיוָן דְּלָא סָלֵיק בִּידֵיהּ חָלְשָׁא דַּעְתֵּיהּ.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: יַמִּינָא דְּסָגָן עָדִיף מִשְּׂמָאלֵיהּ דְּכֹהֵן גָּדוֹל. וּמָר סָבַר: כִּי הָדְדֵי נִינְהוּ.

וּמַאן הַאי תַּנָּא דְּפָלִיג עָלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה — רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הוּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: לָמָּה סָגָן מִימִינוֹ — שֶׁאִם אֵירַע בּוֹ פְּסוּל בְּכֹהֵן גָּדוֹל, נִכְנָס סָגָן וּמְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו.

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבָּעִים שָׁנָה שִׁשְׁמַשׁ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, הָיָה גּוֹרָל עוֹלֶה בְּיָמִין. מִכָּאן וְאֵילָךְ, פְּעָמִים עוֹלֶה בְּיָמִין פְּעָמִים עוֹלֶה בִּשְׂמֹאל. וְהָיָה לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית מַלְבִּין. מִכָּאן וְאֵילָךְ, פְּעָמִים מַלְבִּין פְּעָמִים אֵינוֹ מַלְבִּין. וְהָיָה נֵר מַעֲרָבִי דּוֹלֵק. מִכָּאן וְאֵילָךְ, פְּעָמִים דּוֹלֵק פְּעָמִים כָּבֶה.

וְהָיָה אֵשׁ שֶׁל מַעֲרָכָה מִתְגַּבֶּרֶת, וְלֹא הָיוּ כֹּהֲנִים צְרִיכִין לְהָבִיא עֵצִים לְמַעֲרָכָה, חוּץ מִשְּׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים כְּדֵי לְקַיֵּים מִצְוַת עֵצִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ, פְּעָמִים מִתְגַּבֶּרֶת פְּעָמִים אֵין מִתְגַּבֶּרֶת, וְלֹא הָיוּ כֹּהֲנִים נִמְנָעִין מִלְּהָבִיא עֵצִים לַמַּעֲרָכָה כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ.

וְנִשְׁתַּלְחָה בָּרְכָה בָּעוֹמֶר, וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּבְלֶחֶם הַפָּנִים. וְכָל כֹּהֵן שֶׁמַּגִּיעוֹ כְּזַיִת, יֵשׁ אוֹכְלוֹ וְשָׂבֵעַ, וְיֵשׁ אוֹכְלוֹ וּמוֹתִיר. מִכָּאן וְאֵילָךְ, נִשְׁתַּלְחָה מְאֵירָה בָּעוֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, וְכָל כֹּהֵן מַגִּיעוֹ כְּפוּל. הַצְּנוּעִין מוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן, וְהַגַּרְגְּרָנִין נוֹטְלִין וְאוֹכְלִין. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּטַל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירוֹ, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ "בֶּן

דף לט:

חַמְצָן" עַד יוֹם מוֹתוֹ.

אָמַר רַבָּה בַּר (בַּר) שֵׁילָא, מַאי קְרָא: "אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ". רָבָא אָמַר, מֵהָכָא: "לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ". אָשְׁרוּ חָמוֹץ — וְאַל תַּאַשְּׁרוּ חוֹמֵץ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁמֵּת בָּהּ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, אָמַר לָהֶם: בְּשָׁנָה זוֹ הוּא מֵת. אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶם: בְּכָל יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה מִזְדַּמֵּן לִי זָקֵן אֶחָד לָבוּשׁ לְבָנִים וְעָטוּף לְבָנִים, נִכְנַס עִמִּי וְיָצָא עִמִּי, וְהַיּוֹם נִזְדַּמֵּן לִי זָקֵן אֶחָד לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים וְעָטוּף שְׁחוֹרִים, נִכְנַס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. אַחַר הֶרֶגֶל חָלָה שִׁבְעָה יָמִים וָמֵת.

וְנִמְנְעוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִלְּבָרֵךְ בַּשֵּׁם.

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֶם חוּרְבַּן הַבַּיִת לֹא הָיָה גּוֹרָל עוֹלֶה בְּיָמִין, וְלֹא הָיָה לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית מַלְבִּין, וְלֹא הָיָה נֵר מַעֲרָבִי דּוֹלֵק.

וְהָיוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל נִפְתָּחוֹת מֵאֲלֵיהֶן, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. אָמַר לוֹ: הֵיכָל הֵיכָל! מִפְּנֵי מָה אַתָּה מַבְעִית עַצְמְךָ? יוֹדֵעַ אֲנִי בְּךָ שֶׁסּוֹפְךָ עָתִיד לֵיחָרֵב, וּכְבָר נִתְנַבֵּא עָלֶיךָ זְכַרְיָה בֶּן עִדּוֹ: "פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ",

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן טַבְלַאי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ לְבָנוֹן — שֶׁמַּלְבִּין עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ יַעַר, דִּכְתִיב: "בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן", לוֹמַר לָךְ: מָה יַעַר מְלַבְלֵב — אַף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מְלַבְלֵב. דְּאָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: בְּשָׁעָה שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָטַע בּוֹ כָּל מִינֵי מְגָדִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מוֹצִיאִין פֵּירוֹת בִּזְמַנֵּיהֶן. וְכֵיוָן שֶׁהֲרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בָּהֶן הָיוּ נוֹשְׁרִין פֵּירוֹתֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ", וּמֵהֶן הָיְתָה פַּרְנָסָה לַכְּהוּנָּה.

וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ גּוֹיִם לַהֵיכָל יָבְשׁוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּפָרַח לְבָנוֹן אוּמְלָל". וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִירָהּ לָנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "פָּרוֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ".

נָתְנָן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים. תָּנוּ רַבָּנָן: עֻשָּׂר פְּעָמִים מַזְכִּיר כֹּהֵן גָּדוֹל אֶת הַשֵּׁם בּוֹ בַּיּוֹם: שְׁלֹשָׁה בְּוִידּוּי רִאשׁוֹן, וּשְׁלֹשָׁה בְּוִידּוּי שֵׁנִי, וּשְׁלֹשָׁה בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְאֶחָד בַּגּוֹרָלוֹת.

וּכְבָר אָמַר "הַשֵּׁם", וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בִּירִיחוֹ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: מִירוּשָׁלַיִם לִירִיחוֹ עֲשָׂרָה פַּרְסָאוֹת.

וְצִיר דַּלְתוֹת הַהֵיכָל נִשְׁמַע בִּשְׁמוֹנָה תְּחוּמֵי שַׁבָּת. עִזִּים שֶׁבִּירִיחוֹ הָיוּ מִתְעַטְּשׁוֹת מֵרֵיחַ הַקְּטוֹרֶת. נָשִׁים שֶׁבִּירִיחוֹ אֵינָן צְרִיכוֹת לְהִתְבַּשֵּׁם מֵרֵיחַ קְטוֹרֶת. כַּלָּה שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם אֵינָהּ צְרִיכָה לְהִתְקַשֵּׁט מֵרֵיחַ קְטוֹרֶת.

אָמַר רַבִּי (יוֹסֵי בֶּן) דּוּלְנַאי: עִזִּים הָיוּ לְאַבָּא בְּהָרֵי (מִכְמָר), וְהָיוּ מִתְעַטְּשׁוֹת מֵרֵיחַ הַקְּטוֹרֶת.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: סָח לִי זָקֵן אֶחָד, פַּעַם אַחַת הָלַכְתִּי לְשִׁילֹה, וְהֵרַחְתִּי רֵיחַ קְטוֹרֶת מִבֵּין כּוֹתָלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי יַנַּאי: עָלַיִת גּוֹרֶל מִתּוֹךְ קַלְפֵּי — מְעַכֶּבֶת, הַנָּחָה — אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף עָלַיִּיה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת.

אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂין בְּבִגְדֵי לָבָן מִבַּחוּץ לֹא מְעַכְּבָא — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא מְעַכְּבָא. כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה, מַאן דְּאָמַר מְעַכְּבָא — כְּרַבִּי נְחֶמְיָה. וּמַאן דְּאָמַר לָא מְעַכְּבָא — שָׁאנֵי הָכָא דִּתְנָא בֵּיהּ קְרָא: "אֲשֶׁר עָלָה", "אֲשֶׁר עָלָה", תְּרֵי זִימְנֵי.

מֵיתִיבִי: מְצָוָה לְהַגְרִיל, וְאִם לֹא הִגְרִיל כָּשֵׁר.

בְּשִׁלְמָא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא מְעַכְּבָא, הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא.

דף מ.

אֶלָּא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ פְּלִיגִי, בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר לָא מְעַכְּבָא, הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא,

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מְעַכְּבָא, הָא מַנִּי? תְּנִי: מְצָוָה לְהַנִּיחַ.

תָּא שְׁמַע: מְצָוָה לְהַגְרִיל וּלְהִתְוַדּוֹת. לֹא הִגְרִיל וְלֹא הִתְוַדָּה — כָּשֵׁר. וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי לְהַנִּיחַ, אֵימָא סֵיפָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הִגְרִיל — כָּשֵׁר, לֹא הִתְוַדָּה — פָּסוּל.

מַאי "לֹא הִגְרִיל"? אִילֵּימָא לֹא הִנִּיחַ, מִכְּלָל דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר הַגְרָלָה מְעַכְּבָא, וְהָתַנְיָא: מֵת אֶחָד מֵהֶן, מֵבִיא חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בַּהַגְרָלָה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן לָא יָדַע מַאי קָאָמְרִי רַבָּנַן, וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: אִי הַגְרָלָה — הַגְרָלָה מַמָּשׁ קָא אָמְרִיתוּ, פְּלִיגְנָא עֲלַיְיכוּ בַּחֲדָא. אִי הַגְרָלָה דְּקָאָמְרִיתוּ הַיְינוּ הַנָּחָה — פְּלִיגְנָא עֲלַיְיכוּ בְּתַרְתֵּי.

תָּא שְׁמַע: פַּר מְעַכֵּב אֶת הַשָּׁעִיר,

וְשָׁעִיר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַפָּר בְּמַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים.
בְּשִׁלְמָא פַּר מְעַכֵּב אֶת הַשָּׁעִיר: דְּאִי אַקְדְּמֵיהּ לְשָׁעִיר מִקַּמֵּי פַּר — לָא עָבַד וְלֹא כְּלוּם. אֶלָּא שָׁעִיר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַפָּר — מַאי נִיהוּ?
אִילֵימָא דְּאִי אַקְדֵּים מַתָּנוֹת דְּפַר בַּהֵיכָל מִקַּמֵּי מַתָּנוֹת דְּשָׁעִיר בִּפְנִים — "חוּקָּה" כְּתִיב בֵּהּ.
אֶלָּא לָאו, דְּאַקְדֵּים מַתָּנוֹת דְּפַר בִּפְנִים מִקַּמֵּי הַגְרָלָה. וּמִדְּסָדְרָא לָא מְעַכְּבָא — (עִיקָּרָא) הַגְרָלָה נָמֵי לָא מְעַכְּבָא!
לָא, דְּאַקְדֵּים מַתָּנוֹת דְּפַר בְּמִזְבֵּחַ מִקַּמֵּי מַתָּנוֹת דְּשָׁעִיר בַּהֵיכָל, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂין בְּבִגְדֵי לָבָן בַּחוּץ — לָא מְעַכְּבִי.
וְהָא בְּמַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים קָתָנֵי!
אֶלָּא: הָא מַנִּי — רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: הַגְרָלָה לָא מְעַכְּבָא.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וּנְהִי דְּכִסְדָרָא לָא מְעַכְּבָא — הַגְרָלָה מִיהָא מְעַכְּבָא.
וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּתַנְיָא:

דף מ:

"יַעֲמֹד חַי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו", עַד מָתַי יִהְיֶה זָקוּק לַעֲמוֹד חַי? עַד שִׁעַת מַתַּן דָּמוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ — דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שְׁעַת וִידּוּי דְּבָרִים.
בְּמַאי קָא מִפַּלְגִי? כְּדְתַנְיָא: "לְכַפֵּר" — בְּכַפָּרַת דְּמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ". מָה לְהַלָּן — בְּכַפָּרַת דְּמִים, אַף כָּאן — בְּכַפָּרַת דְּמִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "לְכַפֵּר עָלָיו", בְּכַפָּרַת דְּבָרִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר.
תָּא שְׁמַע, שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי עֲקִיבָא: עָלָה בְּשְׁמֹאל, מַהוּ שֶׁיַּחֲזוֹר לְיָמִין? אָמַר לָהֶן: אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַמִּינִין לְרָדּוֹת.
טַעְמָא דְּאַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַמִּינִין לְרָדּוֹת, הָא לָאו הָכִי מַהְדְּרִינַן לֵיהּ, וְהָא אָמְרַתְּ הַגְרָלָה מְעַכְּבָא, וְכֵיוָן דִּקְבַעְתֵּיהּ שְׂמֹאל הֵיכִי מַהְדְּרִינַן לֵיהּ?
אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמְרִי: עָלָה הַגּוֹרָל בִּשְׂמֹאל, מַהוּ שֶׁיַּחֲזִירוּ לוֹ וְלִשְׁעִירוֹ לְיָמִין. אָמַר לָהֶם: אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַמִּינִין לְרָדּוֹת.
תָּא שְׁמַע: אִילּוּ נֶאֱמַר: "אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָיו", הָיִיתִי אוֹמֵר יַנִּיחֶנּוּ עָלָיו, — תַּלְמוּד לוֹמַר: "עָלָה", כֵּיוָן שֶׁעָלָה שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ.
לְמַאי? אִילֵימָא לְמִצְוָה, מִכְּלָל דַּהֲנָחָה מִצְוָה נָמֵי לָא? אֶלָּא לָאו, לְעַכֵּב. וּשְׁמַע מִינַּהּ: הַגְרָלָה מְעַכְּבָא, הַנָּחָה — לָא מְעַכְּבָא!

אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: אִילּוּ נֶאֱמַר "אֲשֶׁר עָלָיו", הָיִיתִי אוֹמֵר יַנִּיחֶנּוּ עָלָיו עַד שְׁעַת שְׁחִיטָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר עָלָה", כֵּיוָן שֶׁעָלָה שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ.

תָּא שְׁמַע: "וְעָשָׂה חַטָּאת", הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

שֶׁיָּכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ הַגּוֹרָל — קִידֵּשׁ הַשֵּׁם, מָקוֹם שֶׁקִּידֵּשׁ הַגּוֹרָל, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּקַדֵּשׁ הַשֵּׁם?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָשָׂה חַטָּאת", הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

דף מא.

סְתָם סִיפְרָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה, וְקָא תָנֵי: הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

אַלְמָא הַגְרָלָה מְעַכְּבָא, תִּיּוּבְתָּא דְּמַאן דְּאָמַר הַגְרָלָה לָא מְעַכְּבָא. תִּיּוּבְתָּא.

אָמַר רַב חִסְדָּא: אֵין הַקִּינִּין מִתְפָּרְשׁוֹת אֶלָּא אוֹ בִּלְקִיחַת בָּעָלִים, אוֹ בַּעֲשִׂיַּית כֹּהֵן.

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: מַאי טַעְמָא דְּרַב חִסְדָּא, דִּכְתִיב: "וְלָקְחָה" "וְעָשָׂה". אוֹ בִּלְקִיחָה, אוֹ בַּעֲשִׂיָּיה.

מֵיתִיבִי: "וְעָשָׂה חַטָּאת", הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

שֶׁיָּכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ הַגּוֹרָל — קִידֵּשׁ הַשֵּׁם, מָקוֹם שֶׁקִּידֵּשׁ הַגּוֹרָל, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּקַדֵּשׁ הַשֵּׁם?!

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָשָׂה חַטָּאת", הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

וְהָא הָכָא, דִּלְאוֹ שְׁעַת לְקִיחָה וְלָאוֹ שְׁעַת עֲשִׂיָּיה הִיא, וְקָתָנֵי דְּקָבַע!

אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: מָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ הַגּוֹרָל וַאֲפִילּוּ בִּשְׁעַת לְקִיחָה, וַאֲפִילּוּ בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה — קִידֵּשׁ הַשֵּׁם בִּשְׁעַת לְקִיחָה וּבִשְׁעַת עֲשִׂיָּיה, מָקוֹם שֶׁקִּידֵּשׁ הַגּוֹרָל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת לְקִיחָה וְשֶׁלֹּא בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּקַדֵּשׁ הַשֵּׁם בִּשְׁעַת לְקִיחָה וּבִשְׁעַת עֲשִׂיָּיה?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָשָׂה חַטָּאת", הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת.

תָּא שְׁמַע: מְטַמֵּא מִקְדָּשׁ עָנִי, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת לְקִינּוֹ וְהֶעֱשִׁיר, וְאַחַר כָּךְ אָמַר: אִלּוּ לְחַטָּאתוֹ, וְאִלּוּ לְעוֹלָתוֹ —

מוֹסִיף וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמֵי חַטָּאתוֹ, וְאֵין מוֹסִיף וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמֵי עוֹלָתוֹ.

וְהָא הָכָא, דִּלְאוֹ שְׁעַת לְקִיחָה וְלָאוֹ שְׁעַת עֲשִׂיָּיה הִיא, וְקָתָנֵי דְּקָבַע!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: וְתִסְבְּרָא? וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: מְטַמֵּא מִקְדָּשׁ עָשִׁיר וְהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי — לֹא יָצָא, וְכֵיוָן דְּלֹא יָצָא הֵיכִי קָבַע?

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר — שֶׁכְּבָר אָמַר מַעֲנִיּוּתוֹ, הָכָא נָמֵי — שֶׁכְּבָר אָמַר מִשְׁעַת הַפְּרָשָׁה.

וּלְרַבִּי חַגָּא אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמַר יָצָא,

דף מא:

מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? לָא תֵּימָא: וְאַחַר כָּךְ אָמַר, אֶלָּא אֵימָא: וְאַחַר כָּךְ לָקַח וְאָמַר.
לָקַח, מוֹסִיף וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מַאי נִיהוּ?!
דְּפָרִיק לֵיהּ. וְהָא אֵין פְּדְיוֹן לָעוֹף!
אָמַר רַב פָּפָּא: כְּגוֹן שֶׁלָּקַח פְּרֵידָה אַחַת, אִי עוֹלָה זָבַן — מוֹסִיף וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמֵי חַטָּאתוֹ, וְהַאי עוֹלָה אָזְלָא לִנְדָבָה. אִי חַטָּאת זָבַן — אֵין מוֹסִיף וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמֵי עוֹלָתוֹ, וְהַאי חַטָּאת אָזְלָא לְמִיתָה.
גּוּפָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: מְטַמֵּא מִקְדָּשׁ עָשִׁיר וְהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי — לֹא יָצָא. וְרַבִּי חַגָּא אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: יָצָא.
מֵיתִיבִי: מְצוֹרָע עָנִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר — יָצָא, עָשִׁיר שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי — לֹא יָצָא. שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: "זֹאת".
אִי הָכִי, רֵישָׁא נָמֵי! הָא רַבִּי רַחֲמָנָא "תּוֹרַת", וְהָתַנְיָא: "תּוֹרַת", לְרַבּוֹת מְצוֹרָע עָנִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר. יָכוֹל אֲפִילּוּ עָשִׁיר שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי — תַּלְמוּד לוֹמַר: "זֹאת".
וְנֵילַף מִינַּהּ! מִיעֵט רַחֲמָנָא "וְאִם דַּל הוּא".

מַתְנִי' קָשַׁר לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בְּרֹאשׁ שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְהֶעֱמִידוֹ כְּנֶגֶד בֵּית שִׁילּוּחוֹ, וְלַנִּשְׁחָט — כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ.
בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ שְׁנִיָּה, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְוַדֶּה, וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר: אָנָּא הַשֵּׁם! (חָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי) לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ. אָנָּא הַשֵּׁם! כַּפֶּר נָא לֶעָוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים שֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ", וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

גְּמָ' אִיבַּעְיָא לְהוּ: "וְלַנִּשְׁחָט" — אַקִּשְׁירָה קָאֵי, אוֹ אַהַעֲמָדָה קָאֵי?
תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: קָשַׁר לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בְּרֹאשׁ שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְהֶעֱמִידוֹ כְּנֶגֶד בֵּית שִׁילּוּחוֹ, וְלַנִּשְׁחָט — כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב זֶה בָּזֶה, וְלֹא יִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים.
אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא אַקִּשְׁירָה קָאֵי — שַׁפִּיר. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ אַהַעֲמָדָה קָאֵי, נְהִי דְּבַחֲבֵרְיֵהּ לָא מִיעָרַב, דְּהַאי קְטִיר בֵּיהּ וְהַאי לָא קְטִיר בֵּיהּ, בְּאַחֲרִינֵי מִיהַת מִיעָרַב! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ אַקִּשְׁירָה קָאֵי. שְׁמַע מִינַּהּ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת שָׁמַעְתִּי, אַחַת שֶׁל פָּרָה, וְאַחַת שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. אַחַת צְרִיכָה שִׁיעוּר, וְאַחַת אֵינָהּ צְרִיכָה שִׁיעוּר. וְלָא יָדַעְנָא הֵי מִינַּייהוּ.

אָמַר רַב יוֹסֵף, נִיחְזֵי אֲנַן: שֶׁל שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ דְּבָעֵי חֲלוּקָה — בָּעֵי שִׁיעוּר, וְשֶׁל פָּרָה דְּלָא בָּעֵי חֲלוּקָה — לָא בָּעֵי שִׁיעוּר.

מַתְקֵיף לַהּ רָמֵי בַּר חָמָא: דְּפָרָה נָמֵי בָּעֵי כּוֹבֶד! אָמַר לֵיהּ רָבָא: כּוֹבֶד — תַּנָּאֵי הִיא.

וּדְפָרָה לָא בָּעֵי חֲלוּקָה?! אִיתְּיבֵיהּ אַבָּיֵי: כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, כּוֹרְכָן בִּשְׁיָרֵי לָשׁוֹן! אֵימָא, בִּזְנַב לָשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי חָנִין אָמַר רַב: עֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תּוֹלַעַת שֶׁקְּלָטָתַן שַׁלְהֶבֶת — כְּשֵׁרָה. מֵיתִיבִי: נִתְהַבְהֵב הַלָּשׁוֹן — מֵבִיא לָשׁוֹן אַחֵר וּמְקַדֵּשׁ!

אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּקוֹלַחַת, כָּאן בְּנִכְפֶּפֶת.

רָבָא אוֹמֵר: כּוֹבֶד תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: לָמָּה כּוֹרְכָן — כְּדֵי שֶׁיְּהֵיוּ כוּלָּן בַּאֲגוּדָּה אַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בָּהֶן כּוֹבֶד, וְיִפָּלוּ לְתוֹךְ שְׁרֵיפַת הַפָּרָה.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ לְשׁוֹנוֹת שָׁמַעְתִּי, אַחַת שֶׁל פָּרָה, וְאַחַת שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְאַחַת שֶׁל מְצוֹרָע. אַחַת מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז, וְאַחַת מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים, וְאַחַת מִשְׁקַל שֶׁקֶל, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ.

כִּי אֲתָא רָבִין, פֵּירְשַׁהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן,

דף מב.

שֶׁל פָּרָה — מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז, וְשֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ — מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים, וְשֶׁל מְצוֹרָע — מִשְׁקַל שֶׁקֶל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא וְרַבָּנָן בְּפָרָה, חַד אָמַר: מִשְׁקַל עֲשָׂרָה, וְחַד אָמַר: מִשְׁקַל שֶׁקֶל. וְסֵימָנָיךְ: "אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט".

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מִדִּיפְתִּי לְרַבִּינָא: לָא בְּפָרָה פְּלִיגִי, אֶלָּא בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ פְּלִיגִי. וְהָהוּא יוֹמָא נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבְיָא בַּר קִיסִי, וְאַנְחוּ בַּהּ סִימָנָא: רַבְיָא [בַּר] קִיסִי מְכַפֵּר כְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁתֵּי שְׁחִיטוֹת שָׁמַעְתִּי, אַחַת שֶׁל פָּרָה, וְאַחַת שֶׁל פָּרוֹ. אַחַת כְּשֵׁרָה בְּזָר, וְאַחַת פְּסוּלָה בְּזָר, וְלָא יָדַעְנָא הֵי מִינַּייהוּ.

אִיתְּמַר: שְׁחִיטַת פָּרָה וּפָרוֹ, רַב וּשְׁמוּאֵל. חַד אָמַר: פָּרָה פְּסוּלָה, פָּרוֹ כְּשֵׁרָה. וְחַד אָמַר: פָּרוֹ פְּסוּלָה, פָּרָה כְּשֵׁרָה.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַב הוּא דְּאָמַר פָּרָה פְּסוּלָה, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: שְׁחִיטַת פָּרָה בְּזָר פְּסוּלָה, וְאָמַר רַב עַלַּהּ: "אֶלְעָזָר" וְ"חוּקָה" שָׁנִינוּ בָּהּ.

וְרַב, מַאי שְׁנָא פָּרָה — דִּכְתִיב "אֶלְעָזָר" וְ"חוּקָה", פָּרוֹ נָמֵי — הָא כְּתִיב "אַהֲרֹן" וְ"חוּקָה"! שְׁחִיטָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא. אִי הָכִי פָּרָה נָמֵי! שָׁאנֵי פָּרָה, דְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת הִיא.

וְלָאו כָּל דְּכֵן הוּא? אָמַר רַב שִׁישָּׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מִידֵּי דְּהָווֹ אַמַּרְאוֹת נְגָעִים, דִּלְאו עֲבוֹדָה הִיא וּבָעֲיָא כְּהוּנָּה.

וְלִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר פָּרוֹ פְּסוּלָה, מַאי שְׁנָא פָּרוֹ — דִּכְתִיב: ״אַהֲרֹן״ וְ״חוּקָה״, פָּרָה נָמֵי — הָא כְּתִיב: ״אֶלְעָזָר״ וְ״חוּקָה״? שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: ״וְשָׁחַט אוֹתָהּ לְפָנָיו״, שֶׁיְּהֵא זָר שׁוֹחֵט וְאֶלְעָזָר רוֹאֶה.

וְרַב: שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנָּה. וּשְׁמוּאֵל, שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִנָּא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ: מִ״וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו״.

וְרַב: חַד בִּשְׁחִיטָה וְחַד בִּשְׂרֵיפָה.

וּצְרִיכָא, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בִּשְׁחִיטָה — מִשּׁוּם דְּתְחִילַת עֲבוֹדָה הִיא, אֲבָל שְׂרֵיפָה — אִימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בִּשְׂרֵיפָה — מִשּׁוּם דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּמִתַּכְשְׁרָא פָּרָה, אֲבָל שְׁחִיטָה — אִימָא לָא, צְרִיכָא.

לְמַעוֹטֵי מַאי? אִילֵּימָא לְמַעוֹטֵי אֲסִיפַת אֶפְרָהּ וּמִילּוּי מַיִם לְקִידּוּשׁ,

דף מב:

״לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה״ כְּתִיב. אֶלָּא לְמַעוֹטֵי הַשְׁלָכַת עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת, דִּלְאו גּוּפַהּ דְּפָרָה נִינְהוּ.

אִיתְּמַר: שְׁחִיטַת פָּרָה בְּזָר, רַבִּי אַמֵּי אָמַר: כְּשֵׁרָה, וְרַבִּי יִצְחָק נַפְחָא אָמַר: פְּסוּלָה. עוּלָּא אָמַר: כְּשֵׁרָה, וְאָמְרִי לַהּ: פְּסוּלָה.

מֵתִיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר אַבָּא לְסַיּוֹעֵיהּ לְרַב: אֵין לִי אֶלָּא הַזָּאַת מֵימֶיהָ שֶׁאֵין כְּשֵׁרִין בְּאִשָּׁה כְּבָאִישׁ, וְאֵין כְּשֵׁרִין בְּאִישׁ כְּבָאִשָּׁה בַּיּוֹם.

מְנַיִין לְרַבּוֹת שְׁחִיטָתָהּ וְקַבָּלַת דָּמָהּ וְהַזָּאַת דָּמָהּ וּשְׂרֵיפָתָהּ וְהַשְׁלָכַת עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תּוֹרָה״. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף אֲסִיפַת אֶפְרָהּ וּמִילּוּי מַיִם וְקִידּוּשׁ — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״זֹאת״.

וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת אֵלּוּ, וּלְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ? אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב וּמִיעֵט, אָמְרָתִּי: הֲרֵי אָנוּ לְמֵדִין כּוּלָּן מֵהַזָּאַת מֵימֶיהָ, מָה הַזָּאַת מֵימֶיהָ אֵינָן כְּשֵׁרִין בְּאִשָּׁה כְּבָאִישׁ, וְאֵין כְּשֵׁרִין אֶלָּא בַּיּוֹם — אַף אֲנִי אֲבִיא שְׁחִיטָתָהּ וְקַבָּלַת דָּמָהּ, וְהַזָּאַת דָּמָהּ וּשְׂרֵיפָתָהּ, וְהַשְׁלָכַת עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת

הוֹאִיל וְאֵין כְּשֵׁרִין בְּאִשָּׁה כְּבָאִישׁ — אֵין כְּשֵׁרִין אֶלָּא בַּיּוֹם. וּמוֹצִיא אֲנִי אֲסִיפַת אֶפְרָהּ וּמִילּוּי מַיִם וְקִידּוּשׁ, הוֹאִיל וּכְשֵׁרִין בְּאִשָּׁה כְּבָאִישׁ — כְּשֵׁרִין נָמֵי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

וְהַאי מַאי תִּיּוּבְתָּא? אִילֵּימָא מִדְּפְסוּלִין בְּאִשָּׁה פְּסוּלִין נָמֵי בְּזָר, הַזָּאַת מֵימֶיהָ תּוֹכִיחַ, שֶׁפְּסוּלִין בְּאִשָּׁה וּכְשֵׁרִין בְּזָר!

אָמַר אַבָּיֵי, הַיְינוּ תְּיוּבְתֵּיהּ: אִשָּׁה מַאי טַעְמָא? "אֶלְעָזָר" — וְלֹא אִשָּׁה, זָר נָמֵי: "אֶלְעָזָר" — וְלֹא זָר.

אָמַר עוּלָּא: כָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ, מַשְׁמַע מוֹצִיא מִיַּד מַשְׁמַע, וּמַשְׁמַע מִמֵּילָא.

"וּנְתַתָּם אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן" — אוֹתָהּ לְאֶלְעָזָר, וְלֹא לְדוֹרוֹת לְאֶלְעָזָר. אִיכָּא דְּאָמְרִי: לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן גָּדוֹל, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט — שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן גָּדוֹל, מְנָא לֵיהּ? גְּמַר "חוּקָּה" "חוּקָּה" מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים.

"וְהוֹצִיא אוֹתָהּ" — שֶׁלֹּא יוֹצִיא אַחֶרֶת עִמָּהּ. כְּדִתְנַן: לֹא הָיְתָה פָּרָה רוֹצָה לָצֵאת — אֵין מוֹצִיאִין עִמָּהּ שְׁחוֹרָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁחוֹרָה שָׁחֲטוּ. וְאֵין מוֹצִיאִין עִמָּהּ אֲדוּמָּה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ. רַבִּי אוֹמֵר: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "אוֹתָהּ", לְבַדָּהּ.

וְתַנָּא קַמָּא: הָא כְּתִיב "אוֹתָהּ"? מַאן תַּנָּא קַמָּא — רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּדָרֵישׁ טַעְמֵיהּ דִּקְרָא. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ,

דף מג.

דְּאַפִּיק חֲמוֹר בַּהֲדָהּ.

"וְשָׁחַט אוֹתָהּ" — שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט אַחֶרֶת עִמָּהּ. "לְפָנָיו", לְרַב — שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנָּה, לִשְׁמוּאֵל — שֶׁיְּהֵא זָר שׁוֹחֵט וְאֶלְעָזָר רוֹאֶה.

"וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ", לִשְׁמוּאֵל — לְאַהֲדוּרֵיהּ לְאֶלְעָזָר. לְרַב — הֲוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת, דַּאֲפִילּוּ כֹּהֵן הֶדְיוֹט.

"וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת", לִשְׁמוּאֵל — דַּאֲפִילּוּ בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט. לְרַב — אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כֵּיוָן דְּלָאו גּוּפֵהּ דְּפָרָה נִינְהוּ, לָא לִיבְעֵי כֹּהֵן, קָא מַשְׁמַע לַן.

"וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן" — בְּכִיהוּנוֹ. "וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעֶרֶב" — כֹּהֵן בְּכִיהוּנוֹ לְדוֹרוֹת.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט — שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן גָּדוֹל, הַשְׁתָּא כֹּהֵן גָּדוֹל בָּעֵינַן, בְּכִיהוּנוֹ מִיבַּעְיָא?! אִין, מִילְּתָא דְּאָתְיָא בְּקַל וְחוֹמֶר — טָרַח וְכָתַב לַהּ קְרָא.

"וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ". "אִישׁ" — לְהַכְשִׁיר אֶת הַזָּר, "טָהוֹר" — לְהַכְשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה, "וְהִנִּיחַ" — מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְהַנִּיחַ, יָצְאוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת לְהַנִּיחַ.

תְּנַן הָתָם: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן, וּפוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן — דִּכְתִיב: "וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵיפַת הַחַטָּאת". הָנָךְ דִּפְסַלִי לָךְ בַּאֲסִיפָה — פְּסַלִי לָךְ בְּקִידּוּשׁ, וְהָנָךְ דְּאַכְשַׁרִי לָךְ בַּאֲסִיפָה — אַכְשַׁרִי לָךְ בְּקִידּוּשׁ.
וְרַבִּי יְהוּדָה: אִם כֵּן לֵימָא קְרָא "וְלָקַח", מַאי "וְלָקְחוּ" — דַּאֲפִילּוּ קָטָן דִּפְסַלִי לָךְ הָתָם, הָכָא — כָּשֵׁר.
אִשָּׁה מְנָא לֵיהּ? "וְנָתַן", וְלֹא "וְנָתְנָה". וְרַבָּנַן: אִי כְּתַב רַחֲמָנָא: "וְלָקַח ... וְנָתַן", הֲוָה אָמֵינָא: עַד דְּשָׁקֵיל חַד וְיָהֵיב חַד, כְּתַב רַחֲמָנָא: "וְלָקְחוּ".
וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "וְלָקְחוּ ... וְנָתְנוּ", הֲוָה אָמֵינָא: עַד דְּשָׁקְלִי תְּרֵי וְיָהֲבִי תְּרֵי, כְּתַב רַחֲמָנָא: "וְלָקְחוּ ... וְנָתַן", דַּאֲפִילּוּ שָׁקְלִי תְּרֵי וְיָהֵיב חַד.
"וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר", לְרַבָּנַן: אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה. "טָהוֹר" — לְהַכְשִׁיר אֶת הַקָּטָן, וּלְרַבִּי יְהוּדָה: "אִישׁ" — וְלֹא קָטָן, "טָהוֹר" — לְהַכְשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה.
מֵיתִיבִי: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהַזּוֹת, חוּץ מִטּוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס וְאִשָּׁה. וְקָטָן (שֶׁיֵּשׁ) בּוֹ דַּעַת, אִשָּׁה מְסַיַּעְתּוֹ וּמַזָּה.

דף מג:

וְלָא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה!
אָמַר אַבָּיֵי: כֵּיוָן דְּאָמַר מָר "מַשְׁמָע מוֹצִיא מִיַּד מַשְׁמָע וּמַשְׁמָע מְמֵילָא" — פְּלִיג.
"וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא". "טָהוֹר" מִכְּלָל שֶׁהוּא טָמֵא, לִימֵּד עַל טָבוּל יוֹם שֶׁכָּשֵׁר בְּפָרָה.
אָמַר רַבִּי אַסִי: כִּי הֲווֹ בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ בְּפָרָה, לָא מַסְקִי מִינַּהּ אֶלָּא כְּמַאי דְּמַסֵּיק תַּעֲלָא מִבֵּי כְּרָבָא. אֶלָּא אָמְרִי: "מַשְׁמָע מוֹצִיא מִיַּד מַשְׁמָע וּמַשְׁמָע מְמֵילָא".
תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַשְּׁחִיטוֹת כְּשֵׁירוֹת בְּזָר, חוּץ מִשֶּׁל פָּרָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: פּוֹק תְּנִי לְבָרָא: לֹא מָצִינוּ שְׁחִיטָה בְּזָר פְּסוּלָה.
וְרַבִּי יוֹחָנָן, לָא מִיבַּעְיָא לְתַנָּא דְּלָא צָיֵית, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְרַבִּיהּ לָא צָיֵית. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: שְׁחִיטַת פָּרָה בְּזָר — פְּסוּלָה. וַאֲנִי אוֹמֵר: כְּשֵׁירָה, לֹא מָצִינוּ שְׁחִיטָה שֶׁפְּסוּלָה בְּזָר.
בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ שְׁנָיָה. מַאי שְׁנָא בְּוִידּוּי רִאשׁוֹן דְּלָא אָמַר: "וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ", וּמַאי שְׁנָא בְּוִידּוּי שֵׁנִי דְּאָמַר: "וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ"?
תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּךְ הִיא מִדַּת הַדִּין נוֹתֶנֶת: מוּטָב יָבֹא זַכַּאי וִיכַפֵּר עַל חַיָּיב, וְאַל יָבֹא חַיָּיב וִיכַפֵּר עַל חַיָּיב.
מַתְנִי' שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל בְּמִזְרָק אֶת דָּמוֹ, וְנוֹתְנוֹ לְמִי שֶׁהוּא מְמָרֵס בּוֹ עַל הָרוֹבֶד הָרְבִיעִי שֶׁבַּהֵיכָל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרוֹשׁ. נָטַל מַחְתָּה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִנָּה גֶּחָלִים אֵילָךְ וְאֵילָךְ, וְחוֹתָהּ מִן הַמְעוּכָּלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, וְיָרַד וְהִנִּיחָהּ עַל הָרוֹבֶד הָרְבִיעִי שֶׁבָּעֲזָרָה.

בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָהּ בְּשֶׁל כֶּסֶף וּמְעָרָה בְּתוֹךְ שֶׁל זָהָב, וְהַיּוֹם חוֹתָהּ בְּשֶׁל זָהָב וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס.
בְּכָל יוֹם חוֹתָהּ בְּשֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּמְעָרָה לְתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָהּ בִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם חוֹתָהּ בְּשֶׁל סְאָה וּמְעָרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָהּ בִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס.
בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבֵדָה, וְהַיּוֹם קַלָּה. בְּכָל יוֹם הָיְתָה יָדָהּ קְצָרָה, וְהַיּוֹם אֲרוּכָּה. בְּכָל יוֹם הָיְתָה זֶהֳבָה יָרוֹק, וְהַיּוֹם אָדוֹם. דִּבְרֵי רַבִּי מְנַחֵם.
בְּכָל יוֹם מַקְרִיב פָּרָס בְּשַׁחֲרִית וּפָרָס בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מִלֹּא חָפְנָיו. בְּכָל יוֹם הָיְתָה דַּקָּה, וְהַיּוֹם דַּקָּה מִן הַדַּקָּה.
בְּכָל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ, וְהַיּוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בָּאֶמְצַע וְיוֹרֵד בָּאֶמְצַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בָּאֶמְצַע וְיוֹרֵד בָּאֶמְצַע.
בְּכָל יוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב.
בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם חָמֵשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שָׁלֹשׁ.

גְּמָ' וְהָכְתִיב: "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד"? אָמַר רַב יְהוּדָה: תְּנִי "שֶׁל הֵיכָל".
תָּנוּ רַבָּנָן: "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד",

דף מד.

יָכוֹל אֲפִילּוּ בַּעֲזָרָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּאֹהֶל מוֹעֵד". אֵין לִי אֶלָּא בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר, שִׁילֹה וּבֵית עוֹלָמִים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּקּוֹדֶשׁ".
אֵין לִי אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְטָרָה, בִּשְׁעַת מַתַּן דָּמִים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּבוֹאוֹ לְכַפֵּר". אֵין לִי אֶלָּא בִּכְנִיסָתוֹ, בִּיצִיאָתוֹ מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַד צֵאתוֹ".
"וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל", כַּפָּרָתוֹ קוֹדֶמֶת לְכַפָּרַת בֵּיתוֹ, כַּפָּרַת בֵּיתוֹ קוֹדֶמֶת לְכַפָּרַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, וְכַפָּרַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים קוֹדֶמֶת לְכַפָּרַת כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל.
אָמַר מָר: אֵין לִי אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְטָרָה. מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רָבָא, וְכֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי, וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר קְרָא: "וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל", אֵיזֶהוּ כַּפָּרָה שֶׁשָּׁוָה לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וּלְכָל קְהַל יִשְׂרָאֵל — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה הַקְטֹרֶת הַקְּטוֹרֶת.

וּקְטוֹרֶת מְכַפֶּרֶת? אֵין, דְּהָא תָּנֵי רַבִּי חֲנַנְיָא: לָמַדְנוּ לִקְטוֹרֶת שֶׁמְּכַפֶּרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְיִתֵּן אֶת הַקְּטוֹרֶת וְיִכַּפֵּר עַל הָעָם״, וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עַל מָה קְטוֹרֶת מְכַפֶּרֶת — עַל לָשׁוֹן הָרָע. יָבֹא דָּבָר שֶׁבַּחֲשַׁאי, וִיכַפֵּר עַל מַעֲשֶׂה חֲשַׁאי.

תְּנַן הָתָם: פּוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דְּהֵיכָל, אֲבָל בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דִּלְפָנַי לִפְנִים — מֵהֵיכָל פָּרְשִׁי, מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ לָא פָּרְשִׁי.

מֵתִיב רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְאָמְרִי לַהּ כְּדֵי, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁפּוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה, כָּךְ פּוֹרְשִׁין בִּשְׁעַת מַתַּן כַּף כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִיבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

הָא מָה מַעֲלָה יֵשׁ בֵּין הֵהֵיכָל לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ? אֶלָּא, שֶׁבְּהֵיכָל פּוֹרְשִׁין בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה וּבֵין שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה, וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ אֵין פּוֹרְשִׁין אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה.

בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה מִיהָא פָּרְשִׁי. מַאי לָאו, בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דִּלְפָנַי לִפְנִים?

לָא, בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דְּהֵיכָל. אִי הָכִי, הָא ״מָה מַעֲלָה״ וְתוּ לָא, הָא אִיכָּא הָא מַעֲלָה: דְּאִילּוּ מֵהֵיכָל פָּרְשִׁי בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דִּידֵיהּ, בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דִּלְפָנַי לִפְנִים, וְאִילּוּ מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ לָא פָּרְשִׁי אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה דְּהֵיכָל!

הָא קָתָנֵי: אֶלָּא שֶׁבְּהֵיכָל פּוֹרְשִׁין בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה וּבֵין שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה, וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ אֵין פּוֹרְשִׁין

דף מד:

אֶלָּא בִּשְׁעַת הַקְּטָרָה.

וְהָא אִיכָּא הָא מַעֲלָה, דְּאִילּוּ מֵהֵיכָל פָּרְשִׁי בֵּין בִּקְדוּשָּׁה דִּידֵיהּ, בֵּין בִּקְדוּשָּׁה דִּלְפָנַי וְלִפְנִים, וְאִילּוּ מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ לָא פָּרְשִׁי אֶלָּא בִּקְדוּשָּׁה דְּהֵיכָל! אָמַר רָבָא: שֵׁם פְּרִישָׁה אַחַת הִיא.

אָמַר מָר: כָּךְ פּוֹרְשִׁין בִּשְׁעַת מַתַּן כַּף כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. מְנָא לַן? אָמַר רַבִּי פְּדָת: אִתְּיָא ״כַּפָּרָה״ ״כַּפָּרָה״ מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים.

אָמַר רַב אַחָא בַּר אַהֲבָה, שְׁמַע מִינַּהּ: מַעֲלוֹת דְּאוֹרָיְיתָא, וְהָכִי גְּמִירִי לְהוּ.

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנַן, מַאי שְׁנָא בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ? דִּילְמָא מִיקְרוּ וְעָיְילִי — מִכּוֹלַּהּ עֲזָרָה נָמֵי נִפְרְשׁוּ, דִּילְמָא מִיקְרוּ וְעָיְילִי!

בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, כֵּיוָן דְּלָא מַפְסֵיק מִידֵּי — לָא מִינַּכְרָא מִילְּתָא. עֲזָרָה, כֵּיוָן דְּאִיכָּא מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן דְּמַפְסֵיק — מִינַּכְרָא מִילְּתָא.

אָמַר רָבָא, שְׁמַע מִינַּהּ: קְדוּשַּׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא מִילְּתָא הִיא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת נִינְהוּ, אוּלָם גּוּפֵיהּ גְּזֵירָה, וְנֵיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵירָה לִגְזֵירָה?!

לָא, אוּלָם וּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ חֲדָא קְדוּשָּׁה הִיא, הֵיכָל וְאוּלָם שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת.

בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָהּ בְּשֶׁל כֶּסֶף וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְהַיּוֹם חוֹתָהּ בְּשֶׁל זָהָב וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל.

בְּכָל יוֹם בְּשֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְכוּ'. תָּנָא: נִתְפַּזְּרוּ לוֹ קַב גֶּחָלִים, מְכַבְּדָן לָאַמָּה.

תָּנֵי חֲדָא: קַב, וְתַנְיָא אִידַּךְ: קַבַּיִים. בִּשְׁלָמָא הָךְ דְּתָנֵי קַב — רַבָּנַן. אֶלָּא הָךְ דְּתָנֵי קַבַּיִים, מַנִּי? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי יוֹסֵי!

אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: בְּשֶׁל קַבַּיִים הָיָה מַכְנִיס.

רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי, וְהָכִי קָאָמַר: בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָהּ בְּשֶׁל סְאָה מִדְּבָרִית, וּמְעָרָה לְתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת.

בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבֵידָה, וְהַיּוֹם קַלָּה. תָּנָא, בְּכָל יוֹם הָיְתָה גִּלְדָּהּ עָבָה, וְהַיּוֹם רַךְ. בְּכָל יוֹם הָיְתָה קְצָרָה, וְהַיּוֹם אֲרוּכָּה. מַאי טַעְמָא — כְּדֵי שֶׁתְּהֵא זְרוֹעוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל מְסַיַּיעְתּוֹ.

תָּנָא, בְּכָל יוֹם לֹא הָיָה לְהּ נִיאַשְׁתִּיק, וְהַיּוֹם הָיָה לְהּ נִיאַשְׁתִּיק. דִּבְרֵי בֶּן הַסְּגָן.

בְּכָל יוֹם הָיָה זָהֳבָהּ יָרוֹק. אָמַר רַב חִסְדָּא: שִׁבְעָה זָהֳבִים הֵן: זָהֹב, וְזָהָב טוֹב, וּזְהַב אוֹפִיר, וְזָהָב מוּפָז, וְזָהָב שָׁחוּט, וְזָהָב סָגוּר, וּזְהַב פָּרְוִים. זָהֹב וְזָהָב טוֹב, דִּכְתִיב: "וּזְהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב". זְהַב אוֹפִיר — דְּאָתֵי מֵאוֹפִיר. זָהָב מוּפָז —

דף מה.

שְׁדוֹמֶה לְפָז. זָהָב שָׁחוּט — שֶׁנִּטְוָה כְּחוּט. זָהָב סָגוּר — בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְתָּח כָּל הַחֲנוּיוֹת נִסְגָּרוֹת. זָהָב פָּרְוִים — שֶׁדּוֹמֶה לְדַם הַפָּרִים.

רַב אָשֵׁי אָמַר: חֲמִשָּׁה הֵן, וְכָל חַד וְחַד אִית בֵּיהּ זָהָב וְזָהָב טוֹב. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: בְּכָל יוֹם הָיָה זָהֳבָהּ יָרוֹק, וְהַיּוֹם אָדוֹם — וְהַיְינוּ זָהָב פָּרְוִים שֶׁדּוֹמֶה לְדַם הַפָּרִים.

בְּכָל יוֹם מַקְרִיב פָּרָס שַׁחֲרִית וְכוּ'. בְּכָל יוֹם הָיְתָה דַּקָּה, וְהַיּוֹם דַּקָּה מִן הַדַּקָּה. תָּנוּ רַבָּנַן: "דַּקָּה" מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק"! אֶלָּא, לְהָבִיא דַּקָּה מִן הַדַּקָּה.

בְּכָל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ. דְּאָמַר מָר: כָּל פִּינוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לַמִּזְרָח.

וְהַיּוֹם (עוֹלִין) בָּאֶמְצַע (וְיוֹרְדִין) בָּאֶמְצַע. מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכֹהֵן גָּדוֹל.

בְּכָל יוֹם כֹּהֵן [גָּדוֹל] מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר וְכוּ'. מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל.

בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: בְּכָל יוֹם הָיוּ שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם שָׁלֹשׁ. אַחַת מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה, וְאַחַת מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת, וְאַחַת שֶׁמּוֹסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. אַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה, וְאַחַת מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת, וְאַחַת שֶׁל קִיּוּם הָאֵשׁ, וְאַחַת שֶׁמּוֹסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם.

רַבִּי (מֵאִיר) אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם אַרְבַּע, וְהַיּוֹם חָמֵשׁ. אַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה, וְאַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת, וְאַחַת שֶׁל קִיּוּם הָאֵשׁ, וְאַחַת לְאֵיבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, וְאַחַת שֶׁמּוֹסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת תַּרְתֵּי אִית לְהוּ, מְנָלַן? אָמַר קְרָא: "הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה" — זוֹ מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה. "וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ" — זוֹ מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת.

וְרַבִּי יוֹסֵי, קִיּוּם הָאֵשׁ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ: מִ"וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ".

וְרַבִּי יְהוּדָה: הָהוּא, לְהַצָּתַת אֲלִיתָא הוּא דַּאֲתָא. דְּתַנְיָא, הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנַּיִן לְהַצָּתַת אֲלִיתָא שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲרָכָה לְקִיּוּם הָאֵשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ".

וְרַבִּי יוֹסֵי, הַצָּתַת אֲלִיתָא מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵהֵיכָא דְּנָפְקָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא: "וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ" — לִימֵּד עַל הַצָּתַת אֲלִיתָא שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּכֹהֵן כָּשֵׁר וּבִכְלֵי שָׁרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁזָּר קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? אֶלָּא, לִימֵּד עַל הַצָּתַת אֲלִיתָא שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ.

וְרַבִּי יְהוּדָה? אִי מֵהָתָם, הָווּ אָמְרִינָא: קָאֵי אַאַרְעָא וְעָבֵיד בְּמַפּוּחָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַבִּי מֵאִיר, אֵיבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ: מִ"וְאֵשׁ". וְרַבָּנַן — וְאוֹ לָא דָּרְשִׁי.

וְרַבָּנַן, אֵיבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב מַאי עָבֵיד לְהוּ? מַהְדַּר לְהוּ לְמַעֲרָכָה גְּדוֹלָה. דְּתַנְיָא: מִנַּיִן לְאֵיבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב

דף מה:

שֶׁסּוֹדְרָן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, וְאִם אֵין מַחֲזִיקִין, שֶׁסּוֹדְרָן עַל הַכֶּבֶשׁ אוֹ עַל גַּבֵּי סוֹבֵב, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה, וְסוֹדְרָן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ".

וְרַבִּי מֵאִיר: עִיכּוּלֵי עוֹלָה אַתָּה מַחֲזִיר, וְאִי אַתָּה מַחֲזִיר עִיכּוּלֵי קְטוֹרֶת. דִּתְנֵי רַבִּי חֲנַנְיָא בַּר מְנְיוֹמֵי בְּדִבֵּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" — עִיכּוּלֵי עוֹלָה אַתָּה מַחֲזִיר, וְאִי אַתָּה מַחֲזִיר עִיכּוּלֵי קְטוֹרֶת.

דְּכוּלֵי עָלְמָא מִיהַת מוֹסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם אִית לְהוּ? נָפְקָא לְהוּ: מִ"וְהָאֵשׁ". וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּלָא דָּרֵישׁ וָאו, וָאו הֵא דָּרֵישׁ.

"אֵשׁ תָּמִיד" לְמַאי אָתָא? מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה" — לִימַּד עַל מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

אֵשׁ מַחְתָּה וּמְנוֹרָה מְנַיִין? וְדִין הוּא: נֶאֱמְרָה אֵשׁ בִּקְטוֹרֶת, וְנֶאֱמְרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה וּמְנוֹרָה — מָה לְהַלָּן עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אַף כָּאן עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

אוֹ כְּלָךְ לְדָרָךְ זוֹ: נֶאֱמְרָה אֵשׁ בִּקְטוֹרֶת, וְנֶאֱמְרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה וּמְנוֹרָה — מָה לְהַלָּן בְּסָמוּךְ לוֹ, אַף מַחְתָּה וּמְנוֹרָה בְּסָמוּךְ לוֹ.

תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה" — אֵשׁ תָּמִיד שֶׁאֲמַרְתִּי לָךְ, לֹא תְּהֵא אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

לְמַדְנוּ אֵשׁ לַמְּנוֹרָה, אֵשׁ לַמַּחְתָּה מְנַיִין? וְדִין הוּא: נֶאֱמְרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה, וְנֶאֱמְרָה אֵשׁ בִּמְנוֹרָה — מָה לְהַלָּן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אַף כָּאן עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

אוֹ כְּלָךְ לְדָרָךְ זוֹ: נֶאֱמְרָה אֵשׁ בִּקְטוֹרֶת, וְנֶאֱמְרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה — מָה לְהַלָּן בְּסָמוּךְ לוֹ, אַף כָּאן בְּסָמוּךְ לוֹ!

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה'", אֵיזֶהוּ מִזְבֵּחַ שֶׁמִּקְצָתוֹ לִפְנֵי ה' וְאֵין כּוּלּוֹ לִפְנֵי ה' — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב: "מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ", וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב: "מִלִּפְנֵי ה'", דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ", הָוָה אָמֵינָא: מַאי "מִזְבֵּחַ" — מִזְבֵּחַ פְּנִימִי, כְּתַב רַחֲמָנָא: "מִלִּפְנֵי ה'". וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא: "מִלִּפְנֵי ה'", הָוָה אָמֵינָא דַּוְקָא מִלִּפְנֵי ה',

דף מו.

אֲבָל מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: אֵיבְרֵי עוֹלָה שֶׁנִּתּוֹתְרוּ — עוֹשֶׂה לָהֶן מַעֲרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְסוֹדְרָן, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת. אָמַר רַבִּי אֲבִין: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִפְסוּלִין.

וְדַוְקָא שֶׁמְּשֻׁלָּה בָּהֶן הָאוּר, אֲבָל לֹא מְשֻׁלָּה בָּהֶן הָאוּר — לֹא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֶחָד כְּשֵׁירִין וְאֶחָד פְּסוּלִין, אִי מְשֻׁלָּה בָּהֶן הָאוּר — אִין, וְאִי לָא — לָא.

וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת — תְּנֵינָא: וְהַיּוֹם חֲמִשָּׁה!
אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, דְּחֶלְבֵי שַׁבָּת קָרְבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל בְּאֶמְצַע שַׁבָּת — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר רָבָא: מַאן הַאי דְּלָא חַיֵּישׁ לְקַמְחֵיהּ? הָא "בְּכָל יוֹם" תְּנַן! קַשְׁיָא.
וּפְלִיגָא דְּרַב הוּנָא, דְּאָמַר: תְּחִילָּתוֹ דּוֹחָה, סוֹפוֹ אֵינוֹ דּוֹחֶה.
גּוּפָא. אָמַר רַב הוּנָא: תָּמִיד, תְּחִילָּתוֹ דּוֹחָה, סוֹפוֹ אֵינוֹ דּוֹחֶה.
מַאי אֵינוֹ דּוֹחֶה? רַב חִסְדָּא אָמַר: דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה. (וְרָבָא) אָמַר: דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה, וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי (לְרָבָא): לְדִידָךְ קַשְׁיָא, וּלְרַב חִסְדָּא קַשְׁיָא. לְדִידָךְ קַשְׁיָא: מַאי שְׁנָא טוּמְאָה, דְּכְתִיב "בְּמוֹעֲדוֹ" — וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה, שַׁבָּת נָמֵי — "בְּמוֹעֲדוֹ", וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת!
וּלְרַב חִסְדָּא קַשְׁיָא: מַאי שְׁנָא שַׁבָּת, דְּכְתִיב "בְּמוֹעֲדוֹ" — אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, טוּמְאָה נָמֵי — "בְּמוֹעֲדוֹ", וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה?
אָמַר לֵיהּ: לָא לְדִידִי קַשְׁיָא, וְלָא לְרַב חִסְדָּא קַשְׁיָא. לְדִידִי לָא קַשְׁיָא: סוֹפוֹ כִּתְחִילָּתוֹ,

דף מו:

טוּמְאָה, דִּתְחִילָּתוֹ בַּר מִידְחֵא טוּמְאָה הוּא — סוֹפוֹ נָמֵי דָּחֵי. שַׁבָּת, דִּתְחִילָּתוֹ לָאו בַּר מִידְחֵא שַׁבָּת הוּא — סוֹפוֹ נָמֵי לָא דָּחֵי.
לְרַב חִסְדָּא לָא קַשְׁיָא: סוֹפוֹ כִּתְחִילָּתוֹ (תְּחִילָּתוֹ) לֵית לֵיהּ. שַׁבָּת דְּהוּתְּרָה הִיא בְּצִיבּוּר — סוֹפוֹ נָמֵי דָּחֵי.
טוּמְאָה, דִּדְחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר, תְּחִלָּתוֹ דְּעִיקַּר כַּפָּרָה — דָּחֵי, סוֹפוֹ דְּלָאו עִיקַּר כַּפָּרָה — לָא דָּחֵי.
אִיתְּמַר: הַמְכַבֶּה אֵשׁ מַחְתָּה וּמְנוֹרָה, אַבָּיֵי אָמַר: חַיָּיב, רָבָא אָמַר: פָּטוּר.
דְּכַבְּייֵהּ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחַיָּיב. כִּי פְּלִיגִי דְּאַחֲתַיֵּהּ אַאַרְעָא וְכַבְּייֵהּ. אַבָּיֵי אָמַר: חַיָּיב, אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ הוּא, רָבָא אָמַר: פָּטוּר, כֵּיוָן דְּנִתְקְהּ — נִתְקְהּ.
אֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הַמּוֹרִיד גַּחֶלֶת מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְכִיבָּהּ חַיָּיב, כְּמַאן? כְּאַבַּיֵּי!
אֲפִילּוּ תֵּימָא כְּרָבָא, הָתָם לָא אִינְתִּיק לְמִצְוָתָהּ, הָכָא אִינְתִּיקָה לְמִצְוָתָהּ.
אִיכָּא דְּאָמְרִי.
דְּאַחֲתַיֵּהּ אַאַרְעָא וְכַבְּייֵהּ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּפָטוּר. כִּי פְּלִיגִי, דְּכַבְּייֵהּ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, אַבָּיֵי אָמַר: חַיָּיב, אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ הוּא, רָבָא אָמַר: פָּטוּר, כֵּיוָן דְּנִתְקְהּ — נִתְקְהּ.

אֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הַמּוֹרִיד גַּחֶלֶת מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְכִבָּהּ — חַיָּיב, כְּמַאן? לָא כְּאַבַּיֵּי וְלָא כְּרָבָא! הָתָם לָא אִינְתִיק לְמִצְוָתַהּ, הָכָא אִינְתִיק לְמִצְוָתַהּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ טָרַף בַּקַּלְפִּי

דף מז.

הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה, חָפַן מְלֹא חָפְנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ הַכַּף. הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. וְכָךְ הָיְתָה מִדָּתָהּ. נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ.

גְּמָ' מַחְתָּה? תְּנָא לֵיהּ: נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ וְחוֹתָהּ וְיוֹרֵד! הָתָם מַחְתָּה דְּגֶחָלִים, וְהָכָא מַחְתָּה דִּקְטוֹרֶת, דְּתַנְיָא: הוֹצִיאוּ לוֹ כַּף רֵיקָן מִלִּשְׁכַּת הַכֵּלִים, וּמַחְתָּה גְּדוּשָׁה שֶׁל קְטוֹרֶת מִלִּשְׁכַּת בֵּית אַבְטִינָס.

חָפַן מְלֹא חָפְנָיו וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַכַּף. הַגָּדוֹל — לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן — לְפִי קָטְנוֹ. וְכָךְ הָיְתָה מִדָּתָהּ. כַּף בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְמָה לִי? "מְלֹא חָפְנָיו וְהָבִיא" אָמַר רַחֲמָנָא!

מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר, דְּהֵיכִי נֶעֱבֵיד? נֶעְיֵיל וַהֲדַר נָעֱיֵיל — הֲבָאָה אַחַת אָמַר רַחֲמָנָא, וְלָא שְׁתֵּי הֲבָאוֹת.

נִשְׁקְלֵיהּ לִקְטוֹרֶת בְּחוֹפְנָיו וְנַחֲתֵיהּ [לְמַחְתָּה] עֲלַהּ וְלֵיעוּל. כִּי מָטֵי הָתָם הֵיכִי לַעֲבֵיד? נִשְׁקְלֵיהּ בְּשִׁינֵּיהּ וְנַחֲתֵיהּ לְמַחְתָּה? הַשְׁתָּא לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם אֵין עוֹשִׂין כֵּן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

הִלְכָךְ — לָא אֶפְשָׁר, וְכֵיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר — עָבְדִינַן כִּדְאַשְׁכְּחַן בִּנְשִׁיאִים.

נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִין וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאל. יָצִיבָא בְּאַרְעָא וְגִיוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא!

זוֹ מְרוּבָּה, וְזוֹ מוּעֶטֶת. וַאֲפִילּוּ בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן שָׁוִין, וּכְמַעֲשֶׂה דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן קָמְחִית, זוֹ — חַמָּה, וְזוֹ — צוֹנֶנֶת.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן קָמְחִית שֶׁהָיָה חוֹפֵן אַרְבַּעַת קַבִּין בְּמִלּוֹא חָפְנָיו, וְאוֹמֵר: כָּל הַנְּשִׁים [זֶרֶד] זָרְדוּ, וְזֶרֶד אִימָא עִלָּה לַגֹּג. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּעַרְסָן, וְכִדְרַבָּה בַּר יוֹנָתָן.

דְּאָמַר רַבָּה בַּר יוֹנָתָן אָמַר רַבִּי יְחִיאֵל: עַרְסָן יָפֶה לַחוֹלֶה.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי בְּשִׁכְבַת זֶרַע, וְכִדְרַבִּי אֲבָהוּ. דְּרַבִּי אֲבָהוּ רָמֵי, כְּתִיב: "וַתְּזָרֵנִי [חַיִל] לַמִּלְחָמָה", וּכְתִיב: "הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל"? אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! זַרְיתַנִי וְזַרְזַתַּנִי.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן קָמְחִית: פַּעַם אַחַת סִיפֵּר דְּבָרִים עִם עֲרָבִי אֶחָד בַּשּׁוּק, וְנִתְּנָה צִינּוֹרָא מִפִּיו עַל בְּגָדָיו. וְנִכְנַס יְשֵׁבָב אָחִיו וְשִׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו. וְרָאָתָה אִמָּן שְׁנֵי כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים בְּיוֹם אֶחָד.

וְשׁוּב אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן קָמְחִית: פַּעַם אַחַת יָצָא וְסִיפֵּר עִם הֶגְמוֹן אֶחָד בַּשּׁוּק, וְנִתְּנָה צִינּוֹרָא מִפִּיו עַל בְּגָדָיו. וְנִכְנַס יוֹסֵף (עִם) אָחִיו וְשִׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו, וְרָאָתָה אִמָּן שְׁנֵי כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים בְּיוֹם אֶחָד.

תָּנוּ רַבָּנָן: שִׁבְעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ לְקָמְחִית, וְכוּלָּן שִׁמְּשׁוּ בְּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה. אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: מָה עָשִׂית שֶׁזְּכִית לְכָךְ? אָמְרָה לָהֶם: מִימַי לֹא רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי קַלְעֵי שְׂעָרִי. אָמְרוּ לָהּ: הַרְבֵּה עָשׂוּ כֵּן וְלֹא הוֹעִילוּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: בְּקוּמְצוֹ, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מִדָּה לַקּוֹמֶץ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה מִדָּה לַחֲפִינָה? הֲתָם הוּא דִּכְתִיב "בְּקוּמְצוֹ": אֲבָל הָכָא דְּלָא כְּתִיב "בְּחָפְנָיו", אֶלָּא: "מְלֹא חָפְנָיו קְטוֹרֶת סַמִּים דַּקָּה", לָא. אוֹ דִילְמָא יָלִיף "מְלֹא" "מְלֹא" מִקּוּמְצוֹ?

תָּא שְׁמַע: "וְכָךְ הָיְתָה מִדָּתָהּ", מַאי לָאו, שֶׁאִם רָצָה לַעֲשׂוֹת מִדָּה אַחֶרֶת עוֹשֶׂה? לֹא, הָכִי קָאָמַר: וְכָךְ הָיָה חוֹזֵר וְחוֹפְנָהּ לִפְנִים.

שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ: חוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן!

דִּילְמָא: שֶׁאִם רָצָה לַעֲשׂוֹת מִדָּה — עוֹשֶׂה. אִי נָמֵי: שֶׁלֹּא יְחַסֵּר וְשֶׁלֹּא יוֹתִיר.

תָּנוּ רַבָּנָן: "מְלֹא קוּמְצוֹ". יָכוֹל מְבוֹרָץ — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּקוּמְצוֹ". אִי בְּקוּמְצוֹ, יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, תַּלְמוּד לוֹמַר: "מְלֹא קוּמְצוֹ", כִּדְקָמְצֵי אִינָשֵׁי. הָא כֵּיצַד — חוֹפֶה שְׁלֹשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּיסַּת יָדוֹ וְקוֹמֵץ.

דף מז:

וּבְמַחֲבַת וּבְמַרְחֶשֶׁת, מוֹחֵק בְּגוּדָלוֹ מִלְמַעְלָה, וּבְאֶצְבָּעוֹ קְטַנָּה מִלְמַטָּה. וְזוֹ הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. זוֹ הִיא וְתוּ לָא? וְהָא אִיכָּא מְלִיקָה, וְהָא אִיכָּא חֲפִינָה! אֶלָּא: זוֹ הִיא מֵעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בָּעֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן עוּזָּאָה: בֵּין הַבֵּינַיִם שֶׁל מְלֹא קוּמְצוֹ, מַהוּ? אָמַר רַב פָּפָּא: דְּגַוַּאי לָא תִּיבְעֵי לָךְ — דְּוַדַּאי קוֹמֶץ הוּא. דְּבָרַאי לָא תִּיבְעֵי לָךְ — דְּוַדַּאי שִׁירַיִם הוּא. כִּי תִּיבְעֵי לָךְ דְּבֵינֵי בֵּינֵי מַאי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲדַר פַּשְׁטַהּ יְהוֹשֻׁעַ [בֶּן] עוּזָּאָה: בֵּין הַבֵּינַיִם סָפֵק נִינְהוּ.

הֵיכִי עֲבִיד? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַקְטִיר קוֹמֶץ לְחוֹדֵיהּ תְּחִלָּה, וַהֲדַר בֵּין הַבֵּינַיִם. דְּאִי אָמְרַתְּ בֵּין הַבֵּינַיִם בְּרֵישָׁא — דִּילְמָא שִׁירַיִם נִינְהוּ וְהָווּ לְהוּ שִׁירַיִם שֶׁחִסְרוּ בֵּין קְמִיצָה [לְהַקְטָרָה], וְאָמַר מָר: שִׁירַיִם שֶׁחִסְרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה אֵין מַקְטִירִין עֲלֵיהֶן אֶת הַקּוֹמֶץ.

אִי הָכִי, הַשְׁתָּא נָמֵי אִיקְּרִי כָּאן: כֹּל שֶׁמִּמֶּנּוּ לָאִשִּׁים — הֲרֵי הוּא בְּבַל תַּקְטִירוּ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: דְּמַקְטֵיר לֵיהּ לְשׁוּם עֵצִים, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: ״לְרֵיחַ נִיחוֹחַ״ אִי אַתָּה מַעֲלֶה, אֲבָל אַתָּה מַעֲלֶה לְשׁוּם עֵצִים.
הָנִיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא לְרַבָּנַן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמַר רַב מָרִי: דְּקָמְצֵי שַׁמְּינֵי. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי לְכַתְּחִילָּה דְּקָמְצֵי שַׁמְּינֵי.
(בֵּין הַבֵּינַיִם, פָּשַׁט, וּמָחַק, וּפִזֵּר, וְחִשֵּׁב, בַּחֲפִינַת חֲבֵירוֹ — סִימָן). בָּעֵי רַב פָּפָּא: בֵּין הַבֵּינַיִם שֶׁל מְלֹא חָפְנָיו מַהוּ? מַאי קָא מִבַּעְיָא לֵיהּ? אִי גָּמַר ״מְלֹא״ ״מְלֹא״ מֵהָתָם — הַיְינוּ הָךְ!
רַב פָּפָּא הָכִי בָּעֵי לֵיהּ: ״מְלֹא חָפְנָיו וְהֵבִיא״ בָּעֵינַן — וְהָא אֵיכָּא, אוֹ דִילְמָא: ״וְלָקַח״ ״וְהֵבִיא״ בָּעֵינַן — וְהָא לֵיכָּא? תֵּיקוּ.
אָמַר רַב פָּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי מְלֹא קוּמְצוֹ כִּדְקָמְצִי אִינָשֵׁי. בָּעֵי רַב פָּפָּא: קֶמֶץ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, מַהוּ?
מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מַהוּ? מִן הַצְּדָדִין, מַהוּ? תֵּיקוּ.
אָמַר רַב פָּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי ״מְלֹא חָפְנָיו״ כִּדְחָפְנִי אִינָשֵׁי. בָּעֵי רַב פָּפָּא: חָפַן בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, מַהוּ? מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מַהוּ? מִן הַצַּד, מַהוּ? חָפַן בְּזוֹ וּבָזוֹ וְקֵרְבָן זוֹ אֵצֶל זוֹ, מַהוּ? תֵּיקוּ.
בָּעֵי

דף מח.

רַב פָּפָּא: דְּבָקֵיהּ לְקוֹמֶץ בְּדוּפְנֵיהּ דְּמָנָא, מַאי? תּוֹךְ כְּלֵי בָּעֵינַן — וְהָא אֵיכָּא, אוֹ דִילְמָא: הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ כְּתִקְנוֹ בָּעֵינַן — וְהָא לֵיכָּא. תֵּיקוּ.
בָּעֵי מָר בַּר רַב אָשֵׁי: אַפְּכֵיהּ לְמָנָא וְדַבְּקֵיהּ לְקוֹמֶץ בְּאַרְעִיתֵיהּ דְּמָנָא, מַהוּ? הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ בָּעֵינַן — וְהָא אֵיכָּא, אוֹ דִילְמָא הַנָּחָה כְּתִקְנוֹ בָּעֵינַן — וְלֵיכָּא? תֵּיקוּ.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: מְלֹא חָפְנָיו שֶׁאָמְרוּ — מְחוּקוֹת, אוֹ גְּדוּשׁוֹת? אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אָשֵׁי, תָּא שְׁמַע: מְלֹא חָפְנָיו שֶׁאָמְרוּ — לֹא מְחוּקוֹת, וְלֹא גְּדוּשׁוֹת, אֶלָּא טְפוּפוֹת.
תְּנַן הָתָם: נִשְׁפַּךְ הַדָּם עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ פָּסוּל. מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ — כָּשֵׁר.
מָנָא הָנֵי מִילֵּי? תָּנוּ רַבָּנַן: ״וְלָקַח מִדַּם הַפָּר״, מִדַּם הַנֶּפֶשׁ, וְלֹא מִדַּם הָעוֹר, וְלֹא מִדַּם הַתַּמְצִית.
״מִדַּם הַפָּר״, דָּם מֵהַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ ״מִדַּם הַפָּר״ — ״מִדָּם״, וַאֲפִילּוּ מִקְצָת דָּם, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה: הַמְקַבֵּל, צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פַּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפּוֹךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח״.

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: מַאי ״מִדַּם הַפָּר״ — דָּם מֵהַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ. וְקָסָבַר: גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: נִתְפַּזֵּר הַקְּטוֹרֶת מִמְּלוֹא חָפְנָיו, מַהוּ? יָדוֹ כְּצַוַּאר בְּהֵמָה דָּמֵי — וּפְסוּלָה, אוֹ דִילְמָא כִּכְלִי שָׁרֵת דָּמֵי — וְלָא פְּסוּלָה? תֵּיקוּ.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: חִישֵּׁב בַּחֲפִינַת קְטוֹרֶת, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן יָלֵיף ״מְלֹא״ ״מְלֹא״ מִמִּנְחָה, מָה הָתָם מַהְנְיָא בַּהּ מַחְשָׁבָה, הָכָא נָמֵי מַהְנְיָא בַּהּ מַחְשָׁבָה, אוֹ לֹא?
אָמַר לֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי לְרַב פָּפָּא: תָּא שְׁמַע: הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא (הַקּוֹמֶץ) וְהַקְּטוֹרֶת, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַגֻּחָלִים, שֶׁאִם נָגַע טָבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן — פָּסַל אֶת כּוּלָּן.
קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: מִדְּפָסַל טָבוּל יוֹם — פָּסְלָה נָמֵי לִינָה. וּמִדְּלִינָה פָּסְלָה — פָּסְלָה נָמֵי מַחְשָׁבָה.
בָּעֵי רַב פָּפָּא:

דף מח:

חִישֵּׁב בַּחֲתִיַּית גֻּחָלִים, מַהוּ? מַכְשִׁירֵי מִצְוָה כְּמִצְוָה דָּמוּ, אוֹ לָא? תֵּיקוּ.
בָּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: הוֹלָכָה בִּשְׂמֹאל, מַהוּ? אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת, תְּנֵיתוּהָ: נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ.
וְנִפְשׁוֹט לְהוּ מֵהָא דִּתְנַן: הָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בִּשְׂמֹאל וּבֵית עוֹרֵהּ לַחוּץ!
אִי מֵהָתָם, הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי הוֹלָכָה דְּלָא מְעַכְּבָא כַּפָּרָה, אֲבָל הוֹלָכָה דְּמְעַכְּבָא כַּפָּרָה — לָא, קָמַשְׁמַע לַן.

דף מט.

מֵיתִיבִי: זָר, וְאוֹנֵן, שִׁיכּוֹר, וּבַעַל מוּם, בְּקַבָּלָה וּבְהוֹלָכָה וּבִזְרִיקָה — פָּסוּל. וְכֵן יוֹשֵׁב, וְכֵן שְׂמֹאל — פָּסוּל! תְּיוּבְתָּא.
וְהָא רַב שֵׁשֶׁת הוּא דְּאוֹתְבֵהּ, דַּאֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְאָמוֹרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, בְּעִי מִינֵּיהּ מֵרַב חִסְדָּא: הוֹלָכָה בְּזָר מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: כְּשֵׁירָה, וּמִקְרָא מְסַיְּיעֵנִי: ״וַיִּשְׁחֲטוּ הַפָּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מַפְשִׁיטִים״!
וּמוֹתֵיב רַב שֵׁשֶׁת: זָר וְאוֹנֵן, שִׁיכּוֹר וּבַעַל מוּם, בְּקַבָּלָה וּבְהוֹלָכָה וּבִזְרִיקָה — פָּסוּל, וְכֵן יוֹשֵׁב וְכֵן שְׂמֹאל — פָּסוּל.
בָּתַר דְּשַׁמְעַהּ הֲדַר אוֹתְבֵהּ. וְהָא רַב חִסְדָּא קָרָא קָאָמַר? דַּעֲבוּד מַעֲשֶׂה אִיצְטָבָא.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: חָפַן חֲבֵירוֹ, וְנָתַן לְתוֹךְ חָפְנָיו מַהוּ? ״מְלֹא חָפְנָיו״ בָּעֵינַן, וְהָא אִיכָּא! אוֹ דִילְמָא: ״וְלָקַח״ ״וְהֵבִיא״ בָּעֵינַן? וְהָא לֵיכָּא! תֵּיקוּ.

בָּעֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חָפַן וָמֵת, מַהוּ שֶׁיִּכָּנֵס אַחֵר בַּחֲפִינָתוֹ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בֹּא וּרְאֵה שְׁאֵלַת הָרִאשׁוֹנִים.

לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי קַשִּׁישׁ? וְהָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לִי הִתִּיר רַבִּי חֲנִינָא לִשְׁתּוֹת שַׁחֲלַיִים בְּשַׁבָּת!

לִשְׁתּוֹת, פְּשִׁיטָא? דִּתְנַן: כָּל הָאוֹכָלִין אוֹכֵל אָדָם לִרְפוּאָה, וְכָל הַמַּשְׁקִין שׁוֹתֶה!

אֶלָּא: לִשְׁחוֹק וְלִשְׁתּוֹת שַׁחֲלַיִים בְּשַׁבָּת. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִיכָּא סַכַּנְתָּא — מִשְׁרָא שְׁרֵי. וְאִי דְּלֵיכָּא סַכַּנְתָּא — מֵיסַר אֲסִירִי! לְעוֹלָם דְּאִיכָּא סַכַּנְתָּא, וְהָכִי קָא מְבַעְיָא לֵיהּ: מִי מַסְיָא, דְּנִיחוּל עֲלַיְיהוּ שַׁבְּתָא, אוֹ לָא מַסְיָא וְלָא נִיחוּל עֲלַיְיהוּ שַׁבְּתָא.

וּמַאי שְׁנָא רַבִּי חֲנִינָא? מְשׁוּם דְּבָקֵי בִּרְפוּאוֹת הוּא. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מֵעוֹלָם לֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל מַכַּת פִּרְדָּה לְבָנָה וְחָיָה.

וְהָא קָא חָזֵינַן דְּחַיֵּי! אֵימָא: וְחָיִית. וְהָא קָא חָזֵינַן דְּמִיתַּסִי! בְּסוּמָקָן אִינְהוּ וְחִיוְּרָן רֵישׁ כְּרַעַיְיהוּ קָאָמְרִינַן.

מִכָּל מָקוֹם, שְׁמַע מִינַּהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא קַשִּׁישׁ? אֶלָּא הֵכִי קָאָמַר: שְׁאֵלָתָן כִּשְׁאֵילָה שֶׁל רִאשׁוֹנִים.

וּמִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: "בְּפַר", וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר.

וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: קְטוֹרֶת שֶׁחֲפָנָהּ קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַפָּר לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם!

הָכִי קָאָמַר: מִדְּקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ, הָא מִכְּלָל דְּקָסָבַר "בְּפַר", וַאֲפִילּוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר. וּלְמַאי דְּסָבְרָא לֵיהּ — שְׁאֵילָתוֹ כִּשְׁאֵילַת הָרִאשׁוֹנִים.

מַאי הֲוֵי עֲלַהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: אִי חוֹפֵן חוֹזֵר וְחוֹפֵן — חֲבֵירוֹ נִכְנָס בַּחֲפִינָתוֹ — דְּהָא מְקַיְּימָא חֲפִינָה. אִי אֵין חוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן — תִּבְעֵי לָךְ.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: אַדְּרַבָּה, אִי חוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן, לֹא יִכָּנֵס אַחֵר בַּחֲפִינָתוֹ — אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְחַסֵּר וְשֶׁלֹּא יוֹתִיר. וְאִי אֵין חוֹפֵן חוֹזֵר וְחוֹפֵן — תִּיבְעֵי לָךְ.

דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ: חוֹפֵן חוֹזֵר וְחוֹפֵן, אוֹ לָא? תָּא שְׁמַע: כָּךְ הָיְתָה מִידָּתָהּ. מַאי לָאו: כְּשֵׁם שֶׁמִּדָּתָהּ מִבַּחוּץ כָּךְ מִדָּתָהּ מִבִּפְנִים!

לָא, דִּילְמָא שֶׁאִם רָצָה לַעֲשׂוֹת מִדָּה — עוֹשֶׂה, אִי נָמֵי: שֶׁלֹּא יְחַסֵּר וְשֶׁלֹּא יוֹתִיר.

תָּא שְׁמַע:

דף מט:

כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? אוֹחֵז אֶת הַבֶּזֶךְ בְּרֹאשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו, וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּשִׁינָּיו, וּמַעֲלֶה בְּגוּדָלוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵין אֶצְיְלֵי יָדָיו, וְחוֹזֵר וּמַחְזִירָהּ לְתוֹךְ חָפְנָיו, וְצוֹבְרָהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עֲשָׂנָהּ שׁוֹהֶה לָבוֹא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מְפַזְּרָהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עֲשָׂנָהּ מְמַהֶרֶת לָבוֹא.

וְזוֹ הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. זוֹ הִיא וְתוּ לָא? וְהָא אִיכָּא מְלִיקָה! וְהָא אִיכָּא קְמִיצָה! אֶלָּא: זוֹ הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה מֵעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. שְׁמַע מִינַּהּ: חוֹפֶן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן. שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: שָׁחַט וָמֵת, מַה הוּא שֶׁיִּכָּנֵס אַחֵר בְּדָמוֹ? מִי אָמְרִינַן: ״בְּפַר״ — וַאֲפִילּוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר, אוֹ דִילְמָא: ״בְּפַר״ — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: ״בְּפַר״ — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: ״בְּפַר״ — וַאֲפִילּוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר. רַבִּי אַמֵּי אָמַר: ״בְּפַר״ — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר, רַבִּי יִצְחָק אָמַר: ״בְּפַר״ — וַאֲפִילּוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פַּר.

אֵיתֵיבֵיהּ רַבִּי אַמֵּי לְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט, וְאִם אִיתָא — ״עַד שֶׁיְּזוֹרוֹק״ מִיבְּעֵי לֵיהּ!

שָׁנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: ״מִהְיוֹת מִשָּׁה״ — מַחֲיוּתֵהּ דְּשָׁה.

מֵתִיב מָר זוּטְרָא: וְאֵין פּוֹדִין — לֹא בָּעֶגֶל וְלֹא בְּחַיָּה וְלֹא בִּשְׁחוּטָה וְלֹא בִּטְרֵיפָה וְלֹא בְּכִלְאַיִם וְלֹא בְּכוֹי, אֶלָּא בְּשֶׂה. שְׁאנֵי הָתָם, דְּיָלֵיף ״שֶׂה״ ״שֶׂה״ מִפֶּסַח.

אִי מָה לְהַלָּן זָכָר תֹּם וּבֶן שָׁנָה, אַף כָּאן זָכָר תֹּם וּבֶן שָׁנָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תִּפְדֶּה״ ״תִּפְדֶּה״ רִיבָּה.

אִי ״תִּפְדֶּה״ ״תִּפְדֶּה״ רִיבָּה, אֲפִילּוּ כּוּלְּהוּ נָמֵי! אִם כֵּן, ״שֶׂה״ מַאי אַהֲנִי לֵיהּ?

דף נ.

אֵיתֵיבֵיהּ רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא לְרַבִּי אַמֵּי: ״וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר״! שֶׁיּוֹצִיא אֶת כּוּלּוֹ.

״וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת״, אָמַר רַב פָּפָּא: בְּעוֹר וּבְשָׂר וְפֶרֶשׁ דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי בְּדָם. מָר סָבַר: דָּם אִיקְּרִי פַּר, וּמָר סָבַר: דָּם לָא אִיקְּרִי פַּר.

אָמַר רַב אַשֵׁי: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר דָּם אִיקְּרִי פַּר, דִּכְתִיב: ״בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר״, אַטּוּ בְּקַרְנֵיהּ מְעַיֵּיל לֵיהּ?! אֶלָּא בְּדָמוֹ, וְקָרֵי לֵיהּ ״פַּר״.

וְאִידַּךְ? בַּמָּה הוּכְשַׁר אַהֲרֹן לָבֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ — בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ הִיא, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ לְמִיתָה אָזְלָא! אָמַר לֵיהּ רַבִּין בַּר רַב אַדָּא לְרָבָא: אָמְרִי תַּלְמִידֵיךְ, אָמַר רַב עַמְרָם: חַטַּאת צִבּוּר הִיא, וְלָא לְמִיתָה אָזְלָא.

דִּתְנַן, אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: וַהֲלֹא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַחֲבִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, וּפֶסַח — דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה. לָאו מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּצִבּוּר?

וּלְטַעְמָיךְ, דְּקָתָנֵי: אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: וַהֲלֹא פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וַחֲגִיגָה — דְּקָרְבַּן צִבּוּר, וְאֵין דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה! מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּיָחִיד!

אֶלָּא: לְתַנָּא קַמָּא קָא מַהְדַּר לֵיהּ, דְּשַׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר: קָרְבַּן צִבּוּר דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְקָרְבַּן יָחִיד אֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה. אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: קָרְבַּן יָחִיד כְּלָלָא הוּא? וַהֲלֹא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַחֲבִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, וּפָסַח — דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא, וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה!

וְאָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: קָרְבַּן צִבּוּר כְּלָלָא הוּא? וַהֲלֹא פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וַחֲגִיגָה — דְּקָרְבַּן צִבּוּר הוּא, וְאֵין דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה!

אֶלָּא, נְקוֹט הַאי כְּלָלָא בִּידָךְ: כֹּל שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ — דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה אֲפִילּוּ בְּיָחִיד, וְכֹל שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ — אֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה וַאֲפִילּוּ בְּצִבּוּר.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן — כּוּלָּם יָמוּתוּ. וְכֵן שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן — כּוּלָּם יָמוּתוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר) וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ וְיִפְּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה, שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֵתָה.

אָמַר לֵיהּ: מַאי פַּר — פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. וְהָא "שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים" קָתָנֵי! כִּי קָתָנֵי — אַדְּשָׂעִיר.

וְהָתַנְיָא: פַּר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָבְדוּ וְהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן — כּוּלָּם יָמוּתוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר) וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ וְיִפְּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה, שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֵתָה.

לָא תֵּימָא: "שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֵתָה", אֶלָּא אֵימָא: "שֶׁאֵין חַטַּאת הַשּׁוּתָּפִין מֵתָה". וּמַאי נָפְקָא מִינַּהּ?

דְּלָא מַיְיתוּ כֹּהֲנִים פַּר בְּהוֹרָאָה.

תָּא שְׁמַע, דְּבָעֵי רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר):

דף נ:

לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָרְבַּן יָחִיד, עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. לָאו מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּצִבּוּר?

לָא, מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּשׁוּתָּפִין.

גּוּפָא. בָּעֵי רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר): לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָרְבַּן יָחִיד, עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. מַאי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ?

אִי בָּתַר מַקְדִּישׁ אָזְלִינַן, אִי בָּתַר מִתְכַּפֵּר אָזְלִינַן.
פְּשִׁיטָא דְּבָתַר מִתְכַּפֵּר אָזְלִינַן, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּקְדִּישׁ — מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, וְהַמִּתְכַּפֵּר — עוֹשֶׂה (בָּהּ) תְּמוּרָה.
וְהַתּוֹרֵם מִשֶּׁלּוֹ עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ — טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁלּוֹ!
לְעוֹלָם פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּבָתַר מִתְכַּפֵּר אָזְלִינַן, וְהָכִי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: אֶחָיו הַכֹּהֲנִים בְּקִבְּיעוּתָא מִתְכַּפְּרִי, אוֹ דִילְמָא בְּקוּפְיָא מִתְכַּפְּרִי.
תָּא שְׁמַע: חוֹמֶר בְּזָבַח מִבִּתְמוּרָה, וְחוֹמֶר בִּתְמוּרָה מִבְּזָבַח. חוֹמֶר בְּזָבַח: שֶׁהַזָּבַח נוֹהֵג בְּיָחִיד כִּבְצִבּוּר, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה — מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְמוּרָה.
חוֹמֶר בִּתְמוּרָה מִבְּזָבַח: שֶׁהַתְּמוּרָה חָלָה עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחוּלִּין לִיגָּזֵז וְלֵיעָבֵד — מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבַח.
הַאי זָבַח הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּיָחִיד — מִי דָּחֵי שַׁבָּת וְטוּמְאָה? אֶלָּא דְּצִבּוּר — מִי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה? אֶלָּא לָאו דְּפַר, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה — דְּקָבִיעַ לֵיהּ זְמַן, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה — דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא.
אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לָא, בְּאֵילּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּפָרוֹ, תְּמוּרָה דְּפַר שַׁבָּת וְטוּמְאָה הוּא דְּלָא דָּחֲיָא, הָא בְּחוֹל מִיקְרַב קָרְבָּה?! הָא תְּמוּרַת חַטָּאת הִיא, וּתְמוּרַת חַטָּאת לְמִיתָה אָזְלָא!
לָא, לְעוֹלָם פָּרוֹ. וּמַאי תְּמוּרָה — שֵׁם תְּמוּרָה.
אִי הָכִי, זָבַח נָמֵי — שֵׁם זָבַח? שֵׁם זָבַח לָא קָתָנֵי.
מַמַּאי — מִדְּקָתָנֵי: חוֹמֶר בִּתְמוּרָה, שֶׁהַתְּמוּרָה חָלָה עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחוּלִּין לִיגָּזֵז וְלֵיעָבֵד. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ: מַאי זָבַח — שֵׁם זָבַח, וְהָא אִיכָּא

דף נא.

בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, דְּחָלִין עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ, וְאֵין יוֹצְאִין לְחוּלִּין לִיגָּזֵז וְלֵיעָבֵד. אֶלָּא שֵׁם זָבַח לָא קָתָנֵי.
וּמַאי שְׁנָא? תְּמוּרָה — שֵׁם תְּמוּרָה אַחַת הִיא. זָבַח — אִיכָּא בְּכוֹר וְאִיכָּא מַעֲשֵׂר.
וּלְרַב שֵׁשֶׁת, אַדְּמוֹקִים לַהּ בְּאֵילּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, לוֹקְמַהּ בְּפֶסַח, דְּדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא? קָסָבַר: אֵין שׁוֹחֲטִין הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד.
וְנוֹקְמֵיהּ בְּפֶסַח שֵׁנִי! מִי דָּחֵי טוּמְאָה?
אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: וְתַנָּא, מַאי שְׁנָא פֶּסַח דְּקָרֵי לֵיהּ קָרְבַּן יָחִיד, וּמַאי שְׁנָא חֲגִיגָה דְּקָרֵי לַהּ קָרְבַּן צִיבּוּר? אִי מִשּׁוּם דְּאָתֵי בְּכִנּוּפְיָא — פֶּסַח נָמֵי אָתֵי בְּכִנּוּפְיָא? אִיכָּא פֶּסַח שֵׁנִי דְּלָא אָתֵי בְּכִנּוּפְיָא.

אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן יְהֵא דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה! אָמַר לֵיהּ: אֵין, כְּמַאן דְּאָמַר דָּחֵי, דְּתַנְיָא: פֶּסַח שֶׁנִּי דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה. מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא — אָמַר לָךְ: מִפְּנֵי טוּמְאָה דְּחִיתוֹ וְיֵעָשֶׂה בְּטוּמְאָה?! וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ, אָמַר קְרָא: "כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ", וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה. הַתּוֹרָה הֶחְזִירָה עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטָהֳרָה, לֹא זָכָה — יַעֲשֶׂנּוּ בְּטוּמְאָה.

דף נא:

וְתִיפּוֹק לִי דְּ"אֲשֶׁר לוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא — מִשֶּׁלּוֹ הוּא מֵבִיא.

דְּתַנְיָא: "אֲשֶׁר לוֹ" — מִשֶּׁלּוֹ הוּא מֵבִיא, וְלֹא מִשֶּׁל צִיבּוּר. יָכוֹל לֹא יָבִיא מִשֶּׁל צִיבּוּר — שֶׁאֵין הַצִּיבּוּר מִתְכַּפְּרִין בּוֹ, אֲבָל יָבִיא מִשֶּׁל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים — שֶׁהֲרֵי אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִתְכַּפְּרִים בּוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר לוֹ".

יָכוֹל לֹא יָבִיא, וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר — תַּלְמוּד לוֹמַר שׁוּב: "אֲשֶׁר לוֹ" — שְׁנָה הַכָּתוּב עָלָיו לְעַכֵּב. וְלִיטַּעְמֵיךְ, אֶחָיו הַכֹּהֲנִים אִי לָאו דְּקָנוּ בְּגַוֵּיהּ הֵיכִי מְכַפַּר לְהוּ? אֶלָּא שְׁאנִי בֵּי גַּזָּא דְּאַהֲרֹן דְּאַפְקְרֵיהּ רַחֲמָנָא גַּבֵּי אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. הָכָא [גַּבֵּי תְּמוּרָה] נָמֵי: שְׁאנֵי בֵּי גַּזָּא דְּאַהֲרֹן דְּאַפְקְרֵיהּ רַחֲמָנָא גַּבֵּי אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

מַתְנִי' הָיָה מְהַלֵּךְ בַּהֵיכָל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפָּרוֹכֹת הַמַּבְדִּילוֹת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּבֵינֵיהֶן אַמָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא הָיְתָה שָׁם אֶלָּא פָּרוֹכֶת אַחַת בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִבְדִּילָה הַפָּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים".

גְּמָ' שַׁפִּיר קָאָמַר לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבָּנַן! וְרַבָּנַן אָמְרִי לְךָ: הָנֵי מִילֵּי בְּמִשְׁכָּן, אֲבָל בְּמִקְדָּשׁ שֶׁנִּי כֵּיוָן דְּלָא הֲוַאי אַמָּה טְרַקְסִין, וּבְמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן הוּא דַּהֲוַאי, וְאִיסְתַּפְקָא לְהוּ לְרַבָּנַן בְּקִדּוּשְׁתֵּיהּ, אִי כְּלַפְנִים אִי כְּלַחוּץ, וְעָבוּד שְׁתֵּי פָּרוֹכֹת.

תָּנוּ רַבָּנַן: בֵּין הַמִּזְבֵּחַ לַמְּנוֹרָה הָיָה מְהַלֵּךְ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בֵּין שֻׁלְחָן לַמִּזְבֵּחַ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בֵּין שֻׁלְחָן לַכּוֹתֶל. מַאן יֵשׁ אוֹמְרִים? אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: פִּיתְחָא בְּצָפוֹן קָאֵי.

וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ: פִּיתְחָא בְּדָרוֹם קָאֵי. וְרַבִּי מֵאִיר כְּמַאן סְבִירָא לֵיהּ? אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לֵיהּ — נֵיעוּל כְּרַבִּי יְהוּדָה, אִי כְּרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לֵיהּ — נֵיעוּל כְּרַבִּי יוֹסֵי!

לְעוֹלָם כְּרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לֵיהּ, וַאֲמַר לְךָ: שׁוּלְחָנוֹת צָפוֹן וְדָרוֹם מוּנָּחִין, וּמַפְסְקָא לֵיהּ שֻׁלְחָן וְלָא מִתְעַיֵּיל לֵיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם מִזְרָח וּמַעֲרָב מוּנָּחִין, וּמִשּׁוּם שְׁכִינָה לָאו אוֹרַח אַרְעָא

דף נב.

לְמֵיעַל לְהֶדְיָא. וְרַבִּי יוֹסֵי אָמַר לָךְ: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִצְרִיכָן הַכָּתוּב לִשְׁלִיחַ.
וְרַבִּי יְהוּדָה נָמֵי, נֵיעוּל בֵּין מְנוֹרָה לְכוֹתֶל! מַשְׁחֲרִי מָאנֵיהּ.
אָמַר רַבִּי נָתָן: אַמָּה טְרַקְסִין, לֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִי כְּלַפְנִים אִי כְּלַחוּץ.
מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב: "וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַה' שִׁשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ", וּכְתִיב: "וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל לִפְנָיו", וּכְתִיב: "וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אוֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רוֹחַב וְעֶשְׂרִים אַמָּה קוֹמָתוֹ", וְלָא יָדְעִינַן אַמָּה טְרַקְסִין אִי מֵהֲנֵי עֶשְׂרִים, וְאִי מֵהֲנֵי אַרְבָּעִים. וְדִילְמָא לָא מֵהֲנֵי עֶשְׂרִין וְלָא מֵהֲנֵי אַרְבְּעִין, וַחֲלָלָא קָא חָשֵׁיב, כְּוֹתַלִּים לָא קָא חָשֵׁיב. תִּדַּע, דִּכְלֵי הֵיכָא דְּקָא חָשֵׁיב כְּוֹתַלִּים — חָשֵׁיב לֵיהּ לְדִידֵיהּ,
דְּתָנַן: הַהֵיכָל מֵאָה עַל מֵאָה בְּרוּם מֵאָה. כּוֹתֶל אוּלָם חָמֵשׁ, וְהָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה, כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְאָרְכּוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה טְרַקְסִין, וְעֶשְׂרִים אַמָּה בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְהַתָּא שֵׁשׁ, וְכוֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ.
אֶלָּא קְדוּשָּׁתֵיהּ אִי כְּלַפְנִים אִי כְּלַחוּץ.
וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בָּעֵי יוֹסֵף אִישׁ הוּצָל: "וּדְבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה הֵכִין לְתִתֵּן שָׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה'". אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר קְרָא:
"וּדְבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה הֵכִין לְתִתֵּן שָׁם", אוֹ דִילְמָא הָכִי קָאָמַר: "וּדְבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה"?
וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ? וְהַתַּנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: חָמֵשׁ מִקְרָאוֹת בַּתּוֹרָה אֵין לָהֶן הֶכְרֵעַ:

דף נב:

"שְׂאֵת".
"מְשׁוּקָדִים".
"מָחָר".
"אָרוּר".
"וְקָם".
וְהָתַנְיָא: הוּא יוֹסֵף אִישׁ הוּצָל, הוּא יוֹסֵף הַבַּבְלִי, הוּא אִיסִי בֶּן יְהוּדָה, הוּא אִיסִי בֶּן גּוּר אַרְיֵה, הוּא אִיסִי בֶּן גַּמְלִיאֵל, הוּא אִיסִי בֶּן מַהֲלַלְאֵל, וּמָה שְׁמוֹ — אִיסִי בֶּן עֲקִיבָא שְׁמוֹ. בִּדְאוֹרְיְיתָא — לֵיכָּא, בְּדִנְבִיאֵי — אִיכָּא.

וּבְדָאוֹרַיְיתָא לֵיכָּא? וְהָא אִיכָּא דְּבָעֵי רַב חִסְדָּא: "וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת כְּבָשִׂים וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים פָּרִים" — אוֹ דִילְמָא אִידֵּי וְאִידֵּי פָּרִים! לְרַב חִסְדָּא מְסַפְקָא לֵיהּ, לְאֵיסִי בֶּן יְהוּדָה פְּשִׁיטָא לֵיהּ.

מַתְנִי' הַחִיצוֹנָה הָיְתָה פְּרוּפָּה מִן הַדְּרוֹם, וּפְנִימִית מִן הַצָּפוֹן. מְהַלֵּךְ בֵּינֵיהֶן, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַצָּפוֹן. הִגִּיעַ לַצָּפוֹן — הוֹפֵךְ פָּנָיו לַדָּרוֹם, מְהַלֵּךְ לִשְׂמֹאלוֹ עִם הַפָּרוֹכֶת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָאָרוֹן,

הִגִּיעַ לָאָרוֹן — נוֹתֵן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבַּדִּים. צָבַר אֶת הַקְּטוֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ עָשָׁן. יָצָא וּבָא לוֹ בְּדֶרֶךְ בֵּית כְּנִיסָתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בַּבַּיִת הַחִיצוֹן. וְלֹא הָיָה מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

גְּמָ' בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, מִי הֲווּ פָּרוֹכֶת? אֶלָּא בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, מִי הֲוָה אָרוֹן?

וְהָתַנְיָא: מִשֶּׁנִּגְנַז אָרוֹן — נִגְנְזָה עִמּוֹ צִנְצֶנֶת הַמָּן, וּצְלוֹחִית שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וּמַקְלוֹ שֶׁל אַהֲרֹן וּשְׁקֵדֶיהָ וּפְרָחֶיהָ, וַאֲרוֹגַז שֶׁשִּׁגְּרוּ פְּלִשְׁתִּים דּוֹרוֹן לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּכְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁיבוֹתֶם לוֹ אָשָׁם תְּשִׁימוּ בָּאַרְגַּז מִצִּדּוֹ וְשַׁלַּחְתֶּם אוֹתוֹ וְהָלְךְ".

וּמִי גְּנָזוֹ — יֹאשִׁיָּהוּ גְּנָזוֹ. מָה רָאָה שֶׁגְּנָזוֹ? רָאָה שֶׁכָּתוּב: "יוֹלֵךְ ה' אוֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ", עָמַד וּגְנָזוֹ.

שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַה' תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקּוֹדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מַשָּׂא בַּכָּתֵף עַתָּה עִבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָתְיָא "שָׁמָּה" "שָׁמָּה", וְאָתְיָא "דּוֹרוֹת" "דּוֹרוֹת".

וְאָתְיָא "מִשְׁמֶרֶת" "מִשְׁמֶרֶת".

לְעוֹלָם בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, וּמַאי "הִגִּיעַ לָאָרוֹן" — מְקוֹם אָרוֹן. וְהָא קָתָנֵי: נָתַן אֶת הַמַּחְתָּה לְבֵין שְׁנֵי הַבַּדִּים! אֵימָא: "כְּבֵין שְׁנֵי הַבַּדִּים".

צָבַר אֶת הַקְּטוֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים. תְּנַן כְּמַאן דְּאָמַר צוֹבְרָהּ. תָּנֵי חֲדָא: צוֹבְרָהּ פְּנִימָה שֶׁהִיא חוּצָה לוֹ. וְתַנְיָא אִידָךְ: צוֹבְרָהּ חוּצָה שֶׁהִיא פְּנִימָה לוֹ.

אָמַר אַבָּיֵי: תַּנָּאֵי הִיא. וְאָמַר אַבָּיֵי: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר פְּנִימָה שֶׁהִיא חוּצָה לוֹ — דִּתְנַן, מְלַמְּדִין אוֹתוֹ: הִזָּהֵר

דף נג.

שֶׁלֹּא תַּתְחִיל מִפָּנֶיךָ, שֶׁמָּא תִּכָּוֶה.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְנָתַן אֶת הַקְּטוֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה׳״ — שֶׁלֹּא יְתַקֵּן מִבַּחוּץ וְיַכְנִיס. לְהוֹצִיא מִלְּבָן שֶׁל צַדּוּקִין, שֶׁאוֹמְרִים יְתַקֵּן מִבַּחוּץ וְיַכְנִיס.

מַאי דְּרוּשׁ? ״כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפּוֹרֶת״ — מְלַמֵּד שֶׁיְּתַקֵּן מִבַּחוּץ וְיַכְנִיס.

אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: ״וְנָתַן אֶת הַקְּטוֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה׳״. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפּוֹרֶת״ —

מְלַמֵּד שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ מַעֲלֶה עָשָׁן. וּמִנַּיִן שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ מַעֲלֶה עָשָׁן? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטוֹרֶת אֶת הַכַּפֹּרֶת״. הָא לֹא נָתַן בָּהּ מַעֲלֶה עָשָׁן, אוֹ שֶׁחִיסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ — חַיָּיב מִיתָה.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ — דְּקָא מְעַיֵּיל בִּיאָה רֵיקָנִית!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁשָּׁגַג בְּבִיאָה, וְהֶזִּיד בְּהַקְטָרָה.

רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא הֶזִּיד בָּזוֹ וּבָזוֹ, וּכְגוֹן דְּעַיֵּיל שְׁתֵּי הַקְטָרוֹת, אַחַת שְׁלֵימָה וְאַחַת חֲסֵירָה. אַבִּיאָה לָא מִיחַיַּיב — דְּהָא עַיֵּיל לֵיהּ שְׁלֵימָה, אַהַקְטָרָה — מִיחַיַּיב, דְּקָא מַקְטַר קְטוֹרֶת חֲסֵירָה.

אָמַר מָר: וּמִנַּיִן שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ מַעֲלֶה עָשָׁן, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִסָּה״. קְרָא לְקָרָא?

אָמַר רַב יוֹסֵף, הָכִי קָאָמַר: אֵין לִי אֶלָּא עֲלֵה מַעֲלֶה עָשָׁן, עִיקַּר מַעֲלֶה עָשָׁן מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִסָּה״.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא אִיפְּכָא תַּנְיָא! דְּתַנְיָא: נָתַן בָּהּ עִיקַּר מַעֲלֶה עָשָׁן, הָיָה מִתַּמֵּר וְעוֹלֶה כְּמַקֵּל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִשְׁמֵי קוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לִשְׁמֵי קוֹרָה, מְמַשְׁמֵשׁ וְיוֹרֵד בַּכּוֹתְלִים עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא הַבַּיִת עָשָׁן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהַבַּיִת יִמָּלֵא עָשָׁן״!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: אֵין לִי אֶלָּא עִיקַּר מַעֲלֶה עָשָׁן, עֲלֵה מַעֲלֶה עָשָׁן מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִסָּה״.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין לִי אֶלָּא אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר. שִׁילֹה וּבֵית עוֹלָמִים מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִסָּה״.

הַאי, מִ״וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשּׁוֹכֵן אִתָּם״ נָפְקָא!

אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: אֵין לִי אֶלָּא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִסָּה״.

רַב אָשֵׁי אָמַר: חַד לְמִצְוָה, וְחַד לְעִכּוּב. רָבָא אָמַר: חַד לְעוֹנֶשׁ, וְחַד לְאַזְהָרָה.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: ״וְלֹא יָמוּת״ — עוֹנֶשׁ, ״כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה״ — אַזְהָרָה.

יָכוֹל יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם אֲמוּרִין קוֹדֶם מִיתַת בְּנֵי אַהֲרֹן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן״. יָכוֹל יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם אֲמוּרִים אַחַר מִיתַת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפּוֹרֶת״. הָא כֵּיצַד? אַזְהָרָה קוֹדֶם מִיתָה, וְעוֹנֶשׁ אַחַר מִיתָה.

מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״כִּי בָּעָנָן אֵרָאֶה״ — וַעֲדַיִין לֹא נִרְאָה. וְאֶלָּא מַאי טַעְמָא אִיעָנוּשׁ?

כִּדְתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא מֵתוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶלָּא עַל שֶׁהוֹרוּ הֲלָכָה בִּפְנֵי מֹשֶׁה רַבָּן. מַאי דִּרוּשׁ? ״וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ״ — אַף עַל פִּי שֶׁהָאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם, מִצְוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט.

יָצָא וּבָא לוֹ דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, אָמַר קְרָא: ״וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בִּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלָם״, וְכִי מָה עִנְיַן גִּבְעוֹן אֵצֶל יְרוּשָׁלַיִם? אֶלָּא: מַקִּישׁ יְצִיאָתוֹ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם, לְבִיאָתוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן: מָה בִּיאָתוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן — פָּנָיו כְּלַפֵּי בָמָה, כְּדֶרֶךְ בִּיאָתוֹ, אַף יְצִיאָתוֹ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם — פָּנָיו כְּלַפֵּי בָמָה, כְּדֶרֶךְ בִּיאָתוֹ.

וְכֵן כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָן, וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָן, וְיִשְׂרְאֵל בְּמַעֲמָדָן, כְּשֶׁהֵן נִפְטָרִין — לֹא הָיוּ מַחֲזִירִין פְּנֵיהֶן וְהוֹלְכִין, אֶלָּא מְצַדְּדִין פְּנֵיהֶן וְהוֹלְכִין.

וְכֵן תַּלְמִיד הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ לֹא יַחֲזִיר פָּנָיו וְיֵלֵךְ, אֶלָּא מְצַדֵּד פָּנָיו וְהוֹלֵךְ. כִּי הָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר כַּד הֲוָה מִיפְּטַר מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, כַּד הֲוָה בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן לְסַגּוֹיֵי, הֲוָה גָּחֵין קָאֵי רַבִּי אֶלְעָזָר אַדּוּכְתֵּיהּ עַד דַּהֲוָה מִיכַּסֵּי רַבִּי יוֹחָנָן מִינֵּיהּ.

וְכַד הֲוָה בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר לְסַגּוֹיֵי, הֲוָה קָא אָזֵיל לַאֲחוֹרֵיהּ עַד דְּמִכַּסֵּי מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. רָבָא כַּד הֲוָה מִיפְּטַר מִינֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, הֲוָה אָזֵיל לַאֲחוֹרֵיהּ עַד דְּמִנַּגְפָן כַּרְעֵיהּ וּמִתַּוְסָן אִסְקוּפְתָּא דְּבֵי רַב יוֹסֵף דְּמָא.

דף נג:

אֲמַרוּ לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף: הָכִי עָבִיד רָבָא. אֲמַר לֵיהּ: יְהֵא רַעֲוָא דִּתְרוּם רֵישָׁךְ אַכּוּלֵּהּ כַּרְכָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמִּתְפַּלֵּל, צָרִיךְ שֶׁיְּפַסְּיֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לַאֲחוֹרָיו, וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן שָׁלוֹם. אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי: כֵּיוָן שֶׁפָּסַע שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לַאֲחוֹרָיו — הָתָם אִיבַּעְיָא לֵיהּ לְמֵיקָם. מָשָׁל לְתַלְמִיד הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ, אִם חוֹזֵר לְאַלְתַּר, דּוֹמֶה לְכֶלֶב שֶׁשָּׁב עַל קִיאוֹ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַמִּתְפַּלֵּל, צָרִיךְ שֶׁיְּפַסְּיֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לַאֲחוֹרָיו וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן שָׁלוֹם, וְאִם לֹא עָשָׂה כֵּן רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל. וּמִשּׁוּם שְׁמַעְיָה אָמְרוּ: שֶׁנּוֹתֵן שָׁלוֹם לְיָמִין, וְאַחַר כָּךְ לִשְׂמֹאל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ״, וְאוֹמֵר: ״יְפוֹל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ״.

מַאי וְאוֹמֵר? וְכִי תֵּימָא אוֹרְחָא דְּמִילְּתָא הִיא לְמֵיתַב בִּימִין, תָּא שְׁמַע: ״יְפוֹל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ״.

רָבָא חַזְיֵיהּ לְאַבָּיֵי דְּיָהֵיב שְׁלָמָא לְיַמִּינָא בְּרֵישָׁא אֲמַר לֵיהּ: מִי סָבְרַתְּ לִימִין דִּידָךְ? לִשְׂמֹאל דִּידָךְ קָא אָמֵינָא, דְּהָווּ יְמִינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא: חָזֵינָא לְהוּ לְאַבָּיֵי וְרָבָא דְּפָסְעִי לְהוּ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת בִּכְרִיעָה אַחַת.

וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בַּבַּיִת הַחִיצוֹן. מַאי מְצַלֵּי? רָבָא בַּר רַב אַדָּא וְרַבִּין בַּר רַב אַדָּא תַּרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמְרִי: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּהֵא שָׁנָה זוֹ גְּשׁוּמָה וּשְׂחוּנָה. שְׂחוּנָה מְעַלְיוּתָא הִיא?! אֶלָּא אֵימָא: אִם שְׂחוּנָה תְּהֵא גְּשׁוּמָה.

רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מְסַיֵּים בַּהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה: לְא יַעְדִּי עֲבֵיד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה, וְלֹא יִהְיוּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צָרִיכִין לְפַרְנָסָה זֶה מִזֶּה, וְלֹא תִּכָּנֵס לְפָנֶיךָ תְּפִלַּת עוֹבְרֵי דְּרָכִים.

רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא הֲוָה קָא אָזֵיל בְּאוֹרְחָא. שְׁדָא מִטְרָא עֲלֵיהּ, אֲמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ בְּנַחַת, וַחֲנִינָא בְּצַעַר. פְּסַק מִיטְרָא. כִּי אֲתָא לְבֵיתֵיהּ, אֲמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ בְּצַעַר, וַחֲנִינָא בְּנַחַת. אֲתָא מִיטְרָא. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי אַהְנְיָא לֵיהּ צָלוֹתֵיהּ דְּכוֹלֵי גָּדוֹל לְגַבֵּי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּכוֹלֵי גָּדוֹל אֶחָד שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, וְנִמְנוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִיכָּנֵס אַחֲרָיו. הִתְחִילוּ הֵם נִכְנָסִין וְהוּא יוֹצֵא. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה הֶאֱרַכְתָּ בִּתְפִלָּתֶךָ? אָמַר לָהֶם: קָשֶׁה בְּעֵינֵיכֶם שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי עֲלֵיכֶם וְעַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלֹּא יֶחֱרַב? אָמְרוּ לוֹ: אַל תְּהִי רָגִיל לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ: לֹא הָיָה מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

מַתְנִי' מִשְּׁנִיטַּל אָרוֹן, אֶבֶן הָיְתָה שָׁם מִימוֹת נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים, וּשְׁתִיָּיה הָיְתָה נִקְרֵאת, גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת וְעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן. נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁהָיָה מְמָרֵס בּוֹ, נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס, וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה.

וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה: אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשֶׁבַע. יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל.

הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַשָּׁעִיר, שְׁחָטוֹ, וְקִבֵּל בְּמִזְרָק אֶת דָּמוֹ, נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס, וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה: אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם וְכוּ'. יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב הַשֵּׁנִי שֶׁבַּהֵיכָל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כֵּן אֶחָד בִּלְבַד. נָטַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר,

וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרוֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון וְכוּ'. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה וְכוּ'. נָטַל דַּם הַשָּׂעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרוֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְכוּ'. עֵירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר, וְנָתַן אֶת הַמָּלֵא בְּרִיקָן.

גְּמָ׳ "מִשֶּׁנִּגְנַז" לָא קָתָנֵי, אֶלָּא "מִשֶּׁנִּיטַּל". תְּנַן כְּמַאן דְּאָמַר אָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה שֹׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִיאֵהוּ בָבֶלָה עִם כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית ה'".

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: אָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר ה'" — אֵלּוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁבּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה (בֶּן לָקִישׁ) אוֹמֵר: אָרוֹן בִּמְקוֹמוֹ נִגְנַז, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

וּפְלִיגָא דְּאָמַר עוּלָּא. דְּאָמַר עוּלָּא, שְׁאַל רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בְּרוֹמִי: וְכִי מֵאַחַר שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְלַמְּדֵנוּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה: אָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל, רְאשׁוֹנָה הָא דַּאֲמַרַן: "וַיְבִיאֵהוּ בָבֶלָה עִם כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית ה'", שְׁנִיָּה מַאי הִיא? — דִּכְתִיב: "וַיֵּצֵא מִבַּת צִיּוֹן

דף נד.

כָּל הָדָרָה". מַאי: "כָּל הָדָרָה" — חַדְרָה. אַתָּה, מַאי אַתָּה אוֹמֵר? אָמַר לוֹ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אָרוֹן בִּמְקוֹמוֹ נִגְנַז, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וְגוֹ'".

אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְעוּלָּא: מַאי מַשְׁמַע? דִּכְתִיב: "וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה", וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב: "עַד הַיּוֹם הַזֶּה" לְעוֹלָם הוּא? וְהָכְתִיב: "וְאֶת הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִין וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת בְּנֵי בִנְיָמִין בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה", הָכִי נָמֵי דְּלָא גָּלוֹ?

וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לֹא עָבַר אִישׁ בִּיהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וְנֶהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי אִישׁ עוֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלְכוּ", "בְּהֵמָה" בְּגִימַטְרִיָּא חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם הָווּ!

וְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שֶׁבַע שָׁנִים נִתְקַיְּימָה גְּפָרִית וּמֶלַח בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי — אָתְיָא "בְּרִית" "בְּרִית". כְּתִיב הָכָא: "וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד", וּכְתִיב הָתָם: "וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם"!

אָמַר לֵיהּ: הָכָא כְּתִיב "שָׁם", הָתָם לָא כְּתִיב "שָׁם", וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב: "שָׁם" — לְעוֹלָם הוּא. מֵיתִיבִי: "וּמֵהֶם מִן בְּנֵי שִׁמְעוֹן הָלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּפְלֵיטָיָה וּנְעָרָיָה וְרָפָיָה וְעוּזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי בְּרֹאשָׁם. וַיַּכּוּ אֶת שְׁאֵרִית הַפְּלֵיטָה לַעֲמָלֵק וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

וּכְבָר עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּבִלְבֵּל כָּל הָאֲרָצוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָסִיר גְּבוּלוֹת עַמִּים וַעֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹשֵׁתִי". תִּיוּבְתָּא.

אָמַר רַב נַחְמָן: תְּנָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אָרוֹן בְּלִשְׁכַּת דִּיר הָעֲצִים הָיָה גָּנוּז. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק, וְרָאָה רִצְפָּה מְשׁוּנָּה מֵחַבְרוֹתֶיהָ, וּבָא וְהוֹדִיעַ אֶת חֲבֵירוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִגְמוֹר אֶת הַדָּבָר עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ. וְיָדְעוּ בְּיִחוּד שֶׁשָּׁם אָרוֹן גָּנוּז.

מַאי הֲוָה עָבִיד? אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: מִתְעַסֵּק בְּקַרְדּוּמוֹ הָיָה. תְּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁנֵי כֹהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין הָיוּ מַתְלִיעִין בָּעֲצִים, וְנִשְׁמְטָה קַרְדּוּמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וְנָפְלָה שָׁם, וְיָצְתָה אֵשׁ וַאֲכָלַתּוּ.

רַב יְהוּדָה רָמֵי. כְּתִיב: ״וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים״, וּכְתִיב: ״וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה״. הָא כֵּיצַד? נִרְאִין וְאֵין נִרְאִין. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: ״וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים״, יָכוֹל לֹא יְהוּ זָזִין מִמְּקוֹמָן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים״, יָכוֹל יְהוּ מְקָרְעִין בַּפָּרוֹכֶת וְיוֹצְאִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה״.

הָא כֵּיצַד? דּוֹחֲקִין וּבוֹלְטִין וְיוֹצְאִין בַּפָּרוֹכֶת, וְנִרְאִין כִּשְׁנֵי דַּדֵּי אִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״צְרוֹר הַמּוֹר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין״.

אָמַר רַב קַטִּינָא: בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹלִין לָרֶגֶל, מְגַלְּלִין לָהֶם אֶת הַפָּרוֹכֶת, וּמַרְאִין לָהֶם אֶת הַכְּרוּבִים שֶׁהָיוּ מְעוֹרִים זֶה בָּזֶה, וְאוֹמְרִים לָהֶן: רָאוּ חִבָּתְכֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּחִבַּת זָכָר וּנְקֵבָה.

מֵתִיב רַב חִסְדָּא: ״וְלֹא יָבוֹאוּ לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ״, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעַת הַכְנָסַת כֵּלִים לְנַרְתֵּק שֶׁלָּהֶם!

אָמַר רַב נַחְמָן: מָשָׁל לְכַלָּה, כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ צְנוּעָה מִבַּעְלָהּ. כֵּיוָן שֶׁבָּאתָה לְבֵית חָמִיהָ — אֵינָהּ צְנוּעָה מִבַּעְלָהּ.

מֵתִיב רַב חָנָא בַּר רַב קַטִּינָא: מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק וְכוּ'! אָמַר לֵיהּ: נִתְגָּרְשָׁה קָא אָמְרַתְּ, נִתְגָּרְשָׁה חֲזְרוּ לְחִיבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה.

בְּמַאי עָסְקִינַן? אִי נֵימָא בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן — מִי הֲוָאי פָּרוֹכֶת? אֶלָּא בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי — מִי הֲווּ כְּרוּבִים? לְעוֹלָם בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וּמַאי פָּרוֹכֶת — פָּרוֹכֶת דְּבָבֶל.

דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרוֹכוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, שִׁבְעָה כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שְׁעָרִים, שְׁתַּיִם — אַחַת לְפִתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, וְאַחַת לְפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם. שְׁתַּיִם בַּדְּבִיר, וּשְׁתַּיִם כְּנֶגְדָּן בָּעֲלִיָּה.

רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: לְעוֹלָם בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, וּכְרוּבִים דְּצוּרְתָּא הֲווֹ קָיְימִי, דִּכְתִיב: ״וְאֶת כָּל קִירוֹת הַבַּיִת מֵסַב קָלַע כְּרוּבִים וְתִמֹרוֹת וּפְטוּרֵי צִיצִים וְצִפָּה זָהָב מְיֻשָּׁר עַל הַמְּחוּקָּה״. וּכְתִיב: ״כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת״. מַאי ״כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת״? אָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא:

דף נד:

כְּאִישׁ הַמְעוֹרֶה בַּלְוָיֶיהָ שֶׁלּוֹ. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ גּוֹיִם לַהֵיכָל רָאוּ כְּרוּבִים הַמְעוֹרִין זֶה בָּזֶה, הוֹצִיאוּן לַשּׁוּק וְאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל הַלָּלוּ, שֶׁבִּרְכָתָן בְּרָכָה וְקִלְלָתָן קְלָלָה — יַעַסְקוּ בְּדָבָרִים הַלָּלוּ? מִיָּד הִזִּילוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ".

וּשְׁתֵּיָה הָיְתָה נִקְרֵאת. תָּנָא: שֶׁמִּמֶּנָּה הוּשְׁתְּתָה הָעוֹלָם. תְּנַן כְּמַאן דְּאָמַר מִצִּיּוֹן נִבְרָא הָעוֹלָם, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עוֹלָם מֵאֶמְצָעִיתוֹ נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּצֶקֶת עָפָר לַמּוֹצָק וּרְנָבִים יְדוּבָּקוּ".

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: עוֹלָם מִן הַצְּדָדִין נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לִשֶּׁלֶג יֹאמַר הֱוֵי אָרֶץ וְגֶשֶׁם מָטָר וְגֶשֶׁם מְטְרוֹת עֻזּוֹ". רַבִּי יִצְחָק (נַפָּחָא) אָמַר: אֶבֶן יָרָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיָּם, מִמֶּנּוּ נִשְׁתַּת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ".

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִצִּיּוֹן נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה'". וְאוֹמֵר: "מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי" — מִמֶּנּוּ מוּכְלָל יָפְיוֹ שֶׁל עוֹלָם.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם", "תּוֹלְדוֹת שָׁמַיִם" — מִשָּׁמַיִם נִבְרָאוּ, "תּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ" — מֵאֶרֶץ נִבְרָאוּ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִצִּיּוֹן נִבְרָאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ". וְאוֹמֵר: "מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ" — מִמֶּנּוּ מוּכְלָל יוֹפְיוֹ שֶׁל עוֹלָם.

נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁמְּמָרֵס בּוֹ וְכוּ'. מַאי כְּמַצְלִיף? מַחְוֵי רַב יְהוּדָה —

דף נה.

כְּמִנְּדָנָא. תָּנָא, כְּשֶׁהוּא מַזֶּה — אֵינוֹ מַזֶּה עַל הַכַּפּוֹרֶת, אֶלָּא כְּנֶגֶד עוֹבְיָהּ שֶׁל כַּפּוֹרֶת. כְּשֶׁהוּא מַזֶּה לְמַעְלָה — מְצַדֵּד יָדוֹ לְמַטָּה. וּכְשֶׁהוּא מַזֶּה לְמַטָּה — מְצַדֵּד יָדוֹ לְמַעְלָה.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר קְרָא: "וְהִזָּה אוֹתוֹ עַל הַכַּפּוֹרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפּוֹרֶת", לֹא יֹאמַר "לְמַטָּה" בְּשֶׁעִיר, דְּלָא צְרִיךְ, דְּגָמַר מִמַּטָּה דְּפַר,

לְמָה נֶאֱמַר — לְאַקּוֹשֵׁי "עַל" ל"לִפְנֵי": מָה "לִפְנֵי" דְּלָאו עַל, אַף "עַל" דְּלָאו עַל.

אַדְרַבָּה: לֹא יֹאמַר "לְמַעְלָה" בְּפַר דְּלָא צְרִיךְ, דְּגָמַר מִמַּעְלָה דְּשָׂעִיר. לְמָה נֶאֱמַר? לְאַקּוֹשֵׁי "לִפְנֵי" ל"עַל": מָה "עַל" — עַל מַמָּשׁ, אַף "לִפְנֵי" — עַל מַמָּשׁ!

הַאי מַאי?! אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא לְמַטָּה דְּשָׂעִיר לְאַקּוֹשֵׁי לְמַעְלָה דְּפַר — מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "עַל פְּנֵי הַכַּפּוֹרֶת קֶדְמָה" —

זֶה בָּנָה אָב: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "פְּנֵי" אֵינוֹ אֶלָּא קְדִים. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְמַעְלָה דְּפַר לְאַקּוֹשֵׁי לְמַטָּה דְּשָׂעִיר — לְמַאי אֲתָא?

תָּנוּ רַבָּנָן: "וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפּוֹרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפּוֹרֶת" — לַמְּדָנוּ: כַּמָּה לְמַעְלָה בַּשָּׂעִיר — אַחַת. לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר, אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה!

הֲרֵינִי דָּן: נֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַטָּה בַּפָּר, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר. מָה לְמַטָּה בַּפָּר — שֶׁבַע, אַף לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר — שֶׁבַע.

אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: נֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַעְלָה בַּשָּׂעִיר, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר. מָה לְמַעְלָה בַּשָּׂעִיר — אַחַת, אַף לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר — אַחַת? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה: דָּנִין מַטָּה מִמַּטָּה, וְאֵין דָּנִין מַטָּה מִלְּמַעְלָה.

אַדְּרַבָּה, דָּנִין גּוּפוֹ מִגּוּפוֹ, וְאֵין דָּנִין גּוּפוֹ מֵעַלְמָא! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה" — שֶׁיְּהֵיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שָׁווֹת. כְּשֵׁם שֶׁלְּמַטָּה בַּפָּר — שֶׁבַע, כָּךְ לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר — שֶׁבַע.

לְמַדְנוּ כַּמָּה לְמַטָּה? בַּפָּר וּבַשָּׂעִיר — שֶׁבַע. לְמַעְלָה בַּפָּר אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה, וַהֲרֵינִי דָּן: נֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַעְלָה בַּשָּׂעִיר, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַעְלָה בַּפָּר. מָה לְמַעְלָה בַּשָּׂעִיר — אַחַת, אַף לְמַעְלָה בַּפָּר — אַחַת.

אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: נֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַטָּה בַּפָּר, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַעְלָה בַּפָּר. מָה לְמַטָּה בַּפָּר — שֶׁבַע, אַף לְמַעְלָה בַּפָּר — שֶׁבַע! נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה? דָּנִין מַעְלָה מִמַּעְלָה, וְאֵין דָּנִין מַעְלָה מִמַּטָּה!

אַדְּרַבָּה: דָּנִין גּוּפוֹ מִגּוּפוֹ, וְאֵין דָּנִין גּוּפוֹ מֵעַלְמָא! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה"? שֶׁיְּהֵיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שָׁווֹת, כְּשֵׁם שֶׁלְּמַטָּה בַּפָּר — שֶׁבַע, כָּךְ לְמַטָּה בַּשָּׂעִיר — שֶׁבַע. וּכְשֵׁם שֶׁלְּמַעְלָה בַּשָּׂעִיר — אַחַת, כָּךְ לְמַעְלָה בַּפָּר — אַחַת.

אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם. תָּנוּ רַבָּנָן: אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשֶׁבַע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַת, אַחַת וְאַחַת, שְׁתַּיִם וְאַחַת, שָׁלֹשׁ וְאַחַת, אַרְבַּע וְאַחַת, חָמֵשׁ וְאַחַת, שֵׁשׁ וְאַחַת, שֶׁבַע וְאַחַת.

וְלָא פְּלִיגִי: מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת הַזָּאָה רִאשׁוֹנָה צְרִיכָה מְנָיָן עִם כָּל אַחַת וְאַחַת, מַאי טַעְמָא? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: שֶׁלֹּא יִטְעֶה בַּהַזָּאוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אָמַר קְרָא: "וְלִפְנֵי הַכַּפּוֹרֶת יַזֶּה", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "יַזֶּה", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יַזֶּה"? לִימֵּד עַל הַזָּאָה רִאשׁוֹנָה שֶׁצְּרִיכָה מִנְיָן עִם כָּל אַחַת וְאַחַת.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּלֹא מָנָה וְלֹא טָעָה.

יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל. תְּנַן הָתָם: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ שׁוֹפָרוֹת לְקִינֵּי חוֹבָה, מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת.

מַאי מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת? אָמַר רַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי תַּעֲרוֹבֶת חוֹבָה בִּנְדָבָה. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְנַעֲבֵיד תְּרֵי וְנִכְתּוֹב עֲלַיְיהוּ הֵי דְּחוֹבָה וְהֵי דִּנְדָבָה? רַבִּי יְהוּדָה

דף נה:

לֵית לֵיהּ כְּתִיבָה. דִּתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כַּן אֶחָד בִּלְבַד. תְּרֵי מַאי טַעְמָא לָא — מִשּׁוּם דְּמִחַלְּפִי. וְנַעֲבֵיד תְּרֵי וְלִיכְתּוֹב עֲלַיְיהוּ הֵי דְּפַר וְהֵי דְּשָׂעִיר. אֶלָּא, לְרַבִּי יְהוּדָה לֵית לֵיהּ כְּתִיבָה.

מֵיתִיבִי: שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שׁוֹפָרוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, וְהָיָה כָּתוּב עֲלֵיהֶן: תִּקְלִין חַדְתִּין, וְתִקְלִין עַתִּיקִין, וְקִינִּין, וְגוֹזְלֵי עוֹלָה, וְעִצִּים, וּלְבוֹנָה, וְזָהָב לְכַפּוֹרֶת, וְשִׁשָּׁה לִנְדָבָה.

תִּקְלִין חַדְתִּין — אֵלּוּ שְׁקָלִים שֶׁל כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה, תִּקְלִין עַתִּיקִין — מִי שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתַּקַּד, יִשְׁקוֹל לְשָׁנָה הַבָּאָה. קִינִּין — הֵן תּוֹרִין, גּוֹזְלֵי עוֹלָה — הֵן בְּנֵי יוֹנָה, וְכוּלָּן עוֹלוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: אָמְרִי בְּמַעְרְבָא, גְּזֵירָה מִשּׁוּם חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ. וּמִי חָיְישִׁינַן? וְהָתְנַן: הַשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם — מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים!

אֶלָּא: מִשּׁוּם חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ וַדַּאי. וְנִבְרוֹר אַרְבָּעָה זוּזֵי וְנִשְׁדֵּי בְּמַיָּא, וְהָנָךְ נִישְׁתְּרוֹ? רַבִּי יְהוּדָה לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה.

מְנָא לָן? אִילֵּימָא מֵהָא דִּתְנַן: הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִיִּים, עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה — עוֹמֵד וְאוֹמֵר: שְׁנֵי לוּגִּין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה.

דף נו.

עֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, תִּשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמֵיחֵל וְשׁוֹתֶה מַיִד. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

דף נו:

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין. אַלְמָא אֵין בְּרֵירָה.

מַמַּאי? דִּילְמָא שָׁאנֵי הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתֶה טְבָלִים לְמַפְרֵעַ? וְאָמַר לָהֶם: לִכְשֶׁיִּבָּקַע.

אֶלָּא, מִדְּתָנֵי אַיּוֹ. דִּתְנֵי אַיּוֹ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אָדָם מַתְנֶה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד. אֶלָּא: אִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח — עֵירוּבוֹ לַמִּזְרָח. לַמַּעֲרָב — עֵירוּבוֹ לַמַּעֲרָב. אֲבָל לְכָאן וּלְכָאן — לָא.

וְהָווינַן בַּהּ: מַאי שְׁנָא לְכָאן וּלְכָאן דְּלָא, דְּאֵין בְּרֵירָה.

לְמִזְרָח וּמַעֲרָב נָמֵי אֵין בְּרֵירָה?

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֶׁכְּבָר בָּא חָכָם.

וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן לְרַבִּי יְהוּדָה אֵין בְּרֵירָה, הָא כְּתִיבָה אִית לֵיהּ! יוֹם הַכִּפּוּרִים נָמֵי, נַעֲבֵיד תְּרֵי וְנִכְתּוֹב עֲלַיְיהוּ!

מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל לָאו אַדַּעְתֵּיהּ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, בְּלָא כְּתִיבָה נָמֵי, הַאי נְפִישׁ וְהַאי זוּטַר.

וְכִי תֵּימָא לָא מְקַבֵּיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה: הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פַּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפּוֹךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ".

וְכִי תֵּימָא: דִּילְמָא מִשְׁתַּפְיָיךְ מִינַּיְיהוּ — הַאי חִיוָּר וְהַאי סוּמָק. אֶלָּא, מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל לָאו אַדַּעְתֵּיהּ. הָכָא נָמֵי, מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל לָאו אַדַּעְתֵּיהּ.

הָהוּא דִּנְחֵית קַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר: יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן שְׁנֵי שֶׁבַּהֵיכָל, נָטַל דַּם הַפָּר, וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר.

אָמַר לֵיהּ: חָדָא כְּרַבָּנַן וַחֲדָא כְּרַבִּי יְהוּדָה?! אֵימָא: הִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר, וְנָטַל דַּם הַפָּר.

וְהָזֶה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרוֹכֶת כְּנֶגֶד אָרוֹן מִבַּחוּץ. תָּנוּ רַבָּנַן: "וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? כְּשֵׁם שֶׁמַּזֶּה לִפְנֵי לִפְנִים — כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל.

מָה לִפְנֵי לִפְנִים, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַפָּר — כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל. וּכְשֵׁם שֶׁלִּפְנֵי לִפְנִים, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַשָּׂעִיר — כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל. "הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טוּמְאֹתָם", אֲפִילּוּ בִּשְׁעַת שֶׁהֵן טְמֵאִים — שְׁכִינָה עִמָּהֶם.

אָמַר לֵיהּ הָהוּא צַדּוּקִי לְרַבִּי חֲנִינָא:

דף נז.

הַשְׁתָּא בָּרֵי טְמֵאִים אַתּוּן, דִּכְתִיב: "טוּמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶּיהָ". אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזִי מָה כְּתִיב בְּהוּ: "הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טוּמְאֹתָם", אֲפִילּוּ בִּזְמַן שֶׁהֵן טְמֵאִין — שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶן.

וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ?

הַאי, הֵימָנוּ וְדָבָר אַחֵר הוּא, וְלָא הָוֵי הֶיקֵּשׁ.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר לָא הָוֵי הֶיקֵּשׁ. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הָוֵי הֶיקֵּשׁ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

מְקוֹמוֹת הוּא דְּגָמְרִי מֵהֲדֵדֵי.

אִי בָּעֵית אֵימָא: חוּץ מִבִּפְנִים בַּחֲדָא זִימְנָא גָּמַר.
תָּנָא: כְּשֶׁהוּא מַזֶּה, אֵינוֹ מַזֶּה עַל הַפָּרוֹכֶת, אֶלָּא כְּנֶגֶד הַפָּרוֹכֶת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי רְאִיתִיהָ בְּרוֹמִי, וְהָיוּ עָלֶיהָ כַּמָּה טִיפֵּי דָמִים שֶׁל פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים.
וְדִילְמָא דְּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה הֲווֹ!
דַּחֲזָא דַּעֲבִידִי כְּסִדְרָן. וּתְנַן נָמֵי גַּבֵּי פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר כִּי הַאי גַּוְונָא: כְּשֶׁהוּא מַזֶּה, לֹא הָיוּ נוֹגְעִין בַּפָּרוֹכֶת, וְאִם נָגְעוּ — נָגְעוּ.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי רְאִיתִיהָ בְּרוֹמִי, וְהָיוּ עָלֶיהָ כַּמָּה טִיפֵּי דָמִים שֶׁל פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְדִילְמָא דְּפַר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים נִינְהוּ? דַּחֲזָנְהוּ דַּעֲבִידִי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן.
נִתְעָרְבוּ לוֹ דָּמִים בְּדָמִים, אָמַר רָבָא: נוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְעוֹלֶה לוֹ לְכָאן וּלְכָאן.
אַמְרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, אָמַר: בַּבְלָאֵי טַפְשָׁאֵי, מִשּׁוּם דְּדַיְירִי בְּאַרְעָא דַּחֲשׁוֹכָא — אָמְרִי שְׁמַעְתָּא דְּמִחַשְׁכָן! הָא קָא יָהֵיב לְמַעְלָה דְּשָׁעִיר מִקַּמֵּי מַטָּה דְּפַר, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ", כַּלָּה דַּם הַפָּר וְאַחַר כָּךְ כִּלָּה דַּם הַשָּׂעִיר!
אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: נוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה לְשֵׁם הַפָּר, וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה לְשֵׁם הַשָּׂעִיר.
נִתְעָרְבוּ לוֹ דָּמִים בְּדָמִים בְּמַתָּנוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, סְבַר רַב פָּפָּא קַמֵּיהּ דְּרָבָא לְמֵימַר: נוֹתֵן שֶׁבַע לְמַטָּה לְשֵׁם פַּר וּלְשֵׁם שָׂעִיר, וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָה לְשֵׁם שָׂעִיר.
אֲמַר לֵיהּ רָבָא: עַד הַשְׁתָּא קָרוּ לַן טַפְשָׁאֵי, וְהַשְׁתָּא — טַפְשָׁאֵי דְּטַפְשָׁאֵי, דְּקָא מַגְמְרִינַן לְהוּ וְלָא גְּמִירִי. וְהָא קָא יָהֵיב מַטָּה דְּשָׁעִיר מִקַּמֵּי מַעְלָה דְּשָׁעִיר, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: תֵּן לְמַעְלָה, וְאַחַר כָּךְ לְמַטָּה!

דף נז:

אֶלָּא אָמַר רָבָא: נוֹתֵן שֶׁבַע לְמַטָּה לְשֵׁם פַּר, וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה לְשֵׁם שָׂעִיר.
נִתְעָרְבוּ לוֹ כּוֹסוֹת בְּכוֹסוֹת — נוֹתֵן, וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן,
וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן, שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים.
מִקְצָת דָּמִים נִתְעָרְבוּ לוֹ, וּמִקְצָת דָּמִים לֹא נִתְעָרְבוּ [לוֹ], פְּשִׁיטָא: כִּי יָהֵיב — מְוַדְּאִין יָהֵיב.
מִיהוּ, הָנָךְ: שִׁירַיִם הָווּ, וְלִיסּוֹד אָזְלִי, אוֹ דִילְמָא: דְּחוּיֵין הָווּ, וְאָזְלִי לְאַמָּה?
אָמַר רַב פָּפָּא: אַפִּילּוּ לְמַאן דְּאָמַר כּוֹס אֶחָד עוֹשֶׂה חֲבֵירוֹ שִׁירַיִם — הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאִי בָּעֵי לְמֵיתַב מָצֵי יָהֵיב. אֲבָל הַאי, דְּאִי בָּעֵי לְמֵיתַב לָא מָצֵי יָהֵיב — לָא.

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: אַדְּרַבָּה: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר כּוֹס אֶחָד עוֹשֶׂה חֲבֵירוֹ דָּחוּי — הָנֵי מִילֵּי, דְּדַחְיֵיהּ בְּיָדַיִם, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא דַּחְיֵיהּ בְּיָדַיִם — לָא.

דְּתַנְיָא, לְמַעְלָה הוּא אוֹמֵר: "וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפּוֹךְ", וּלְמַטָּה הוּא אוֹמֵר: "וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפּוֹךְ". מִנַּיִן לְחַטָּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת וְנָתַן מִזֶּה אַחַת וּמִזֶּה אַחַת, שֶׁכּוּלָּן נִשְׁפָּכִין לַיְסוֹד — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפּוֹךְ".

יָכוֹל אֲפִילּוּ נָתַן אַרְבַּע מַתָּנוֹת מֵאַחַת מֵהֶן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפּוֹךְ" — הָהוּא נִשְׁפָּךְ לַיְסוֹד, וְהֵן נִשְׁפָּכִין לָאַמָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנַּיִן לְחַטָּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת וְנָתַן אַרְבַּע מַתָּנוֹת מֵאֶחָד מֵהֶן, שֶׁכּוּלָּן נִשְׁפָּכִין לַיְסוֹד — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפּוֹךְ".

וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא כְּתִיב: "וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפּוֹךְ"? אָמַר רַב אָשֵׁי: לְמַעוֹטֵי שִׁירַיִם שֶׁבְּצַוָּאר בְּהֶמָה.

עֵירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר. תְּנַן כְּמַאן דְּאָמַר: מְעָרְבִין לְקֻרְנוֹת. דְּאִיתְמַר: רַבִּי יֹאשִׁיָּה וְרַבִּי יוֹנָתָן, חַד אָמַר: מְעָרְבִין, וְחַד אָמַר: אֵין מְעָרְבִין.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה הוּא דְּאָמַר מְעָרְבִין, דְּאָמַר: אַף עַל גַּב דִּלָּא כְּתִיב "יַחְדָּיו" — כְּמַאן דִּכְתִיב "יַחְדָּיו" דָּמֵי.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹנָתָן הוּא, שָׁאנֵי הָכָא דִּכְתִיב: "אַחַת".

תַּנְיָא דִּלָּא כְּשִׁנּוּיַיִן: "וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר", שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹרָבִין, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה.

דף נח.

רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: מִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּמִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יֹאשִׁיָּה: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "אַחַת"!

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹנָתָן, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר"! אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "אַחַת"? לוֹמַר לָךְ: אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם מִדַּם הַפָּר, אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם מִדַּם הַשָּׂעִיר.

תַּנְיָא אִידַּךְ: "וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר" — שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה. אַתָּה אוֹמֵר שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּמִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַחַת". וּסְתָמָא כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה.

נָתַן אֶת הַמַּלֵּא בְּרֵיקָן וְכוּ'. בָּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: הִנִּיחַ מִזְרָק בְּתוֹךְ מִזְרָק, וְקִבֵּל בּוֹ אֶת הַדָּם, מַהוּ? מִין בְּמִינוֹ חוֹצֵץ, אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: נָתַן אֶת הַמַּלֵּא בְּרֵיקָן. מַאי לָאו: הוֹשִׁיב מִזְרָק מָלֵא לְתוֹךְ מִזְרָק רֵיקָן? לָא, עֵירָה מִזְרָק מָלֵא לְתוֹךְ מִזְרָק רֵיקָן. הָא תְּנָא לֵיהּ רֵישָׁא: עֵירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר! כְּדֵי לְעָרְבָן יָפֶה יָפֶה.

תָּא שְׁמַע: הָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כְּלִי, אוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל חֲבֵירוֹ — פָּסוּל! שָׁאנֵי רֶגֶל, דְּלָא מָצֵי מְבַטֵּיל לֵיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי בָּעָא מִינֵּיהּ: דֶּרֶךְ שֵׁירוּת בְּכָךְ, אוֹ אֵין דֶּרֶךְ שֵׁירוּת בְּכָךְ? תָּא שְׁמַע, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בַּקּוֹדֶשׁ״ — שְׁנֵי כֵלִים וְשֵׁירוּת אַחַת.

בָּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: הִנִּיחַ סִיב בְּתוֹךְ הַמִּזְרָק, וְקִבֵּל בּוֹ אֶת הַדָּם, מַהוּ: מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ חוֹצֵץ, אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ? כֵּיוָן דִּמְחַלְחֵל — לָא חֲיֵיץ, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵינָא: זוֹלֵף וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַסְּפוֹג! שָׁאנֵי מַיָּא דִּקְלִישִׁי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי פְּשַׁט לֵיהּ: בְּדָם — כָּשֵׁר. בְּקוֹמֶץ — פָּסוּל.

דף נח:

מַתְנִי' ״וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳״, זֶה מִזְבַּח הַזָּהָב. הִתְחִיל מְחַשֵּׁא וְיוֹרֵד, מֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל? מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מָקוֹם שֶׁהוּא מַתְחִיל בַּחַטָּאת עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן — מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַשֵּׁא.

וְעַל כּוּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו, שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. הִזָּה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבַּח שֶׁבַע פְּעָמִים, וּשְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ אֶל יְסוֹד דְּרוֹמִי. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בָּאַמָּה וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לַגַּנָּנִין לְזַבֵּל, וּמוּתָּרִין בְּהֶן.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּפֶר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁכֹּהֵן עוֹמֵד חוּץ לַמִּזְבֵּחַ וּמַזֶּה עַל הַפָּרוֹכֶת בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַזֶּה, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן,

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ״. הֵיכָן הָיָה — לִפְנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״לִפְנֵי ה׳״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּפֶר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁכֹּהֵן עוֹמֵד לִפְנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ וּמַזֶּה עַל הַפָּרוֹכֶת בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַזֶּה, יָכוֹל אַף זֶה, כֵּן,

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי ה׳ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד״ — מִזְבֵּחַ לִפְנֵי ה׳, וְאֵין כֹּהֵן לִפְנֵי ה׳. הָא כֵּיצַד? עוֹמֵד חוּץ לַמִּזְבֵּחַ וּמַזֶּה.

הִתְחִיל מְחַשֵּׁא וְיוֹרֵד וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: הִתְחִיל מְחַשֵּׁא וְיוֹרֵד. מֵהֵיכָן הָיָה מַתְחִיל? מִקֶּרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מִזְרָחִית, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית.
מָקוֹם שֶׁרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַתְחִיל, שָׁם רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵק. מָקוֹם שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מַתְחִיל, שָׁם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵק.
דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהָא, בְּהָהוּא קֶרֶן דְּפָגַע בְּרֵישָׁא — לָא עָבֵיד. מַאי טַעְמָא? אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא: "וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ", עַד דְּנָפֵיק מִכּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ.
וּלְרַבִּי עֲקִיבָא, נַקִּיף דֶּרֶךְ יְמִין? לֵימָא בִּדְרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל קָא מִיפַּלְגִי,
דְּאָמַר רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל: יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה — "עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פוֹנִים צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה". הָא לָמַדְתָּ, שֶׁכָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין, לְמִזְרָח. מָר אִית לֵיהּ דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל, וּמָר לֵית לֵיהּ דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל.
לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל. וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: יְלָפִינַן פְּנִים מִחוּץ, וּמָר סָבַר: לָא יְלָפִינַן פְּנִים מִחוּץ.
וְרַבִּי עֲקִיבָא נְהִי דְּלָא יְלֵיף פְּנִים מִחוּץ, אִי בָּעֵי — הָכִי נָעֲבִיד, אִי בָּעֵי — הָכִי נָעֲבִיד? אָמַר לְךָ רַבִּי עֲקִיבָא: מִדִּינָא בְּהָהוּא קֶרֶן דְּפָגַע בְּרֵישָׁא — בְּהָהוּא עָבֵיד בְּרֵישָׁא, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת.
וְאַמַּאי לָא עָבֵיד — מִשּׁוּם דִּכְתִיב: "וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ", עַד דְּנָפֵיק מִכּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ. וְכֵיוָן דְּיָהֵיב בְּהָהוּא קֶרֶן — הָדַר אָתֵי לְהָהוּא קֶרֶן דְּאִיחַיַּיב לְמִיתַּב בְּרֵישָׁא.

דף נט.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אִי סְבִירָא לַן הַקָּפָה בָּרֶגֶל — דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּיָלְפִינַן פְּנִים מִחוּץ. וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: מָר סָבַר הַקָּפָה בַּיָּד, וּמָר סָבַר הַקָּפָה בָּרֶגֶל.
וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא הַקָּפָה בַּיָּד, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: מָר סָבַר יָלְפִינַן יָד מֵרֶגֶל, וּמָר סָבַר: לָא יָלְפִינַן.
וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הַקָּפָה בַּיָּד? וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמְקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא, מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא לָא סְבִירָא לֵיהּ. אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּינַן מֵעִיקָּרָא: מָר סָבַר הַקָּפָה בַּיָּד, וּמָר סָבַר הַקָּפָה בָּרֶגֶל.
וְאִי בָּעֵית אֵימָא, בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: מָר סָבַר: סְבִיב דְּמִזְבֵּחַ פְּנִימִי כְּסָבִיב דְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וּמָר סָבַר: כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ פְּנִימִי בְּמָקוֹם חָדָא קָרֵן דְּמִזְבֵּחַ חִיצוֹן קָאֵי.
תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים נִשְׁתַּיְּירוּ בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, זֶה אוֹמֵר: בְּיָדִי הַקַּפְתִּי, וְזֶה אוֹמֵר: בְּרַגְלַי הִקַּפְתִּי. זֶה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרָיו, וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרָיו.

וָה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרָיו: סָבִיב דְּמִזְבֵּחַ פְּנִימִי כְּסָבִיב דְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרָיו: כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ פְּנִימִי בְּמָקוֹם חָדָא קָרֵן דְּחִיצוֹן קָאֵי.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַסֵּא. מַתְנִיתִין מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד וּמְחַסֵּא, וְעַל כּוּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִמַּעְלָה לְמַטָּה, חוּץ מֵאוֹתָהּ שֶׁבָּאֻלְכְּסוֹן, שֶׁנּוֹתֵן מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד וּמְחַסֵּא, וְעַל כּוּלָּן הוּא נוֹתֵן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו מַמָּשׁ, שֶׁנּוֹתֵן מִמַּעְלָה לְמַטָּה, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִיתַּוְוסָן מָאנֵיהּ. הִזָּה מִמֶּנּוּ עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. מַאי "טָהֳרוֹ"? אָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: פַּלְגֵיהּ דְּמִזְבֵּחַ, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: "טְהַר טִיהֲרָא וְהָוֵי פַּלְגֵיהּ דִּיוֹמָא".

מֵיתִיבִי: כְּשֶׁהוּא מַזֶּה — אֵינוֹ מַזֶּה לֹא עַל גַּבֵּי הָאֻפָּר וְלֹא עַל גַּבֵּי הַגַּחָלִים, אֶלָּא חוֹתֶה גֶּחָלִים אֵילָךְ וְאֵילָךְ, וּמַזֶּה. אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: עַל גִּלּוּיֵהּ דְּמִזְבֵּחַ, כְּדִכְתִיב: "וּכְעֻצָּם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר".

תַּנְיָא, חֲנַנְיָא אוֹמֵר: בְּצַד צָפוֹנִי הוּא נוֹתֵן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּצַד דְּרוֹמִי הוּא נוֹתֵן. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: פִּיתְחָא בְּדָרוֹם קָאֵי, וּמָר סָבַר: פִּיתְחָא בְּצָפוֹן קָאֵי.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהָא, הֵיכָא דְּגָמְרָן מַתָּנוֹת דִּקְרָנוֹת, הָתָם יָהֵיב עַל גַּבּוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ" — מָקוֹם שֶׁקִּדְּשׁוֹ, שָׁם טִיהֲרוֹ.

שְׁיֵרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. דְּאָמַר קְרָא: "וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפּוֹךְ", וְכִי נָפִיק — בְּהָהוּא פָּגַע בְּרֵישָׁא.

וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִית. תָּנוּ רַבָּנַן: יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ — זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִית. אַתָּה אוֹמֵר יְסוֹד דְּרוֹמִית, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא יְסוֹד מַעֲרָבִית?

אָמַרְתָּ: יִלְמַד יְרִידָתוֹ מִן הַכֶּבֶשׁ לִיצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל. מָה יְצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל בְּסָמוּךְ לוֹ, וְאֵי זֶה — זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: זֶה וָזֶה יְסוֹד מַעֲרָבִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: זֶה וָזֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. בִּשְׁלָמָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קָסָבַר: יִלְמַד סָתוּם מִמְּפוֹרָשׁ.

אֶלָּא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב אָשֵׁי: קָסָבַר פִּתְחָא בְּדָרוֹם קָאֵי.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּדְבֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: זֶה וָזֶה יְסוֹד דְּרוֹמִית. וְסִימָנָךְ: מַשְׁכּוּהּ גַּבְרֵי לְגַבְרָא.

אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בָּאַמָּה וְיוֹצְאִין וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: מוֹעָלִין בְּדָמִים — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מוֹעָלִין בָּהֶן.

דף נט:

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן, אֲבָל מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן.
מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר עוּלָּא, אָמַר קְרָא: "לָכֶם" — שֶׁלָּכֶם יִהֵא. דְּבֵי רַבִּי שְׁמָעוֹן תְּנָא: "לְכַפֵּר" — לְכַפָּרָה נָתַתִּיו, וְלֹא לִמְעִילָה.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אָמַר קְרָא: "הוּא", לִפְנֵי כַפָּרָה כִּלְאַחַר כַּפָּרָה: מָה לְאַחַר כַּפָּרָה אֵין בּוֹ מְעִילָה — אַף לִפְנֵי כַפָּרָה אֵין בּוֹ מְעִילָה.
וְאֵימָא, לְאַחַר כַּפָּרָה כִּלְפְנֵי כַפָּרָה: מָה לִפְנֵי כַפָּרָה יֵשׁ בּוֹ מְעִילָה — אַף לְאַחַר כַּפָּרָה יֵשׁ בּוֹ מְעִילָה! אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁנַּעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ וּמוֹעֲלִין בּוֹ. וְלָא? וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן!

דף ס.

מְשׁוּם דְּהַוֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וּבְגִדֵי כְהוּנָּה שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד — אֵין מְלַמְּדִין.
הָנִיחָא לְרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: "וְהִנִּיחָם שָׁם", מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה.
אֶלָּא לְרַבִּי דּוֹסָא, דְּאָמַר: בִּגְדֵי כְהוּנָּה רְאוּיִן הֵן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
מְשׁוּם דְּהַוֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וְעֶגְלָה עֲרוּפָּה שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד — אֵין מְלַמְּדִין.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אֵין מְלַמְּדִין, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? תְּרֵי מִיעוּטֵי כְּתִיבִי: "וְשָׂמוֹ", "הָעֲרוּפָּה".
וְהָנֵי תְּלָתָא קְרָאֵי בְּדָם — לְמָה לִי?
חַד לְמַעוֹטֵי מְנוֹתָר, וְחַד לְמַעוֹטֵי מִמְּעִילָה, וְחַד לְמַעוֹטֵי מִטּוּמְאָה.
אֲבָל מִפִּיגּוּל לָא צְרִיךְ לְמַעוֹטֵי קְרָא, דִּתְנַן: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, בֵּין לְאָדָם, בֵּין לְמִזְבֵּחַ — חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּיגּוּל. וְדָם עַצְמוֹ מַתִּיר הוּא.
מַתְנִי' כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאָמוּר — עַל הַסֵּדֶר. אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ — לֹא עָשָׂה כְּלוּם. הִקְדִּים דַּם הַשָּׂעִיר לְדַם הַפָּר — יַחְזוֹר וְיַזֶּה מִדַּם הַשָּׂעִיר לְאַחַר דַּם הַפָּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא גָּמַר אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים נִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר, וְיַחְזוֹר בַּתְּחִילָה מִבִּפְנִים.
וְכֵן בַּהֵיכָל, וְכֵן בְּמִזְבַּח הַזָּהָב — שֶׁכּוּלָּן כַּפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק, מִשָּׁם הוּא מַתְחִיל.
גְּמָ' תְּנוּ: רַבָּנַן כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאָמוּר — עַל הַסֵּדֶר. אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ — לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּדְבָרִים הַנַּעֲשִׂין בִּבְגְדֵי לָבָן מִבִּפְנִים, אֲבָל דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂין בִּבְגְדֵי לָבָן מִבַּחוּץ, אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ — מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי.

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בִּדְבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּבִגְדֵי לָבָן, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ. אֲבָל בִּדְבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּבִגְדֵי זָהָב מִבַּחוּץ — מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם אַחַת בַּשָּׁנָה",

דף ס:

רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מָקוֹם שֶׁמִּתְכַּפְּרִין בּוֹ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. וְרַבִּי נְחֶמְיָה סָבַר: דְּבָרִים הַמִּתְכַּפְּרִין בָּהֶן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה.

אַטוּ לְרַבִּי יְהוּדָה "מָקוֹם" כְּתִיב? אֶלָּא, הַיְינוּ טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה: כְּתִיב "זֹאת", וּכְתִיב "אַחַת". חַד לְמַעוֹטֵי בִּגְדֵי לָבָן מִבַּחוּץ, וְחַד לְמַעוֹטֵי בִּגְדֵי זָהָב.

וְרַבִּי נְחֶמְיָה: חַד לְמַעוֹטֵי בִּגְדֵי זָהָב, וְחַד לְמַעוֹטֵי שִׁירַיִם דְּלָא מְעַכְּבִי. וְרַבִּי יְהוּדָה: אִי מְעַכְּבִי — מְעַכְּבִי, וְאִי לָא מְעַכְּבִי — לָא מְעַכְּבִי.

כִּדְתַנְיָא: "וְכָלָה מְכַפֵּר אֶת הַקּוֹדֶשׁ", אִם כִּפֶּר — כָּלָה, וְאִם לֹא כִּפֶּר — לֹא כָלָה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר: אִם כָּלָה — כִּפֶּר, וְאִם לֹא כָּלָה — לֹא כִּפֶּר, שֶׁאִם חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם.

וְאָמְרִינַן: מַאי בֵּינַיְיהוּ? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. חַד אָמַר: מַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ. וְחַד אָמַר: שִׁירַיִם מְעַכְּבִי אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תַּנָּא רַבִּי נְחֶמְיָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר שִׁירַיִם מְעַכְּבִי! קַשְׁיָא.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: קְטוֹרֶת שֶׁחֲפָנָהּ קוֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ שֶׁל פַּר — לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם. כְּמַאן — דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר: כִּי כְּתִיבָא "חוּקָה" — בִּדְבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּבִגְדֵי לָבָן מִבִּפְנִים הוּא דִּכְתִיבָא!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, צוֹרֶךְ פְּנִים — כִּפְנִים דָּמֵי. תְּנַן: אִם עַד שֶׁלֹּא גָּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים נִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר, וְיַחֲזוֹר וְיִזֶּה בַּתְּחִילָּה מִבִּפְנִים. וְאִם אִיתָא, יַחְזוֹר וְיַחְפּוֹן מִבְּעֵי לֵיהּ!

דף סא.

בִּקְטוֹרֶת לָא קָא מַיְירֵי.

אָמַר עוּלָּא: שָׁעִיר שֶׁשְּׁחָטוֹ קוֹדֶם מַתַּן דָּמוֹ שֶׁל פַּר — לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם. תְּנַן: הִקְדִּים דַּם הַשָּׂעִיר לְדַם הַפָּר — יַחְזוֹר וְיַזֶּה מִדַּם הַשָּׂעִיר אַחַר דַּם הַפָּר. וְאִם אִיתָא — יַחְזוֹר וְיִשְׁחוֹט מִבְּעֵי לֵיהּ! תַּרְגְּמָא עוּלָּא, בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל. וְכֵן אָמַר רַבִּי אַפֵּס, בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל.

וְכֵן בַּהֵיכָל וְכֵן בַּמִּזְבֵּחַ וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ״ — זֶה לִפְנֵי וְלִפְנִים, ״אֹהֶל מוֹעֵד״ — זֶה הֵיכָל, ״מִזְבֵּחַ״ — כְּמַשְׁמָעוֹ, ״יְכַפֵּר״ — אֵלּוּ עֲזָרוֹת.

״הַכֹּהֲנִים״ — כְּמַשְׁמָעָן, ״עַם הַקָּהָל״ — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, ״יְכַפֵּר״ — אֵלּוּ הַלְוִיִּם. הוּשְׁווּ כּוּלָּן לְכַפָּרָה אַחַת, שֶׁכּוּלָּן מִתְכַּפְּרִין בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁדַּם הַשָּׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו — כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וּכְשֵׁם שֶׁוִּידּוּי שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת — כָּךְ וִידּוּי שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ״ — זֶה לִפְנֵי וְלִפְנִים, ״אֹהֶל מוֹעֵד״ — זֶה הֵיכָל, ״מִזְבֵּחַ״ — כְּמַשְׁמָעוֹ, מְלַמֵּד שֶׁכּוּלָּן כַּפָּרָה כַּפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָן.

מִכָּאן אָמְרוּ: נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵינוֹ מַתְחִיל אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק. גְּמַר אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל.

נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בַּהֵיכָל. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵינוֹ מַתְחִיל אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק.

גְּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הוּא מַתְחִיל. גְּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם — דִּבְרֵי הַכֹּל לָא מְעַכְּבִי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: ״מִדַּם חַטַּאת הַכִּפּוּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה״,

רַבִּי מֵאִיר סָבַר: חַטָּאת אַחַת אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבְרִי: חִטּוּי אֶחָד אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא שְׁנֵי חִטּוּיִין.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: לִי חִלֵּק רַבִּי יַעֲקֹב בַּלּוּגִין.

וְלֹא? וְהָתַנְיָא: נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים וְנִשְׁפַּךְ הַלּוֹג — יָבִיא לוֹג אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הוּא מַתְחִיל.

גְּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל וְנִשְׁפַּךְ הַלּוֹג — יָבִיא לוֹג אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּבְּהוֹנוֹת. נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת בַּבְּהוֹנוֹת וְנִשְׁפַּךְ הַלּוֹג — יָבִיא לוֹג [אַחֵר] וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת שֶׁבַּבְּהוֹנוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הוּא מַתְחִיל. גְּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּבְּהוֹנוֹת וְנִשְׁפַּךְ הַלּוֹג — דִּבְרֵי הַכֹּל מַתָּנוֹת רִאשׁוֹת לָא מְעַכְּבוֹת.

אֵימָא: לִי שָׁנָה רַבִּי יַעֲקֹב בַּלּוּגִין.

אָמַר מָר: מַתְנוֹת הָרֹאשׁ — אֵין מְעַכְּבוֹת. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב: ״וְהַנּוֹתָר מִן הַשֶּׁמֶן״ — אֶלָּא מֵעַתָּה: ״וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה״ הָכִי נָמֵי דְּלָא מְעַכְּבִי?!
שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: ״וּמִיֶּתֶר ... וְהַנּוֹתָר״.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף סא:

אֲשָׁם מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.
רַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר יָבִיא אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִילָּה — הָכָא נָמֵי יָבִיא אַחֵר וְיִשְׁחוֹט.
וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאוֹמְרִים מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק מִשָּׁם הוּא מַתְחִיל — הָכָא אֵין לוֹ תַּקָּנָה.
מַתְקֵיף לֵיהּ רַב חִסְדָּא: וְהָא ״אוֹתוֹ״ כְּתִיב? קָשְׁיָא.
תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֲשָׁם מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא נָתַן מִדָּמוֹ לְגַבֵּי בְּהוֹנוֹת — הֲרֵי זֶה עוֹלֶה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְטָעוּן נְסָכִים, וְצָרִיךְ אָשָׁם אַחֵר לְהַכְשִׁירוֹ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר לְךָ: מַאי צָרִיךְ — צָרִיךְ וְאֵין לוֹ תַּקָּנָה.
וְתָנֵי תַּנָּא: ״צָרִיךְ״ — וְאֵין לוֹ תַּקָּנָה? אֵין, וְהָתַנְיָא: נָזִיר מְמוֹרָט, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: צָרִיךְ הַעֲבָרַת תַּעַר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ הַעֲבָרַת תַּעַר. וְאָמַר רַבִּי אֲבִינָא: כְּשֶׁאוֹמְרִים בֵּית שַׁמַּאי ״צָרִיךְ״, צָרִיךְ — וְאֵין לוֹ תַּקָּנָה.
וּפְלִיגָא דְּרַבִּי פְּדָת. דְּאָמַר רַבִּי פְּדָת: בֵּית שַׁמַּאי וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. בֵּית שַׁמַּאי — הָא דַּאֲמַרַן. רַבִּי אֶלְעָזָר, (דְּתַנְיָא:) אֵין לוֹ בּוֹהֶן יָד וּבוֹהֶן רֶגֶל — אֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נוֹתֵן עַל מְקוֹמוֹ וְיוֹצֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם נָתַן עַל שֶׁל שְׂמֹאל — יָצָא.
תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְלָקַח מִדַּם הָאָשָׁם״, יָכוֹל בִּכְלִי — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְנָתַן״. מָה נְתִינָה בְּעַצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן — אַף לְקִיחָה בְּעַצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן.
יָכוֹל אַף לַמְּזַבֵּחַ כֵּן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא״. מָה חַטָּאת טְעוּנָה כְּלִי — אַף אָשָׁם טָעוּן כְּלִי. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר: אָשָׁם מְצוֹרָע שְׁנֵי כֹּהֲנִים מְקַבְּלִים אֶת דָּמוֹ, אֶחָד בַּיָּד וְאֶחָד בִּכְלִי. זֶה שֶׁקִּבֵּל בִּכְלִי בָּא לוֹ אֵצֶל מִזְבֵּחַ, וְזֶה שֶׁקִּיבֵּל בַּיָּד בָּא לוֹ אֵצֶל מְצוֹרָע.
תְּנַן הָתָם: וְכוּלָּן מְטַמְּאִים בְּגָדִים וְנִשְׂרָפִין אֲבֵית הַדֶּשֶׁן, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וְאֵין נִשְׂרָפִין אֲבֵית הַדֶּשֶׁן אֶלָּא הָאַחֲרוֹן, הוֹאִיל וְנִמְצָר בּוֹ כַּפָּרָה.
בְּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: כַּמָּה שְׂעִירִים מְשַׁלְּחִין? אָמַר לֵיהּ: וְכִי עֶדְרוֹ מְשַׁלֵּחַ? אָמַר לוֹ:

דף סב.

וְכִי עֲדֵרוֹ שׁוֹרֵף? מִי דָּמֵי — הָתָם לָא כְּתִיב "אוֹתוֹ", הָכָא כְּתִיב "אוֹתוֹ".
אִיתְּמַר, רַב פַּפִּי מְשַׁמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר: רִאשׁוֹן מְשַׁלֵּחַ, וְרַב שִׁימִי מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: אַחֲרוֹן מְשַׁלֵּחַ. בְּשִׁלְמָא רַב שִׁימִי (בַּר אָשֵׁי) מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא, דְּאָמַר אַחֲרוֹן מְשַׁלֵּחַ — קָסָבַר: הוֹאִיל וְנָמַר בּוֹ כַּפָּרָה. אֶלָּא רַב פַּפִּי מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא, מַאי קָסָבַר? סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: מִצְוָה בָּרִאשׁוֹן.
הֵי רַבִּי יוֹסֵי? אִילֵימָא רַבִּי יוֹסֵי דְּקוּפּוֹת, דְּתָנַן (רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר): שְׁלֹשׁ קוּפּוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ סְאִין שֶׁבְּהֶם תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, וְהָיָה כָּתוּב עֲלֵיהֶם אב"ג.
וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה כָּתוּב עֲלֵיהֶן אב"ג — לְיַדַּע אֵיזֶה מֵהֶן נִתְרַמָּה רִאשׁוֹן, לְהָבִיא הֵימֶנָּה רִאשׁוֹן, שֶׁמִּצְוָה בָּרִאשׁוֹן.
דִּילְמָא בְּעִידָּנָא דְּאִיתְחֲזַאי קַמַּיְיתָא, לָא אִיתְחֲזַאי בָּתְרַיְיתָא.
אֶלָּא רַבִּי יוֹסֵי דְּפָסַח (דְּתָנַן): הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין — אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה יַקְרִיב, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִצְוָה בָּרִאשׁוֹן, וְאִם הָיָה שֵׁנִי מוּבְחָר מִמֶּנּוּ — יְבִיאֶנּוּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ הוֹצִיאוּ לוֹ

שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים — מִצְוָתָן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין בַּמַּרְאֶה וּבַקּוֹמָה וּבַדְּמִים וּבִלְקִיחָתָן כְּאֶחָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁוִין — כְּשֵׁרִין. לָקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר — כְּשֵׁרִין. מֵת אֶחָד מֵהֶם, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל מֵת — יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. וְאִם מִשֶּׁהִגְרִיל מֵת — יָבִיא זוּג אַחֵר וְיַגְרִיל עֲלֵיהֶם בַּתְּחִילָּה,
וְיֹאמַר: אִם שֶׁל שֵׁם מֵת — זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַשֵּׁם יִתְקַיֵּים תַּחְתָּיו, וְאִם שֶׁל עֲזָאזֵל מֵת — זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יִתְקַיֵּים תַּחְתָּיו. וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה, שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֵתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּמוּת.
וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ — יִשָּׁפֵךְ הַדָּם.

דף סב:

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: "יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים", מִיעוּט "שְׂעִירֵי" — שְׁנַיִם. מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנֵי"? שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִים. מְנַיִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן שָׁוִין כְּשֵׁירִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: "שְׂעִיר" "שָׂעִיר" — רִיבָּה.

טַעְמָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא, הָא לָא רַבִּי רַחֲמָנָא — הֲוָה אָמֵינָא פְּסוּלִין, עִיכּוּבָא מְנָא לַן?
סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, "שְׁנֵי" "שְׁנֵי" "שְׁנֵי" כְּתִיב.
וְהַשְׁתָּא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא "שָׂעִיר" "שָׂעִיר", "שְׁנֵי" "שְׁנֵי" "שְׁנֵי", לְמָה לִי? חַד לְמַרְאֶה, וְחַד לְקוֹמָה, וְחַד לְדָמִים.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי גַּבֵּי כִּבְשֵׂי מְצוֹרָע: "יִקַּח שְׁנֵי כְבָשִׂים", מִיעוּט "כְּבָשִׂים" שְׁנַיִם, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנֵי"? שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. וּמִנַּיִן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן שָׁוִין כְּשֵׁירִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: "כְּבָשׂ" "כֶּבֶשׂ" — רִיבָּה.
טַעְמָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא, הָא לָא רַבִּי רַחֲמָנָא — הֲוָה אָמֵינָא פְּסוּלִין, עִיכּוּבָא מְנָא לַן? סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, "תִּהְיֶה" כְּתִיב.
וְהַשְׁתָּא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא "כֶּבֶשׂ" "כֶּבֶשׂ" — "תִּהְיֶה" לְמָה לִי? לִשְׁאָר הֲוָיָתוֹ שֶׁל מְצוֹרָע.
(וּתְנַן) נָמֵי גַּבֵּי מְצוֹרָע כִּי הַאי גַּוְונָא: "צִפָּרִים" — מִיעוּט צִפָּרִים (שְׁנַיִם), מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁתֵּי" — שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּיהֶן שָׁוּוֹת. וּמִנַּיִן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שָׁוּוֹת כְּשֵׁרוֹת — תַּלְמוּד לוֹמַר: "צִפּוֹר" "צִפּוֹר" — רִיבָּה.
טַעְמָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא, הָא לָא רַבִּי רַחֲמָנָא — פְּסוּלוֹת, עִכּוּבָא מְנָא לַן? סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, "תִּהְיֶה" כְּתִיב.
וְהַשְׁתָּא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא "צִפּוֹר", "תִּהְיֶה" לְמָה לִי? לִשְׁאָר הֲוָיָתוֹ שֶׁל מְצוֹרָע.
אִי הָכִי, גַּבֵּי תְּמִידִין נָמֵי, נֵימָא: "כְּבָשִׂים" — מִיעוּט כְּבָשִׂים שְׁנַיִם, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנַיִם" — שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. וּמִנַּיִן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן שָׁוִין כְּשֵׁירִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: "כֶּבֶשׂ" "כֶּבֶשׂ" — רִיבָּה. וּלְמִצְוָה הָכִי נָמֵי דְּבָעֵינַן?
הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "שְׁנַיִם לַיּוֹם", כְּנֶגֶד הַיּוֹם.
אַתָּה אוֹמֵר כְּנֶגֶד הַיּוֹם, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא חוֹבַת הַיּוֹם? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם", הֲרֵי חוֹבַת הַיּוֹם אָמוּר, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "שְׁנַיִם לַיּוֹם" — כְּנֶגֶד הַיּוֹם.
כֵּיצַד? תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, עַל טַבַּעַת שְׁנִיָּה. וְשֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, עַל טַבַּעַת שְׁנִיָּה.
מוֹסִיפִין שֶׁל שַׁבָּת, וַדַּאי צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין.
תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁשְּׁחָטָן בַּחוּץ, עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל עֲלֵיהֶן — חַיָּיב עַל שְׁנֵיהֶם. מִשֶּׁהִגְרִיל עֲלֵיהֶן — חַיָּיב עַל שֶׁל שֵׁם, וּפָטוּר עַל שֶׁל עֲזָאזֵל.
עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל עֲלֵיהֶם חַיָּיב עַל שְׁנֵיהֶם. לְמַאי חֲזוּ? אָמַר רַב חִסְדָּא: הוֹאִיל וְרָאוּי לְשָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ.

וּמַאי שְׁנָא לְשָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּפָּנִים דְּלָא, דִּמְחוּסַּר הַגָּרָלָה? לְשָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ נָמֵי לָא חֲזֵי, דִּמְחַסְּרֵי עֲבוֹדַת הַיּוֹם!

קָסָבַר רַב חִסְדָּא: אֵין מְחוּסַּר זְמַן לְבוֹ בַּיּוֹם.

אָמַר רָבִינָא: הַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא מְחוּסָּר הַגָּרָלָה כִּמְחוּסָּר מַעֲשֶׂה דָּמֵי, הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן קוֹדֶם שֶׁנִּפְתְּחוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל פְּסוּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״, בִּזְמַן שֶׁהוּא פָּתוּחַ, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא נָעוּל.

דף סג.

שְׁחָטָן בַּחוּץ קוֹדֶם שֶׁנִּפְתְּחוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל — פָּטוּר. מַאי טַעְמָא: מְחוּסָּר פְּתִיחָה כִּמְחוּסָּר מַעֲשֶׂה דָּמֵי.

וּמִי אִית לֵיהּ לְרַב חִסְדָּא ״הוֹאִיל״?

וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, לִשְׁמוֹ — פָּטוּר, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — חַיָּיב.

טַעְמָא דְּשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, הָא סְתָמָא, לִשְׁמוֹ הוּא וּפָטוּר. וְאַמַּאי? לֵימָא: הוֹאִיל וְרָאוּי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּפָנִים!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם בָּעֵי עֲקִירָה, הַאי לָא בָּעֵי עֲקִירָה.

רַבָּה בַּר שִׁימִי מַתְנֵי לְהוּ בִּדְרַבָּה, וְקַשְׁיָא לֵיהּ דִּרַבָּה אַדְּרַבָּה. וּמְשַׁנֵּי כִּדְשַׁנְּינַן.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — פָּטוּר.

אָמַר רַב דִּימִי: אֲמִרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה בִּשְׁלָמָא לִשְׁמוֹ, דְּהָא לָא חֲזֵי לֵיהּ. אֶלָּא שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אַמַּאי? הָא חֲזֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּפָנִים?

וַאֲמַר לִי: עֲקִירַת חוּץ לָאו שְׁמַהּ עֲקִירָה.

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — חַיָּיב.

וַאֲפִילּוּ לִשְׁמוֹ? וְהָתְנַן: מְחוּסַּר זְמַן — בֵּין בְּגוּפוֹ, בֵּין בִּבְעָלִים.

וְאֵיזֶהוּ מְחוּסַּר זְמַן בִּבְעָלִים — הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַיּוֹלֶדֶת וְהַמְצוֹרָע

שֶׁהִקְרִיבוּ חַטָּאתָם וַאֲשָׁמָם בַּחוּץ — פְּטוּרִין. עוֹלוֹתֵיהֶן וְשַׁלְמֵיהֶן בַּחוּץ — חַיָּיבִין.

וַאֲמַר רַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לִשְׁמוֹ, אֲבָל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — חַיָּיב.

לִשְׁמוֹ מִיהָא פָּטוּר, אַמַּאי? נֵימָא: הוֹאִיל וּרְאוּיִן שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּפָנִים! הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם בָּעֵי עֲקִירָה, הָכָא פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — שְׁלָמִים נִינְהוּ.

רַב אָשֵׁי מַתְנִי׳: חַיָּיב, כִּדְאָמְרִינַן. רַב יִרְמְיָה מִדִּפְתִּי מַתְנִי׳: פָּטוּר. קָסָבַר: פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בָּעֵי עֲקִירָה, וַעֲקִירַת חוּץ לָאו שְׁמָהּ עֲקִירָה. וּפְלִיגָא דְּרַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִי.
אָמַר מָר: מִשֶּׁהִגְרִיל עֲלֵיהֶן חַיָּיב עַל שֶׁל שֵׁם, וּפָטוּר עַל שֶׁל עֲזָאזֵל.
תָּנוּ רַבָּנַן: ״אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה׳״.

דף סג:

אִי ״קָרְבָּן״, שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִילּוּ קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, שֶׁנִּקְרְאוּ קָרְבָּן, כָּעָנִין שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן ה׳״, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ״. כָּל הָרָאוּי לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד — חַיָּיב עָלָיו בַּחוּץ, כֹּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד — אֵין חַיָּיבִין עָלָיו בַּחוּץ.
אוֹצִיא אֵלּוּ שֶׁאֵין רְאוּיִין לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וְלֹא אוֹצִיא פָּרַת חַטָּאת וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ שֶׁהוּא רָאוּי לְבוֹא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לַה׳״, מִי שֶׁמִּיּוּחָדִין לַה׳, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין מְיוּחָדִין לַשֵּׁם.
וְ״לַה׳״ לְהוֹצִיא הוּא? וּרְמִינְהוּ: ״יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה׳״, אֵלּוּ אִישִׁים,
מִנַּיִן שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ מְחוּסַּר זְמַן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״קָרְבָּן״, ״לַה׳״ — לְרַבּוֹת שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ!
אָמַר רָבָא: הָתָם מֵעִנְיָנָא דִּקְרָא וְהָכָא מֵעִנְיָנָא דִּקְרָא. הָתָם דִּ״אֶל פֶּתַח״ לְרַבּוֹת — ״לַה׳״ לְהוֹצִיא. הָכָא דִּ״אִשֶּׁה״ לְהוֹצִיא — ״לַה׳״ לְרַבּוֹת.
טַעְמָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא, הָא לָא רַבִּי, הֲוָה אָמֵינָא: שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ קָדוֹשׁ בִּמְחוּסַּר זְמַן. וְהָא אֵין הַגּוֹרָל קוֹבֵעַ אֶלָּא בָּרָאוּי לַשֵּׁם!
אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַנִּי, חָנָן הַמִּצְרִי הִיא, דְּתַנְיָא: חָנָן הַמִּצְרִי אוֹמֵר: אָפִילּוּ דָּם בַּכּוֹס — מֵבִיא חֲבֵירוֹ וּמְזַוֵּוג לוֹ.
אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְחָנָן הַמִּצְרִי דְּלֵית לֵיהּ דְּחוּיִין, דְּלֵית לֵיהּ הַגָּרְלָה מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? דִּילְמָא מַיְיתֵי וּמַגְרִיל.
אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַנִּי, רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא: מֵת אֶחָד מֵהֶן — מֵבִיא חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בְּהַגְרָלָה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.
רָבִינָא אָמַר, כְּגוֹן שֶׁהוּמַם וְחִילְּלוֹ עַל אַחֵר.
וּמְנָא תֵּימְרָא דְּפָסֵיל בֵּיהּ מוּמָא! דְּתַנְיָא: ״וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם״, אֵלּוּ הַחֲלָבִים.
אֵין לִי אֶלָּא כּוּלָּן, מִקְצָתָן מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מֵהֶם״. ״מִזֶּבַח״, זוֹ זְרִיקַת דָּמִים. ״לַה׳״, לְרַבּוֹת שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ.

וְאִיצְּטְרִיךְ לְמֵיכְתַּב בַּעַל מוּם, וְאִיצְּטְרִיךְ לְמֵיכְתַּב מְחוּסַּר זְמַן. דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא מְחוּסַּר זְמַן — מִשּׁוּם דְּלָא מָטֵי זְמְנֵיהּ, אֲבָל בַּעַל מוּם דְּמָטֵי זְמְנֵיהּ — אֵימָא לָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל מוּם — מִשּׁוּם דְּמְאִיס, אֲבָל מְחוּסַּר זְמַן דְּלָא מְאִיס — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

דף סד.

רָבָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ חוֹלֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְשָׁחַט אִמּוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי אֲסִיר? ”לֹא תִשְׁחָטוּ” אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לָאו שְׁחִיטָה הִיא! הָא אָמְרִי בְּמַעְרְבָא דְּחִיְּיתוֹ לַצּוֹק זוֹ הִיא שְׁחִיטָתוֹ.

אִם שֶׁל שֵׁם מֵת, זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו וְכוּ׳.

אָמַר רַב: שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן — יִקָּרֵב, שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי — יִרְעֶה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן — יִרְעֶה, שֵׁנִי שֶׁבַּזּוּג שֵׁנִי — יִקָּרֵב.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַב סָבַר: בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִידְחִין, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: בַּעֲלֵי חַיִּים נִידְחִין.

מַאי טַעְמָא דְּרַב? דְּיָלֵיף מִמְּחוּסַּר זְמַן. מָה מְחוּסַּר זְמַן, לָאו אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לָא חָזֵי, כִּי הַדַּר מֵיחָזֵי — שַׁפִּיר דָּמֵי, הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא. מִי דָּמֵי? הָתָם לָא אִיתְחָזֵי כְּלָל. הָכָא נְרָאָה וְנִדְחֶה!

אֶלָּא: הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַב, דְּיָלֵיף מִבַּעַל מוּם עוֹבֵר. בַּעַל מוּם עוֹבֵר, לָאו אַף עַל גַּב דְּלָא חָזֵי הַשְׁתָּא, כִּי הַדַּר מֵיחָזֵי — שַׁפִּיר דָּמֵי, הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא.

וְהָתָם מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ”כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם”, מוּם בָּם — הוּא דְּלֹא יֵרָצוּ, הָא עָבַר מוּמָן — יֵרָצוּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן? מֵיעֵט רַחֲמָנָא ”בָּהֶם”, הֵם הוּא דְּכִי עָבַר מוּמָן יֵרָצוּ, הָא כָּל דְּחוּיֵין, הוֹאִיל וְנִדְחוּ — נִדְחוּ.

וְרַב? הָהוּא ”בָּהֶם” בְּעֵינְיֵיהוּ הוּא דְּלָא מִירְצוּ, הָא עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת — מִירְצוּ.

כְּדִתְנַן: אֵיבָרִים תְּמִימִים בְּאֵיבָרִים בַּעֲלֵי מוּמִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם קָרֵב הָרֹאשׁ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — יַקְרִיבוּ כָּל הָרֹאשִׁין כּוּלָּן, כְּרָעָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — יַקְרִיבוּ כָּל הַכְּרָעַיִים כּוּלָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ קָרְבוּ כּוּלָּן חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן — יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

וְאִידַּךְ? נָפְקָא לֵיהּ מִ”בָּם” ”בָּהֶם”. וְאִידַּךְ? ”בָּם” ”בָּהֶם” לָא דָּרֵישׁ.

וּלְרַב, נְהִי נָמֵי דְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִין, אִי בָּעֵי הַאי נַקְרִיב אִי בָּעֵי הַאי נַקְרִיב!

אָמַר רָבָא: רַב סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: מִצְוָה בָּרִאשׁוֹן. הֵי רַבִּי יוֹסֵי? אִי נֵימָא רַבִּי יוֹסֵי דְּקִנּוּחוֹת, דְּתָנַן: שָׁלֹשׁ קִנּוּחוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין, שֶׁבָּהֶן תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: אֶלֶף בֵּית גִּימֶל. וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה כָּתוּב עֲלֵיהֶן אֶלֶף בֵּית גִּימֶל — לְיַדַּע אֵיזֶה מֵהֶן נִתְרַמָּה רִאשׁוֹן, לְהָבִיא הַיְּמָנָה רִאשׁוֹן, שֶׁמִּצְוָה בָּרִאשׁוֹן.

דִּילְמָא שְׁאנֵי הָתָם, דִּבְעִידְנָא דְּאִתְחָזֵי קַמַּיְיתָא לָא אִתְחָזֵי בָּתְרַיְיתָא.

אֶלָּא רַבִּי יוֹסֵי דְּפָסַח, (דִּתְנַן:) הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין — אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה יִקְרַב, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִצְוָה בָּרִאשׁוֹן.

דף סד:

וְאִם הָיָה הַשֵּׁנִי מוּבְחָר מִמֶּנּוּ — יְבִיאֶנּוּ.

אָמַר רָבָא: דַּיְקָא מַתְנִיתִין כְּווֹתֵיהּ דְּרַב, וּבָרַייְתָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. מַתְנִיתִין כְּווֹתֵיהּ דְּרַב, דְּקָתָנֵי: אִם שֶׁל שֵׁם מֵת — זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַשֵּׁם יִתְקַיֵּים תַּחְתָּיו, וְאִידַּךְ כִּדְקָאֵי קָאֵי.

בָּרַייְתָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּקָתָנֵי: "שֵׁנִי", אֵינִי יוֹדֵעַ אִם שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן אִם שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "יֶעֱמַד חַי", וְלֹא שֶׁחֲבֵירוֹ מֵת. מַאי מַשְׁמַע? "יֶעֱמַד חַי", וְלֹא שֶׁכְּבָר עָמַד.

תְּנַן, וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ — יִשָּׁפֵךְ הַדָּם. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין — מְשׁוּם הָכִי יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִין — אַמַּאי יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ?

אָמַר לְךָ רַב: אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קָא אָמֵינָא. כִּי אָמֵינָא, אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן.

בְּשִׁלְמָא לְרַב, בְּהָא פְּלִיגִי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנַן. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, בְּמַאי פְּלִיגִי? אָמַר רָבָא: הָא אָמְרִינַן דַּיְיקָא מַתְנִיתִין כְּווֹתֵיהּ דְּרַב.

תְּנַן: שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֻתָּה. הָא דְּיָחִיד כִּי הַאי גַּוְונָא — מֻתָּה. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, כִּדְרַבִּי אַבָּא אָמַר רַב. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב:

דף סה.

הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאִם נִתְכַּפֵּר בְּשֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה — אֲבוּדָה מֻתָּה.

אֶלָּא לְרַב הָווּ לֵיהּ כְּמַפְרִישׁ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְאַחְרִיוּת, וְאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הִפְרִישׁ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְאַחְרִיוּת — מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהֶם, וְהַשְּׁנִיָּה תִּרְעֶה.

כֵּיוָן דְּאָמַר רָבָא: רַב סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר מִצְוָה בָּרִאשׁוֹן, מֵעִיקָּרָא כְּמַפְרִישׁ לְאִיבּוּד דָּמֵי.

תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּמוּת. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן יִרְעֶה, לְרַבִּי יְהוּדָה יָמוּת — מִתְכַּפֵּר בַּשֵּׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי.

אֶלָּא לְרַב דְּאָמַר שֵׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי יִרְעֶה, לְרַבִּי יְהוּדָה יָמוּת — לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַאי מִיכַּפַּר? מִי סָבְרַתְּ רַבִּי יְהוּדָה אַשֵּׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי קָאֵי? רַבִּי יְהוּדָה אַשֵּׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן קָאֵי.

וְאִיכָּא דְּקָא מוֹתֵיב הָכִי: וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ יִשְׁפֹּךְ הַדָּם.

בִּשְׁלָמָא לְרַב, רֵישָׁא פְּלִיגִי בְּחַטַּאת צִבּוּר וְסֵיפָא פְּלִיגִי בְּבַעֲלֵי חַיִּים. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי "וְעוֹד". קַשְׁיָא.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם — יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. בִּשְׁלָמָא נִשְׁפַּךְ הַדָּם יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ — דְּאַכַּתִּי לָא אִיתְּעֲבִיד מִצְוָתֵיהּ.

אֶלָּא מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, אַמַּאי יִשְׁפֹּךְ הַדָּם? הָא אִיתְּעֲבִיד לֵיהּ מִצְוָתֵיהּ!

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: אָמַר קְרָא: "יֶעֱמַד חַי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר", עַד מָתַי יְהֵא זָקוּק לִהְיוֹת חַי — עַד שְׁעַת מַתַּן דָּמִים שֶׁל חֲבֵירוֹ.

תְּנַן הָתָם: בְּנֵי הָעִיר שֶׁשִּׁלְּחוּ אֶת שִׁקְלֵיהֶן וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, אִם נִתְרַמָּה תְּרוּמָה — נִשְׁבָּעִין לְגִזְבָּרִין.

וְאִם לָאו — נִשְׁבָּעִין לִבְנֵי הָעִיר, וּבְנֵי הָעִיר שׁוֹקְלִין אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן.

נִמְצְאוּ אוֹ שֶׁהֶחְזִירוּם הַגַּנָּבִים — אֵלּוּ וְאֵלּוּ שְׁקָלִים הֵם, וְאֵין עוֹלִין לָהֶן לְשָׁנָה הַבָּאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹלִין לָהֶן לְשָׁנָה הַבָּאָה.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר רָבָא: קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה חוֹבוֹת שֶׁל שָׁנָה זוֹ קָרֵיבוֹת לְשָׁנָה הַבָּאָה.

אֵיתֵיבֵיהּ אַבָּיֵי: פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָבְדוּ וְהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְכֵן שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאָבְדוּ וְהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן — כּוּלָּן יָמוּתוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְּלוּ דְּמֵיהֶם לִנְדָבָה, שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר מֵתָה. אָמַר לֵיהּ:

דף סה:

קָרְבְּנוֹת צִבּוּר קָא אָמְרַתְּ? שָׁאנֵי קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, כִּדְרַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה. דְּאָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: אָמַר קְרָא: "זֹאת עוֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ", אָמְרָה תּוֹרָה: חַדֵּשׁ וְהָבֵא לִי קָרְבָּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה.

תֵּינַח שָׂעִיר, פַּר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? גְּזֵירָה פַּר אַטּוּ שָׂעִיר.

וּמְשׁוּם גְּזֵירָה יָמוּתוּ? וְעוֹד: הָא דְּרַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה גּוּפֵהּ מִצְוָה הִיא. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: קָרְבְּנוֹת צִבּוּר הַבָּאִין בְּאֶחָד בְּנִיסָן — מִצְוָה לְהָבִיא מִן הֶחָדָשׁ, וְאִם הֵבִיא מִן הַיָּשָׁן — יָצָא, אֶלָּא שֶׁחִסֵּר מִצְוָה!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא: לְפִי שֶׁאֵין הַגּוֹרָל קוֹבֵעַ מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ. וְנֵייתֵי וְנַגְרֵיל? גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הַגּוֹרָל קוֹבֵעַ מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ.

הָא תִּינַח שָׁעִיר, פַּר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? גְּזֵירָה פַּר אַטּוּ שָׁעִיר. וּמִשּׁוּם גְּזֵירָה יָמוּתוּ?
אַמְרוּהָ רַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי: גְּזֵירָה מִשּׁוּם חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ. הָא תִּינַח פַּר, שָׁעִיר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? גְּזֵירָה שָׁעִיר אַטּוּ פַּר.
וּמִשּׁוּם גְּזֵירָה יָמוּתוּ? אֶלָּא: גְּזֵירָה מִשּׁוּם חַטָּאת שֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ. גְּזֵירָה? הֵיא גּוּפַהּ חַטָּאת שֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ הֵיא!
הָא לָא קַשְׁיָא, כְּרַבִּי. דְּתַנְיָא: ״שָׁנָה תְּמִימָה״, מוֹנֶה שִׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יוֹם כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹנֶה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִיּוֹם לְיוֹם.

דף סו.

וְאִם נִתְעַבְּרָה — נִתְעַבְּרָה לַמּוֹכֵר. הָתִינַח שָׁעִיר, פַּר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? גְּזֵירָה פַּר אַטּוּ שָׁעִיר.
וּמִשּׁוּם גְּזֵירָה יָמוּת?! וְעוֹד, חַטָּאת שֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ — לִרְעִיָּה אָזְלָא! דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: חַטָּאת שֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְרוֹעָה.
אֶלָּא אָמַר רָבָא: גְּזֵירָה מִשּׁוּם תַּקָּלָה. אֵין מַקְדִּישִׁין, וְאֵין מַעֲרִיכִין, וְאֵין מַחְרִימִין בַּזְּמַן הַזֶּה.
וְאִם הִקְדִּישׁ וְהֶעֱרִיךְ וְהֶחֱרִים, בְּהֵמָה — תִּיעָקֵר. פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים — יֵרָקְבוּ, מָעוֹת וּכְלֵי מַתָּכוֹת — יוֹלִיךְ הֶנָּאָה לְיָם הַמֶּלַח. וְאֵי זֶה הוּא עִיקּוּר — נוֹעֵל דֶּלֶת לְפָנֶיהָ, וְהִיא מֵתָה מֵאֵלֶיהָ.
תַּקָּלָה דְּמַאי? אִי תַּקָּלָה דְּהַקְרָבָה, אֲפִילּוּ כָּל רְעִיּוֹת נָמֵי! אִי תַּקָּלָה דְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה, אֲפִילּוּ כָּל רְעִיּוֹת נָמֵי!
לְעוֹלָם תַּקָּלָה דְּהַקְרָבָה, וְהָנָךְ דְּלָאו בְּנֵי הַקְרָבָה נִינְהוּ — לָא טָרִיד בְּהוּ, הָךְ דְּבַת הַקְרָבָה הִיא — טָרִיד בַּהּ.
וְתַקָּלָה עַצְמָהּ תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא חָדָא: פֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בְּרִאשׁוֹן — יִקָּרֵב בַּשֵּׁנִי, בַּשֵּׁנִי — יִקָּרֵב לְשָׁנָה הַבָּאָה. וְתַנְיָא אִידַּךְ: לֹא יִקָּרֵב. מַאי לָאו, בְּתַקָּלָה פְּלִיגִי?
לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא [לָא] חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה, וְהָכָא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן קָא מִיפַּלְגִי, וְלָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי, הָא רַבָּנָן.
וְהָתַנְיָא: וְכֵן הַמָּעוֹת! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ — בְּתַקָּלָה פְּלִיגִי, שְׁמַע מִינַּהּ.
מַתְנִי׳ בָּא לוֹ אֵצֶל שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְוַדֶּה. וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר: אָנָּא הַשֵּׁם! חָטְאוּ, עָווּ, פָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּא הַשֵּׁם! כַּפֶּר נָא לַחֲטָאִים וְלָעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים שֶׁחָטְאוּ וְשֶׁעָווּ וְשֶׁפָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ לֵאמֹר: ״כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה׳ תִּטְהָרוּ״.

וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כֹּהֵן גָּדוֹל, הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״. מְסָרוֹ לְמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכוֹ. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהוֹלִיכוֹ, אֶלָּא שֶׁעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים גְּדוֹלִים קֶבַע, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה וְהוֹלִיכוֹ עַרְסְלָא, וְיִשְׂרָאֵל הָיָה. וְכֶבֶשׂ עָשׂוּ לוֹ מִפְּנֵי הַבַּבְלִיִּים, שֶׁהָיוּ מְתַלְּשִׁים בְּשְׂעָרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ: טוֹל וָצֵא טוֹל וָצֵא.

גְּמָ׳ וְאִילּוּ ״בְּנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ״ לָא קָאָמַר. מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דִּלְמָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָא אָמַר: יֵשׁ לָהֶם כַּפָּרָה בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ.

אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, אַטּוּ כֹּהֲנִים לָאו בְּכְלַל ״עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל״ נִינְהוּ? מְסָרוֹ לְמִי שֶׁמּוֹלִיכוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן: ״אִישׁ״ — לְהַכְשִׁיר אֶת הַזָּר, ״עִתִּי״ —

דף סו:

שֶׁיְּהֵא מְזוּמָּן. ״עִתִּי״ — וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, ״עִתִּי״ — וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה.

״אִישׁ״ — לְהַכְשִׁיר אֶת הַזָּר. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: ״כַּפָּרָה״ כְּתִיבָא בֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

״עִתִּי״ וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת. לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לוֹמַר, שֶׁאִם הָיְתָה חוֹלָה — מַרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפוֹ.

כְּמַאן, דְּלָא כְּרַבִּי נָתָן. דְּאִי רַבִּי נָתָן, הָאָמַר: חַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי נָתָן, חָלָה שָׁאנֵי.

אָמַר רַפְרָם, זֹאת אוֹמֶרֶת: עֵירוּב וְהוֹצָאָה לְשַׁבָּת, וְאֵין עֵירוּב וְהוֹצָאָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים.

״עִתִּי״ וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה. לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לוֹמַר שֶׁאִם נִטְמָא מְשַׁלְּחוֹ — נִכְנָס טָמֵא לָעֲזָרָה, וּמְשַׁלְּחוֹ.

שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חָלָה, מַהוּ שֶׁיַּרְכִּיבֵהוּ עַל כְּתֵפוֹ? אָמַר לָהֶם: יָכוֹל הוּא לְהַרְכִּיב אֲנִי וְאַתֶּם. חָלָה מְשַׁלְּחוֹ, מַהוּ שֶׁיְּשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר? אָמַר לָהֶם: אֶהֱא בְּשָׁלוֹם אֲנִי וְאַתֶּם. דְּחָפוֹ וְלֹא מֵת, מַהוּ שֶׁיֵּרֵד אַחֲרָיו וְימִיתֶנּוּ? אָמַר לָהֶם: ״כֵּן יֹאבְדוּ כָל אוֹיְבֶיךָ ה׳״. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָלָה — מַרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפוֹ, חָלָה מְשַׁלְּחוֹ — יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר. דְּחָפוֹ וְלֹא מֵת — יֵרֵד אַחֲרָיו וְימִיתֶנּוּ.

שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: פָּלוֹנִי, מַהוּ לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם לֹא שְׁאֲלְתּוּנִי אֶלָּא עַל פָּלוֹנִי. מַהוּ לְהַצִּיל רוֹעֶה כִּבְשָׂה מִן הָאֲרִי? אָמַר לָהֶם: לֹא שְׁאֲלְתּוּנִי אֶלָּא עַל הַכִּבְשָׂה. מַהוּ לְהַצִּיל הָרוֹעֶה מִן הָאֲרִי? אָמַר לָהֶם: לֹא שְׁאֲלְתּוּנִי אֶלָּא עַל הָרוֹעֶה. מַמְזֵר, מַה הוּא לִירַשׁ? מַהוּ לְיַבֵּם? מַהוּ לְסוֹד אֶת בֵּיתוֹ? מַהוּ לְסוֹד אֶת קִבְרוֹ?

לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִינָן בִּדְבָרִים. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ מֵעוֹלָם.

שְׁאֵלָה אִשָּׁה חֲכָמָה אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵאַחַר שֶׁמַּעֲשֶׂה הָעֶגֶל שָׁוִין, מִפְּנֵי מָה אֵין מִיתָתָן שָׁוָה? אָמַר לָהּ: אֵין חָכְמָה לָאִשָּׁה אֶלָּא בְּפֶלֶךְ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ”וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ“.

אִיתְמַר, רַב וְלֵוִי. חַד אָמַר: זִיבֵּחַ וְקִיטֵּר — בְּסַיִיף. גִּפֵּף וְנִישֵּׁק — בְּמִיתָה. שָׁמַח בִּלְבָבוֹ — בְּהֶדְרוֹקָן.

וְחַד אָמַר: עֵדִים וְהַתְרָאָה — בְּסַיִיף, עֵדִים בְּלֹא הַתְרָאָה — בְּמִיתָה, לֹא עֵדִים וְלֹא הַתְרָאָה — בְּהֶדְרוֹקָן.

אָמַר רַב יְהוּדָה: שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי לֹא עָבַד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וַיֵּעָמוֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וְגוֹ‘“.

יָתֵיב רַבִּינָא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֵיתִיבֵיהּ בְּנֵי רַב פָּפָּא בַּר אַבָּא לְרָבִינָא: ”הָאוֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו“.

”אָבִיו“ — אֲבִי אִמּוֹ מִישְׂרָאֵל, ”אָחִיו“ — אָחִיו מֵאִמּוֹ מִישְׂרָאֵל, ”בָּנָיו“ — בְּנֵי בִתּוֹ מִישְׂרָאֵל. וְכֻלָּם עָשׂוּ לוֹ כּוּי. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: לֹא בָּבְלִיִּים הָיוּ, אֶלָּא אֲלָכְסַנְדְּרִיִּים הָיוּ. וּמִתּוֹךְ שֶׁשּׁוֹנְאִים אֶת הַבָּבְלִיִּים הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן עַל שְׁמָן. תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא בָּבְלִיִּים הָיוּ, אֶלָּא אֲלָכְסַנְדְּרִיִּים הָיוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ, שֶׁהִנַּחְתָּ אֶת דַּעְתִּי.

טוֹל וְצֵא. תָּנָא: מָה שָׁהֵי צִפּוֹרָא דִּין, וְחוֹבֵי דָּרָא סַגִּיאִין.

מַתְנִי' מְיַקְּרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מְלַוִּין אוֹתוֹ עַד סוּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. עֶשֶׂר סוּכּוֹת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוּק,

דף סז.

תִּשְׁעִים רִיס, שִׁבְעָה וּמֶחֱצָה לְכָל מִיל. עַל כָּל סוּכָּה וְסוּכָּה אוֹמְרִין לוֹ: הֲרֵי מָזוֹן, וַהֲרֵי מַיִם. וּמְלַוִּין אוֹתוֹ מִסּוּכָּה לְסוּכָּה, חוּץ מֵאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן, שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ עִמּוֹ לַצּוּק, אֶלָּא עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו.

מָה הָיָה עוֹשֶׂה? חוֹלֵק לְשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית חֶצְיוֹ קָשׁוּר בַּסֶּלַע, וְחֶצְיוֹ קָשׁוּר בֵּין שְׁנֵי קַרְנָיו. וּדְחָפוֹ לַאֲחוֹרָיו, וְהוּא מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד. וְלֹא הָיָה מַגִּיעַ לַחֲצִי הָהָר עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֲבָרִים אֲבָרִים. בָּא וְיָשַׁב לוֹ תַּחַת סוּכָּה אַחֲרוֹנָה עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. וּמֵאֵימָתַי מְטַמֵּא בְּגָדִים — מִשֶּׁיֵּצֵא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשָּׁעַת דְּחִיָּיתוֹ לַצּוּק.

גְּמ' תְּנוּ רַבָּנָן: עֶשֶׂר סוּכּוֹת, וּשְׁנַיִם עָשָׂר מִילִין הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תֵּשַׁע סוּכּוֹת, וְעֶשְׂרָה מִילִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חֲמֵשׁ סוּכּוֹת, וַעֲשָׂרָה מִילִין הָיוּ. וְכוּלָּן עַל יְדֵי עֵירוּב.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: סָח לִי אֶלְעָזָר בְּנִי: אִם עַל יְדֵי עֵירוּב — יְכוֹלְנִי לַעֲשׂוֹת אֲפִילּוּ שְׁתֵּי סוּכּוֹת וַעֲשָׂרָה מִילִּין.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: חוּץ מֵאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עִמּוֹ לַצּוּק אֶלָּא עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו, כְּמַאן כְּרַבִּי מֵאִיר.

עַל כָּל סוּכָּה וְסוּכָּה אוֹמְרִים לוֹ: הֲרֵי מָזוֹן וַהֲרֵי מַיִם. תָּנָא: מֵעוֹלָם לֹא הוּצְרַךְ אָדָם לְכָךְ, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ, לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ.

מֶה הָיָה עוֹשֶׂה — חוֹלֵק לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית. וְנִקְטָרֵיהּ כּוּלֵּיהּ בְּסֶלַע? כֵּיוָן דְּמִצְוָה בְּשָׁעִיר, דִּילְמָא קָדֵים וּמַלְבֵּין וּמַיְתְבָא דַּעְתֵּיהּ.

וְנִקְטָרֵיהּ כּוּלֵּיהּ בֵּין קַרְנָיו? זְמָנִין דְּגָמֵישׁ לֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ, וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית עַל פֶּתַח הָאוּלָם מִבַּחוּץ, הַלְּבֵין — הָיוּ שְׂמֵחִין, לֹא הַלְּבֵין — הָיוּ עֲצֵבִין וּמִתְבַּיְישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ קוֹשְׁרִין עַל פֶּתַח אוּלָם מִבִּפְנִים. וַעֲדַיִין הָיוּ מְצִיצִין וְרוֹאִין, הַלְּבֵין — הָיוּ שְׂמֵחִין, לֹא הַלְּבֵין — הָיוּ עֲצֵבִין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ חֶצְיוֹ בְּסֶלַע וְחֶצְיוֹ בֵּין קַרְנָיו.

אָמַר רַבִּי נַחוּם בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית עַל פֶּתַח אוּלָם מִבִּפְנִים, וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ שָׁעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה מַלְבִּין, וְיָדְעוּ שֶׁנִּתְעַשִּׂית מִצְוָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם יִהְיוּ חַטֹּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ".

לֹא הָיָה מַגִּיעַ לְמַחֲצִית הָהָר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: אוֹתָן אֲבָרִים מַה הֵן בַּהֲנָאָה? רַב וּשְׁמוּאֵל. חַד אָמַר: מוּתָּרִין, וְחַד אָמַר: אֲסוּרִין.

מַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין,

דף סז:

דִּכְתִיב: "בַּמִּדְבָּר". וּמַאן דְּאָמַר אֲסוּרִין, דִּכְתִיב: "גְּזֵירָה".

וּמַאן דְּאָמַר אֲסוּרִין, הַאי "מִדְבָּר" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "הַמִּדְבָּרָה", "הַמִּדְבָּרָה", "בַּמִּדְבָּר" — לְרַבּוֹת נוֹב וְגִבְעוֹן, שִׁילֹה, וּבֵית עוֹלָמִים.

וְאִידַּךְ, הַאי "גְּזֵירָה" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "גְּזֵירָה" — אֵין גְּזֵירָה אֶלָּא חֲתוּכָה. דָּבָר אַחֵר: אֵין גְּזֵירָה אֶלָּא דָּבָר הַמִּתְגַּזֵּר וְיוֹרֵד.

דָּבָר אַחֵר: "גְּזֵירָה", שֶׁמָּא תֹּאמַר מַעֲשֶׂה תֹּהוּ הוּא, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲנִי ה'", אֲנִי ה' גְּזַרְתִּיו, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַרְהֵר בָּהֶן.

אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין, לֹא אָמְרָה תּוֹרָה "שִׁלַּח" לְתַקָּלָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: "עֲזָאזֵל" — שֶׁיִּהֵא עַז וְקָשֶׁה. יָכוֹל בַּיִּשּׁוּב, תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּמִּדְבָּר", וּמִנַּיִן שֶׁבְּצוּק? תַּלְמוּד לוֹמַר: "גְּזֵרָה". תַּנְיָא אִידַּךְ: "עֲזָאזֵל" — קָשֶׁה שֶׁבָּהָרִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְאֶת אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח".

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "עֲזָאזֵל" — שֶׁמְּכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה עוּזָּא וְעַזָּאֵל.

תָּנוּ רַבָּנַן, "אֶת מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ" — דְּבָרִים שֶׁאִלְמָלֵא (לֹא) נִכְתְּבוּ דִּין הוּא שֶׁיִּכָּתְבוּ, וְאֵלּוּ הֵן: עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִלּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְגָזֵל, וּבִרְכַּת הַשֵּׁם.

"אֶת חוּקּוֹתַי תִּשְׁמְרוּ" — דְּבָרִים שֶׁהַשָּׂטָן מֵשִׁיב עֲלֵיהֶן, וְאֵלּוּ הֵן: אֲכִילַת חֲזִיר, וּלְבִישַׁת שַׁעַטְנֵז, וַחֲלִיצַת יְבָמָה, וְטָהֳרַת מְצוֹרָע, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. וְשֶׁמָּא תֹּאמַר מַעֲשֶׂה תּוֹהוּ הֵם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲנִי ה'", אֲנִי ה' חָקַקְתִּיו, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהָרְהֵר בָּהֶן.

אֵימָתַי מְטַמֵּא בְּגָדִים. תָּנוּ רַבָּנַן: הַמְשַׁלֵּחַ מְטַמֵּא בְּגָדִים, וְאֵין הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַמְשַׁלֵּחַ מְטַמֵּא בְּגָדִים.

יָכוֹל מְשֶׁיֵּצֵא חוּץ לְחוֹמַת עֲזָרָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: "הַמְשַׁלֵּחַ". אִי "הַמְשַׁלֵּחַ", יָכוֹל עַד שֶׁיַּגִּיעַ לַצּוּק — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהַמְשַׁלֵּחַ". הָא כֵּיצַד: מְשֶׁיֵּצֵא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: "עֲזָאזֵל וְכִבֶּס" — עַד שֶׁהַגִּיעַ לַצּוּק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו", זוֹרְקוֹ בְּבַת רֹאשׁ וּמְטַמֵּא בְּגָדִים.

מַתְנִי' בָּא לוֹ אֵצֶל פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין, קִרְעָן, וְהוֹצִיא אֶת אֵימוּרֵיהֶן, נְתָנָן בְּמַגִּיס וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

קְלָעָן בְּמִקְלָעוֹת וְהוֹצִיאָן לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. וּמֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין בְּגָדִים — מִשֶּׁיֵּצְאוּ חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁיַּצִּית הָאוּר בְּרוּבָּן.

גְּמָ' "וְהִקְטִירָן" סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: לְהַקְטִירָן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ.

"קְלָעָן בְּמִקְלָעוֹת". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּמִין קְלִיעָה. תָּנָא: לֹא הָיָה מְנַתְּחָן נִיתּוּחַ בְּשֵׂר עוֹלָה, אֶלָּא עוֹר עַל גַּבֵּי בָּשָׂר. מָנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן עוֹר וּבָשָׂר וָפֶרֶשׁ, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן עוֹר וּבָשָׂר וָפֶרֶשׁ,

דף סח.

מָה לְהַלָּן, עַל יְדֵי נִיתּוּחַ וְלֹא עַל יְדֵי הֶפְשֵׁט, אַף כָּאן, עַל יְדֵי נִיתּוּחַ וְלֹא עַל יְדֵי הֶפְשֵׁט.

וְהָתָם מְנָא לַן? דְּתַנְיָא: "וְקָרְבּוּ וּפָרְשׁוּ וְהוֹצִיא" — מְלַמֵּד שֶׁמּוֹצִיאוֹ שָׁלֵם. יָכוֹל יִשְׁרְפֶנּוּ שָׁלֵם? נֶאֱמַר כָּאן: "רֹאשׁוֹ וּכְרָעָיו", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: ("רֹאשׁ וּכְרָעַיִם"), מָה לְהַלָּן עַל יְדֵי נִיתּוּחַ, אַף כָּאן עַל יְדֵי נִיתּוּחַ.

אִי מָה לְהַלָּן עַל יְדֵי הֶפְשֵׁט, אַף כָּאן עַל יְדֵי הֶפְשֵׁט, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ". מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רַב פָּפָּא: כְּשֵׁם שֶׁפִּרְשׁוֹ בְּקִרְבּוֹ, כָּךְ בְּשָׂרוֹ בְּעוֹרוֹ.

מֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין בְּגָדִים. תְּנוּ רַבָּנַן: "יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ".

לְהַלָּן אַתָּה נוֹתֵן לָהֶם שָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, וְכָאן אַתָּה נוֹתֵן לָהֶם מַחֲנֶה אַחַת? אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה", לוֹמַר לָךְ: כֵּיוָן שֶׁיָּצָא חוּץ לְמַחֲנֶה אַחַת — מְטַמְּאִים בְּגָדִים.

וְהָתָם מְנָא לַן? דְּתַנְיָא: "וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר" — חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת.

אַתָּה אוֹמֵר חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא חוּץ לְמַחֲנֶה אַחַת? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בְּפַר הָעֲדָה "אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "וְשָׂרַף אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת הַפַּר הָרִאשׁוֹן", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה" — לִיתֵּן לוֹ מַחֲנֶה שְׁנִיָּה.

וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה" בַּדֶּשֶׁן, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן", תֵּן לוֹ מַחֲנֶה שְׁלִישִׁית.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה", מָה כָּאן חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, אַף לְהַלָּן חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת. וּמָה לְהַלָּן בְּמִזְרָחָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם — אַף כָּאן בְּמִזְרָחָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם.

וְרַבָּנַן, הֵיכָא שָׁרֵיף לְהוּ? כִּדְתַנְיָא: הֵיכָן נִשְׂרָפִין?

דף סח:

לִצְפוֹנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וְחוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲבֵית הַדֶּשֶׁן נִשְׂרָפִין.

אָמַר רָבָא: מַאן תְּנָא דִּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הוּא. דְּתַנְיָא: "אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף", שֶׁיְּהֵא לְשֵׁם דֶּשֶׁן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שֶׁיְּהֵא מְקוֹמוֹ מְשׁוּפָּךְ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִילְמָא בְּמְקוֹמוֹ מְשׁוּפָּךְ הוּא דִּפְלִיגִי.

תְּנוּ רַבָּנַן: "וְהַשּׁוֹרֵף" — הַשּׁוֹרֵף מְטַמֵּא בְּגָדִים וְלֹא הַמַּצִּית אֶת הָאוּר וְלֹא הַמְסַדֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה. וְאֵי זֶהוּ הַשּׁוֹרֵף? זֶה הַמְסַיֵּיעַ בִּשְׁעַת שְׂרֵיפָה.

יָכוֹל אַף מְשֻׁנֶּעֱשׂוּ אֵפֶר מְטַמְּאִין בְּגָדִים — תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹתָם", אוֹתָם מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וְלֹא מְשֻׁנֶּעֱשׂוּ אֵפֶר מְטַמְּאִין בְּגָדִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפָּר מְטַמֵּא, נִיתַּךְ הַבָּשָׂר אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּשַׁוְּיֵהּ חֲרוֹכָא.

מַתְנִי' אָמְרוּ לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל: הִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר. וּמַנַּיִין הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר? דִּירְכָאוֹת הָיוּ עוֹשִׂין וּמְנִיפִין בְּסוּדָרִין. וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלֹא סִימָן גָּדוֹל הָיָה לָהֶם: מִירוּשָׁלַיִם וְעַד בֵּית חֲדוּדוֹ, שְׁלֹשָׁה מִילִין, הוֹלְכִין מִיל וְחוֹזְרִין מִיל, וְשׁוֹהִין כְּדֵי מִיל וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ שָׁעִיר לַמִּדְבָּר.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: וַהֲלֹא סִימָן אַחֵר הָיָה לָהֶם: לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית הָיָה קָשׁוּר עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּכְשֶׁהִגִּיעַ שָׁעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׁוֹן מַלְבִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ“.

גְּמָ׳ אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ בֵּית חֲדוּדוֹ בַּמִּדְבָּר קָיְימָא, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּקֶסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ שָׁעִיר לַמִּדְבָּר — נַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ.

הֲדַרַן עָלָךְ שְׁנֵי שְׂעִירֵי

בָּא לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל לִקְרוֹת, אִם רָצָה לִקְרוֹת בְּבִגְדֵי בוּץ — קוֹרֵא, וְאִם לָאו — קוֹרֵא בְּאִצְטְלִית לָבָן מְשֻׁלֶּחֶת.

חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה, וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לְסָגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל, וְקוֹרֵא בְּ”אַחֲרֵי מוֹת“ וְ”אַךְ בֶּעָשׂוֹר“, וְגוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה וּמַנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ וְאוֹמֵר: יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרָאתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן. ”וּבֶעָשׂוֹר“ שֶׁבְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה.

וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת: עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְעַל הַכֹּהֲנִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה.

הָרוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא — אֵינוֹ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין, וְהָרוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין — אֵינוֹ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ רְחוֹקָה, וּמְלֶאכֶת שְׁנֵיהֶן שָׁוָה כְּאַחַת.

גְּמָ׳ מִדְּקָתָנֵי בְּאִצְטְלִית לָבָן מְשֻׁלֶּחֶת, מִכְּלָל דִּקְרִיאָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא.

וְקָתָנֵי: אִם רָצָה לִקְרוֹת בְּבִגְדֵי בוּץ — קוֹרֵא, שְׁמַעְתָּ מִינַּהּ בִּגְדֵי כְהוּנָּה נִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן! דִּילְמָא שְׁאנֵי קְרִיאָה דִּצוֹרֶךְ עֲבוֹדָה הִיא.

דְּאִיבָּעְיָא לַן: בִּגְדֵי כְהוּנָּה נִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן, אוֹ לֹא נִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן.

תָּא שְׁמַע: לֹא הָיוּ יְשֵׁנִים בְּבִגְדֵי קוֹדֶשׁ. שֵׁינָה הוּא דְּלָא, הָא מֵיכַל — אָכְלִי! דִּילְמָא שְׁאנֵי אֲכִילָה דִּצוֹרֶךְ עֲבוֹדָה הִיא, כִּדְתַנְיָא: ”וְאָכְלוּ אוֹתָם אֲשֶׁר כּוּפַּר בָּהֶם“ — מִלְּמַד שֶׁהַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים וּבְעָלִים מִתְכַּפְּרִין.

שֵׁינָה הוּא דְּלָא, הָא הַלּוֹכֵי — מְהַלְּכִי! בְּדִין הוּא דְּהַלּוֹכֵי נָמֵי לָא,

דף סט.

וְסִיפָא אִיצְּטְרִיכָא לֵיהּ: פּוֹשְׁטִין וּמְקַפְּלִין וּמַנִּיחִין תַּחַת רֹאשֵׁיהֶם.
פּוֹשְׁטִין וּמְקַפְּלִין וּמַנִּיחִין אוֹתָן תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן, שֶׁמַּעֲתֶּ מִינַּהּ בִּגְדֵי כְּהוּנָּה נִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן! אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן, אֶלָּא אֵימָא כְּנֶגֶד רֹאשֵׁיהֶן. אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: שֶׁמַּעֲתֶּ מִינַּהּ תְּפִילִּין מִן הַצַּד שֶׁפִּיר דָּמֵי.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא דִּכְנֶגֶד רֹאשֵׁיהֶן, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן, וְתִיפּוֹק לִי מִשּׁוּם כִּלְאַיִם — דְּהָא אִיכָּא אַבְנֵט. וּנְהִי נָמֵי דְּנִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן — הָא מִתְהֲנֵי מִכִּלְאַיִם!
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר!
וְכִי תֵּימָא: כִּלְאַיִם בִּלְבִישָׁה וְהַעֲלָאָה — הוּא דַּאֲסִיר, בְּהַצָּעָה שְׁרֵי, וְהָתַנְיָא: "לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ", אֲבָל אַתָּה מוּתָּר לְהַצִּיעוֹ תַּחְתֶּיךָ. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁמָּא תִּיכָּרֵךְ נִימָא אַחַת עַל בְּשָׂרוֹ.
וְכִי תֵּימָא דְּמַפְסֵיק לֵיהּ מִידֵּי בֵּינֵי בֵּינֵי — וְהָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי מְשׁוּם קְהָלָא קַדִּישָׁא שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם: אֲפִילּוּ עֶשֶׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ וְכִלְאַיִם תַּחְתֵּיהֶן — אָסוּר לִישַׁן עֲלֵיהֶן. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: כְּנֶגֶד רֹאשֵׁיהֶן, שְׁמַע מִינַּהּ.
רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן, וְהָא קָא מִתְהֲנֵי מִכִּלְאַיִם — בִּגְדֵי כְּהוּנָּה קָשִׁין הֵן.
כִּי הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַאי נַמְטָא גַּמְדָּא דְּנַרְשׁ — שַׁרְיָא.
תָּא שְׁמַע: בִּגְדֵי כְּהוּנָּה, הַיּוֹצֵא בָּהֶן לַמְּדִינָה — אָסוּר. וּבִמְקֻדָּשׁ, בֵּין בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה בֵּין שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה — מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁבִּגְדֵי כְּהוּנָּה נִיתְּנוּ לֵיהָנוֹת בָּהֶן. שְׁמַע מִינַּהּ.
וּבַמְּדִינָה לָא? וְהָתַנְיָא: בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה [בְּטֵבֵת] יוֹם הַר גְּרִזִים [הוּא], דִּלְמָא לְמִסְפַּד?
יוֹם שֶׁבִּקְּשׁוּ כּוּתִיִּים אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ מֵאֶלֶכְסַנְדְּרוֹס מוֹקְדוֹן לְהַחֲרִיבוֹ, וְנָתְנוּ לָהֶם. בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ אֶת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. מֶה עָשָׂה? לָבַשׁ בִּגְדֵי כְהוּנָּה, וְנִתְעַטֵּף בִּבְגְדֵי כְהוּנָּה, וּמִיקִּירֵי יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, וַאֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר בִּידֵיהֶן. וְכָל הַלַּיְלָה, הַלְּלוּ הוֹלְכִים מִצַּד זֶה, וְהַלְּלוּ הוֹלְכִים מִצַּד זֶה, עַד שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר.
כֵּיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, אָמַר לָהֶם: מִי הַלָּלוּ? אָמְרוּ לוֹ: יְהוּדִים שֶׁמָּרְדוּ בְּךָ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרֶס זָרְחָה חַמָּה וּפָגְעוּ זֶה בָּזֶה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה לְשִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, יָרַד מִמֶּרְכַּבְתּוֹ וְהִשְׁתַּחֲוָה לְפָנָיו. אָמְרוּ לוֹ: מֶלֶךְ גָּדוֹל כְּמוֹתְךָ יִשְׁתַּחֲוֶה לִיהוּדִי זֶה?! אָמַר לָהֶם: דְּמוּת דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל זֶה מְנַצַּחַת לְפָנַי בְּבֵית מִלְחַמְתִּי.

אָמַר לָהֶם: לָמָּה בָּאתֶם? אָמְרוּ: אֶפְשָׁר בַּיִת שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בּוֹ עָלֶיךָ וְעַל מַלְכוּתְךָ שֶׁלֹּא תֶּחֱרַב, יַתְעוּךָ גּוֹיִם לְהַחֲרִיבוֹ? אָמַר לָהֶם: מִי הַלָּלוּ? אָמְרוּ לוֹ: כּוּתִיִּים הַלָּלוּ, שֶׁעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ. אָמַר לָהֶם: רֵעֵי הֵם מְסוּרִין בִּידֵיכֶם.

מִיָּד נָקְבוּם בְּעִקְּבֵיהֶם וּתְלָאוּם בְּזַנְבֵי סוּסֵיהֶם, וְהָיוּ מְגָרְרִין אוֹתָן עַל הַקּוֹצִים וְעַל הַבַּרְקָנִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר גְּרִיזִים. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר גְּרִיזִים — חֲרָשׁוּהוּ, וּזְרָעוּהוּ כַּרְשִׁינִין, כְּדֶרֶךְ שֶׁבִּקְּשׁוּ לַעֲשׂוֹת לְבֵית אֱלֹהֵינוּ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֲשָׂאוּהוּ יוֹם טוֹב.

אִי בָּעֵית אֵימָא: רְאוּיִין לְבַגְדֵי כְהוּנָּה. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ".

חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה: שְׁמַע מִינַּהּ חוֹלְקִין כָּבוֹד לְתַלְמִיד בְּמָקוֹם הָרַב! אָמַר אַבָּיֵי: כּוּלָּהּ מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכֹהֵן גָּדוֹל הִיא.

וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד. מִכְּלָל שֶׁהוּא יוֹשֵׁב, וְהָא אֲנַן תְּנַן:

דף סט:

אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה'"? כְּדְאָמַר רַב חִסְדָּא — בְּעֶזְרַת נָשִׁים, הָכָא נָמֵי — בְּעֶזְרַת נָשִׁים.

וְהֵיכָא אִיתְּמַר דְּרַב חִסְדָּא? אַהָא. מֵיתִיבִי: דְּתַנְיָא, הֵיכָן קוֹרִין בּוֹ — בָּעֲזָרָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרָא בוֹ לִפְנֵי הָרְחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם", וְאָמַר רַב חִסְדָּא: בְּעֶזְרַת נָשִׁים.

"וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת ה' הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל". מַאי "גָּדוֹל"? אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב: שֶׁגִּדְּלוֹ בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ. רַב גִּידֵּל אָמַר: "בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם".

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב דִּימִי: וְדִילְמָא שֶׁגִּדְּלוֹ בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ? אֲמַר לֵיהּ: אֵין אוֹמְרִים שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ בִּגְבוּלִים.

וְלָא? וְהָכְתִיב: "וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסּוֹפֵר עַל מִגְדַּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר". וְאָמַר רַב גִּידֵּל: שֶׁגִּדְּלוֹ בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ! הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה.

"וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' אֱלֹהִים בְּקוֹל גָּדוֹל". מַאי אֲמוּר? אָמַר רַב, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: בִּיָּיא בִּיָּיא הַיְינוּ הַאי דְּאַחְרֵבֵיהּ לְמַקְדְּשָׁא וְקַלֵּיהּ לְהֵיכְלֵיהּ וְקַטְלִינְהוּ לְכוּלְּהוּ צַדִּיקֵי וַאֲגַלִינְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָהוֹן, וַעֲדַיִין מְרַקֵּד בֵּינַיִן. כְּלוּם יְהַבְתֵּיהּ לַן אֶלָּא לְקַבּוֹלֵי בֵּיהּ אַגְרָא? לָא אִיהוּ בְּעֵינַן, וְלָא אַגְרֵיהּ בָּעֵינַן!

נָפַל לְהוּ פִּיתְקָא מֵרְקִיעָא, דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּהּ "אֱמֶת".

אָמַר רַב חֲנִינָא: שְׁמַע מִינַּהּ חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "אֱמֶת".

אוֹתִיבוּ בְּתַעֲנִיתָא תְּלָתָא יוֹמִין וּתְלָתָא לֵילְוָאתָא, מַסְרוּהוּ נִיהֲלֵיהוּ. נְפַק אֲתָא כִּי גּוּרְיָא דְּנוּרָא מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, אֲמַר לְהוּ נָבִיא לְיִשְׂרָאֵל: הַיְינוּ יִצְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה“.

בַּהֲדֵי דְּתַפְסוּהּ לֵיהּ אִשְׁתְּמִיט בֵּינֵיתָא מִמַּזְיֵיא וּרְמָא קָלָא, וַאֲזַל קָלֵיהּ אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי. אָמְרוּ: הֵיכִי נַעֲבִיד? דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ מִן שְׁמַיָּא. אֲמַר לְהוּ נָבִיא: שַׁדְיוּהוּ בְּדוּדָא דַּאֲבָרָא, וְחַפְיוּהוּ לְפוּמֵיהּ בַּאֲבָרָא, דַּאֲבָרָא מִשְׁאָב שְׁאִיב קָלָא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיְשַׁלֵּחַ אוֹתָהּ אֶל תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת אֶבֶן הָעוֹפֶרֶת אֶל פִּיהָ“.

אָמְרוּ: הוֹאִיל וְעֵת רָצוֹן הוּא, נִבְעֵי רַחֲמֵי אֵיצָרָא דַּעֲבֵירָה. בְּעוֹ רַחֲמֵי וְאִמְסַר בִּידַיְיהוּ.

אָמַר לְהוּ: חָזוֹ, דְּאִי קָטְלִיתוּ לֵיהּ לְהָהוּא, כְּלֵי עָלְמָא. חַבְשׁוּהוּ תְּלָתָא יוֹמֵי, וּבָעוּ בֵּיעָתָא בַּת יוֹמָא בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלָא אַשְׁתְּכַח. אָמְרִי: הֵיכִי נַעֲבִיד? נְקָטְלֵיהּ — כְּלֵי עָלְמָא, נִיבְעֵי רַחֲמֵי אַפְּלָגָא — פַּלְגָא בִּרְקִיעָא לָא יָהֲבִי. כַּחְלִינְהוּ לְעֵינֵיהּ וְשַׁבְקוּהוּ, וְאַהְנִי דְּלָא מִיגָּרֵי בֵּיהּ לְאִינִישׁ בְּקָרִיבְתֵּהּ.

בְּמַעְרְבָא מַתְנוּ הָכִי: רַב גִּידֵּל אָמַר: ”גְּדוֹל“ — שֶׁגִּדְּלוֹ בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, וְרַב מַתְנָא אָמַר: ”הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא“.

וְהָא דְּרַב מַתְנָא מָטְיָיא לִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה — שֶׁהֶחֱזִירוּ עֲטָרָה לְיוֹשְׁנָהּ. אֲתָא מֹשֶׁה, אָמַר: ”הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא“. אֲתָא יִרְמְיָה וַאֲמַר: גּוֹיִם מְקַרְקְרִין בְּהֵיכְלוֹ, אַיֵּה נוֹרְאוֹתָיו? לָא אֲמַר ”נוֹרָא“. אֲתָא דָּנִיֵּאל אָמַר: גּוֹיִם מְשַׁתַּעְבְּדִים בְּבָנָיו, אַיֵּה גְּבוּרוֹתָיו? לָא אֲמַר ”גִּבּוֹר“.

אֲתוֹ אִינְהוּ וְאָמְרוּ: אַדְּרַבָּה, זוֹ הִיא (גְּבוּרַת) גְּבוּרָתוֹ: שֶׁכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ — שֶׁנּוֹתֵן אֶרֶךְ אַפַּיִם לְרִשָּׁעִים. וְאֵלּוּ הֵן נוֹרְאוֹתָיו — שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵיאַךְ אוּמָּה אַחַת יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּים בֵּין הָאוּמּוֹת?

וְרַבָּנַן: הֵיכִי עָבְדִי הָכִי וְעָקְרִי תַּקַּנְתָּא דְּתַקֵּין מֹשֶׁה? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִתּוֹךְ שֶׁיּוֹדְעִין בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֱמִתִּי הוּא, לְפִיכָךְ לֹא כִּיזְּבוּ בּוֹ.

וְקוֹרֵא ”אַחֲרֵי מוֹת“ וְ”אַךְ בֶּעָשׂוֹר“. וּרְמִינְהִי: מְדַלְּגִין בַּנְּבִיא, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה!

לָא קַשְׁיָא: כָּאן, בִּכְדֵי שֶׁיַּפְסִיק הַתּוּרְגְּמָן. כָּאן, בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַתּוּרְגְּמָן.

וְהָא עֲלָה קָתָנֵי: מְדַלְּגִין בַּנְּבִיא, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה מְדַלֵּג — בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַתּוּרְגְּמָן, הָא בַּתּוֹרָה — כְּלָל כְּלָל לָא!

אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן, בְּעִנְיָן אֶחָד. כָּאן, בִּשְׁנֵי עִנְיָנִין.

וְהָתַנְיָא: מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה בְּעִנְיָן אֶחָד, וּבַנְּבִיא בִּשְׁנֵי עִנְיָנִין. כָּאן וְכָאן בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַתּוּרְגְּמָן. וְאֵין מְדַלְּגִין מִנְּבִיא לְנָבִיא. וּבַנְּבִיא שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מְדַלְּגִין,

דף ע.

וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְדַלֵּג מִסּוֹף הַסֵּפֶר לְתְחִילָתוֹ.
וְגוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְכוּ׳. וְכָל כָּךְ לָמָּה — כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל סֵפֶר תּוֹרָה.
״וּבֶעָשׂוֹר״ שֶׁל חוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה. אַמַּאי? נִגְלוֹל וְנִיקְרֵי! אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לְפִי שֶׁאֵין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּצִיבּוּר, מִפְּנֵי כְּבוֹד צִיבּוּר.
וְנַיְיתֵי אַחֲרִינָא וְנִקְרֵי! רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר: מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִשּׁוּם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה.
וּמִי חָיְישִׁינַן לִפְגָמָא? וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: רֹאשׁ חוֹדֶשׁ טֵבֵת שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת מְבִיאִין שָׁלֹשׁ תּוֹרוֹת וְקוֹרִין אַחַת בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם, וְאַחַת שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאַחַת שֶׁל חֲנוּכָּה.
תִּלְתָא גַּבְרֵי בִּתְלָתָא סִפְרֵי — לֵיכָּא פְּגָמָא, חַד גַּבְרָא בִּתְרֵי סִפְרֵי — אִיכָּא פְּגָמָא.
וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: עַל הַתּוֹרָה — כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן כְּתִיקְנָהּ. וְעַל הַמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַכֹּהֲנִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל יִשְׂרָאֵל בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל שְׁאָר תְּפִלָּה.
תָּנוּ רַבָּנָן: וּשְׁאָר הַתְּפִלָּה ״רְצֵה תְּחִינָּה בַּקָּשָׁה מִלְּפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁצְּרִיכִין לְהִוָּשַׁע״ וְחוֹתֵם בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. וְאַחַר כָּךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵבִיא סֵפֶר תּוֹרָה מְבֵיתוֹ, וְקוֹרֵא בּוֹ כְּדֵי לְהַרְאוֹת חֲזוּתוֹ לְרַבִּים.
הָרוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כּוּ׳ לֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא כִּדְרֵישׁ לָקִישׁ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת.
וּמַאי מִצְוָה — ״בָּרֵב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ״, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי׳ אִם בְּבִגְדֵי בוּץ קוֹרֵא, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. פָּשַׁט, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג, וְהֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו,
וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם וְאֶת שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קְרֵבִין. וּפֹר הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ — הָיוּ קְרֵבִין עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.
קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, וְיָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג.
הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, וְיָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפֵּג.
הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, וְיָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפֵּג.

הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי עַצְמוֹ וְלָבַשׁ, וּמְלַוִּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם מִן הַקּוֹדֶשׁ.

גְּמָ׳ אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר, עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קְרֵבִין, וּפֹר הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם,

אוֹ דִילְמָא הָכִי קָאָמַר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קְרֵבִין, וּפֹר הָעוֹלָה בַּהֲדַיְיהוּ, וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

וְתוּ: פֹּר הָעוֹלָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּשַׁיְירֵיהּ, אֵימַת עָבֵיד לֵיהּ?

וְתוּ: בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא, אֵימוּרֵי חַטָּאת אֵימַת עָבֵיד לְהוּ?

אָמַר רָבָא: לָא מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ מְתַקְּנְתָא, אֶלָּא אוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּתָנָא בִּדְבֵי שְׁמוּאֵל, אוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא כִּדְתוֹסֶפְתָּא.

דְּתָנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָצָא וְעָשָׂה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם וְאֵימוּרֵי חַטָּאת, אֲבָל פֹּר הָעוֹלָה וְשִׂבְעַת כְּבָשִׂים וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ — עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

רַבִּי עֲקִיבָא דְּתוֹסֶפְתָּא מַאי הִיא? דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: פֹּר הָעוֹלָה וְשִׂבְעַת כְּבָשִׂים עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קְרֵבִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִלְּבַד עוֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתָּמִיד״, וְאַחַר כָּךְ עֲבוֹדַת הַיּוֹם.

דף ע:

וְאַחַר כָּךְ שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפּוּרִים״, וְאַחַר כָּךְ אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם, וְאַחַר כָּךְ אֵימוּרֵי חַטָּאת, וְאַחַר כָּךְ תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? עָבֵיד כְּדִכְתִיב: עָבֵיד בְּרֵישָׁא דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וַהֲדַר עָבֵיד דְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים.

וְרַבִּי עֲקִיבָא? כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא: ״מִלְּבַד עוֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתָּמִיד״, אַלְמָא מוּסָפִין עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר עָבֵיד לְהוּ.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַאי ״מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפּוּרִים״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ, עַל מָה שֶׁזֶּה מְכַפֵּר — זֶה מְכַפֵּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: אֶחָד קָרֵב עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְשִׁשָּׁה עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: שִׁשָּׁה קְרֵבִין עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְאֶחָד עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי. כְּתִיב: ״מִלְּבַד עוֹלַת הַבֹּקֶר״, וּכְתִיב: ״וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עוֹלָתוֹ״, הִלְכָּךְ, עָבֵיד מִנַּיְיהוּ הָכָא וּמָנַיְיהוּ הָכָא.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: עֲבֵיד חַד כְּדִכְתִיב: "מִלְּבַד עוֹלַת הַבֹּקֶר", וַהֲדַר עֲבֵיד עֲבוֹדַת הַיּוֹם — דִּילְמָא חוּלְשָׁא חָלֵישׁ כֹּהֵן גָּדוֹל.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: כֵּיוָן דְּאַתְחֵיל — עֲבֵיד שִׁשָּׁה, דִּילְמָא פָּשַׁע. דִּלְגַבֵּי עֲבוֹדַת הַיּוֹם — זָרִיז הוּא.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת, חַד אַיִל הוּא. כְּמַאן — כְּרַבִּי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אַיִל אֶחָד הָאָמוּר כָּאן, הוּא הָאָמוּר בְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁנֵי אֵילִים הֵן, אֶחָד הָאָמוּר כָּאן, וְאֶחָד הָאָמוּר בְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? דִּכְתִיב: "אֶחָד". וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי "אֶחָד"? מְיוּחָד שֶׁבְּעֶדְרוֹ.

וְרַבִּי? נָפְקָא לֵיהּ: מִ"מִּבְּחַר נְדָרֶיךָ". וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? חַד בְּחוֹבָה, וְחַד בִּנְדָבָה. וּצְרִיכִי.

קִיֵּדֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. תָּנוּ רַבָּנָן: "וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד". לָמָּה הוּא בָּא? לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה,

דף עא.

שֶׁכָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל הַסֵּדֶר, חוּץ מִפָּסוּק זֶה.

מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב חִסְדָּא: גְּמִירִי, חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם,

וְאִי אָמְרַתְּ כְּסִדְרָן כְּתִיבִי, לָא מַשְׁכַּחַתְּ לֵהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ טְבִילוֹת וְשִׁשָּׁה קִידּוּשִׁין.

מַתְקֵיף לֵהּ רַבִּי זֵירָא: וְדִילְמָא מַפְסִיק לֵיהּ בְּשָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ!

אָמַר אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עוֹלָתוֹ", מִיצִיאָה רִאשׁוֹנָה עֲבֵיד אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם.

רָבָא אָמַר, אָמַר קְרָא: "וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר לָבַשׁ", כְּלוּם אָדָם פּוֹשֵׁט אֶלָּא מַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ?! אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר לָבַשׁ" — שֶׁלָּבַשׁ כְּבָר.

מַתְקֵיף לֵהּ רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: וְאֵימָא דְּמַפְסִיק לֵיהּ בְּשָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ! הָכְתִיב: "וְיָצָא וְעָשָׂה".

וְכָל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל הַסֵּדֶר? וְהָא קְרָאֵי כְּתִיבִי: "וְאֵת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה", וַהֲדַר: "וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת", וְאֵילּוּ אֲנַן תְּנַן: הָרוֹאֶה אֶת כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא — אֵינוֹ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין. וְאֵילּוּ אֲמוּרֵי חַטָּאת בָּתַר הָכִי מַקְטֵיר לְהוּ!

אֵימָא: חוּץ מִפָּסוּק זֶה וְאֵילְךָ.

וּמַאי חָזֵית דְּמָשַׁבְּשַׁתְּ קְרָאֵי, שַׁבֵּישׁ מַתְנִיתָא!

אָמַר אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: ״וְהַמְשַׁלֵּחַ ... וְהַשּׁוֹרֵף״. מָה מְשַׁלֵּחַ דְּמֵעִיקָּרָא — אַף שׁוֹרֵף דְּמֵעִיקָּרָא.

אַדְּרַבָּה: מָה שׁוֹרֵף דְּהַשְׁתָּא — אַף מְשַׁלֵּחַ דְּהַשְׁתָּא!

״וְהַמְשַׁלֵּחַ״, דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע. רָבָא אָמַר, אָמַר קְרָא: ״עָמַד חַי״, עַד מָתַי יְהֵא זָקוּק לַעֲמוֹד חַי? עַד שְׁעַת כַּפָּרָה. וְאֵימָתַי שְׁעַת כַּפָּרָה? בִּשְׁעַת מַתַּן דָּמִים, וְתוּ לָא.

אָתֵי מְשַׁלֵּחַ, מְצָאוֹ בַּשּׁוּק לְכֹהֵן גָּדוֹל, אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל! עֲשֵׂינוּ שְׁלִיחוּתְךָ. מְצָאוֹ בְּבֵיתוֹ, אוֹמֵר לוֹ: מְחַיֶּה חַיִּים, עֲשֵׂינוּ שְׁלִיחוּתוֹ.

אָמַר רַבָּה: כִּי מִיפַּטְרִי רַבָּנַן מֵהֲדֵי בְּפוּמְבְּדִיתָא אָמְרִי הָכִי: ״מְחַיֶּה חַיִּים יִתֵּן לְךָ חַיִּים אֲרוּכִּים וְטוֹבִים וּמְתוּקָנִין״.

״אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה׳ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים״, אָמַר רַב יְהוּדָה: זֶה מָקוֹם שְׁוָוקִים.

״כִּי אוֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ״, וְכִי יֵשׁ שָׁנִים שֶׁל חַיִּים וְיֵשׁ שָׁנִים שֶׁאֵינָן שֶׁל חַיִּים? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵלּוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם הַמִּתְהַפְּכוֹת עָלָיו מֵרָעָה לְטוֹבָה.

״אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא״, אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁדּוֹמִין לָנָשִׁים וְעוֹשִׂין גְּבוּרָה כַּאֲנָשִׁים. וְאָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה: הָרוֹצֶה לְנַסֵּךְ יַיִן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ — יְמַלֵּא גְּרוֹנָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא״.

וְאָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה: אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁתּוֹרָה פּוֹסֶקֶת מִזַּרְעוֹ — יִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם יַזְקִין בָּאָרֶץ שָׁרְשׁוֹ וּבֶעָפָר יָמוּת גִּזְעוֹ

דף עא:

מֵרֵיחַ מַיִם יַפְרִיחַ וְעָשָׂה קָצִיר כְּמוֹ נָטַע״.

וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו. תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד שֶׁיָּצָא מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַהֲווֹ אָזְלִי כּוּלֵּי עָלְמָא בָּתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחַזְיוּנְהוּ לִשְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, שַׁבְקוּהוּ לְדִידֵיהּ וְאָזְלִי בָּתַר שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן.

לְסוֹף אֲתוֹ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן לְאִיפְּטוֹרֵי מִינֵּיהּ דְּכֹהֵן גָּדוֹל. אָמַר לָהֶן: ״יִתּוֹן בְּנֵי עַמְמִין לִשְׁלָם. אֲמַרוּ לֵיהּ: ״יִתּוֹן בְּנֵי עַמְמִין לִשְׁלָם דְּעָבְדִין עוֹבָדָא דְאַהֲרֹן, וְלָא ״יִתֵּי בַּר אַהֲרֹן לִשְׁלָם דְּלָא עָבֵיד עוֹבָדָא דְאַהֲרֹן.

מַתְנִי׳ כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים, וְהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה: בִּכְתוֹנֶת וּמִכְנָסַיִם וּמִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט. מוֹסִיף עֲלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל: חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וְצִיץ. בְּאֵלּוּ נִשְׁאָלִין בְּאוּרִים וְתוּמִּים. וְאֵין נִשְׁאָלִין אֶלָּא לְמֶלֶךְ וּלְאַב בֵּית דִּין וּלְמִי שֶׁהַצִּיבּוּר צָרִיךְ בּוֹ.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן, דִּבְּרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן ״שֵׁשׁ״ חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה. ״מְשָׁזָר״ שְׁמוֹנָה. מְעִיל שְׁנֵים עָשָׂר. פָּרוֹכֶת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. חוֹשֶׁן וְאֵפוֹד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה.

חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה מְנָא לַן — דְּאָמַר קְרָא: ״וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ ... וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאֶת פַּאֲרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת מִכְנְסֵי הַבַּד שֵׁשׁ מָשְׁזָר״. חֲמִשָּׁה קְרָאֵי כְּתִיבִי: חַד לְגוּפֵיהּ, דְּכִיתְנָא נִיהְווֹ. וְחַד, שֶׁיְּהֵא חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה. וְחַד, שֶׁיְּהֵיוּ שְׁזוּרִין. וְחַד, לִשְׁאָר בְּגָדִים שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶן שֵׁשׁ. וְחַד, לְעַכֵּב.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי ״שֵׁשׁ״ כִּיתָּנָא הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: דְּאָמַר קְרָא ״בַּד״ — דָּבָר הָעוֹלֶה מִן הַקַּרְקַע בַּד בַּד. וְאֵימָא עַמְרָא! עַמְרָא אִיפְּצוֹלֵי מִיפַּצְלָא. כִּיתָּנָא נָמֵי אִיפְּצוֹלֵי מְפָּצִיל! כִּיתָּנָא אַגַּב לָקוּתֵיהּ מְפָּצִיל.

רָבִינָא אָמַר מֵהָכָא: ״פַּאֲרֵי פִּשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִּשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מָתְנֵיהֶם״.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: הָא מִקַּמֵּי דְּאָתֵי יְחֶזְקֵאל, מַאן אַמְרֵהּ? וּלְטַעְמָיךְ, הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא לָמַדְנוּ, מִדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי לָמַדְנוּ: ״כָּל בֶּן נֵכָר עֲרֵל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי״ — הָא מִקַּמֵּי דְּאָתֵי יְחֶזְקֵאל, מַאן אַמְרֵהּ? אֶלָּא גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ, וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכַהּ אַקְּרָא. הָכָא נָמֵי: גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ, וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכַהּ אַקְּרָא.

״מָשְׁזָר״ שְׁמוֹנָה. מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מָשְׁזָר״, וְיָלִיף ״מָשְׁזָר״ ״מָשְׁזָר״ מִפָּרוֹכֶת, מָה לְהַלָּן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה — אַף כָּאן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, דַּהֲוָה כָּל חַד וְחַד תַּמְנֵי.

וְנֵילַף מֵחשֶׁן וְאֵפוֹד: מָה לְהַלָּן עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה, אַף כָּאן עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה! דְּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ זָהָב, מִדָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ זָהָב, לְאֵפוֹדֵי חשֶׁן וְאֵפוֹד שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן זָהָב. אַדְרַבָּה: דְּנִין בֶּגֶד מִבֶּגֶד, לְאֵפוֹדֵי פָּרוֹכֶת — דְּאוֹהֶל הוּא!

אֶלָּא: דְּנִין מֵאַבְנֵט, וְדְנִין בֶּגֶד וְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ זָהָב, מִבֶּגֶד וְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ זָהָב, וְאֵין דְּנִין דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ זָהָב מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זָהָב.

רַב מָרִי אָמַר: ״תַּעֲשֶׂנּוּ״ כְּתִיב. תַּעֲשֶׂנּוּ לָזֶה, וְלֹא לְאַחֵר.

רַב אָשֵׁי אָמַר: ״וְעָשִׂיתָ״ כְּתִיב, שֶׁיְּהֵיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹת שָׁווֹת. וְהֵיכִי נָעֲבֵיד? נָעֲבֵיד תְּלָתָא דְּעַשְׂרָה עַשְׂרָה — הָווּ לְהוּ תְּלָתִין! נָעֲבֵיד תְּרֵי דְּתִשְׁעָה תִּשְׁעָה וְחַד דְּעַשְׂרָה — אָמַר קְרָא: ״וְעָשִׂיתָ״, שֶׁיְּהֵיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שָׁווֹת.

מְעִיל שְׁנֵים עָשָׂר, מְנָא לַן — דִּכְתִיב: ״וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד

דף עב.

כְּלִיל תְּכֵלֶת", וְיָלִיף "תְּכֵלֶת" "תְּכֵלֶת" מִפָּרוֹכֶת: מָה לְהַלָּן שִׁשָּׁה, אַף כָּאן שִׁשָּׁה.
וְנֵילַף מִשּׁוּלָיו וְרִמּוֹנָיו — מָה לְהַלָּן שְׁמוֹנָה, אַף כָּאן שְׁמוֹנָה! דָּנִין כְּלִי מִכְּלִי, וְאֵין דָּנִין כְּלִי מִתַּכְשִׁיט כְּלִי.
אַדְרַבָּה: דָּנִין גּוּפוֹ מִגּוּפוֹ, וְאֵין דָּנִין גּוּפוֹ מֵעַלְמָא. הַיְינוּ דְּאָמְרִינַן: לִשְׁאָר בְּגָדִים שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶן "שֵׁשׁ".
פָּרֹכֶת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה — אַרְבָּעָה דְּשִׁישְׁתָּא שִׁיתְּא, לָא דִּינָא וְלָא דַּיְינָא.
חוֹשֶׁן וְאֵפוֹד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה מְנָא לַן? דִּכְתִיב: "וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפוֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר", אַרְבָּעָה דְּשִׁישְׁתָּא שִׁיתְּא — עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָה, זָהָב — אַרְבָּעָה, הָא עֶשְׂרִין וּתְמַנְיָא.
וְאֵימָא זָהָב נָמֵי שֵׁשָׁה! אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, אָמַר קְרָא: "וְקִצֵּץ פְּתִילִים". "פְּתִילִי", "פְּתִילִים" — הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה.
רַב אָשֵׁי אָמַר, אָמַר קְרָא: "לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאַרְגָּמָן". הֵיכִי נַעֲבִיד? נַעֲבִיד אַרְבָּעָה דִּתְרֵי תְרֵי — הָווּ לְהוּ תְּמָנְיָא. נַעֲבִיד תְּרֵי דִּתְרֵי תְרֵי, וּתְרֵי דְּחַד חַד — "וְעָשִׂיתָ", שֶׁיִּהְיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שָׁווֹת.
אָמַר רַחֲבָא אָמַר רַב יְהוּדָה: הַמְקָרֵעַ בִּגְדֵי כְהוּנָּה לוֹקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִקָּרֵעַ". מַתְקִיף לַהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, וְדִילְמָא הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: נַעֲבִיד לֵיהּ שָׁפָה כִּי הֵיכִי דְּלָא נִיקָּרַע! מִי כְּתִיב "שֶׁלֹּא יִקָּרֵעַ"?
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמַּזִּיחַ חוֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד, וְהַמַּסִּיר בַּדֵּי אָרוֹן — לוֹקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִזַּח" וְ"לָא יָסוּרוּ". מַתְקִיף לַהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: וְדִילְמָא כִּי קָאָמַר רַחֲמָנָא, חַדְּקִינְהוּ וְעַבְדִינְהוּ שַׁפִּיר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזַּח וְלֹא יָסוּרוּ! מִי כְּתִיב "שֶׁלֹּא יִזַּח" וְ"שֶׁלֹּא יָסוּרוּ"?!
רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא רָמֵי, כְּתִיב: "בְּטַבְּעוֹת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסוּרוּ מִמֶּנּוּ", וּכְתִיב: "וְהוּבָא אֶת בַּדָּיו בַּטַּבָּעוֹת"! הָא כֵּיצַד? מִתְפָּרְקִין וְאֵין נִשְׁמָטִין.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "בְּטַבְּעוֹת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים". יָכוֹל לֹא יִהְיוּ זָזִין מִמְּקוֹמָן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהוּבָא אֶת בַּדָּיו בַּטַּבָּעוֹת", אִי "וְהוּבָא אֶת בַּדָּיו", יָכוֹל יִהְיוּ נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּטַבְּעוֹת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים". הָא כֵּיצַד? מִתְפָּרְקִין, וְאֵין נִשְׁמָטִין.
אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, מַאי דִּכְתִיב: "עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים", שֶׁעוֹמְדִים דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן.
דָּבָר אַחֵר: "עוֹמְדִים", שֶׁמַּעֲמִידִין אֶת צִפּוּיָין. דָּבָר אַחֵר: "עוֹמְדִים". שֶׁמָּא תֹּאמַר אָבַד סִבְרָן וּבָטֵל סִכּוּיָין — תַּלְמוּד לוֹמַר: "עוֹמְדִים", שֶׁעוֹמְדִין לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי.
אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא, מַאי דִּכְתִיב: "אֶת בִּגְדֵי הַשָּׁרֵד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ" —

דף עב:

אִלְמָלֵא בִּגְדֵי כְהוּנָּה, לֹא נִשְׁתַּיֵּיר מִשּׁוּנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט.
רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: דְּבֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּנָא: בְּגָדִים שֶׁגּוֹרְדִין אוֹתָן כִּבְרִיָּיתָן מִכְּלֵיהֶן, וּמְשָׁרְדִין מֵהֶן כְּלוּם. מַאי הִיא? רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵלּוּ מַעֲשֵׂה מַחַט.
מֵיתִיבִי: בִּגְדֵי כְהוּנָּה אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן מַעֲשֵׂה מַחַט, אֶלָּא מַעֲשֵׂה אוֹרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מַעֲשֵׂה אוֹרֵג״! אָמַר אַבָּיֵי: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְבֵית יָד שֶׁלָּהֶם. כִּדְתַנְיָא: בֵּית יָד שֶׁל בִּגְדֵי כְהוּנָּה נַאֲרֶגֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְנִדְבֶּקֶת עִם הַבֶּגֶד, וּמַגַּעַת עַד פִּיסַּת הַיָּד.
אָמַר רַחֲבָה אָמַר רַב יְהוּדָה: שְׁלֹשׁ אֲרוֹנוֹת עָשָׂה בְּצַלְאֵל, אֶמְצָעִי שֶׁל עֵץ תִּשְׁעָה, פְּנִימִי שֶׁל זָהָב שְׁמוֹנָה, חִיצוֹן עֲשָׂרָה וּמַשָּׂהוּ.
וְהָתַנְיָא: אַחַד עָשָׂר וּמַשָּׂהוּ! לָא קַשְׁיָא: הָא כְּמַאן דְּאָמַר יֵשׁ בְּעָבְיוֹ טֶפַח, הָא כְּמַאן דְּאָמַר אֵין בְּעָבְיוֹ טֶפַח. וּמַאי מַשָּׂהוּ — זֵיר.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁלֹשָׁה זִירִים הֵן: שֶׁל מִזְבֵּחַ, וְשֶׁל אָרוֹן, וְשֶׁל שֻׁלְחָן. שֶׁל מִזְבֵּחַ — זָכָה אַהֲרֹן וּנְטָלוֹ. שֶׁל שֻׁלְחָן — זָכָה דָּוִד וּנְטָלוֹ. שֶׁל אָרוֹן — עֲדַיִין מוּנָּח הוּא, כָּל הָרוֹצֶה לִיקַּח — יָבֹא וְיִקַּח. שְׁמָא תֹּאמַר פָּחוּת הוּא, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בִּי מְלָכִים יִמְלוֹכוּ״.
רַבִּי יוֹחָנָן רָמֵי. כְּתִיב: ״זָר״, וְקָרֵינַן ״זֵיר״. זָכָה — נַעֲשֵׂית לוֹ זֵיר, לֹא זָכָה — זָרָה הֵימֶנּוּ.
רַבִּי יוֹחָנָן רָמֵי. כְּתִיב: ״וְעָשִׂיתָ לְךָ אֲרוֹן עֵץ״, וּכְתִיב: ״וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים״, מִכָּאן לְתַלְמִיד חָכָם, שֶׁבְּנֵי עִירוֹ מְצֻוִּין לַעֲשׂוֹת לוֹ מִלַּאכְתּוֹ.
״מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ״. אָמַר רָבָא: כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ — אֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם.
אָמַר אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רַבָּה בַּר עוּלָּא: נִקְרָא נִתְעָב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אַף כִּי נִתְעָב וְנֶאֱלָח אִישׁ שׁוֹתֵה כַמַּיִם עַוְלָה״.
אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מַאי דִּכְתִיב: ״לָמָּה זֶּה מְחִיר בְּיַד כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב אָיִן״ — אוֹי לָהֶם לְשׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה וְאֵין בָּהֶן יִרְאַת שָׁמַיִם.
מַכְרִיז רַבִּי יַנַּאי: חֶבֶל עַל דְּלִית לֵיהּ דְּרְתָא, וְתַרְעָא לְדָרְתֵּיהּ עָבִיד.
אָמַר לְהוּ רָבָא לְרַבָּנַן: בְּמָטוּתָא מִינַּיְיכוּ, לָא תִּירְתּוּן תַּרְתֵּי גֵּיהִנָּם.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַאי דִּכְתִיב: ״וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה״, זָכָה — נַעֲשֵׂית לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה — נַעֲשֵׂית לוֹ סַם מִיתָה. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רָבָא: דְּאוֹמַן לַהּ — סַמָּא דְּחַיָּיא, דְּלָא אוֹמַן לַהּ — סַמָּא דְּמוֹתָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, רַבִּי יוֹנָתָן רָמֵי, כְּתִיב: "פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב", וּכְתִיב: "אִמְרַת ה' צְרוּפָה". זָכָה — מְשַׂמַּחְתּוּ, לֹא זָכָה — צוֹרַפְתּוּ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, מְגוּפֵּיהּ דִּקְרָא נָפְקָא: זָכָה — צוֹרַפְתּוּ לְחַיִּים, לֹא זָכָה — צוֹרַפְתּוּ לְמִיתָה.

"יִרְאַת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד". אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: זֶה הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּטָהֳרָה. מַאי הִיא? נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר כָּךְ לוֹמֵד תּוֹרָה.

"עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה", אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: נֶאֱמָנָה הִיא לְהָעִיד בְּלוֹמְדֶיהָ.

"מַעֲשֵׂה רוֹקֵם", "מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁרוֹקְמִין בְּמָקוֹם שֶׁחוֹשְׁבִין.

תָּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי נְחֶמְיָה: "רוֹקֵם" — מַעֲשֵׂה מַחַט, לְפִיכָךְ פַּרְצוּף אֶחָד. "חוֹשֵׁב" — מַעֲשֵׂה אוֹרֵג, לְפִיכָךְ שְׁנֵי פַּרְצוּפוֹת.

בְּאֵלּוּ נִשְׁאָלִין בְּאוּרִים וְתוּמִּים. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: בְּגָדִים שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶן, מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו", לְמִי שֶׁבָּא בְּגִדּוּלָּה אַחֲרָיו.

מֵתִיב רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְאָמְרִי לַהּ כְּדֵי: יָכוֹל יְהֵא בְּנוֹ שֶׁל מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו כְּדֶרֶךְ שֶׁבְּנוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו —

דף עג.

תַּלְמוּד לוֹמַר: "שִׁבְעַת יָמִים יְלַבְּשָׁם הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד", מִי שֶׁרָאוּי לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. וְאִם אִיתָא — מִיחֲזֵא חֲזֵי!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, הָכִי קָאָמַר: כָּל שֶׁעִיקַּר מְשִׁיחָתוֹ לְאֹהֶל מוֹעֵד. יָצָא זֶה, שֶׁעִיקַּר מְשִׁיחָתוֹ לְמִלְחָמָה.

מֵיתִיבִי: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ לֹא בְּאַרְבָּעָה כְּכֹהֲנֵי הֶדְיוֹט, לֹא בִּשְׁמוֹנָה כְּכֹהֵן גָּדוֹל. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא זָר מְשַׁוֵּית לֵיהּ! אֶלָּא: כְּכֹהֵן גָּדוֹל — מִשּׁוּם אֵיבָה, כְּכֹהֲנֵי הֶדְיוֹט — מִשּׁוּם מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַבָּא לְרָבָא: וְהַאי תַּנָּא דְּלֵית לֵיהּ אֵיבָה, וְלָא קָא מְשַׁמֵּשׁ.

דְּתַנְיָא, דִּבְרִים שֶׁבֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל לְכֹהֲנֵי הֶדְיוֹט: פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּפַר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה.

לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם, אֲבָל פּוֹרֵם הוּא מִלְמַטָּה, וְהַהֶדְיוֹט מִלְמַעְלָה. וְאֵין מִטַּמֵּא לִקְרוֹבָיו, וּמְצַוֶּוה עַל הַבְּתוּלָה, וּמוּזְהָר עַל הָאַלְמָנָה, וּמַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ.

וּמַקְרִיב אוֹנֵן, וְאֵינוֹ אוֹכֵל, וְאֵינוֹ חוֹלֵק, וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ, וּמַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ. וּמְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמֹנָה כֵּלִים, וּפָטוּר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְכָל עֲבוֹדוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינָן כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא בּוֹ.

וְכוּלָּן נוֹהֲגוֹת בְּמָרוּבֶּה בְּגָדִים, חוּץ מִפֵּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת.
וְכוּלָּן נוֹהֲגוֹת בְּמָשׁוּחַ שֶׁעָבַר, חוּץ מִפַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וְעָשִׂירִית הָאֵיפָה.
וְכוּלָּן אֵין נוֹהֲגוֹת בְּמָשׁוּחַ מִלְחָמָה, חוּץ מֵחֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָאֲמוּרִין בַּפָּרָשָׁה: לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם, וְלֹא מְטַמֵּא לְקָרוֹבָיו, וּמְצֻוֶּוה עַל הַבְּתוּלָה, וּמוּזְהָר עַל הָאַלְמָנָה, וּמַחְזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מַחְזִיר.
כִּי לֵית לֵיהּ אֵיבָה — בְּדָכְווֹתֵיהּ, בִּדְזוּטַר מִינֵיהּ — אִית לֵיהּ.
יְתֵיב רַבִּי אֲבָהוּ וְקָאָמַר לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אַהְדְּרִינְהוּ רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי לְאַפְּיֵיהוּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַרָהּ, וְאַהְדְּרִינְהוּ רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי לְאַפְּיֵיהוּ.
מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: בְּשְׁלָמָא רַבִּי אֲבָהוּ — מִשּׁוּם יְקָרָא דְּבֵי קֵיסָר, אֶלָּא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא — נֵימְרוּ לֵיהּ מֵימָר: לָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי.
כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר: נִשְׁאַל אִיתְּמַר. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: בְּגָדִים שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶן — מְשׁוּחַ מִלְחָמָה נִשְׁאָל בָּהֶן.
תְּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד שׁוֹאֲלִין? הַשּׁוֹאֵל פָּנָיו כְּלַפֵּי נִשְׁאָל, וְהַנִּשְׁאָל פָּנָיו כְּלַפֵּי שְׁכִינָה.
הַשּׁוֹאֵל אוֹמֵר: "אֶרְדּוֹף אַחֲרֵי הַגְּדוּד הַזֶּה", וְהַנִּשְׁאָל אוֹמֵר: "כֹּה אָמַר ה' עֲלֵה וְהַצְלַח".
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לוֹמַר "כֹּה אָמַר ה'", אֶלָּא "עֲלֵה וְהַצְלַח".
אֵין שׁוֹאֲלִין בְּקוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁאַל לוֹ". לֹא מְהֻרְהָר בְּלִבּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁאַל לוֹ לִפְנֵי ה'", אֲלָא כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרָה חַנָּה בִּתְפִלָּתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ".
אֵין שׁוֹאֲלִין שְׁנֵי דְבָרִים כְּאֶחָד. וְאִם שָׁאַל — אֵין מַחְזִירִין אֶלָּא אֶחָד, וְאֵין מַחְזִירִין לוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "הֲיַסְגִּירוּנִי בַעֲלֵי קְעִילָה בְיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל וְגוֹ' וַיֹּאמֶר ה' יֵרֵד". וְהָא אָמְרַתְּ אֵין מַחְזִירִין אֶלָּא רִאשׁוֹן! דָּוִד שָׁאַל

דף עג:

שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, וְהֶחְזִירוּ לוֹ כַּסֵּדֶר. וְכֵיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁשָּׁאַל שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, חָזַר וְשָׁאַל כַּסֵּדֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: "הֲיַסְגִּירוּ בַעֲלֵי קְעִילָה אוֹתִי וְאֶת אֲנָשַׁי בְּיַד שָׁאוּל וַיֹּאמֶר ה' יַסְגִּירוּ".
וְאִם הוּצְרַךְ הַדָּבָר לִשְׁנַיִם — מַחְזִירִין לוֹ שְׁנַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הַאֶרְדּוֹף אַחֲרֵי הַגְּדוּד הַזֶּה הַאַשִּׂיגֶנּוּ וַיֹּאמֶר (ה') לוֹ רְדוֹף כִּי הַשֵּׂג תַּשִּׂיג וְהַצֵּל תַּצִּיל".
וְאַף עַל פִּי שֶׁגְּזֵירַת נָבִיא חוֹזֶרֶת — גְּזֵירַת אוּרִים וְתוּמִּים אֵינָהּ חוֹזֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים".
לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן אוּרִים וְתוּמִּים? "אוּרִים" — שֶׁמְּאִירִין אֶת דִּבְרֵיהֶן, "תוּמִּים" — שֶׁמַּשְׁלִימִין אֶת דִּבְרֵיהֶן.

וְאִם תֹּאמַר: בְּגִבְעַת בִּנְיָמִין מִפְּנֵי מָה לֹא הִשְׁלִימוּ?
הֵם שֶׁלֹּא בִּיחֲנוּ אִם לְנִצָּחַ אִם לְהִנָּצֵחַ, וּבָאַחֲרוֹנָה שֶׁבִּיחֲנוּ הִסְכִּימוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפִנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן עוֹמֵד לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הַאוֹסִיף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם בְּנֵי בִנְיָמִין אָחִי אִם אֶחְדַּל וַיֹּאמֶר ה׳ עֲלוּ כִּי מָחָר אֶתְּנֶנּוּ בְיָדֶךָ״.
כֵּיצַד נַעֲשֵׂית? רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: בּוֹלְטוֹת. רֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר: מִצְטָרְפוֹת.
וְהָא לָא כְּתִיב בְּהוּ צָדִי? אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: ״אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב״ כְּתִיב שָׁם.
וְהָא לָא כְּתִיב טֵית! אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: ״שִׁבְטֵי יְשׁוּרוּן״ כְּתִיב שָׁם.
מֵיתִיבִי: כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וּשְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו אֵין שׁוֹאֲלִין בּוֹ, שֶׁהֲרֵי שְׁאַל צָדוֹק וְעָלְתָה לוֹ, אֶבְיָתָר וְלֹא עָלְתָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּעַל אֶבְיָתָר עַד תּוֹם כָּל הָעָם וְגוֹ׳״!
סְיוּעֵי הֲוָה מְסַיַּיע בַּהֲדֵייהוּ.
וְאֵין שׁוֹאֲלִין אֶלָּא לְמֶלֶךְ. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר קְרָא: ״וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים וְגוֹ׳״. ״הוּא״ — זֶה מֶלֶךְ, ״וְכָל [בְּנֵי] יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ״ — זֶה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, ״וְכָל הָעֵדָה״ — זוֹ סַנְהֶדְרִין.

הֲדַרַן עֲלָךְ בָּא לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל

מַתְנִי׳ יוֹם הַכִּפּוּרִים אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל, וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וְהַמֶּלֶךְ וְהַכַּלָּה יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם, וְהַחַיָּה תִּנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.
הָאוֹכֵל כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה, כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ, וְהַשּׁוֹתֶה מְלֹא לוּגְמָיו — חַיָּיב. כָּל הָאוֹכָלִים מִצְטָרְפִין לְכַכּוֹתֶבֶת, וְכָל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לְמְלֹא לוּגְמָיו. הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה אֵין מִצְטָרְפִין.
גְּמָ׳ אָסוּר?! עָנוּשׁ כָּרֵת הוּא! אָמַר רַבִּי אִילָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יִרְמְיָה: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְחַצִּי שִׁיעוּר.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר חֲצִי שִׁיעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר חֲצִי שִׁיעוּר מוּתָּר מִן הַתּוֹרָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
דְּאִיתְּמַר חֲצִי שִׁיעוּר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מוּתָּר מִן הַתּוֹרָה.
הָנִיחָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, אֶלָּא לְרֵישׁ לָקִישׁ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? מוֹדֶה רֵישׁ לָקִישׁ שֶׁאָסוּר מִדְּרַבָּנָן.
אִי הָכִי, לָא נִיחַייב עֲלֵיהּ קָרְבַּן שְׁבוּעָה, אַלְמָא תְּנַן: שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל, וְאָכַל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים — חַיָּיב. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.

וְהָוֵינַן בַּהּ: אַמַּאי חַיָּיב? מוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי הוּא? רַב וּשְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמְרִי: בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמּוּתָּרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין.
וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא בִּמְפָרֵשׁ חֲצִי שִׁיעוּר, וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, אוֹ בְּסָתָם,

דף עד.

וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: אָדָם אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא!
וְכִי תֵּימָא: כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ הֶיתֵּר מִן הַתּוֹרָה, קָא חָיֵיל קָרְבַּן שְׁבוּעָה, וְהָתְנַן: שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּרְאוּיִין לְהָעִיד. וְהָוֵינַן בַּהּ: לְמַעוֹטֵי מַאי? רַב פָּפָּא אָמַר: לְמַעוֹטֵי מֶלֶךְ. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: לְמַעוֹטֵי מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא. וְהָא מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא — מִדְּאוֹרָיְיתָא מִיחְזֵי חֲזֵי, וְרַבָּנַן הוּא דְּפַסְלוּהוּ, וְלָא קָא חָיְילָא עֲלֵיהּ שְׁבוּעָה!
שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא: "אִם לֹא יַגִּיד", וְהַאי לָאו בַּר הַגָּדָה הוּא כְּלָל.
וְכָל הֵיכָא דְּתָנֵי עָנוּשׁ כָּרֵת, לָא תָּנֵי אָסוּר? וְהָתַנְיָא: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אָסוּר בְּכוּלָּן — לֹא אָמְרוּ עָנוּשׁ כָּרֵת אֶלָּא עַל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בִּלְבַד. הָכִי קָאָמַר: כְּשֶׁאָמְרוּ אָסוּר — לְאַ אָמְרוּ אֶלָּא בְּכַחֲצִי שִׁיעוּר, אֲבָל כְּשִׁיעוּר — עָנוּשׁ כָּרֵת. וְאַף עַל פִּי שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — אֵין עָנוּשׁ כָּרֵת אֶלָּא אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בִּלְבַד.
וְאִי בָּעֵית אֵימָא: כִּי קָתָנֵי אָסוּר — אַשְׁאָרָא. דְּתָנוּ רַבָּה וְרַב יוֹסֵף בְּשְׁאָר סִיפְרֵי דְּבֵי רַב: מִנַּיִין לְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָסוּר בִּרְחִיצָה בְּסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "שַׁבָּתוֹן" — שְׁבוּת.
גּוּפָא. חֲצִי שִׁיעוּר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מוּתָּר מִן הַתּוֹרָה.
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה: כֵּיוָן דַּחֲזֵי לְאִיצְטְרוֹפֵי, אִיסּוּרָא קָא אָכֵיל. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר מוּתָּר מִן הַתּוֹרָה: אֲכִילָה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֵיכָּא.
אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: אֵין לִי אֶלָּא כֹּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּעוֹנֶשׁ יֶשְׁנוֹ בְּאַזְהָרָה, כּוֹי וַחֲצִי שִׁיעוּר, הוֹאִיל וְאֵינוֹ בְּעוֹנֶשׁ — יָכוֹל אֵינוֹ בְּאַזְהָרָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל חֵלֶב"! מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא — אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרָיְיתָא, כּוֹי סְפֵיקָא הוּא, אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְאֵתוֹיֵי סְפֵיקָא? אִי מִשּׁוּם הָא — לָא אִירְיָא, קָסָבְרִי

דף עד:

כּוֹי בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: אַף "כָּל" לְאֵתוֹיֵי כּוֹי, כּוֹי סְפֵיקָא הוּא, אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵי סְפֵיקָא? אֶלָּא בְּרִיָּה שָׁאנֵי, הָכָא נָמֵי בְּרִיָּה שָׁאנֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״, יָכוֹל יֵשֵׁב בַּחַמָּה אוֹ בַּצִּנָּה כְּדֵי שֶׁיְּצְטַעֵר — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ״. מָה מְלָאכָה שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, אַף עִנּוּי נֶפֶשׁ שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה.

וְאֵימָא: הֵיכָא דְּיָתֵיב בְּשִׁימְשָׁא וְחָיֵים לֵיהּ לָא נֵימָא לֵיהּ קוּם תּוּב בְּטוּלָא, יָתֵיב בְּטוּלָא וְקָרִיר לֵיהּ לָא נֵימָא לֵיהּ קוּם תּוּב בְּשִׁימְשָׁא! דּוּמְיָא דְּמְלָאכָה: מָה מְלָאכָה לֹא חִלַּקְתָּ בָּהּ, אַף עִנּוּי לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״, יָכוֹל יֵשֵׁב בַּחַמָּה וּבַצִּנָּה וְיִצְטַעֵר — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ״, מָה מְלָאכָה דָּבָר שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו בְּמָקוֹם אַחֵר, אַף עִנּוּי נֶפֶשׁ שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו בְּמָקוֹם אַחֵר, וְאִי זֶה זֶה? זֶה פִּגּוּל וְנוֹתָר.

אָבִיא פִּגּוּל וְנוֹתָר שֶׁהֵן בְּכָרֵת, וְלֹא אָבִיא אֶת הַטָּבָל שֶׁאֵינוֹ בְּכָרֵת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תְּעַנּוּ״, ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״ — רִיבָּה.

אָבִיא הַטָּבָל שֶׁהוּא בְּמִיתָה וְלֹא אָבִיא אֶת הַנִּבֵּילָה שֶׁאֵינָהּ בְּמִיתָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תְּעַנּוּ״, ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״ — רִיבָּה.

אָבִיא אֶת הַנִּבֵּילָה שֶׁהוּא בְּלָאוֹ, וְלֹא אָבִיא אֶת הַחוּלִּין שֶׁאֵינָן בְּלָאוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תְּעַנּוּ״, ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״ — רִיבָּה.

אָבִיא הַחוּלִּין שֶׁאֵינָן בְּקוּם אֱכוֹל, וְלֹא אָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁהִיא בְּקוּם אֱכוֹל, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תְּעַנּוּ״, ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״ — רִיבָּה. אָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁאֵינָהּ בְּבַל תּוֹתִירוּ, וְלֹא אָבִיא אֶת הַקָּדָשִׁים שֶׁהֵן בְּבַל תּוֹתִירוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תְּעַנּוּ״, ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם״ — רִיבָּה.

וְאִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: ״וְהַאֲבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא״, עִנּוּי שֶׁהוּא אֲבֵידַת הַנֶּפֶשׁ, וְאֵי זֶה זֶה? זֶה אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.

מַאי ״וְאִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר״? וְכִי תֵּימָא: בַּעֲרָיוֹת קָא מִישְׁתַּעֵי קְרָא, — הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: ״וְהַאֲבַדְתִּי הַנֶּפֶשׁ״, עִנּוּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֲבֵידַת נֶפֶשׁ, וְאֵי זֶה זֶה? זֶה אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: נֶאֱמַר כָּאן עִנּוּי, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן עִנּוּי. מָה לְהַלָּן עִנּוּי רְעָבוֹן, אַף כָּאן עִנּוּי רְעָבוֹן.

וְנֵילַף מֵ״אִם תְּעַנֶּה אֶת בְּנוֹתַי״? דָּנִין עִנּוּי דְּרַבִּים מֵעִנּוּי דְּרַבִּים, וְאֵין דָּנִין עִנּוּי דְּרַבִּים מֵעִנּוּי דְּיָחִיד.

וְנֵילַף מֵעִנּוּי דְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב: ״וַיְרַע אֶת עָנְיֵנוּ״, וְאָמְרִינַן: זוֹ פְּרִישׁוּת דֶּרֶךְ אֶרֶץ! אֶלָּא: דָּנִין עִנּוּי בִּידֵי שָׁמַיִם מֵעִנּוּי בִּידֵי שָׁמַיִם, וְאֵין דָּנִין עִנּוּי בִּידֵי שָׁמַיִם מֵעִנּוּי בִּידֵי אָדָם.

”הַמַּאֲכִילְךָ מָן בַּמִּדְבָּר ... לְמַעַן עַנּוֹתְךָ”? רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: אֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ, וְחַד אָמַר: אֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁרוֹאֶה וְאוֹכֵל לְמִי שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה וְאוֹכֵל.

אָמַר רַב יוֹסֵף: מִכָּאן רֶמֶז לְסוֹמְמִין, שֶׁאוֹכְלִין וְאֵין שְׂבֵעִין. אָמַר אַבָּיֵי: הִלְכָךְ, מַאן דְּאִית לֵיהּ סְעוּדְתָּא לָא לֵיכְלַהּ אֶלָּא בֵּימָמָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא, מַאי קְרָא: ”טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלַךְ נָפֶשׁ”. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם בְּאִשָּׁה יוֹתֵר מִגּוּפוֹ שֶׁל מַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלַךְ נָפֶשׁ”.

”כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים”, רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: כָּל הַנּוֹתֵן

דף עה.

עֵינוֹ בְּכוֹסוֹ, עֲרָיוֹת כּוּלָּן דּוֹמוֹת עָלָיו כְּמִישׁוֹר. וְחַד אָמַר: כָּל הַנּוֹתֵן עֵינוֹ בְּכוֹסוֹ, כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ דּוֹמֶה עָלָיו כְּמִישׁוֹר.

”דְּאָגָה בְּלֵב אִישׁ יַשְׁחֶנָּה”, רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: יַשְׁחֶנָּה מִדַּעְתּוֹ, וְחַד אָמַר: יְשִׂיחֶנָּה לַאֲחֵרִים.

”וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ”, רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: אֲפִילּוּ אוֹכֵל כָּל מַעֲדַנֵּי עוֹלָם — טוֹעֵם בָּהֶם טַעַם עָפָר, וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ אוֹכֵל כָּל מַעֲדַנֵּי עוֹלָם — אֵין דַּעְתּוֹ מְיוּשֶׁבֶת עָלָיו עַד שֶׁיֹּאכַל עָפָר.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בּוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם: מַקְנִיט אֶת חֲבֵירוֹ — יוֹרֵד עִמּוֹ לְחַיָּיו. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן: קִלֵּל אֶת הַנָּחָשׁ, עוֹלֶה לַגֹּג — מְזוֹנוֹתָיו עִמּוֹ, יוֹרֵד לְמַטָּה — מְזוֹנוֹתָיו עִמּוֹ.

קִלֵּל אֶת כְּנַעַן, אוֹכֵל מַה שֶּׁרַבּוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה מַה שֶּׁרַבּוֹ שׁוֹתֶה. קִלֵּל אֶת הָאִשָּׁה — הַכֹּל רָצִין אַחֲרֶיהָ. קִלֵּל אֶת הָאֲדָמָה — הַכֹּל נִיזּוֹנִין הֵימֶנָּה.

”זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם”, רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: דָּגִים, וְחַד אָמַר: עֲרָיוֹת. מַאן דְּאָמַר דָּגִים, דִּכְתִיב: ”נֹאכַל”. וּמַאן דְּאָמַר עֲרָיוֹת, דִּכְתִיב: ”חִנָּם”.

וּלְמַאן דְּאָמַר עֲרָיוֹת, הָא כְּתִיב: ”נֹאכַל”! לִישָׁנָא מְעַלְיָא נָקֵט, דִּכְתִיב: ”אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִּי אָוֶן”. וּלְמַאן דְּאָמַר דָּגִים, מַאי ”חִנָּם”? דַּהֲווֹ מַיְיתִין לְהוּ מֵהֶפְקֵירָא. דְּאָמַר מָר: כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲבִין מַיִם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַזְמִין לָהֶם בְּתוֹךְ הַמַּיִם דָּגִים קְטַנִּים בְּכַדֵּיהֶן.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר דָּגִים, אֲבָל עֲרָיוֹת לָא פְּרִיצֵי בְּהוּ — הַיְינוּ דִּכְתִיב: ”גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַלָּה [גּוֹ]”. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר עֲרָיוֹת, מַאי ”מַעְיָן חָתוּם”? מֵהָנָךְ דַּאֲסִירִין לָא פְּרִיצֵי בְּהוּ.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר עֲרָיוֹת, הַיְינוּ דִּכְתִיב: ״וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בּוֹכֶה לְמִשְׁפְּחוֹתָיו״, עַל עִסְקֵי מִשְׁפְּחוֹתָיו, שֶׁנֶּאֶסְרוּ לָהֶם לִשְׁכַּב אֶצְלָם. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר דָּגִים, מַאי ״בּוֹכֶה לְמִשְׁפְּחוֹתָיו״? הָא וְהָא הֲוָאי.

״אֵת הַקִּשּׁוּאִים וְאֵת הָאֲבַטִּיחִים״, רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: טַעַם כָּל הַמִּינִין טָעֲמוּ בַּמָּן, טַעַם חֲמֵשֶׁת הַמִּינִין הַלָּלוּ לֹא טָעֲמוּ בּוֹ, וְחַד אָמַר: טַעַם כָּל הַמִּינִין טָעֲמוּ טַעְמָן וּמַמָּשָׁן, וְהַלָּלוּ טַעְמָן וְלֹא מַמָּשָׁן.

״(וְהַמָּן) כְּזֶרַע גַּד לָבָן (וְטַעְמוֹ)״. אָמַר רַבִּי אַסִּי: עָגוֹל כִּגְידָא וְלָבָן כְּמַרְגָּלִית. (תַּנְיָא נָמֵי הָכִי:) גַּד — שֶׁדּוֹמֶה לְזֶרַע פִּשְׁתָּן בַּגִּבְעוֹלִין.

אֲחֵרִים אוֹמְרִים: גַּד — שֶׁדּוֹמֶה לְהַגְדָּה שֶׁמּוֹשֶׁכֶת לִבּוֹ שֶׁל אָדָם כַּמַּיִם. תַּנְיָא אִידַּךְ: גַּד — שֶׁמַּגִּיד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אִי בֶּן תִּשְׁעָה לְרִאשׁוֹן וְאִי בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן.

״לְבָן״ — שֶׁמַּלְבִּין עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַנְּבִיא הָיָה מַגִּיד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁבְּחוֹרִין וּמַה שֶּׁבִּסְדָקִין, כָּךְ הַמָּן מַגִּיד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁבְּחוֹרִין וּמַה שֶּׁבִּסְדָקִין. כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה לְדִין, זֶה אוֹמֵר: עַבְדִּי גָּנַבְתָּ, וְזֶה אוֹמֵר: אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לַבּוֹקֶר מִשְׁפָּט. לְמָחָר, אִם נִמְצָא עוֹמְרוֹ בְּבֵית רַבּוֹ רִאשׁוֹן — בְּיָדוּעַ שֶׁזֶּה גְּנָבוֹ. אִם נִמְצָא עוֹמְרוֹ בְּבֵית רַבּוֹ שֵׁנִי — בְּיָדוּעַ שֶׁזֶּה מְכָרוֹ לוֹ.

וְכֵן אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה לַדִּין, זֶה אוֹמֵר הִיא סָרְחָה עָלַי, וְהִיא אוֹמֶרֶת הוּא סָרַח עָלַי. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לַבּוֹקֶר מִשְׁפָּט. לְמָחָר, אִם נִמְצָא עוֹמְרָהּ בְּבֵית בַּעְלָהּ — בְּיָדוּעַ שֶׁהִיא סָרְחָה עָלָיו, נִמְצָא עוֹמְרָהּ בְּבֵית אָבִיהָ — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא סָרַח עָלֶיהָ.

כְּתִיב: ״וּבֶרֶדֶת הַטַּל עַל הַמַּחֲנֶה לָיְלָה [יֵרֵד הַמָּן עָלָיו]״, וּכְתִיב: ״וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ״, וּכְתִיב: ״שִׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ״, הָא כֵּיצַד? צַדִּיקִים, יָרַד עַל פֶּתַח בָּתֵּיהֶם. בֵּינוֹנִים, יָצְאוּ וְלָקְטוּ. רְשָׁעִים, שִׁטוּ וְלָקְטוּ.

כְּתִיב ״לֶחֶם״, וּכְתִיב ״עוּגוֹת״, וּכְתִיב ״וְטָחֲנוּ״, הָא כֵּיצַד? צַדִּיקִים — לֶחֶם, בֵּינוֹנִים — עוּגוֹת, רְשָׁעִים — טָחֲנוּ בָּרֵיחַיִם.

״אוֹ דָכוֹ בַּמְּדוֹכָה״, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתֵּימָא רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מְלַמֵּד שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עִם הַמָּן תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים, דָּבָר שֶׁנִּידּוֹךְ בִּמְדוֹכָה. ״וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר״, אָמַר רַבִּי חָמָא: מְלַמֵּד שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עִם הַמָּן צִיקֵי קְדֵירָה.

״וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר״, מַאי ״בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר״? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִדָּבָר שֶׁיָּרַד לָהֶם ״בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר״. מְלַמֵּד שֶׁיָּרְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אֲבָנִים

טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת עִם הַמָּן. "וְהַנְּשִׂיאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם", תָּנָא: נְשִׂיאִים מַמָּשׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן".

"וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן". אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מָה שַׁד זֶה תִּינוֹק טוֹעֵם בָּהּ כַּמָּה טְעָמִים, אַף הַמָּן, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹכְלִין אוֹתוֹ מוֹצְאִין בּוֹ כַּמָּה טְעָמִים. אִיכָּא דְּאָמְרִי: לְשַׁד מַמָּשׁ. מָה שַׁד זֶה מִתְהַפֵּךְ לְכַמָּה גְּווֹנִין — אַף הַמָּן מִתְהַפֵּךְ לְכַמָּה טְעָמִים.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתֵת ה' לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכוֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבּוֹעַ", תָּנָא מְשֻׁמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: בָּשָׂר שֶׁשָּׁאֲלוּ שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן — נִיתַּן לָהֶם שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן,

דף עה:

לֶחֶם שֶׁשָּׁאֲלוּ כַּהוֹגֶן — נִיתַּן לָהֶם כַּהוֹגֶן. מִכָּאן לִמְּדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁלֹּא יֹאכַל אָדָם בָּשָׂר אֶלָּא בַּלַּיְלָה. וְהָאָמַר אַבַּיֵי: הַאי מַאן דְּאִית לֵיהּ סְעוּדְתָּא — לָא לֵאכְלֵיהּ אֶלָּא בִּימָמָא! כְּעֵין יְמָמָא קָא אָמְרִינַן. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: בַּתְּחִלָּה הָיוּ יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין כְּתַרְנְגוֹלִים שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וְקָבַע לָהֶם זְמַן סְעוּדָה.

"הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם", וּכְתִיב: "עַד חֹדֶשׁ יָמִים", הָא כֵּיצַד? בֵּינוֹנִים, לְאַלְתַּר מֵתוּ. רָשָׁעִים, מִצְטַעֲרִין וְהוֹלְכִין עַד חֹדֶשׁ יָמִים.

"וַיִּשְׁטְחוּ", אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אַל תִּקְרֵי "וַיִּשְׁטְחוּ", אֶלָּא "וַיִּשְׁחֲטוּ" — מְלַמֵּד שֶׁנִּתְחַיְּבוּ שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁחִיטָה. "שָׁטוֹחַ", תָּנָא מְשֻׁמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: אַל תִּיקְרֵי "שָׁטוֹחַ", אֶלָּא "שָׁחוּט", מְלַמֵּד שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עִם הַמָּן דָּבָר שֶׁטָּעוּן שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי: וְכִי מִכָּאן אַתָּה לָמֵד? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל (הַיָּם) עוֹף כָּנָף".

וְתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "וְזָבַחְתָּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ", מְלַמֵּד שֶׁנִּצְטַוָּה מֹשֶׁה עַל הַוֶּשֶׁט וְעַל הַקָּנָה, עַל רוֹב אֶחָד בָּעוֹף, וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה. אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שָׁטוֹחַ" — מְלַמֵּד שֶׁיָּרַד לָהֶם מַשְׁטִיחִין מַשְׁטִיחִין.

כְּתִיב "לֶחֶם", וּכְתִיב "שֶׁמֶן", וּכְתִיב "דְּבַשׁ". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: לִנְעָרִים — לֶחֶם, לִזְקֵנִים — שֶׁמֶן, לְתִינוֹקוֹת — דְּבַשׁ.

כְּתִיב: "שְׁלֵיו" וְקָרֵינַן סְלָיו? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: צַדִּיקִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשַׁלְוָה, רְשָׁעִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ וְדוֹמֶה לָהֶן כְּסִילְוִין.

אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: אַרְבָּעָה מִינֵי סְלָיו הֵן, וְאֵלּוּ הֵן: שִׁיכְלִי, וְקִיבְלִי, וּפַסְיוֹנִי, וּשְׁלָיו. מַעֲלָיָא דְּכוּלְּהוּ: שִׁיכְלִי, גְּרִיעָא דְּכוּלְּהוּ: שְׁלָיו. וְהָוֵי כְּצִיפּוֹרְתָּא, וּמוֹתְבִינַן לֵיהּ בְּתַנּוּרָא

וְתָפַח וְהָוֶה מְלֵי תַּנּוּרָא, וּמַסְקִינַן לֵיהּ אַתְּלִיסַר רִיפֵּי, וְאַחֲרוֹנָה אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת.

רַב יְהוּדָה מְשְׁתְּכַח לֵיהּ בֵּי דַּנֵּי, רַב חִסְדָּא מְשְׁתְּכַח לֵיהּ בֵּי צִיבֵי. רָבָא מַיְיתֵי לֵיהּ אֲרִיסֵיהּ כָּל יוֹמָא. יוֹמָא חַד לָא אַיְיתִי. אֲמַר: מַאי הַאי? סְלֵיק לְאִיגָּרָא, שַׁמְעֵיהּ לְיָנוֹקָא דְּקָאָמַר: ״שְׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי״. אֲמַר: שְׁמַע מִנֵּיהּ נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וּבְדִיל רַבָּה אָכֵיל תַּלְמִידָא.

כְּתִיב: ״וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל״, וּכְתִיב: ״וּבֶרֶדֶת הַטַּל״? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: טַל מִלְמַעְלָה, וְטַל מִלְמַטָּה, וְדוֹמֶה כְּמוֹ שֶׁמּוּנָּח בְּקוּפְסָא.

״דַּק מְחוּסְפָּס״, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: דְּבָר שֶׁנִּימּוֹחַ עַל פִּיסַּת הַיָּד. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: דְּבָר שֶׁנִּבְלָע בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵבָרִים. מְחוּסְפָּס — טוּבָא הָוֵי! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: ״מְחֻסְפָּס״ כְּתִיב.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ״, לֶחֶם שֶׁמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִין אוֹתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וּכְשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לָהֶם: צְאוּ וְאִמְרוּ לוֹ לַעֲקִיבָא: עֲקִיבָא טָעִיתָ! וְכִי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִין לֶחֶם? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: ״לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי״!

אֶלָּא, מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״אַבִּירִים״ — לֶחֶם שֶׁנִּבְלָע בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵבָרִים.

אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים: ״וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל אָזְנֶיךָ (וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ)״, דְּבָרִים שֶׁתַּגָּרֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם מוֹכְרִין אוֹתָן לָהֶם.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא אוֹמֵר: אַף דְּבָרִים שֶׁתַּגָּרֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם מוֹכְרִין לָהֶן — מָן מְפִיגָן.

אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל אָזְנֶיךָ״ — לְאַחַר שֶׁסָּרְחוּ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי אָמַרְתִּי יִהְיוּ כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, עַכְשָׁיו אֲנִי מַטְרִיחַ אוֹתָם שְׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת.

דִּכְתִיב: ״וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁימוֹת עַד אָבֵל הַשִּׁטִּים״, וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: לְדִידִי חֲזֵי לִי הָהוּא אַתְרָא וְהָוְיָא תְּלָתָא פַּרְסֵי. וְתָנָא: כְּשֶׁנִּפְנִין, אֵין נִפְנִין לֹא לִפְנֵיהֶן, וְלֹא לְצִדְדֵיהֶן, אֶלָּא לַאֲחוֹרֵיהֶן.

״וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל״. אָמְרוּ: עֲתִיד מָן זֶה שֶׁתִּיפַּח בְּמֵעֵיהֶם, כְּלוּם יֵשׁ יְלוּד אִשָּׁה שֶׁמַּכְנִיס וְאֵינוֹ מוֹצִיא?

וּכְשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לָהֶם: אַל תִּקְרֵי ״אַבִּירִים״, אֶלָּא ״אֵיבָרִים״ — דָּבָר שֶׁנִּבְלָע בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל אָזְנֶיךָ״ — בִּדְבָרִים שֶׁבָּאִין לָהֶם מִמְּדִינַת הַיָּם.

דָּבָר אַחֵר: ״לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ״ —

דף עו.

זֶה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁיָּרַד לוֹ מָן כְּנֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל. כְּתִיב הָכָא "אִישׁ", וּכְתִיב הָתָם: "קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ". וְאֵימָא מֹשֶׁה, דִּכְתִיב: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד"? דְּנִין "אִישׁ" מֵ"אִישׁ", וְאֵין דָּנִין "אִישׁ" מִ"וְהָאִישׁ".

שְׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מִפְּנֵי מָה לֹא יָרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מָן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה? אָמַר לָהֶם: אֶמְשׁוֹל לָכֶם מָשָׁל: לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן אֶחָד, פָּסַק לוֹ מְזוֹנוֹתָיו פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וְלֹא הָיָה מַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו אֶלָּא פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. עָמַד וּפָסַק מְזוֹנוֹתָיו בְּכָל יוֹם, וְהָיָה מַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו כָּל יוֹם.

אַף יִשְׂרָאֵל, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה בָּנִים הָיָה דּוֹאֵג וְאוֹמֵר: שֶׁמָּא לֹא יֵרֵד מָן לְמָחָר, וְנִמְצְאוּ כּוּלָּן מֵתִים בָּרָעָב, נִמְצְאוּ כּוּלָּן מְכַוְּונִים אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

דָּבָר אַחֵר: שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַם. דָּבָר אַחֵר: מִפְּנֵי מַשְׁאוֹי הַדֶּרֶךְ.

וּכְבָר הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּזְקֵנִים יוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בְּפָרָשַׁת הַמָּן, וְהָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי יוֹשֵׁב בֵּינֵיהֶן. נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי וְאָמַר: מָן שֶׁיָּרַד לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל הָיָה גְּבוֹהַּ שִׁשִּׁים אַמָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: מוֹדָעִי, עַד מָתַי אַתָּה מְגַבֵּב דְּבָרִים וּמֵבִיא עָלֵינוּ!

אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִקְרָא אֲנִי דּוֹרֵשׁ: "חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ הֶהָרִים", וְכִי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה בָּעֵמֶק, (חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה בַּשְּׁפֵלָה,) חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה בֶּהָרִים? וְכִי מַיָּא שׁוּרֵי שׁוּרֵי קָיְימִי. וְעוֹד: תֵּיבָה הֵיכִי סַגְיָא? אֶלָּא, נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה עַד דְּאַשָּׁוו מַיָּא בַּהֲדֵי טוּרֵי, וַהֲדַר "חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם".

וְכִי אֵי זֶה מִדָּה מְרוּבָּה, מִדָּה טוֹבָה אוֹ מִדַּת פּוּרְעָנוּת? הֱוֵי אוֹמֵר: מִדָּה טוֹבָה מְמִדַּת פּוּרְעָנוּת, בְּמִדַּת פּוּרְעָנוּת הוּא אוֹמֵר: "וַאֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ". בְּמִדָּה טוֹבָה הוּא אוֹמֵר: "וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ".

כַּמָּה אֲרוּבּוֹת יֵשׁ בְּדָלֶת — אַרְבַּע אַרְבַּע, הֲרֵי כָּאן שְׁמוֹנָה, וְנִמְצָא מָן שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל גְּבוֹהַּ שִׁשִּׁים אַמָּה.

תַּנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: מָן שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל הָיָה מִתְגַּבֵּר וְעוֹלֶה עַד שֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ כָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר: "תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי [וְגוֹ' כּוֹסִי רְוָיָה]", אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ כָּסָא דְּדָוִד לְעָלְמָא דְּאָתֵי, מָאתַן וְעֶשְׂרִין וְחַד לוּגָּא מַחֲזִיק, שֶׁנֶּאֱמַר: "כּוֹסִי רְוָיָה", רְוָיָה בְּגִימַטְרִיָּא הָכִי הָוֵי.

הָא לָא דָּמְיָא. הָתָם בְּאַרְבָּעִין יוֹמִין, הָכָא חָדָא שַׁעְתָּא. הָתָם לְכוּלֵּי עָלְמָא, הָכָא לְיִשְׂרָאֵל לְחוֹדֵיהּ, וּנְפִישׁ לְהוּ טְפֵי. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי "פְּתִיחָה" "פְּתִיחָה" גָּמַר.

אָסוּר בַּאֲכִילָה. הָנֵי חֲמִשָּׁה עִנּוּיִין כְּנֶגֶד מִי? אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה עִנּוּיִין שֶׁבַּתּוֹרָה: "וּבָעָשׂוֹר", וְ"אַךְ בֶּעָשׂוֹר", "שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן", וְ"שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן", "וְהָיְתָה לָכֶם".

הָנֵי חֲמִשָּׁה הָווּ? וַאֲנַן שִׁיתָּא תְּנַן! שִׁתְיָה בִּכְלַל אֲכִילָה הִיא. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מִנַּיִן לִשְׁתִיָּה שֶׁהִיא בִּכְלַל אֲכִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ", תִּירוֹשׁ חַמְרָא הוּא, וְקָרֵי לֵיהּ "וְאָכַלְתָּ".

מַאי? וְדִילְמָא דְּאַכְלֵיהּ עַל יְדֵי אֲנִיגְרוֹן! דְּאָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: אַנִיגְרוֹן מַיָּא דְּסִילְקָא, אַכְּסִיגְרוֹן מַיָּא דְּכוּלְהוּ שִׁלְקֵי.

אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, מֵהָכָא: "וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן בַּיַּיִן וּבַשֵּׁכָר". שֵׁכָר שְׁתִיָּה הוּא, וְקָרֵייהּ רַחֲמָנָא "וְאָכַלְתָּ".

מַאי? וְדִילְמָא הָכָא נָמֵי דְּאַכְלֵיהּ עַל יְדֵי אֲנִיגְרוֹן! "שֵׁכָר" כְּתִיב, מִידֵּי דְּמִשְׁכַּר. וְדִילְמָא דְּבֵילָה קְעִילִית? דְּתַנְיָא: אָכַל דְּבֵילָה קְעִילִית וְשָׁתָה דְּבַשׁ וְחָלָב וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ —

דף עו:

(חַיָּיב).

אֶלָּא: יָלִיף "שֵׁכָר" "שֵׁכָר" מִנָּזִיר, מָה לְהַלָּן — יַיִן, אַף כָּאן יַיִן.

וְתִירוֹשׁ חַמְרָא הוּא? וְהָתַנְיָא: הַנּוֹדֵר מִן הַתִּירוֹשׁ — אָסוּר בְּכָל מִינֵי מְתִיקָה וּמוּתָּר בְּיַיִן! וְלָאו חַמְרָא הוּא? וְהָכְתִיב: "וְתִירוֹשׁ יְנוֹבֵב בְּתוּלוֹת", דָּבָר הַבָּא מִן הַתִּירוֹשׁ — יְנוֹבֵב בְּתוּלוֹת.

וְהָכְתִיב: "וְתִירוֹשׁ יְקַבֶּיךָ יִפְרוֹצוּ"! דָּבָר הַבָּא מִן הַתִּירוֹשׁ — יְקַבֶּיךָ יִפְרוֹצוּ.

וְהָא כְּתִיב "יְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב"! אֶלָּא, דְּכוּלֵי עָלְמָא תִּירוֹשׁ חַמְרָא הוּא, וּבְנָדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ יַיִן, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ תִּירוֹשׁ? יַיִן — שֶׁמֵּבִיא יְלָלָה לְעוֹלָם. תִּירוֹשׁ — שֶׁכָּל הַמִּתְגָּרֶה בּוֹ נַעֲשָׂה רָשׁ.

רַב כָּהֲנָא רָמֵי: כְּתִיב "תִּירָשׁ", וְקָרֵינַן "תִּירוֹשׁ". זָכָה — נַעֲשָׂה רֹאשׁ, לֹא זָכָה — נַעֲשָׂה רָשׁ. (וְהַיְינוּ דְּרָבָא דְּרָבָא) רָמֵי, כְּתִיב: "יְשַׂמַּח", וְקָרֵינַן יְשַׂמַּח. זָכָה — מְשַׂמְּחוֹ, לֹא זָכָה — מְשַׂמְּמוֹ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רָבָא: חַמְרָא וְרֵיחָנֵי — פַּקְחֵין.

רְחִיצָה וְסִיכָה, מְנָא לַן דְּאִיקְרֵי עִינּוּי. דִּכְתִיב: "לֶחֶם חֲמוּדוֹת לֹא אָכַלְתִּי וּבָשָׂר וְיַיִן לֹא בָא אֶל פִּי וְסוֹךְ לֹא סָכְתִּי". מַאי "לֶחֶם חֲמוּדוֹת לֹא אָכַלְתִּי"? אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת: אֲפִילּוּ נַהֲמָא דְּחִטֵּי דַּכְיֵיתָא, לָא אָכַל.

וּמְנָא לַן דַּחֲשִׁיב כְּעִינּוּי — דִּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר אֵלַי אַל תִּירָא דָּנִיֵּאל כִּי מִן הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת לִבְּךָ לְהָבִין וּלְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ וַאֲנִי בָּאתִי בִּדְבָרֶיךָ״. (״כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה״.)

אַשְׁכְּחַן סִיכָּה, רְחִיצָה מְנָא לַן? אָמַר רַב זוּטְרָא בְּרַבִּי טוֹבִיָּה, אָמַר קְרָא: ״וַתָּבֹא כַּמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו״. וְאֵימָא כִּשְׁתֵּיהּ! דּוּמְיָא דְּשֶׁמֶן: מָה שֶּׁמֶן מֵאֲבָרַאי, אַף מַיִם מֵאֲבָרַאי.

וְהָא תַּנָּא אִיפְּכָא קָא נָסֵיב לַהּ, דְּתַנְיָא: מְנַיִן לְסִיכָה שֶׁהִיא כְּשְׁתִיָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים? אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו״! אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: רְחִיצָה מִגּוּפֵיהּ דְּקְרָא שְׁמִיעַ לֵיהּ, דִּכְתִיב: ״וְסוֹךְ לֹא סָכְתִּי״.

מַאי: ״וַאֲנִי בָּאתִי בִּדְבָרֶיךָ״? הֵיינוּ דִּכְתִיב: ״וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי [בֵית] יִשְׂרָאֵל וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶן שָׁפָן עוֹמֵד בְּתוֹכָם עוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְיָדוֹ וַעֲתַר עֲנַן הַקְּטוֹרֶת עֹלֶה״.

״וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אוֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתָּבֵא אוֹתִי יְרוּשָׁלַיְמָה בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר

דף עז.

שָׁם מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֶה״, ״וַיָּבֵא אוֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית ה׳ הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הֵיכַל ה׳ בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל ה׳ וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים קֵדְמָה לַשֶּׁמֶשׁ״. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה״, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל ה׳? אֶלָּא, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל ה׳ — מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ פּוֹרְעִין עַצְמָן וְהָיוּ מַתְרִיזִין כְּלַפֵּי מַטָּה.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמִיכָאֵל: מִיכָאֵל! סָרְחָה אוּמָּתֶךָ. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דַּיֵּי לַטּוֹבִים שֶׁבָּהֶם! אָמַר לוֹ: אֲנִי שׁוֹרֵף אוֹתָם וְלַטּוֹבִים שֶׁבָּהֶם, מִיָּד: ״וַיֹּאמֶר (לְאִישׁ) לְבוּשׁ הַבַּדִּים וַיֹּאמֶר בּוֹא אֶל בֵּינוֹת לַגַּלְגַּל אֶל תַּחַת לַכְּרוּב וּמַלֵּא חָפְנֶיךָ גַחֲלֵי אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים וּזְרוֹק עַל הָעִיר וַיָּבֹא לְעֵינָי״. מִיָּד: ״וַיִּשְׁלַח הַכְּרוּב אֶת יָדוֹ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר בֵּינוֹת הַכְּרוּבִים וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֶל חָפְנֵי לְבוּשׁ הַבַּדִּים וַיִּקַּח וַיֵּצֵא״.

אָמַר רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: אִילְמָלֵא לֹא נִצְטַנְּנוּ גֶּחָלִים מִיָּדוֹ שֶׁל כְּרוּב לְיָדוֹ שֶׁל גַּבְרִיאֵל — לֹא נִשְׁתַּיְּירוּ מִשּׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט.

וּכְתִיב: ״וְהִנֵּה הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר הַקֶּסֶת בְּמָתְנָיו מֹשִׁיב דָּבָר לֵאמֹר עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי״. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹצִיאוּ לְגַבְרִיאֵל מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגּוֹד, וּמַחְיְוהוּ שִׁיתִּין

פּוּלְסֵי דְנוּרָא. אֲמַרוּ לֵיהּ: אִי לָא עֲבַדְתְּ, אִי עֲבַדְתְּ — אַמַּאי לָא עֲבַדְתְּ כִּדְפַקְּדוּךְ? וְעוֹד: דַּעֲבַדְתְּ, לֵית לָךְ אֵין מְשִׁיבִין עַל הַקַּלְקָלָה?

אַיְיתוּהּ לְדוּבִּיאֵל שָׂרָא דְּפָרְסָאֵי וְאוֹקְמוּהּ בַּחֲרִיקֵיהּ, וְשַׁמֵּשׁ עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם. הַיְינוּ דִּכְתִיב: ״וְשַׂר מַלְכוּת פָּרַס עוֹמֵד לְנֶגְדִּי עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם וְהִנֵּה מִיכָאֵל אַחַד הַשָּׂרִים הָרִאשׁוֹנִים בָּא לְעָזְרֵנִי וַאֲנִי נוֹתַרְתִּי שָׁם אֵצֶל מַלְכֵי פָּרָס״, יְהַבוּ לֵיהּ עֶשְׂרִין וְחַד מַלְכֵי וּפַרְוָותָא דְּמַשְׁהִיג.

אָמַר: כְּתִיבוּ לִי לְיִשְׂרָאֵל בְּאַכְּרָנָא. כְּתַבוּ לֵיהּ. כְּתִיבוּ לִי רַבָּנַן בְּאַכְּרָנָא. כְּתַבוּ לֵיהּ. בְּעִידָנָא דְּבָעוּ לְמֵיחְתַּם, עְמַד גַּבְרִיאֵל מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגּוֹד וְאָמַר: ״שְׁוֹא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצַבִּים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא״, מַאי ״כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא״? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵלּוּ נְשׁוֹתֵיהֶן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּנַדְּדוֹת שֵׁינָה בָּעוֹלָם הַזֶּה וְזוֹכוֹת לָעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ עָלָיו.

אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי אוּמוֹת הָעוֹלָם בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְדָנִיֵּאל אִישׁ חֲמוּדוֹת בְּכַף שְׁנֵיָה, לֹא נִמְצָא מַכְרִיעַ אֶת כּוּלָּם?! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי הוּא זֶה שֶׁמְּלַמֵּד זְכוּת עַל בָּנַי? אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גַּבְרִיאֵל. אָמַר לָהֶם: יָבֹא. שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַאֲנִי בָּאתִי בִּדְבָרֶיךָ״. אֱמַר לְהוּ: לֵיעוּל. אַעֲיֵילוּהוּ.

אֲתָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְדוּבִּיאֵל דְּנָקֵט לֵיהּ לְאִינַּרְתֵּיהּ בִּידֵיהּ, בְּעָא לְמִרְמָא מִינֵּיהּ, בַּלְעַהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִיכְתַּב הֲוָה כְּתִיבָא, מִיחְתַּם לָא הֲוָה חָתִימָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף מִיחְתַּם נָמֵי הֲוָה חָתִימָא, כִּדְבַלְעַהּ, מְחֵיק לַהּ מִינֵּיהּ. הַיְינוּ דִּבְמִלְכוּתָא דְּפָרַס, אִיכָּא דְּיָהֵיב כַּרְגָּא וְאִיכָּא דְּלָא יָהֵיב כַּרְגָּא: ״וַאֲנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שַׂר יָוָן בָּא״, עַוּי עַוּי וְלֵיכָּא דְּאַשְׁגּוֹחַ בֵּיהּ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: רְחִיצָה דְּאִיקְּרִי עִנּוּי מְנָא לַן — מֵהָכָא, דִּכְתִיב: ״וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתוֹת לֵךְ עַל שָׁדְךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתֶךָ כִּי נָשָׂאתָ [אֶת] אֲרוֹן ה׳ לִפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי״. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּדָוִד: ״כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר״. רָעֵב מִלֶּחֶם, וְצָמֵא מִמַּיִם, עָיֵף מִמַּאי — לָאו מֵרְחִיצָה? וְדִילְמָא מִנְּעִילַת הַסַּנְדָּל?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא: ״מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה״. וְדִילְמָא מִשְּׁתִיָּה? מִי כְּתִיב ״בְּנֶפֶשׁ עֲיֵפָה״? ״עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה״ כְּתִיב.

וּנְעִילַת הַסַּנְדָּל מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״וְדָוִד עוֹלֶה בְּמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עוֹלֶה וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי (וְהוֹלֵךְ) יָחֵף״, יָחֵף מִמַּאי — לָאו מִנְּעִילַת הַסַּנְדָּל? וְדִילְמָא מִסּוּסְיָא וּמִרְטָקָא.

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מֵהָכָא: ״לֵךְ וּפִתַּחְתָּ הַשֵּׂק מֵעַל מָתְנֶיךָ וְנַעַלְךָ תַּחֲלוֹץ מֵעַל רַגְלֶךָ״, וּכְתִיב: ״וַיַּעַשׂ כֵּן הָלוֹךְ עָרוֹם וְיָחֵף״. יָחֵף מִמַּאי — לָאו מִנְּעִילַת הַסַּנְדָּל? וְאֵימָא

בְּמִנְעָלִים הַמְטוּלְאִים? דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, ״עָרוֹם״ — עָרוֹם מַמָּשׁ, אֶלָּא בִּבְגָדִים בְּלוּיִים, הָכָא נָמֵי בְּמִנְעָלִים הַמְטוּלְאִים.

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מֵהָכָא: ״מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף וּגְרוֹנֵךְ מִצַּמְאָה״, מִנְעִי עַצְמֵךְ מִן הַחֵטְא כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא רַגְלֵךְ לִידֵי יְחוּף, מִנְעִי לְשׁוֹנֵךְ מִדְּבָרִים בְּטֵלִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא גְּרוֹנֵךְ לִידֵי צְמָאָה.

תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה דְּאִיקְּרִי עִנּוּי מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״אִם תְּעַנֶּה אֶת בְּנוֹתַי וְאִם תִּקַּח נָשִׁים״.

דף עז:

״אִם תְּעַנֶּה״ — מִתַּשְׁמִישׁ, ״וְאִם תִּקַּח״ — מִצָּרוֹת. וְאֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי מִצָּרוֹת? מִי כְּתִיב ״אִם תִּקַּח״? ״וְאִם תִּקַּח״ כְּתִיב.

וְאֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי מִצָּרוֹת, חַד לְצָרוֹת דִּידֵיהּ, וְחַד לְצָרוֹת דְּאָתְיַין לֵיהּ מֵעָלְמָא, דּוּמְיָא דְּ״אִם תִּקַּח״! מִי כְּתִיב ״אִם תִּקַּח וְאִם תְּעַנֶּה״? ״אִם תְּעַנֶּה וְאִם תִּקַּח״ כְּתִיב.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: הָא תַּשְׁמִישׁ גּוּפֵיהּ אִיקְּרִי עִנּוּי, דִּכְתִיב: ״וַיִּשְׁכַּב אוֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ״!

אָמַר לֵיהּ: הָתָם שֶׁעִינָּהּ מְבִיאוֹת אֲחֵרוֹת.

תָּנוּ רַבָּנָן: אָסוּר לְרָחוֹץ מִקְצָת גּוּפוֹ כְּכָל גּוּפוֹ, וְאִם הָיָה מְלוּכְלָךְ בְּטִיט וּבְצוֹאָה — רוֹחֵץ כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. אָסוּר לְסוּךְ מִקְצָת גּוּפוֹ כְּכָל גּוּפוֹ, וְאִם הָיָה חוֹלֶה, אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ חֲטָטִין בְּרֹאשׁוֹ — סָךְ כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

תָּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְדִיחָה אִשָּׁה יָדָהּ אַחַת בְּמַיִם, וְנוֹתֶנֶת פַּת לַתִּינוֹק, וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת.

אָמְרוּ עָלָיו עַל שַׁמַּאי הַזָּקֵן שֶׁלֹּא רָצָה לְהַאֲכִיל בְּיָדוֹ אַחַת, וְנָזְרוּ עָלָיו לְהַאֲכִיל בִּשְׁתֵּי יָדִים.

מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי: מִשּׁוּם שִׁיבְתָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַהוֹלֵךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו אוֹ פְּנֵי רַבּוֹ, אוֹ פְּנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ — עוֹבֵר עַד צַוָּארוֹ בְּמַיִם וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: הָרַב אֵצֶל תַּלְמִיד מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יִצְחָק בַּר בַּר חָנָה: אֲנָא חֲזֵיתֵיהּ לְזְעֵירִי דַּאֲזַל לְגַבֵּי רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי תַּלְמִידֵיהּ. רַב אָשֵׁי אָמַר: הָהוּא רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי הוּא דַּאֲזַל לְגַבֵּיהּ דְּזְעֵירִי רַבֵּיהּ.

רָבָא שָׁרֵא לִבְנֵי עֲבַר יַמִּינָא לְמֶעְבַּר בְּמַיָּא לְנַטּוֹרֵי פֵּירֵי. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא, תַּנְיָא דְּמִסַּיֵּיע לֵךְ: שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת עוֹבְרִין עַד צַוָּארָן בְּמַיִם וְאֵין חוֹשְׁשִׁין.

רַב יוֹסֵף שָׁרֵא לְהוּ לִבְנֵי בֵּי תַּרְבּוּ לְמִיעְבַּר בְּמַיָּא לְמֵיתֵי לְפִירְקָא, לְמֵיזַל לָא שָׁרֵא לְהוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִם כֵּן אַתָּה מַכְשִׁילָן לֶעָתִיד לָבֹא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שָׁרֵא לְהוּ לְמֵיתֵי וּשְׁרֵא

לְהוּ לְמֵיזַל, אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בִּשְׁלָמָא לְמֵיתֵי — לְחַיֵּי, אֶלָּא לְמֵיזַל מַאי טַעְמָא? כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא מַכְשֶׁילְךָ לֶעָתִיד לָבֹא.

רַב יְהוּדָה וְרַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יְהוּדָה הֲווֹ קָיְימִי אַגּוּדָּא דִּנְהַר (פָּפָּא) אַמַּבָּרָא דְּחַצְדָּד, וַהֲוָה קָאֵי רָמֵי בַּר פָּפָּא מֵהָךְ גִּיסָא. רְמָא לְהוּ קָלָא: מַהוּ לְמִיעְבַּר לְמֵיתֵי לְגַבַּייְכוּ לְמִשְׁאַל שְׁמַעְתָּא? אֲמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה: רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ — עוֹבֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא יָדוֹ מִתַּחַת חֻפָּת חֲלוּקּוֹ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲמַר לֵיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יְהוּדָה, תְּנֵינָא: עוֹבֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא יָדוֹ מִתַּחַת חֻפָּת חֲלוּקּוֹ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: וּבְחוֹל כִּי הַאי גַּוְנָא מִי שָׁרֵי? וְהָכְתִיב: ״וַיָּמָד אֶלֶף בָּאַמָּה וַיַּעֲבִירֵנִי בַּמַּיִם מֵי אֲפֻסִים״ — מִכָּאן שֶׁמְּוּתָּר לַעֲבוֹר עַד אֲפֻסִים.

״וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִירֵנִי בַּמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם״ — מִכָּאן שֶׁמְּוּתָּר לַעֲבוֹר עַד בִּרְכַּיִם. ״וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִירֵנִי מֵי מָתְנַיִם״ — מִכָּאן שֶׁמְּוּתָּר לַעֲבוֹר עַד מָתְנַיִם. מִכָּאן וְאֵילָךְ: ״וַיָּמָד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לַעֲבוֹר״!

אָמַר אַבָּיֵי: שָׁאנֵי נַחַל דִּרְדֵּיפִי מַיָּא.

יָכוֹל יַעֲבִירֶנּוּ בְּסִיחוּי — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי נָאוּ הַמַּיִם מֵי שָׁחוּ״. מַאי ״מֵי שָׁחוּ״ — שִׁיּוּטָא, שֶׁכֵּן קוֹרִין לְשַׂיָּיטָא סַיָּיחָא. יָכוֹל יַעֲבִירֶנּוּ בְּבוּרְנִי קְטַנָּה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בַּל תֵּלֵךְ בּוֹ אֲנִי שַׁיִט״. יָכוֹל יַעֲבִירֶנּוּ בְּבוּרְנִי גְּדוֹלָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ״. מַאי מַשְׁמַע? כְּדִמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: לָא תֵּזֵיל בֵּיהּ בִּסְפִינַת צַיָּידִין וּבוּרְנִי רַבְּתִי לֹא תְּגוּזִינֵּהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי: אַף מַלְאַךְ הַמָּוֶת אֵין לוֹ רְשׁוּת לַעֲבוֹר בְּתוֹכוֹ, כְּתִיב הָכָא: ״בַּל תֵּלֵךְ בּוֹ אֲנִי שַׁיִט״, וּכְתִיב הָתָם: ״מְשׁוּט בָּאָרֶץ״.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס מְשׁוּם רַב הוּנָא צְפּוֹרְאָה: מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, בַּתְּחִילָּה דּוֹמֶה לְקַרְנֵי חֲגָבִים, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְפֶתַח הֵיכָל — נַעֲשָׂה כְּחוּט שֶׁל שְׁתִי, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְאוּלָם — נַעֲשָׂה כְּחוּט שֶׁל עֶרֶב, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ אֶל פֶּתַח עֲזָרָה — נַעֲשָׂה כְּפִי פֵּדָּה קָטָן, וְהַיְינוּ דִּתְנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מַיִם

דף עח.

מְפַכִּין עָתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. מִכָּאן וְאֵילָךְ הָיָה מִתְגַּבֵּר וְעוֹלֶה עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפֶתַח בֵּית דָּוִד, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ לְפֶתַח בֵּית דָּוִד נַעֲשָׂה כְּנַחַל שׁוֹטֵף שֶׁבּוֹ רוֹחֲצִין זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִד וּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לְחַטַּאת וּלְנִדָּה״.

אָמַר רַב יוֹסֵף: מִכָּאן רֶמֶז לְנִדָּה שֶׁצְּרִיכָה לֵישֵׁב עַד צַוָּארָהּ בַּמַּיִם. וְלֵית הִילְכְתָא כְּווֹתֵיהּ.

(תִּינַח יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּלֵיכָּא מִנְעָל,) שַׁבָּת דְּאִיכָּא מִנְעָל, מַאי? אָמַר נְחֶמְיָה חַתְנֵיהּ דְּבֵי נְשִׂיאָה: אֲנָא חֲזֵיתֵיהּ לְרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי דִּמְטוֹ עוּרְקוּמָא דְּמַיָּא, וְעַבְרוּהּ דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. תִּינַח מִנְעָל, סַנְדָּל מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמַר רַב רֵיחוּמִי: אֲנָא חֲזֵיתֵיהּ לְרַבִּינָא דְּעָבַר דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. רַב אָשֵׁי אָמַר: סַנְדָּל לְכַתְּחִלָּה לָא.

רֵישׁ גָּלוּתָא אִיקְלַע לְהַגְרוֹנְיָא לְבֵי רַב נָתָן, רַפְרָם וְכוּלְּהוּ רַבָּנַן אֲתוֹ לְפִירְקָא, רָבִינָא לָא אֲתָא. לְמָחָר, בָּעֵי רַפְרָם לְאַפּוֹקֵי לָרְבִינָא מִדַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ גָּלוּתָא, אָמַר לֵיהּ מַאי טַעְמָא לָא אֲתָא מָר לְפִירְקָא? אֲמַר לֵיהּ: הֲוָה כָּאֵיב לִי כַּרְעַאי. אִיבָּעֵי לָךְ לְמֵיסַם מְסָאנֵי. גַּבָּא דְּכַרְעָא הֲוָה.

אִיבָּעֵי לָךְ לְמִרְמָא סַנְדָּלָא. אָמַר לֵיהּ: עוּרְקָמָא דְּמַיָּא הֲוָה בְּאוֹרְחָא. אִיבָּעֵי לָךְ לְמֶעְבְּרֵיהּ דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. אָמַר לֵיהּ: לָא סָבַר לַהּ מָר לְהָא דְּאָמַר רַב אָשֵׁי: סַנְדָּל לְכַתְּחִלָּה לָא?!

תָּנֵי יְהוּדָה בַּר גְּרוֹגְרוֹת: אָסוּר לֵישֵׁב עַל גַּבֵּי טִינָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: וּבְטִינָא מְטַפַּחַת. אָמַר אַבָּיֵי: וּבְטוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ. אָמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָּר לְהִצְטַנֵּן בְּפֵירוֹת. רַב יְהוּדָה מִצְטַנֵּן בְּקָרָא.

רַבָּה מִצְטַנֵּן בְּיָנוֹקָא, רָבָא מִצְטַנֵּן בְּכָסָא דְּכַסְפָּא. אָמַר רַב פָּפָּא: כָּסָא דְּכַסְפָּא, מָלֵא — אָסוּר, חָסֵר — שְׁרֵי. דְּפַחְרָא — אֵידֵי וְאֵידֵי אָסוּר, מְשׁוּם דְּמִישְׁחָל שָׁחֵיל. רַב אָמַר: כָּסָא דְּכַסְפָּא, חָסֵר — נָמֵי אָסוּר, מְשׁוּם דְּמִזְדָּרֵיב.

זְעֵירָא בַּר חָמָא אוֹשְׁפִּיזְכָנֵיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וּדְכוּלְּהוּ רַבָּנַן דְּקֵיסָרִי הֲוָה. אֲמַר לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בַּר אַרְיָא! תָּא אֵימָא לָךְ מִילְּתָא מְעַלְּיָתָא דַּהֲוָה עָבֵיד אֲבוּךְ: מִטְפַּחַת הָיָה לוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְשׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמַיִם, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין כֵּלִים נְגוּבִין, וּלְמָחָר מְקַנַּח בָּהּ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, שׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמַיִם, וּלְמָחָר מַעֲבִירָהּ עַל גַּבֵּי עֵינָיו.

וְכֵן כִּי אֲתָא רַבָּה בַּר מָרִי, אָמַר: בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב מְבִיאִין לוֹ מִטְפַּחַת וְשׁוֹרֶה אוֹתָהּ בְּמַיִם וּמַנִּיחָהּ תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו, וּלְמָחָר, מְקַנַּח פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים מְבִיאִין לוֹ מִטְפַּחַת וְשׁוֹרֶה אוֹתָהּ בְּמַיִם, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין כֵּלִים נְגוּבִין, וּלְמָחָר מַעֲבִירָהּ עַל גַּבֵּי עֵינָיו. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחְלִיפָּא: אִיפְּכָא אֲמַרְתְּ לַן, וְאוֹתֵיבְנָךְ סְחִיטָה. אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר תַּחְלִיפָּא אָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: שְׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר: זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת, אוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ?

מַאי קָא מִיבָּעֵי לְהוּ? הָכִי קָא מִיבָּעֵי לְהוּ, כִּי הָא דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: דָּבָר זֶה הִנִּיחוּ לָהֶם לְבֵי נְשִׂיאָה כְּדֵי לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ: צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת; אוֹ דִילְמָא, כֵּיוָן דְּזָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה,

אֵין צָרִיךְ. עָמַד רַבִּי צָדוֹק בֶּן חָקוֹלָא עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא, שֶׁזָּקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, וְעָמַד בְּמַעֲלָה מִזְּקֵנוֹ שֶׁל זֶה, וְנָטַל רְשׁוּת לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: לֹא כָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה, אֶלָּא כָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה: רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא כֹּהֵן הָיָה, וְהָכִי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: הֶחְשׁוּד בְּדָבָר — לֹא דָּנוּ, וְלֹא מְעִידוּ. אוֹ דִילְמָא הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. וּפְשַׁט לֵיהּ: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
וְתוּ קָא מִבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לָצֵאת בְּסַנְדָּל שֶׁל

דף עח:

שַׁעַם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים? עָמַד רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שֶׁיָּצָא בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעַם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וְאָמֵינָא לֵיהּ: בְּתַעֲנִית צִבּוּר מַאי? אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁנָא. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר דְּמִן נִנְוֵה שֶׁיָּצָא בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעַם בְּתַעֲנִית צִבּוּר, וְאָמֵינָא לֵיהּ: בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מַאי? אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁנָא. רַב יְהוּדָה נָפֵיק בְּדָהִיטָנֵי. אַבָּיֵי נָפֵיק בְּדָהוּצֵי. רָבָא נָפֵיק (בְּדַיבָלֵי). רַבָּה בַּר רַב הוּנָא כָּרִיךְ סוּדָרָא אַכַּרְעֵיהּ וְנָפֵיק.
מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא: הַקִּישׁוֹעַ יוֹצֵא בְּקַב שֶׁלּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר. וְתָנֵי עֲלַהּ: וְשָׁוִין שֶׁאָסוּר לָצֵאת בּוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. אָמַר אַבָּיֵי: הָתָם דְּאִית בֵּיהּ כְּתִיתִין, וּמְשׁוּם תַּעֲנוּג. אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְאִי לָאו מָנָא הוּא — כְּתִיתִין מְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא? וְעוֹד: כָּל תַּעֲנוּג דְּלָאו מִנָּעַל הוּא, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מִי אָסוּר? וְהָא רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲוָה כָּרִיךְ סוּדָרָא אַכַּרְעֵיהּ וְנָפֵיק! וְעוֹד, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל כְּתִיתִין — טָמֵא, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לָאו בִּדְאִית לֵיהּ כְּתִיתִין עָסְקִינַן.
אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִנָּעַל הוּא, וּבְשַׁבָּת בְּהָא פְּלִיגִי: מָר סָבַר גְּזִרִינַן דִּילְמָא מִשְׁתְּמִיט וְאָתֵי לְאֵתוֹיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַר סָבַר לָא גְּזִרִינַן.
תָּנוּ רַבָּנָן: תִּינוֹקוֹת מוּתָּרִין בְּכוּלָּן, חוּץ מִנְּעִילַת הַסַּנְדָּל. מַאי שְׁנָא נְעִילַת הַסַּנְדָּל, דְּאָמְרִי: אִינָשֵׁי עֲבַדוּ לֵיהּ, הָנָךְ נָמֵי אָמְרִי: אִינָשֵׁי עֲבַדוּ לֵיהּ! רְחִיצָה וְסִיכָה, אֵימַר מֵאָתְמוֹל עָבְדִי לֵיהּ.
סַנְדָּל נָמֵי, אֵימַר מֵאָתְמוֹל עָבְדִי לֵיהּ! סַנְדָּל לָא אֶפְשָׁר דְּמֵאָתְמוֹל עָבְדִי לֵיהּ. דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּבָעֵי לְמִיטְעַם טַעְמָא דְּמִיתוּתָא — לִיסְיַים מָסְאנֵי וְלִיגְנֵי.
וְהָא מוּתָּרִין לְכַתְּחִלָּה קָתָנֵי! אֶלָּא: הָנָךְ דְּלָאו רְבִיתַיְיהוּ — גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן, הָנָךְ דִּרְבִיתַיְיהוּ הוּא — לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן. דְּאָמַר אַבָּיֵי, אֲמָרָה לִי אֵם: רְבִיתֵיהּ דְּיָנוֹקָא — מַיָּא חַמִּימֵי

וּמְשָׁחָא. גְּדַל פּוּרְתָּא — בֵּיעָתָא בְּכוּתָּחָא. גְּדַל פּוּרְתָּא — תַּבּוֹרֵי מָאנֵי. כִּי הָא דְּרַבָּה זָבֵין לְהוּ מָאנֵי גְּזִיזֵי דְּפַחָרָא לִבְנֵיהּ, וּמְתַבְּרִי לְהוּ.

הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן הִיא, דְּתַנְיָא: הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם. הַחַיָּה לֹא תִּנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַחַיָּה תִּנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל.

מַאי טַעְמָא? מֶלֶךְ, מִשּׁוּם דִּכְתִיב: ”מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ“. כֹּהֵן מַאי טַעְמָא — כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ. אָמַר לֵיהּ רַב לְרַבִּי חִיָּיא: כֹּהֵן עַד כַּמָּה? אָמַר לֵיהּ, כִּדְתַנְיָא: אֵין מוֹנְעִין תִּכְשִׁיטִין מִן הַכֹּהֵן כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם.

הַחַיָּה תִּנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל — מִשּׁוּם צִינָּה.

אָמַר שְׁמוּאֵל: אִם מֵחֲמַת סַכָּנַת עַקְרָב — מוּתָּר.

הָאוֹכֵל כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה. בְּעֵי רַב פָּפָּא:

דף עט.

כְּכוֹתֶבֶת שֶׁאָמְרוּ, בְּגַרְעִינָתָהּ: אוֹ בְּלֹא גַּרְעִינָתָהּ? בְּעֵי רַב אַשֵׁי: עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה, בְּקִלִּיפָּתָהּ אוֹ בְּלֹא קְלִיפָּתָהּ, בְּלַחָה אוֹ בִּיבֵשָׁה? רַב אַשֵׁי לָא מְבַעְיָא לֵיהּ הָא דְּרַב פָּפָּא, ”גַּסָּה“ אִיתְּמַר — כֹּל כַּמָּה דְּגַסָּה. רַב פָּפָּא לָא מְבַעְיָא לֵיהּ הָא דְּרַב אַשֵׁי: לַחָה — שִׁבּוֹלֶת מִיקְּרֵי, שֶׁלֹּא בְּקִלִּיפָּתָהּ — אוּשְׁלָא מִיקְּרֵי.

אָמַר (רָבָא) אָמַר רַב יְהוּדָה: כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ, יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה. וְקִים לְהוּ לְרַבָּנַן דִּבְהָכִי מִיַּתְּבָא דַּעְתַּיְיהוּ, בְּצִיר מֵהָכֵי — לָא מִיַּתְּבָא דַּעְתַּיְיהוּ. מֵיתִיבִי: מַעֲשֶׂה וְהֵבִיאוּ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לִטְעוֹם אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת וּדְלִי שֶׁל מַיִם. וְאָמְרוּ: הָעֲלוּם לְסוּפָה. וְתָנֵי עֲלָהּ: לֹא מִפְּנֵי שֶׁהֲלָכָה כָּךְ, אֶלָּא שֶׁרָצוּ לְהַחֲמִיר עַל עַצְמָן.

וּכְשֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְרַבִּי צָדוֹק אוֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה — נְטָלוֹ בְּמַפָּה וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסּוּפָה, וְלֹא בֵּירֵךְ אַחֲרָיו.

דף עט:

הָא כְּבֵיצָה — בָּעֵי סוּפָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה, הַשְׁתָּא שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת בְּלֹא גַּרְעִינָן לָא הָווּ כְּבֵיצָה, כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה וְגַרְעִינָתָהּ מִי הָווּ יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה?! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: אֵין, שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת בְּלֹא גַּרְעִינָתָן לָא הָווּ כְּבֵיצָה, כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה וְגַרְעִינָתָהּ הֲווּ יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה. אָמַר רַב פָּפָּא, הֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: תְּרֵי קַבֵּי דְּתַמְרֵי חַד קַבָּא דְּקַשְׁיָיתָא וּסְרִיחַ.

רָבָא אָמַר: הָתָם הַיְינוּ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּהָווּ לְהוּ פֵּירֵי, וּפֵירֵי לָא בָּעוּ סוּכָּה. מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָיִינוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה אֵצֶל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ הֵבִיאוּ לְפָנֵינוּ תְּאֵנִים וַעֲנָבִים וַאֲכַלְנוּם אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לְסוּכָּה. אֲכִילַת עֲרַאי — אִין, אֲכִילַת קֶבַע — לָא! אֵימָא: אֲכָלְנוּם כַּאֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה.

אִי בָּעֵית אֵימָא: אֲכָלְנוּם אֲכִילַת קֶבַע, וְאָכַלְנוּ פַּת אֲכִילַת עֲרַאי בַּהֲדַיְיהוּ חוּץ לַסּוּכָּה.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: לְפִיכָךְ, אִם הִשְׁלִים בְּמִינֵי תַּרְגִּימָא — יָצָא. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ פֵּירֵי בָּעוּ סוּכָּה, לִיתְנֵי פֵּירוֹת! מַאי מִינֵי תַּרְגִּימָא — פֵּירוֹת. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּאַתְרָא דְּלָא שְׁכִיחִי פֵּירֵי.

רַב זְבִיד אָמַר: כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ — חֲסֵרָה מִכְּבֵיצָה. דִּתְנַן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׂאוֹר — בְּכַזַּיִת, חָמֵץ — בְּכׇכּוֹתֶבֶת.

וְהָוֵינַן בָּהּ: מַאי טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "חָמֵץ", וְלָא בָּעֵי "שְׂאוֹר", וַאֲנָא אָמֵינָא: וּמָה חָמֵץ שֶׁאֵין חִמּוּצוֹ קָשֶׁה — אָסוּר בְּכַזַּיִת, שְׂאוֹר שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה — לֹא כָּל שֶׁכֵּן? מִדְּפַלְגִינְהוּ רַחֲמָנָא, לִימְדָה לְךָ שִׁיעוּרוֹ שֶׁל זֶה לֹא כְּשִׁיעוּרוֹ שֶׁל זֶה. שְׂאוֹר בְּכַזַּיִת, וְחָמֵץ בְּכׇכּוֹתֶבֶת.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה, מִכְּדֵי בֵּית שַׁמַּאי אַשִּׁיעוּרָא דְּנָפִישׁ מִכַּזַּיִת קָא מְהַדְּרִי, לִיתְנֵי כְּבֵיצָה. וְאִי נָמֵי כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ, נִיתְנֵי כְּבֵיצָה! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: כּוֹתֶבֶת פְּחוּתָה מִכְּבֵיצָה.

מַאי? דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לְךָ כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ — יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה, הָא סְתָמָא — כְּבֵיצָה. וְאִי נָמֵי כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ, וַחֲדָא מִינַּייְהוּ נָקֵט.

אֶלָּא מֵהָכָא: עַד כַּמָּה מְזַמְּנִין? עַד כְּזַיִת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד כְּבֵיצָה. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי — רַבִּי מֵאִיר סָבַר: "וְאָכַלְתָּ", זוֹ אֲכִילָה, "וְשָׂבָעְתָּ", זוֹ שְׁתִיָּה — וַאֲכִילָה בְּכַזַּיִת. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ", אֲכִילָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂבִיעָה, וְאֵי זֶה — זֶה כְּבֵיצָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ יְתֵירָה מִכְּבֵיצָה, הַשְׁתָּא כְּבֵיצָה שַׂבּוֹעֵי מְשַׂבְּעָא, דַּיְתָא לָא מַיְתָבָא?! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: כּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה שֶׁאָמְרוּ פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה. כְּבֵיצָה — מְשַׂבְּעָא, כְּכוֹתֶבֶת — מַיְתָבָא דַּעְתֵּיהּ.

תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר:

דף פ.

כָּל הַשִּׁיעוּרִין כּוּלָּן בִּכְזַיִת, חוּץ מִטּוּמְאַת אוֹכָלִין, שֶׁשִּׁינָּה הַכָּתוּב בְּמַשְׁמָעָן, וְשִׁינּוּ חֲכָמִים בְּשִׁיעוּרָן. וּרְאָיָה לַדָּבָר — יוֹם הַכִּפּוּרִים. מַאי שִׁינָּה הַכָּתוּב בְּמַשְׁמָעוֹ — מ"לֹא תְעוּנֶּה", וּמַאי שִׁינּוּ חֲכָמִים בְּשִׁיעוּרֵיהּ — כְּכוֹתֶבֶת.

וּמַאי רְאָיָה לַדָּבָר יוֹם הַכִּפּוּרִים? דְּאִי מֵהָתָם, הֲוָה אָמֵינָא: אוֹרְחָא דְקָרָא הוּא.

טוּמְאַת אוֹכָלִין כְּבֵיצָה מְנָלַן? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דְּאָמַר קְרָא: "מִכָּל הָאוֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֶל הַבָּא מֵחֲמַת אוֹכֶל, וְאֵיזֶה — זֶה בֵּיצַת תַּרְנְגוֹלֶת. וְאֵימָא גְּדִי! מְחוּסָּר שְׁחִיטָה. וְאֵימָא בֶּן פְּקוּעָה! טָעוּן קְרִיעָה.

וְאֵימָא בֵּיצַת בַּר יוֹכָנִי! תְּפַסְתָּ מְרוּבֶּה לֹא תְפַסְתָּ, תְּפַסְתָּ מוּעָט תְּפַסְתָּ. וְאֵימָא בֵּיעָתָא דְּצִיפּוֹרְתָּא דְּזוּטַר טוּבָא!

רַבִּי אֲבָהוּ דְּיָדֵיהּ, אָמַר: "מִכָּל הָאוֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֶל שֶׁאַתָּה אוֹכְלוֹ בְּבַת אַחַת. וְשִׁיעֲרוּ חֲכָמִים: אֵין בֵּית הַבְּלִיעָה מַחֲזִיק יוֹתֵר מִבֵּיצַת תַּרְנְגוֹלֶת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הָאוֹכֵל חֵלֶב בִּזְמַן הַזֶּה צָרִיךְ שֶׁיְּכַתּוֹב לוֹ שִׁיעוּר, שֶׁמָּא יָבֹא בֵּית דִּין אַחֵר וְיַרְבֶּה בְּשִׁיעוּרִין.

מַאי יַרְבֶּה בְּשִׁיעוּרִין? אִי נֵימָא דִּמְחַיְּבִי קָרְבָּן אַכַּזִּית קָטָן, וְהָתַנְיָא: "אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם", הַשָּׁב מִידִיעָתוֹ — מֵבִיא קָרְבָּן עַל שִׁגְגָתוֹ.

לֹא שָׁב מִידִיעָתוֹ — אֵין מֵבִיא קָרְבָּן עַל שִׁגְגָתוֹ.

אֶלָּא: דְּלָא מְחַיְּבִי קָרְבָּן עַד דְּאִיכָּא כְּזַיִת גָּדוֹל.

וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא דִּמְחַיְּבִי קָרְבָּן אַכַּזִּית קָטָן, מַאי "יַרְבֶּה בְּשִׁיעוּרִין"? שֶׁמָּא יַרְבֶּה בְּקָרְבָּנוֹת מֵחֲמַת שִׁיעוּרִין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיעוּרִין וְעוֹנָשִׁין הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. עוֹנָשִׁין מִכְּתָב כְּתִיבִי! אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: (אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:) שִׁיעוּרִים שֶׁל עוֹנָשִׁין — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: שִׁיעוּרִין שֶׁל עוֹנָשִׁין הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: בֵּית דִּינוֹ שֶׁל יַעְבֵּץ תִּיקְּנוּם. וְהָכְתִיב: "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת", שֶׁאֵין נָבִיא רַשַּׁאי לְחַדֵּשׁ דָּבָר מֵעַתָּה! אֶלָּא, שְׁכָחוּם וְחָזְרוּ וְיִסְּדוּם.

הַשּׁוֹתֶה מְלֹא לוּגְמָיו. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא מְלֹא לוּגְמָיו מַמָּשׁ, אֶלָּא כָּל שֶׁאִילּוּ יְסַלְּקֶנּוּ לְצַד אֶחָד וְיֵרָאֶה כִּמְלֹא לוּגְמָיו. וְהָא אֲנַן תְּנַן "מְלֹא לוּגְמָיו"! אֵימָא: כִּמְלֹא לוּגְמָיו".

מֵיתִיבִי: כַּמָּה יִשְׁתֶּה וְיֹהֵא חַיָּיב? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: רְבִיעִית, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְלֹא לוּגְמָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כִּמְלֹא לוּגְמָיו. רַבִּי יְהוּדָה בָּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: כְּדֵי גְמִיעָה.

מִי עֲדִיפָא מַמַּתְנִיתִין דְּאוֹקֵימְנָא כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה, הָכִי נָמֵי כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה! אִי הָכִי, הַיְינוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר! אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ מְלֹא לוּגְמָיו דָּחוּק.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוֹשַׁעְיָא: אִם כֵּן, הָוֵה לֵיהּ מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל! אָמַר לֵיהּ:

דף פ:

כִּי אִתְּשִׁיל, בְּעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אִתְּשִׁיל, דְּהָווּ לְהוּ בֵּית שַׁמַּאי לְחוּמְרָא.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: מַאי שְׁנָא אֲכִילָה, דְּכָל חַד וְחַד — בִּכְכוֹתֶבֶת, וּמַאי שְׁנָא שְׁתִיָּה, דְּכָל חַד וְחַד בְּדִידֵיהּ? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: קִים לְהוּ לְרַבָּנַן בִּכְכוֹתֶבֶת, דִּבְהָכִי מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, בְּצִיר מֵהָכִי — לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ. בִּשְׁתִיָּה, בְּדִידֵיהּ מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, בִּדְחַבְרֵיהּ — לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ בִּכְכוֹתֶבֶת וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן בִּכְכוֹתֶבֶת? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: קִים לְהוּ לְרַבָּנַן דִּבְהָכִי מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, בְּצִיר מֵהָכִי לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, מִיהוּ, כּוּלֵּי עָלְמָא — טוּבָא, וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן — פּוּרְתָּא.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא בְּשֶׂר שְׁמַן בִּכְכוֹתֶבֶת, וְלוּלְבֵי גְּפָנִים בִּכְכוֹתֶבֶת? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: קִים לְהוּ לְרַבָּנַן דִּבְהָכִי מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, בְּצִיר מֵהָכִי — לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ. מִיהוּ בָּשָׂר שְׁמַן — טוּבָא, לוּלְבֵי גְּפָנִים — פּוּרְתָּא.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, וְכוֹתֶבֶת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס?! אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: קִים לְהוּ לְרַבָּנַן דִּבְהָכִי מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ, בִּטְפֵי מֵהָכִי — לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: (בְּכוֹתֶבֶת) בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, חֲצִי פְּרָס — בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס?! אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא: הַנַּח לְטוּמְאַת גְּוִויָּה דְּלָאו דְּאוֹרָיְיתָא הִיא.

וּמִי אָמַר רַב פָּפָּא הָכִי? וְהָכְתִיב: "וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם", וְאָמַר רַב פָּפָּא: מִכָּאן שֶׁטּוּמְאַת גְּוִויָּה דְּאוֹרָיְיתָא! מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא — אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

כָּל הָאוֹכְלִין. אָמַר רַב פָּפָּא: אֲכַל אוּמְצָא וּמִילְחָא — מִצְטָרֵף. וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אֲכִילָה הִיא, כֵּיוָן דְּאָכְלֵי אִינָשֵׁי — מִצְטָרְפִין. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: צִיר שֶׁעַל גַּבֵּי יָרָק מִצְטָרֵף לִכְכוֹתֶבֶת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא מַשְׁקֶה הוּא, קָא מַשְׁמַע לַן: כָּל אַכְשׁוֹרֵי אוּכְלָא — אוּכְלָא הוּא.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הָאוֹכֵל אֲכִילָה גַּסָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? "אֲשֶׁר לֹא תְעוּנֶּה" כְּתִיב, פָּרַט לְמַזִּיק.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה אֲכִילָה גַּסָּה — מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. "כִּי יֹאכַל" — פָּרַט לְמַזִּיק. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר

דף פא.

שֶׁכּוֹסֵס שְׂעוֹרִים שֶׁל תְּרוּמָה — מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. "כִּי יֹאכַל" — פָּרַט לְמַזִּיק.

אָמַר רַב שֵׁיזְבִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁבָּלַע שִׁזְפִּין שֶׁל תְּרוּמָה וְהֶקִיאָן וַאֲכָלָן אַחֵר, רִאשׁוֹן — מְשַׁלֵּם (אֶת) קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. שֵׁנִי — אֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי עֵצִים לָרִאשׁוֹן בִּלְבַד.

הָאוֹכֵל וְהַשּׁוֹתֶה אֵין מִצְטָרְפִין. מַאן תַּנָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּמַחְלוֹקֶת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא. דְּתָנַן, כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כֹּל שֶׁטּוּמְאָתוֹ וְשִׁיעוּרוֹ שָׁוֶה — מִצְטָרֵף.

טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוּרוֹ, שִׁיעוּרוֹ וְלֹא טוּמְאָתוֹ, לֹא טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוּרוֹ — אֵין מִצְטָרְפִין.

רַב נַחְמָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָא אָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, אֶלָּא לְעִנְיַן טוּמְאָה, דְּשֵׁם טוּמְאָה חַד הִיא. אֲבָל הָכָא, מִשּׁוּם יַתּוֹבֵי דַּעְתָּא הוּא, וְהַאי לָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ.

וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּמַחְלוֹקֶת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דְּתָנַן: כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כּוּ'.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם אֶלָּא לְעִנְיַן טוּמְאָה, אֲבָל הָכָא, מִשּׁוּם יַתּוֹבֵי דַּעְתֵּיהּ הוּא, וְהַאי לָא קָא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ.

מַתְנִי' אָכַל וְשָׁתָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד — אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. אָכַל וְעָשָׂה מְלָאכָה — חַיָּיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. אָכַל אוֹכְלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, וְשָׁתָה צִיר אוֹ מוּרְיֵיס — פָּטוּר.

גְּמָ' אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֶמְרָה אַזְהָרָה בְּעִינּוּי? מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר. הֵיכִי נְכְתּוֹב? נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לֹא יֹאכַל" — אֲכִילָה בִּכְזַיִת! נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לֹא תְעוּנֶּה" — קוּם אֱכוֹל מַשְׁמַע.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוֹשַׁעְיָא: נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא "הִשָּׁמֶר פֶּן לֹא תְעוּנֶּה"! אִם כֵּן נָפִישִׁי לְהוּ לָאוִין. מַתְקֵיף לַהּ רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא "הִשָּׁמֶר בְּמִצְוַת עִינּוּי"! אִם כֵּן "הִשָּׁמֶר" דְּלָאו — לָאו, "הִשָּׁמֶר" דַּעֲשֵׂה — עֲשֵׂה! מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: נְכְתּוֹב: "אַל תָּסוּר מִן הָעִינּוּי"! קַשְׁיָא.

וְתַנָּא מַיְיתֵי לַהּ מֵהָכָא: "וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ". יָכוֹל יְהֵא עָנוּשׁ עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" — עַל עִיצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם עָנוּשׁ כָּרֵת, וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה.

יָכוֹל לֹא יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה, אֲבָל יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת עַל תּוֹסֶפֶת עִינּוּי — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעוּנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה״. עַל עִיצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם עָנוּשׁ כָּרֵת, וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת עַל תּוֹסֶפֶת עִינּוּי.

יָכוֹל לֹא יְהֵא בִּכְלַל עוֹנֶשׁ, אֲבָל יְהֵא מוּזְהָר עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״. עַל עִיצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם הוּא מוּזְהָר, וְאֵינוֹ מוּזְהָר עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה.

יָכוֹל לֹא יְהֵא מוּזְהָר עַל תּוֹסֶפֶת מְלָאכָה, אֲבָל יְהֵא מוּזְהָר עַל תּוֹסֶפֶת עִינּוּי — וְדִין הוּא: וּמָה מְלָאכָה שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב אֵינוֹ מוּזְהָר עָלֶיהָ, עִינּוּי, שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהֵא מוּזְהָר עָלָיו?!

אֲבָל אַזְהָרָה לְעִינּוּי שֶׁל יוֹם עַצְמוֹ לֹא לָמַדְנוּ מִנַּיִין. לֹא יֹאמַר עוֹנֶשׁ בִּמְלָאכָה, דִּנְמַר מֵעִינּוּי: וּמָה עִינּוּי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב עָנוּשׁ כָּרֵת, מְלָאכָה שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים — לֹא כָל שֶׁכֵּן? לָמָּה נֶאֱמַר — מוּפְנֶה לְהַקִּישׁ וְלָדוּן מִמֶּנּוּ גְּזֵרָה שָׁוָה: נֶאֱמַר עוֹנֶשׁ בְּעִינּוּי וְנֶאֱמַר עוֹנֶשׁ בִּמְלָאכָה, מָה מְלָאכָה — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר, אַף עִינּוּי — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר.

אִיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְעִינּוּי שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, תֹּאמַר בִּמְלָאכָה שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ!

אֶלָּא: לֹא יֵאָמֵר עוֹנֶשׁ בְּעִינּוּי, דִּנְמַר מִמְּלָאכָה. מָה מְלָאכָה שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ — עָנוּשׁ כָּרֵת, עִינּוּי שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ — לֹא כָל שֶׁכֵּן. לָמָּה נֶאֱמַר — מוּפְנֶה, לְהַקִּישׁ וְלָדוּן מִמֶּנּוּ גְּזֵירָה שָׁוָה: נֶאֱמַר עוֹנֶשׁ בְּעִינּוּי וְנֶאֱמַר עוֹנֶשׁ בִּמְלָאכָה, מָה מְלָאכָה עָנַשׁ וְהִזְהִיר — אַף עִינּוּי עָנַשׁ וְהִזְהִיר.

אִיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לִמְלָאכָה — שֶׁכֵּן נוֹהֶגֶת בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. תֹּאמַר בְּעִינּוּי — שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים!

אָמַר רָבִינָא: הַאי תַּנָּא, ״עֶצֶם״ ״עֶצֶם״ גְּמַר. מוּפְנֶה, דְּאִי לָא מוּפְנֶה — אִיכָּא לְמֵיפְרַךְ כִּדְפָרְכִינַן!

לְאֵיי, אִפְּנוֹיֵי מוּפְנֶה. חַמְשָׁה קְרָאֵי כְּתִיבִי בִּמְלָאכָה, חַד לְאַזְהָרָה דִּימָמָא, וְחַד לְאַזְהָרָה דְּלֵילְיָא, וְחַד לְעוֹנֶשׁ דִּימָמָא, וְחַד לְעוֹנֶשׁ דְּלֵילְיָא, וְחַד לְאַפְנוֹיֵי לְמִגְמַר עִינּוּי מִמְּלָאכָה, בֵּין דִּימָמָא בֵּין דְּלֵילְיָא.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: נֶאֱמַר כָּאן עִינּוּי, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן עִינּוּי. מָה לְהַלָּן — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר, אַף כָּאן — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: יָלִיף ״שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן״ מִשַּׁבַּת בְּרֵאשִׁית: מָה לְהַלָּן — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר, אַף כָּאן — לֹא עָנַשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר.

רַב פָּפָּא אָמַר:

דף פא:

הוּא גּוּפֵיהּ שַׁבָּת אִיקְּרִי, דִּכְתִיב: "תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְכֶם". בִּשְׁלָמָא רַב פָּפָּא לָא אָמַר כְּרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב — דִּקְרָא דִּכְתִיב בְּגוּפֵיהּ עָדִיף. אֶלָּא רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב פָּפָּא?

מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחוֹדֶשׁ". יָכוֹל יַתְחִיל וְיִתְעַנֶּה בְּתִשְׁעָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בָּעֶרֶב". אִי בָּעֶרֶב — יָכוֹל מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּתִשְׁעָה". הָא כֵּיצַד? מַתְחִיל וּמִתְעַנֶּה מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּאן שֶׁמּוֹסִיפִין מֵחוֹל עַל הַקּוֹדֶשׁ.

וְאֵין לִי אֶלָּא בִּכְנִיסָתוֹ, בִּיצִיאָתוֹ מִנַּיִן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב". וְאֵין לִי אֶלָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, יָמִים טוֹבִים) מִנַּיִן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּשְׁבְּתוּ". אֵין לִי אֶלָּא (יָמִים טוֹבִים, שַׁבָּתוֹת) מִנַּיִן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "שַׁבַּתְכֶם". הָא כֵּיצַד? כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שְׁבוּת, (מִכָּאן שֶׁ)מּוֹסִיפִין מֵחוֹל עַל הַקּוֹדֶשׁ.

וְתַנָּא דְּ"עֻצֶּם" "עֻצֶּם", הַאי "בְּתִשְׁעָה לַחוֹדֶשׁ" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא חִיָּיא בַּר רַב מְדִיפְתִּי. דְּתָנֵי חִיָּיא בַּר רַב מְדִיפְתִּי: "וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה", וְכִי בְּתִשְׁעָה מִתְעַנִּין? וַהֲלֹא בֶּעָשׂוֹר מִתְעַנִּין! אֶלָּא לוֹמַר לְךָ: כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בְּתִשְׁיעִי, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הִתְעַנָּה תִּשְׁיעִי וַעֲשִׂירִי.

אָכַל אוֹכָלִין שֶׁאֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה. אָמַר רָבָא: כַּס פִּלְפְּלֵי בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי — פָּטוּר. כַּס זַנְגְּבִילָא בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי — פָּטוּר.

מֵיתִיבִי, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: "וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ", אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁעֵץ מַאֲכָל הוּא! אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "עֵץ מַאֲכָל"? עֵץ שֶׁטַּעַם עֵצוֹ וּפִרְיוֹ שָׁוֶה, הֶוֵי אוֹמֵר זֶה פִּלְפְּלִין, לְלַמֶּדְךָ שֶׁהַפִּלְפְּלִין חַיָּיבִין בָּעָרְלָה. וְאֵין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲסֵרָה כְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ"!

לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּרַטִיבְתָּא, וְהָא — בְּיַבִּישְׁתָּא.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְמָרִימָר: וְהָאָמַר רַב נַחְמָן, הַאי הִימְלְתָא דְּאַתֵּי מִבֵּי הִנְדּוּאֵי — שַׁרְיָא, וּמְבָרְכִינַן עֲלֵיהּ: "בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה". לָא קַשְׁיָא: הָא בְּרַטִיבְתָּא, וְהָא בְּיַבִּישְׁתָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: אָכַל עֲלֵי קָנִים — פָּטוּר. לוּלְבֵי גְּפָנִים — חַיָּיב. אֵלּוּ הֵן לוּלְבֵי גְּפָנִים? אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִגְּדֵלָאָה: כָּל שֶׁלִּבְלְבוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְרַב כָּהֲנָא אָמַר: כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק מִגְּדֵלָאָה: אָכַל עֲלֵי קָנִים — פָּטוּר, וְלוּלְבֵי גְּפָנִים — חַיָּיב. אֵלּוּ הֵן לוּלְבֵי גְּפָנִים — כָּל שֶׁלִּבְלְבוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים.

שָׁתָה צִיר אוֹ מוּרְיֵיס — פָּטוּר. הָא חוֹמֶץ — חַיָּיב. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי הִיא. דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: חוֹמֶץ מֵשִׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ.
דָּרֵשׁ רַב גִּידֵּל בַּר מְנַשֶּׁה מִבֵּירֵי דְנַרְשׁ: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי. לְשָׁנָה נָפְקִי כּוּלֵּי עָלְמָא מָזְגוּ וְשָׁתוּ חַלָּא. שְׁמַע רַב גִּידֵּל וְאִיקְפַּד. אָמַר: אֵימַר דַּאֲמַרִי אֲנָא — דִּיעֲבַד, לְכַתְּחִלָּה מִי אֲמַרִי? אֵימַר דַּאֲמַרִי אֲנָא — פּוּרְתָּא, טוּבָא מִי אֲמַרִי? אֵימַר דַּאֲמַרִי אֲנָא — חַי, מָזוּג מִי אֲמַרִי?

דף פב.

מַתְנִי' הַתִּינוֹקוֹת אֵין מְעַנִּין אוֹתָן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָן לִפְנֵי שָׁנָה וְלִפְנֵי שְׁנָתַיִים, בְּשֶׁבִּיל שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִין בְּמִצְוֹת.

גְּמָ' הַשְׁתָּא בִּפְנֵי שְׁתַּיִם מְחַנְּכִין לְהוּ — בִּפְנֵי שָׁנָה מִבַּעְיָא? אָמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּחוֹלֶה, הָא — בְּבָרְיא.
אָמַר רַב הוּנָא: בֶּן שְׁמוֹנֶה וּבֶן תֵּשַׁע — מְחַנְּכִין אוֹתוֹ לְשָׁעוֹת. בֶּן עֶשֶׂר וּבֶן אַחַת עֶשְׂרֵה — מַשְׁלִימִין מִדְּרַבָּנַן, בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה — מַשְׁלִימִין מִדְּאוֹרָיְיתָא בְּתִינוֹקֶת. וְרַב נַחְמָן אָמַר: בֶּן תֵּשַׁע בֶּן עֶשֶׂר — מְחַנְּכִין אוֹתוֹ לְשָׁעוֹת, בֶּן אַחַת עֶשְׂרֵה בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה — מַשְׁלִימִין מִדְּרַבָּנַן, בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה — מַשְׁלִימִין מִדְּאוֹרָיְיתָא בְּתִינוֹק. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הַשְׁלָמָה דְּרַבָּנַן לֵיכָּא. בֶּן עֶשֶׂר בֶּן אַחַת עֶשְׂרֵה — מְחַנְּכִין אוֹתוֹ לְשָׁעוֹת, בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה — מַשְׁלִימִין מִדְּאוֹרָיְיתָא.
תְּנַן: הַתִּינוֹקוֹת אֵין מְעַנִּין אוֹתָן בַּיּוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָן לִפְנֵי שָׁנָה וְלִפְנֵי שְׁתַּיִם. בְּשֶׁלָּמָּא לְרַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן — לִפְנֵי שָׁנָה וְלִפְנֵי שְׁתַּיִם. לִפְנֵי שָׁנָה — לְדִבְרֵיהֶן, וְלִפְנֵי שְׁתַּיִם — לְדִבְרֵיהֶן.
אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, קַשְׁיָא? אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי שָׁנָה אוֹ שְׁתַּיִם — סָמוּךְ לְפִירְקָן.
תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: תִּינוֹקוֹת אֵין מְעַנִּין אוֹתָן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָן שָׁנָה אוֹ שְׁתַּיִם סָמוּךְ לְפִירְקָן. בְּשֶׁלָּמָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן — נִיחָא, אֶלָּא לְרַב הוּנָא וּלְרַב נַחְמָן — קַשְׁיָא! אָמְרִי לָךְ רַבָּנַן: מַאי חִינּוּךְ נָמֵי דְּקָתָנֵי — הַשְׁלָמָה.
וּמִי קָרֵי לְחִינּוּךְ הַשְׁלָמָה, וְהָא תַּנְיָא: אֵי זֶה חִינּוּךְ? הָיָה רָגִיל לֶאֱכוֹל בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לְשָׁלֹשׁ. בְּשָׁלֹשׁ — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּאַרְבַּע. אָמַר רָבָא בַּר עוּלָּא: תְּרֵי חִנּוּכֵי הָוֵו.

מַתְנִי' עוּבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה — מַאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתָּשִׁיב נַפְשָׁהּ. חוֹלֶה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין, וְאִם אֵין שָׁם בְּקִיאִין — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר דַּי.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: עוּבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה בְּשַׂר קוֹדֶשׁ אוֹ בְּשַׂר חֲזִיר — תּוֹחֲבִין לָהּ כּוּשׁ בְּרוֹטֶב, וּמַנִּיחִין לָהּ עַל פִּיהָ, אִם נִתְיַישְּׁבָה דַּעְתָּהּ — מוּטָב, וְאִם לָאו — מַאֲכִילִין אוֹתָהּ רוֹטֶב עַצְמוֹ, וְאִם נִתְיַישְּׁבָה דַּעְתָּהּ — מוּטָב, וְאִם לָאו — מַאֲכִילִין אוֹתָהּ שׁוּמָּן עַצְמוֹ. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים.

עֲבוֹדָה זָרָה מְנָלַן — דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נֶאֱמַר ״בְּכָל נַפְשְׁךָ״, לָמָּה נֶאֱמַר ״בְּכָל מְאֹדֶךָ״? וְאִם נֶאֱמַר ״בְּכָל מְאֹדֶךָ״, לָמָּה נֶאֱמַר ״בְּכָל נַפְשְׁךָ״?

אִם יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁגּוּפּוֹ חָבִיב עָלָיו מִמָּמוֹנוֹ — לְכָךְ נֶאֱמַר ״בְּכָל נַפְשְׁךָ״, וְאִם יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁמָּמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מִגּוּפּוֹ — לְכָךְ נֶאֱמַר ״וּבְכָל מְאֹדֶךָ״.

גִּילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכַת דָּמִים מְנָא לַן — דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: ״כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה״. וְכִי מָה עִנְיָן לָמַדְנוּ מֵרוֹצֵחַ לְנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה? אֶלָּא: הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד, וְנִמְצָא לָמֵד: מָה נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה נִיתָּן לְהַצִּילָהּ בְּנַפְשׁוֹ — אַף רוֹצֵחַ (כּוּ׳). מָה רוֹצֵחַ יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר — אַף נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר.

דף פב:

וְרוֹצֵחַ גּוּפֵיהּ מְנָא לַן? סְבָרָא הִיא: דְּהָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ (דְּרָבָא), אֲמַר לֵיהּ, אֲמַר לִי מָרֵי דּוּרַאי: קְטֶלֵיהּ לִפְלָנְיָא, וְאִי לָא — קָטֵילְנָא לָךְ. אֲמַר לֵיהּ: נְקְטְלָךְ וְלָא תִּקְטוֹל. מַאי חָזֵית דִּדְמָא דִּידָךְ סוּמָּק טְפֵי? דִּילְמָא דְּמָא דְּהָהוּא גַּבְרָא סוּמָּק טְפֵי!

הָהִיא עוּבָּרָה דְּאַרְחָא, אָתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ לְחוּשׁוּ לַהּ דְּיוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי הוּא. לְחוּשׁוּ לָהּ וְאֵילְחִישָׁא. קָרֵי עֲלֵיהּ: ״בְּטֶרֶם אֶצָּרֵךְ יְדַעְתִּיךְ וְגוֹ׳״. נְפַק מִינַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן. הָהִיא עוּבָּרָה דְּאַרְחָא, אָתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא. אֲמַר לְהוּ: לְחוּשׁוּ לָהּ, וְלָא אֵילְחִישָׁא. קָרֵי עֲלֵיהּ:

דף פג.

״זוֹרוּ רְשָׁעִים מֵרֶחֶם״. נְפַק מִינַּהּ שַׁבְּתַאי אָצַר פֵּירֵי.

חוֹלֶה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: חוֹלֶה אוֹמֵר צָרִיךְ, וְרוֹפֵא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ — שׁוֹמְעִין לְחוֹלֶה. מַאי טַעְמָא — ״לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ״. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: רוֹפֵא קִים לֵיהּ טְפֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

רוֹפֵא אוֹמֵר צָרִיךְ, וְחוֹלֶה אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ — שׁוֹמְעִין לָרוֹפֵא. מַאי טַעְמָא — תּוּנְבָּא הוּא דְּנָקֵיט לֵיהּ.

תְּנַן: חוֹלֶה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין. עַל פִּי בְּקִיאִין — אִין, עַל פִּי עַצְמוֹ — לָא! עַל פִּי בְּקִיאִין — אִין, עַל פִּי בָּקִי אֶחָד — לָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּאָמַר לָא צָרִיכְנָא. וְלִיסְפּוֹ לֵיהּ עַל פִּי בָּקִי! לָא צָרִיכָא, דְּאִיכָּא אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ דְּאָמַר לָא צָרִיךְ — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בָּקִיאִין.

פְּשִׁיטָא, סְפֵק נְפָשׁוֹת הוּא, וּסְפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל! לָא צָרִיכָא, דְּאִיכָּא תְּרֵי אַחֲרִינֵי בַּהֲדֵיהּ דְּאָמְרִי לָא צָרִיךְ. וְאַף עַל גַּב דְּאָמַר רַב סָפְרָא: תְּרֵי כִּמְאָה וּמְאָה כִּתְרֵי, הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן עֵדוּת, אֲבָל לְעִנְיַן אוּמְדָּנָא — בָּתַר דֵּעוֹת אָזְלִינַן.

וְהָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן אוּמְדָּנָא דְּמָמוֹנָא, אֲבָל הָכָא סְפֵק נְפָשׁוֹת הוּא.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אֵין שָׁם בָּקִיאִין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דְּאָמַר צָרִיךְ! חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — דְּאָמַר לֹא צָרִיךְ אֲנִי, אֲבָל אָמַר צָרִיךְ אֲנִי, אֵין שָׁם בָּקִיאִין תְּרֵי אֶלָּא חַד דְּאָמַר לֹא צָרִיךְ — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ.

מָר בַּר רַב אָשֵׁי אָמַר: כֹּל הֵיכָא דְּאָמַר צָרִיךְ אֲנִי, אֲפִילּוּ אִיכָּא מְאָה דְּאָמְרִי לֹא צָרִיךְ לְדִידֵיהּ שָׁמְעִינַן — שֶׁנֶּאֱמַר: ”לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ“.

תְּנַן: אִם אֵין שָׁם בָּקִיאִין — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. טַעְמָא דְּלֵיכָּא בָּקִיאִין, הָא אִיכָּא בָּקִיאִין לָא! הָכִי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — דְּאָמַר ”לֹא צָרִיךְ אֲנִי“, אֲבָל אָמַר ”צָרִיךְ אֲנִי“, אֵין שָׁם בָּקִיאִין כְּלָל — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ“.

מַתְנִי' מִי שֶׁאָחַז בּוּלְמוֹס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אֲפִילּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים, עַד שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו. מִי שֶׁנִּשְׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה — אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד שֶׁלּוֹ. וְרַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ מַתִּיר.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ: הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ — מְטִילִין לוֹ סַם בְּתוֹךְ פִּיו בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סְפֵק נְפָשׁוֹת, וְכָל סְפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

מִי שֶׁנִּפְּלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת, סְפֵק הוּא שָׁם סְפֵק אֵינוֹ שָׁם, סְפֵק חַי סְפֵק מֵת, סְפֵק גּוֹי סְפֵק יִשְׂרָאֵל, מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגַּל. מְצָאוּהוּ חַי — מְפַקְּחִין, וְאִם מֵת — יְנִיחוּהוּ.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהֵאִירוּ עֵינָיו — מִשֶּׁיִּבְחֲנוּ בֵּין טוֹב לָרַע. אָמַר אַבָּיֵי: וּבְטַעְמָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: מִי שֶׁאָחַז בּוּלְמוֹס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל, טֶבֶל וּנְבֵילָה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ נְבֵילָה. טֶבֶל וּשְׁבִיעִית — שְׁבִיעִית.

טֶבֶל וּתְרוּמָה — תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: מַאֲכִילִין אוֹתוֹ טֶבֶל וְאֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ תְּרוּמָה. בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: תְּרוּמָה וְלֹא טֶבֶל. אָמַר רַבָּה: הֵיכָא דְּאָפְשַׁר בְּחוּלִּין, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמְתַקְּנִינַן לֵיהּ וּמַסְפִּינַן לֵיהּ.

כִּי פְּלִיגִי בְּדְלָא אָפְשַׁר בְּחוּלִּין. מָר סָבַר טֶבֶל חָמוּר, וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה. מָר סָבַר טֶבֶל חָמוּר — אֲבָל תְּרוּמָה חַזְיָא לְכֹהֵן. וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה, אֲבָל טֶבֶל אָפְשַׁר לְתַקּוֹנֵיהּ.

דף פג:

אֶפְשָׁר בְּחוּלִּין — פְּשִׁיטָא? לָא צְרִיכָא, בְּשַׁבָּת.

בְּשַׁבָּת נָמֵי, פְּשִׁיטָא — טִלְטוּל מִדְּרַבָּנַן הוּא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב, דְּרַבָּנַן.

מָר סָבַר טֶבֶל חָמוּר, וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה.

לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: מִי שֶׁנִּשְׁכוֹ נָחָשׁ — קוֹרִין לוֹ רוֹפֵא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּמְקָרְעִין לוֹ אֶת הַתַּרְנְגוֹלֶת, וְגוֹזְזִין לוֹ אֶת הַכְּרִישִׁין, וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר.

נֵימָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, וְלָא רַבִּי!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי הָתָם — אֶלָּא לְעִנְיַן מַעְשֵׂר יָרָק דְּרַבָּנַן, אֲבָל בְּמַעְשַׂר דָּגָן דְּטֶבֶל דְּאוֹרְיְיתָא הוּא, אֲפִילּוּ רַבִּי מוֹדֶה, דְּאִי שָׂרִית לֵיהּ בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב — אָתֵי לְמֵיכַל בְּעָצִיץ שֶׁהוּא נָקוּב.

תָּנוּ רַבָּנַן מִי: שֶׁאֶחָזוֹ בּוּלְמוּס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבַשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה, שֶׁהַדְּבַשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה מְאִירִין מְאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֶכֶר לַדָּבָר: "רְאוּ נָא כִּי אוֹרוּ עֵינַי כִּי טָעַמְתִּי מְעַט דְּבַשׁ הַזֶּה".

וּמַאי: "אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר"! דְּהָתָם לָאו בּוּלְמוּס אַחֲזֵיה.

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא לְאַחַר אֲכִילָה, אֲבָל קוֹדֶם אֲכִילָה מְגָרֶר גֶּרִיר, דִּכְתִיב: "וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִצְרִי בַּשָּׂדֶה וַיְקִחוּ אוֹתוֹ אֶל דָּוִד וַיִּתְּנוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל וַיַּשְׁקוּהוּ מָיִם. וַיִּתְּנוּ לוֹ פֶּלַח דְּבֵילָה וּשְׁנֵי צִמּוּקִים וַיֹּאכַל וַתָּשָׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם וְלֹא שָׁתָה מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת".

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: מִי שֶׁאֶחָזוֹ בּוּלְמוּס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אַלְיָה בְּדָבַשׁ. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אַף סוֹלֶת נְקִיָּה בִּדְבַשׁ. רַב פָּפָּא אָמַר: אֲפִילּוּ קֶמְחָא דִּשְׁעָרֵי בְּדוּבְשָׁא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פַּעַם אַחַת אֲחָזַנִי בּוּלְמוּס וְרָצִיתִי לְמִזְרְחָהּ שֶׁל תְּאֵנָה, וְקִיַּימְתִּי בְּעַצְמִי: "הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ". דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: הָרוֹצֶה לִטְעוֹם טַעַם תְּאֵנָה — יִפְּנֶה לְמִזְרְחָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמְמֻגָּד תְּבוּאוֹת שָׁמֶשׁ".

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הָווּ קָא אָזְלִי בְּאוֹרְחָא. אַחְזֵיהּ בּוּלְמוּס לְרַבִּי יְהוּדָה, קַפְּחֵיהּ לְרוֹעֶה אַכְלֵיהּ לְרִיפְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי: קִפַּחְתָּ אֶת הָרוֹעֶה. כִּי מָטוּ לְמָתָא, אַחְזֵיהּ בּוּלְמוּס לְרַבִּי יוֹסֵי. אַהְדְּרוּהוּ בְּלָגֵי וְצָעֵי, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי קִפַּחְתִּי אֶת הָרוֹעֶה, וְאַתָּה קִפַּחְתָּ אֶת הָעִיר כּוּלָּהּ.

וְתוּ: רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווֹ קָא אָזְלִי בְּאוֹרְחָא, רַבִּי מֵאִיר הֲוָה דָּיֵיק בִּשְׁמָא, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי לָא הֲווֹ דָּיְיקִי בִּשְׁמָא. כִּי מְטוֹ לְהָהוּא דּוּכְתָּא, בָּעוֹ אוּשְׁפִּיזָא. יְהַבוּ לְהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: מָה שְׁמָךְ? אֲמַר לְהוּ: ”כִּידּוֹר”. אֲמַר: שְׁמַע מִינַּהּ אָדָם רָשָׁע הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”כִּי דוֹר תַּהְפּוּכוֹת הֵמָּה”. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אַשְׁלִימוּ לֵיהּ כִּיסַּיְיהוּ. רַבִּי מֵאִיר לָא אַשְׁלִים לֵיהּ כִּיסֵּיהּ, אָזַל אוֹתְבֵיהּ בֵּי קִיבְרֵיהּ דַּאֲבוּהּ.

אִתְחֲזִי לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ: תָּא שְׁקֵיל כִּיסָּא דְּמַנַּח אַרֵישָׁא דְּהָהוּא גַּבְרָא. לְמָחַר אֲמַר לְהוּ: הָכִי אִתְחֲזִי לִי בְּחֶלְמַאי. אָמְרִי לֵיהּ: חֶלְמָא דְּבֵי שִׁמְשֵׁי לֵית בֵּהּ מַמָּשָׁא, אָזַל רַבִּי מֵאִיר וְנָטַר כִּיסֵּיהּ יוֹמָא וְאַיְיתֵיהּ.

לְמָחַר אֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לַן כִּיסַּן. אֲמַר לְהוּ: לֹא הֲיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. אֲמַר לְהוּ רַבִּי מֵאִיר: אַמַּאי לָא דָּיְיקִיתוּ בִּשְׁמָא? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַמַּאי לָא אֲמַרְתְּ לַן מָר? אֲמַר לְהוּ: אֵימַר דַּאֲמַרִי אֲנָא חֲשָׁשָׁא, אַחְזוֹקֵי מִי אֲמַרִי?

מַשְׁכּוּהוּ וְעַיְּילוּהוּ לַחֲנוּתָא, חֲזוֹ טָלְפְּחֵי אַשְׁפָּמֵיהּ, אֲזַלוּ וְיהַבוּ סִימָנָא לְדְבֵיתְהוּ וְשַׁקְלוּהוּ לְכִיסַּיְיהוּ וְאַיְיתוֹ. אֲזַל אִיהוּ וְקָטְלֵיהּ לְאִיתְּתֵיהּ.

הַיְינוּ (דִּתְנַן): מַיִם רִאשׁוֹנִים הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר חֲזִיר. מַיִם אַחֲרוֹנִים הָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ.

וּלְבַסּוֹף הֲווֹ דָּיְיקִי בִּשְׁמָא. כִּי מְטוֹ לְהָהוּא בֵּיתָא דִּשְׁמֵיהּ ”בָּלָה”, לָא עַיְּילוּ לְגַבֵּיהּ. אָמְרִי: שְׁמַע מִינַּהּ רָשָׁע הוּא. דִּכְתִיב: ”וָאֹמַר לַבָּלָה נאוּפִים”, (כְּמוֹ: ”אַחֲרֵי בְּלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה”, כְּלוֹמַר: זְקֵנָה בְּנאוּפִים).

מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן, חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּכֶלֶב שׁוֹטֶה: פִּיו פָּתוּחַ, וְרִירוֹ נוֹטֵף, וְאָזְנָיו סְרוּחוֹת, וּזְנָבוֹ מוּנָּח עַל יַרְכוֹתָיו, וּמְהַלֵּךְ בְּצִידֵי דְּרָכִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף נוֹבֵחַ וְאֵין קוֹלוֹ נִשְׁמָע. מַמַּאי הֲוֵי? רַב אָמַר: נָשִׁים כַּשְׁפָנִיּוֹת מְשַׂחֲקוֹת בּוֹ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עָלָיו.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ

דף פד.

לְמִקְטְלֵיהּ בְּדָבָר הַנִּזְרָק.

תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל. כְּשֶׁהוֹרְגִין אוֹתוֹ — אֵין הוֹרְגִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּדָבָר הַנִּזְרָק. דְּחַיֵּיךְ בֵּיהּ — מְסִתַּכֵּן, דְּנָכֵית לֵיהּ — מָיֵית. דְּחַיֵּיךְ בֵּיהּ — מְסִתַּכֵּן: מַאי תַּקַּנְתֵּיהּ? נִישְׁלַח מָאנֵיהּ וְנִירְהַיט. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ חַף בֵּיהּ חַד מִינַּיְיהוּ בְּשׁוּקָא, שַׁלְחִינְהוּ לְמָאנֵיהּ וְרָהֵיט. אֲמַר: קַיְימִתִּי בְּעַצְמִי ”הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ”.

דְּנָכִית לֵיהּ מָיֵית: מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? אָמַר אַבָּיֵי: נֵיתֵי מַשְׁכָּא דְּאַפָּא דִּיכְרָא וְנִיכְתּוֹב עֲלֵיהּ: אֲנָא פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָתָא אַמַּשְׁכָּא דְּאַפָּא דִּיכְרָא כָּתֵיבְנָא עָלָךְ: "כַּנְתִּי כַּנְתִּי קְלֵירוֹס". וְאָמְרִי לַהּ: "קַנְדִּי קַנְדִּי קְלוֹרוֹס, יְהּ יָהּ ה' צְבָאוֹת אָמֵן סֶלָה". וְנִשְׁלְחִינְהוּ לְמָאנֵיהּ וְלִקְבְּרִינְהוּ בֵּי קִבְרֵי עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, וְנַפְקִינְהוּ וְנִקְלִינְהוּ בְּתַנּוּרָא וּנְבַדְּרִינְהוּ לְקִטְמֵיהּ אַפָּרְשַׁת דְּרָכִים. וְהָנָךְ תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, כִּי שָׁתֵי מַיָּא — לָא לִישְׁתֵּי אֶלָּא בְּגוּבְתָּא דְּנָחֲשָׁא, דְּיִלְמָא חָזֵי בָּבוּאָה דְּשֵׁידָא וְלִיסְתַּכַּן. כִּי הָא דְּאַבָּא בַּר מָרְתָא הוּא אַבָּא בַּר מְנִיוֹמֵי, עֲבַדָא לֵיהּ אִימֵּיהּ גּוּבְתָּא דְּדַהֲבָא.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא: רַבִּי יוֹחָנָן חָשׁ בְּצַפְּדִינָא. אָזַל גַּבֵּהּ דְּהַהִיא מַטְרוֹנִיתָא, עֲבַדָא לֵיהּ מִלְּתָא חַמְשָׁא וּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אָמַר לַהּ: בְּשַׁבָּת מַאי? אֲמַרָה לֵיהּ: לָא צְרִיכַתְּ. אִי מִצְטְרִיכְנָא מַאי? אֲמַרָה לֵיהּ: אִישְׁתְּבַע לִי דְּלָא מְגַלֵּית, אִישְׁתְּבַע: לֵאלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְגַלֵּינָא. נְפַק דַּרְשַׁהּ בְּפִירְקָא.

וְהָא אִישְׁתְּבַע לַהּ! לֵאלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְגַלֵּינָא. הָא לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל — מְגַלֵּינָא. וְהָא אִיכָּא חִלּוּל הַשֵּׁם! דְּמְגַלֵּי לַהּ מֵעִיקָּרָא.

מַאי עֲבַדָא לֵיהּ? אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי: מֵי שְׁאוֹר, שֶׁמֶן זַיִת, וָמֶלַח. רַב יִימַר אָמַר: שְׁאוֹר גּוּפֵיהּ, שֶׁמֶן זַיִת, וָמֶלַח. רַב אָשֵׁי אָמַר: מִשְׁחָא דְּגַדְפָּא דַּאֲוָוזָא. אָמַר אַבָּיֵי: אֲנָא עֲבַדִי לְכוּלְּהוּ וְלָא אִיתַּסַּאי, עַד דַּאֲמַר לִי הַהוּא טַיָּיעָא: אַיְיתִי קִשְׁיְיתָא דְּזֵיתָא דְּלָא מָלוֹ תְּילְתָּא, וּקְלִינְהוּ בְּנוּרָא אַמְּרָא חַדְתָּא, וְאַדְבֵּיק בְּכַכֵּי דְּרֵיהּ. עֲבַדִי הָכִי וְאִיתַּסַּאי.

מַמַּאי הֲוָה? מֵחַמֵּימֵי חַמִּימֵי דְּחִיפֵּי, וּמִשִּׁיוּרֵי כָּסָא דְּהַרְסָנָא. וּמַאי סִימָנֵיהּ — כַּד רָמֵי מִידֵּי בְּכַכֵּיהּ וְאָתֵא דְּמָא מִבֵּי דְּרֵי. רַבִּי יוֹחָנָן כִּי חָשׁ בְּצַפְּדִינָא, עֲבַד הָכִי בְּשַׁבְּתָא וְאִיתַּסִּי. וְרַבִּי יוֹחָנָן הֵיכִי עָבֵיד הָכִי? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: שָׁאנֵי צַפְּדִינָא הוֹאִיל וּמַתְחִיל בַּפֶּה, וְגוֹמֵר בְּבָנֵי מֵעַיִים.

אָמַר לֵיהּ רַב חִיָּיא בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן: כְּמַאן — כְּרַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ, דְּאָמַר: הַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי אוֹמֵר בְּזוֹ, וְלֹא בְּאַחֶרֶת.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: מִי שֶׁאָחֲזוֹ יֶרְקוֹן — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּשַׂר חֲמוֹר, מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד שֶׁלּוֹ, וְהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו — מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּאֵילּוּ אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם רְפוּאָה. "בְּאֵלּוּ" לְמַעוֹטֵי מַאי? מַאי לָאו, לְמַעוֹטֵי סַם?

לָא, לְמַעוֹטֵי: מַקִּיזִין דָּם לִסְרוֹנְכֵי. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא. דְּתַנְיָא: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי שֶׁשָּׁמַע מִשּׁוּם רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ: מַקִּיזִין דָּם לִסְרוֹנְכֵי בְּשַׁבָּת, וּמִי

שֶׁנִּשְׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד שֶׁלּוֹ, וְהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּאֵילּוּ אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם רְפוּאָה. "בְּאֵילּוּ" לְמַעוֹטֵי מַאי? מַאי לָאו, אַתְּרְתֵּי בָּתְרֵיתָא וּלְמַעוֹטֵי דְּרֵישָׁא! לָא: אַתְּרְתֵּי דְּרֵישָׁא קַמָּיְיתָא, וּלְמַעוֹטֵי דְּסֵיפָא.

דף פד:

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: עוּבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה — מַאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּשּׁוּב נַפְשָׁהּ, וּמִי שֶׁנִּשְׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד שֶׁלּוֹ, וְהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו — מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בָּזוֹ וְלֹא בְּאַחֶרֶת. "בָּזוֹ" אַהֵיָיא? אִילֵימָא אַעוּבָּרָה, פְּשִׁיטָא! עוּבָּרָה מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּלָא? אֶלָּא לָאו — אַסַּם. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא — וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ: הַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, וְלָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ. וְאִם אִיתָא דְּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ, לִיעָרְבִינְהוּ וְלִיתְנִינְהוּ, וְלִיפְלְגוּ רַבָּנַן בְּסֵיפָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

מִפְּנֵי שֶׁסְּפֵק נְפָשׁוֹת הוּא וְכוּ'. לְמָה לִי תּוּ לְמֵימַר: "וְכָל סְפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת"? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לֹא סְפֵק שַׁבָּת זוֹ בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא אֲפִילּוּ סְפֵק שַׁבָּת אַחֶרֶת.

הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דְּאַמְדוּהּ לְתְמָנְיָא יוֹמֵי, וְיוֹמָא קַמָּא שַׁבְּתָא. מַהוּ דְּתֵימָא: לִיעַכַּב עַד לְאוּרְתָּא כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵיחוּל עֲלֵיהּ תְּרֵי שַׁבָּתָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מְחַמִּין חַמִּין לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת, בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ בֵּין לְהַבְרוֹתוֹ. וְלֹא שַׁבָּת זוֹ בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא לְשַׁבָּת אַחֶרֶת. וְאֵין אוֹמְרִים: נַמְתִּין לוֹ שֶׁמָּא יַבְרִיא, אֶלָּא מְחַמִּין לוֹ מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁסְּפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְלֹא סְפֵק שַׁבָּת זוֹ, אֶלָּא אֲפִילּוּ סְפֵק שַׁבָּת אַחֶרֶת.

וְאֵין עוֹשִׂין דְּבָרִים הַלָּלוּ, לֹא עַל יְדֵי גּוֹיִם, וְלֹא עַל יְדֵי כּוּתִיִּים, אֶלָּא עַל יְדֵי גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֵין אוֹמְרִין יֵעָשׂוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ, לֹא עַל פִּי נָשִׁים, וְלֹא עַל פִּי כּוּתִיִּים, אֲבָל מִצְטָרְפִין לְדַעַת אַחֶרֶת.

תָּנוּ רַבָּנַן: מְפַקְּחִין פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ בְּשַׁבָּת, וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. הָא כֵּיצַד? רָאָה תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לַיָּם — פּוֹרֵשׂ מְצוּדָּה וּמַעֲלֵהוּ, וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. רָאָה תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לְבוֹר — עוֹקֵר חוּלְיָא וּמַעֲלֵהוּ, וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. אַף עַל גַּב דְּמִתְקֵן דַּרְנָא.

רָאָה שֶׁנִּנְעֲלָה דֶּלֶת בִּפְנֵי תִּינוֹק — שׁוֹבְרָהּ וּמוֹצִיאוֹ, וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לִיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. וְאַף עַל גַּב דְּקָא מִיכַּוֵּין לְמִיתְבַּר בְּשִׁפֵּי. מְכַבִּין וּמַפְסִיקִין מִפְּנֵי הַדְּלֵיקָה בְּשַׁבָּת, וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לִיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. וְאַף עַל גַּב דְּקָא מְמַכֵּיךְ מַכּוֹכֵי.

וּצְרִיכָא: דְּאִי אַשְׁמְעִינַן יָם — מִשּׁוּם דְּאַדְּהָכִי וְהָכִי אָזֵל לֵיהּ, אֲבָל בּוֹר, דְּקָא יָתֵיב — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן בּוֹר — מִשּׁוּם דְּקָא מִיבְּעֵית, אֲבָל נְעָלָה דֶּלֶת, אֶפְשָׁר דְּיָתֵיב בְּהַאי גִּיסָא וּמְשַׁבֵּישׁ לֵיהּ בְּאַמְגּוֹזֵי. צְרִיכָא.

מְכַבִּין וּמַפְסִיקִין. לְמָה לִי? דַּאֲפִילּוּ לְחָצֵר אַחֶרֶת.

אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא הָלְכוּ בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוֹב. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נַיְמָא דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה יִשְׂרָאֵל וְגוֹי אֶחָד בֵּינַיְיהוּ — רוּבָּא יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ, (אֶלָּא) פַּלְגָא וּפַלְגָא, סְפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל.

אֶלָּא דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה גּוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד. הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא — דְּהָוֵה לֵיהּ קָבוּעַ, וְכָל קָבוּעַ כְּמֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה דָּמֵי!

לָא צְרִיכָא, דִּפְרוּשׁ לְחָצֵר אַחֶרֶת, מַהוּ דְּתֵימָא: כָּל דְּפָרֵישׁ — מֵרוּבָּא פָּרֵישׁ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא הָלְכוּ בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוֹב.

אִינִי?! וְהָאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תִּשְׁעָה גּוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד בְּאוֹתָהּ חָצֵר — מְפַקְּחִין, בְּחָצֵר אַחֶרֶת — אֵין מְפַקְּחִין! לָא קַשְׁיָא: הָא דִּפְרוּשׁ כּוּלְּהוּ, הָא דִּפְרוּשׁ מִקְּצָתַיְיהוּ.

וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָתְנַן: מָצָא בָהּ תִּינוֹק מוּשְׁלָךְ, אִם רוֹב גּוֹיִם — גּוֹי, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל — יִשְׂרָאֵל, מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה — יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְהַחְיוֹתוֹ, אֲבָל לְיַיחֲסוֹ לֹא.

דף פה.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר לְפַקֵּחַ עָלָיו אֶת הַגַּל. כִּי אֵיתְּמַר דִּשְׁמוּאֵל — אַרִישָׁא אִיתְּמַר: אִם רוֹב גּוֹיִם — גּוֹי, אָמַר שְׁמוּאֵל: וּלְעִנְיַן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ אֵינוֹ כֵּן.

אִם רוֹב גּוֹיִם — גּוֹי, לְמַאי הִילְכְתָא? אָמַר רַב פָּפָּא: לְהַאֲכִילוֹ נְבֵלוֹת. אִם רוֹב יִשְׂרָאֵל — יִשְׂרָאֵל, לְמַאי הִילְכְתָא? לְהַחְזִיר לוֹ אֲבֵידָתוֹ.

מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה — יִשְׂרָאֵל, לְמַאי הִילְכְתָא? אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לְנַזְקִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נַיְמָא דְּנָגְחֵיהּ תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דִּידֵיהּ — נַיְיתֵי רְאָיָה וְנִשְׁקוֹל!

לָא צְרִיכָא, דְּנָגְחֵיהּ תּוֹרָא דִּידֵיהּ לְתוֹרָא דִּידַן, פַּלְגָא — יָהֵיב לֵיהּ, אִידַּךְ פַּלְגָא — נַיְמָא לֵיהּ: אַיְיתִי רְאָיָה דְּלָאו יִשְׂרָאֵל אָנָא וּשְׁקוֹל.

מִי שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת וְכוּ׳. מַאי קָאָמַר?
לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא סָפֵק הוּא שָׁם סָפֵק אֵינוֹ שָׁם, דְּאִי אִיתֵיהּ חַי — הוּא דְּמְפַקְּחִין, אֶלָּא אֲפִילּוּ סָפֵק חַי סָפֵק מֵת — מְפַקְּחִין. וְלָא מִיבַּעְיָא סָפֵק חַי סָפֵק מֵת, דְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אֲפִילּוּ סָפֵק גּוֹי סָפֵק יִשְׂרָאֵל — מְפַקְּחִין.
מְצָאוּהוּ חַי — מְפַקְּחִין. מְצָאוּהוּ חַי, פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דַּאֲפִילּוּ לְחַיֵּי שָׁעָה.
וְאִם מֵת יַנִּיחוּהוּ. הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא? לָא צְרִיכָא, לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ. דְּתַנְיָא: אֵין מַצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלֵיקָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ: שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלֵיקָה. וַאֲפִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ לָא קָאָמַר אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מֵתוֹ, אִי לָא שָׁרֵית לֵיהּ — אָתֵי לְכַבּוֹיֵי. אֲבָל הָכָא, אִי לָא שָׁרֵית לֵיהּ — מַאי אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד?
תָּנוּ רַבָּנָן: עַד הֵיכָן הוּא בּוֹדֵק? עַד חוֹטְמוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: עַד לִבּוֹ. בָּדַק וּמָצָא עֶלְיוֹנִים מֵתִים, לֹא יֹאמַר: כְּבָר מֵתוּ הַתַּחְתּוֹנִים. מַעֲשֶׂה הָיָה וּמָצְאוּ עֶלְיוֹנִים מֵתִים וְתַחְתּוֹנִים חַיִּים.
נַיְמָא הָנֵי תַּנָּאֵי כִּי הָנֵי תַּנָּאֵי. דְּתַנְיָא: מֵהֵיכָן הַוָּלָד נוֹצָר — מֵרֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גוֹזְיָי״, וְאוֹמֵר: ״גְּזִי נִזְרֵךְ וְהַשְׁלִיכִי״. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מִטִּיבּוּרוֹ, וּמְשַׁלֵּחַ שְׁרָשָׁיו אֵילָךְ וְאֵילָךְ.
אֲפִילּוּ תֵּימָא אַבָּא שָׁאוּל, עַד כָּאן לָא קָא אָמַר אַבָּא שָׁאוּל הָתָם אֶלָּא לְעִנְיַן יְצִירָה, דְּכֹל מִידֵּי מִמְּצִיעָתֵיהּ מִיתְּצַר, אֲבָל לְעִנְיַן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ — אֲפִילּוּ אַבָּא שָׁאוּל מוֹדֵי דְּעִיקַּר חַיּוּתָא בְּאַפֵּיהּ הוּא, דִּכְתִיב: ״כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו״.
אָמַר רַב פָּפָּא: מַחְלוֹקֶת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, אֲבָל מִמַּעְלָה לְמַטָּה, כֵּיוָן דִּבְדַרְךְ לֵיהּ עַד חוֹטְמוֹ — שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ, דִּכְתִיב: ״כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו״.
וּכְבָר הָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְלֵוִי הַסַּנְדְּר וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְהַלְּכִין אַחֲרֵיהֶן. נִשְׁאֲלָה שְׁאֵלָה זוֹ בִּפְנֵיהֶם: מִנַּיִן לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת?
נַעֲנָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר: ״אִם בַּמַּחֲתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ — וּמָה זֶה, שֶׁסָּפֵק עַל מָמוֹן בָּא סָפֵק עַל נְפָשׁוֹת בָּא, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים מְטַמֵּא אֶת הָאָרֶץ, וְגוֹרֵם לַשְּׁכִינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל, נִיתָּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ — קַל וָחוֹמֶר לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.
נַעֲנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: ״וְכִי יָזִיד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וְגוֹ׳ מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת״. ״מֵעִם מִזְבְּחִי״ — וְלֹא מֵעַל מִזְבְּחִי. וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְהָמִית,

דף פה:

אֲבָל לְהַחֲיוֹת — אֲפִילּוּ מֵעַל מִזְבְּחִי. וּמָה זֶה, שֶׁסָּפֵק יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו סָפֵק אֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, וַעֲבוֹדָה דּוֹחָה שַׁבָּת — קַל וָחוֹמֶר לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. נַעֲנָה רַבִּי

אֶלְעָזָר וְאָמַר: וּמָה מִילָה שֶׁהִיא אֶחָד מִמָּאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁבָּאָדָם דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת — קַל וָחוֹמֶר לְכָל גּוּפוֹ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: ״אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ״, יָכוֹל לַכֹּל — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַךְ״ חָלַק. רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: ״כִּי קוֹדֶשׁ הִיא לָכֶם״, הִיא מְסוּרָה בְּיֶדְכֶם וְלֹא אַתֶּם מְסוּרִים בְּיָדָהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: ״וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת״, אָמְרָה תּוֹרָה: חַלֵּל עָלָיו שַׁבָּת אַחַת כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמוֹר שַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אִי הֲוַאי הָתָם, הֲוָה אָמֵינָא דִּידִי עֲדִיפָא מִדִּידְהוּ: ״וְחַי בָּהֶם״ — וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם.

אָמַר רָבָא: לְכוּלְהוּ אִית לְהוּ פִּירְכָא, בַּר מִדִּשְׁמוּאֵל דְּלֵית לֵיהּ פִּירְכָא. דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל — דִּילְמָא כִּדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּמַחְתֶּרֶת? חֲזָקָה, אֵין אָדָם מַעֲמִיד עַצְמוֹ עַל מָמוֹנוֹ. וְהַאי מִידָּע יָדַע דְּקָאֵי לְאַפֵּיהּ, וְאָמַר אִי קָאֵי לְאַפַּאי — קָטֵילְנָא לֵיהּ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: בָּא לְהָרְגְּךָ — הַשְׁכֵּם לְהָרְגוֹ. וְאַשְׁכְּחַן וַדַּאי, סָפֵק מְנָלַן?

דְּרַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי — דִּילְמָא כִּדְאַבָּיֵי. דְּאָמַר אַבָּיֵי: מָסְרִינַן לֵיהּ זוּגָא דְּרַבָּנַן לֵידַע אִם מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו. וְאַשְׁכְּחַן וַדַּאי, סָפֵק מְנָא לַן?

וְכוּלְהוּ אַשְׁכְּחַן וַדַּאי, סָפֵק מְנָא לַן? וְדִשְׁמוּאֵל, וַדַּאי לֵית לֵיהּ פִּירְכָא. אָמַר רָבִינָא וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: טָבָא חֲדָא פִּלְפְּלְתָּא חֲרִיפָא מִמְּלָא צַנָּא דְּקָרֵי.

מַתְנִי׳ חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי — מְכַפְּרִין. מִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים — מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה. תְּשׁוּבָה — מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵירוֹת קַלּוֹת: עַל עֲשֵׂה, וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה. וְעַל הַחֲמוּרוֹת הוּא תוֹלֶה, עַד שֶׁיָּבֹא יוֹם הַכִּפּוּרִים וִיכַפֵּר. הָאוֹמֵר: אֶחֱטָא וְאָשׁוּב, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב — אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. אֶחֱטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר — אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם — יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ — אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵירוֹ.

דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: ״מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה׳ תִּטְהָרוּ״. עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם — יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ — אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵירוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל! לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטַּהֲרִין, מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם? אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם״, וְאוֹמֵר: ״מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל (ה׳)״, מָה מִקְוֶה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים — אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל.

גְּמָ׳ אָשָׁם וַדַּאי — אִין, אָשָׁם תָּלוּי — לָא. וְהָא כַּפָּרָה כְּתִיבָא בֵּיהּ? הָנָךְ מְכַפְּרֵי כַּפָּרָה גְּמוּרָה, אָשָׁם תָּלוּי אֵינוֹ מְכַפֵּר כַּפָּרָה גְּמוּרָה.

אִי נָמֵי: הָנָךְ אֵין אַחֵר מְכַפֵּר כַּפָּרָתָן, אִשָּׁם תָּלוּי אַחֵר מְכַפֵּר כַּפָּרָתָן, דִּתְנַן: חַיָּיבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וַדָּאִין שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים — חַיָּיבִין, אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין — פְּטוּרִין.
מִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה. עִם הַתְּשׁוּבָה — אִין, בִּפְנֵי עַצְמָן — לָא. נֵימָא דְּלָא כְּרַבִּי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: עַל כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין עָשָׂה תְּשׁוּבָה בֵּין לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה — יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, חוּץ (מִפּוֹרֵק עוֹל), וּמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה, וּמֵיפֵר בְּרִית בָּשָׂר, שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה — יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה — אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר.
אָפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי: תְּשׁוּבָה בָּעָיָא יוֹם הַכִּפּוּרִים, יוֹם הַכִּפּוּרִים לָא בָּעָיָא תְּשׁוּבָה.
תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵירוֹת קַלּוֹת: עַל עָשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה. הַשְׁתָּא עַל לֹא תַעֲשֶׂה מְכַפֶּרֶת, עַל עָשֵׂה מִיבָּעְיָא? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר: עַל עָשֵׂה, וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה.
וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה גָּמוּר לָא? וּרְמִינְהוּ, אֵלּוּ הֵן קַלּוֹת: עָשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה,

דף פו.

חוּץ מִ"לֹא תִשָּׂא"! "לֹא תִשָּׂא" וְכוֹל דְּדָמֵי לֵיהּ.
תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהוּא מִ"לֹא תִשָּׂא" וּלְמַטָּה — תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת, מִ"לֹא תִשָּׂא" וּלְמַעְלָה — תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. "לֹא תִשָּׂא" וְכָל דְּדָמֵי לֵיהּ.
תָּא שְׁמַע: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּחוֹרֵב תְּשׁוּבָה "וְנִקֵּה", יָכוֹל אַף "לֹא תִשָּׂא" עִמָּהֶן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא יְנַקֶּה". יָכוֹל אַף שְׁאָר חַיָּיבֵי לָאוִין כֵּן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֶת שְׁמוֹ", שְׁמוֹ הוּא דְּאֵינוֹ מְנַקֶּה, אֲבָל מְנַקֶּה שְׁאָר חַיָּיבֵי לָאוִין.
תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: עַל מָה תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת — עַל עָשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה, וְעַל מָה תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר — עַל כָּרֵיתוֹת וְעַל מִיתוֹת בֵּית דִּין, וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה גָּמוּר.
אָמַר מָר: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּחוֹרֵב "וְנִקֵּה". מְנָא לַן? דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "נִקֵּה", שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יְנַקֶּה", וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "לֹא יְנַקֶּה", שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "נַקֵּה". הָא כֵּיצַד? מְנַקֶּה הוּא לְשָׁבִין, וְאֵינוֹ מְנַקֶּה לְשֶׁאֵינָן שָׁבִין.
שְׁאַל רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּרוֹמִי: שָׁמַעְתָּ אַרְבָּעָה חִלּוּקֵי כַּפָּרָה שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דּוֹרֵשׁ? אָמַר: שְׁלֹשָׁה הֵן, וּתְשׁוּבָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
עָבַר עַל עֲשֵׂה וְשָׁב — אֵינוֹ זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים". עָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה — תְּשׁוּבָה תּוֹלָה, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם". עָבַר עַל כָּרֵיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה —

תְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים תּוֹלִין, וְיִסּוּרִין מְמָרְקִין. שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם״.

אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ חִילּוּל הַשֵּׁם בְּיָדוֹ — אֵין לוֹ כֹּחַ בִּתְשׁוּבָה לִתְלוֹת וְלֹא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר וְלֹא בְּיִסּוּרִין לְמָרֵק, אֶלָּא כּוּלָּן תּוֹלִין, וּמִיתָה מְמָרֶקֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְנִגְלָה בְאָזְנָי ה׳ צְבָאוֹת אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן״.

הֵיכִי דָּמֵי חִילּוּל הַשֵּׁם? אָמַר רַב: כְּגוֹן אֲנָא, אִי שָׁקֵילְנָא בִּישְׂרָא מִטַּבָּחָא וְלָא יָהֲיבְנָא דְּמֵי לְאַלְתַּר. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאַתְרָא דְּלָא תָּבְעִי, אֲבָל בְּאַתְרָא דְּתָבְעִי — לֵית לַן בַּהּ.

אָמַר רָבִינָא: וּמָתָא מַחְסֵיָא אַתְרָא דְּתָבְעִי הוּא. אַבָּיֵי כִּדְשָׁקֵיל בִּישְׂרָא מִתְּרֵי שׁוּתְּפֵי, יָהֵיב זוּזָא לְהַאי וְזוּזָא לְהַאי, וַהֲדַר מְקָרֵב לְהוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי וְעָבֵיד חוּשְׁבָּנָא.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּגוֹן אֲנָא דְּמָסַגֵּינָא אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלָא תּוֹרָה וּבְלָא תְּפִילִּין. יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמַר: כָּל שֶׁחֲבֵירָיו מִתְבַּיְישִׁין מֵחֲמַת שְׁמוּעָתוֹ (הַיְינוּ חִילּוּל הַשֵּׁם). אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כְּגוֹן דְּקָא אָמְרִי אִינָשֵׁי: שְׁרָא לֵיהּ מָרֵיהּ לְפִלָנְיָא.

אַבָּיֵי אָמַר, כִּדְתַנְיָא: ״וְאָהַבְתָּ אֵת ה׳ אֱלֹהֶיךָ״, שֶׁיְּהֵא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְאַהֵב עַל יָדְךָ. שֶׁיְּהֵא קוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְיִהֵא מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ בְּנַחַת עִם הַבְּרִיּוֹת, מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו — אַשְׁרֵי אָבִיו שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה, אַשְׁרֵי רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה. אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שֶׁלֹּא לָמְדוּ תּוֹרָה, פְּלוֹנִי שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה — רְאוּ כַּמָּה נָאִים דְּרָכָיו, כַּמָּה מְתוּקָנִים מַעֲשָׂיו. עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: ״וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״.

אֲבָל מִי שֶׁקּוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאֵין מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ בֶּאֱמוּנָה, וְאֵין דִּבּוּרוֹ בְּנַחַת עִם הַבְּרִיּוֹת, מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו — אוֹי לוֹ לְפְלוֹנִי שֶׁלָּמַד תּוֹרָה. אוֹי לוֹ לְאָבִיו שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה, אוֹי לוֹ לְרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה. פְּלוֹנִי שֶׁלָּמַד תּוֹרָה — רְאוּ כַּמָּה מְקוּלְקָלִין מַעֲשָׂיו וְכַמָּה מְכוֹעָרִין דְּרָכָיו, וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: ״בֶּאֱמוֹר לָהֶם עַם ה׳ אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ״.

אָמַר רַבִּי חָמָא (בַּר) חֲנִינָא: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמְּבִיאָה רְפוּאוֹת לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה״.

רַבִּי חָמָא (בַּר) חֲנִינָא רָמֵי, כְּתִיב: ״שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים״, דְּמֵעִיקָּרָא שׁוֹבָבִים אַתֶּם, וּכְתִיב: ״אֶרְפָּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם״! לָא קַשְׁיָא: כָּאן מֵאַהֲבָה, כָּאן מִיִּרְאָה.

רַב יְהוּדָה רָמֵי, כְּתִיב: ״שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם״, וּכְתִיב: ״(הִנֵּה) אָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָכֶם וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה״! לָא קַשְׁיָא: כָּאן מֵאַהֲבָה אוֹ מִיִּרְאָה, כָּאן עַל יְדֵי יִסּוּרִין. אָמַר רַבִּי לֵוִי: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמַּגַּעַת עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה׳ אֱלֹהֶיךָ״.

דף פו:

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁדּוֹחָה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר הֲיָשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלֹא חָנוֹף תֶּחֱנַף הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוּב אֲלַי נְאֻם ה׳״.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה (שֶׁמְּקָרֶבֶת) אֶת הַגְּאוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב״, מָה טַעַם ״וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל״ — מִשּׁוּם דְּ״שָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב״.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁזְּדוֹנוֹת נַעֲשׂוֹת לוֹ כִּשְׁגָגוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה׳ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ״, הָא ״עָוֹן״ — מַזִּיד הוּא, וְקָא קָרֵי לֵיהּ מִכְשׁוֹל. אִינִי?! וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁזְּדוֹנוֹת נַעֲשׂוֹת לוֹ כִּזְכִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲלֵיהֶם (חַיֹּה) יִחְיֶה״! לָא קַשְׁיָא: כָּאן מֵאַהֲבָה, כָּאן מִיִּרְאָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמַּאֲרֶכֶת שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ (חָיוֹ) יִחְיֶה״.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָמְרִי בְּמַעְרְבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּה בַּר מָרִי: בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם: מִדַּת בָּשָׂר וָדָם, מַקְנִיט אֶת חֲבֵירוֹ בִּדְבָרִים — סָפֵק מִתְפַּיֵּיס הֵימֶנּוּ, סָפֵק אֵין מִתְפַּיֵּיס הֵימֶנּוּ. וְאִם תֹּאמַר מִתְפַּיֵּיס הֵימֶנּוּ — סָפֵק מִתְפַּיֵּיס בִּדְבָרִים, סָפֵק אֵין מִתְפַּיֵּיס בִּדְבָרִים,

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָדָם עוֹבֵר עֲבֵירָה בַּסֵּתֶר — מִתְפַּיֵּיס מִמֶּנּוּ בִּדְבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה׳״. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּחֲזִיק לוֹ טוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְקַח טוֹב״. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הִקְרִיב פָּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ״.

שֶׁמָּא תֹּאמַר פָּרֵי חוֹבָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה״.

תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה — מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ״. ״מֵהֶם״ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ״מִמֶּנּוּ״.

הֵיכִי דָּמֵי בַּעַל תְּשׁוּבָה? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּגוֹן שֶׁבָּאת לְיָדוֹ דְּבַר עֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וְנִיצַל הֵימֶנָּה. מַחֲוֵי רַב יְהוּדָה: בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה, בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

אָמַר רַב יְהוּדָה, רַב רָמֵי — כְּתִיב: ״אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה״, וּכְתִיב: ״מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ״! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּחַטָּא מְפוּרְסָם, הָא בְּחַטָּא שֶׁאֵינוֹ מְפוּרְסָם. רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב נַחְמָן: כָּאן בַּעֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ, כָּאן בַּעֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם.

תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אָדָם עוֹבֵר עֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה — מוֹחֲלִין לוֹ, שְׁנִיָּה — מוֹחֲלִין לוֹ, שְׁלִישִׁית — מוֹחֲלִין לוֹ, רְבִיעִית — אֵין מוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כֹּה אָמַר ה׳ עַל

שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ", (וְנֶאֱמַר:) "הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר".

מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי בְּצִיבּוּר, אֲבָל בְּיָחִיד — לָא, תָּא שְׁמַע: "הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר". (מִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין מוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ".)

תָּנוּ רַבָּנַן: עֲבֵירוֹת שֶׁהִתְוַדָּה עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים זֶה, לֹא יִתְוַדֶּה עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר. וְאִם שָׁנָה בָּהֶן — צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר. וְאִם לֹא שָׁנָה בָּהֶן, וְחָזַר וְהִתְוַדָּה — עֲלֵיהֶן עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: "כְּכֶלֶב שָׁב עַל קִיאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאִוַּלְתּוֹ".

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא מְשׁוּבָּח, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי פִּשְׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד". אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "כְּכֶלֶב שָׁב עַל קִיאוֹ וְגוֹ'" — כִּדְרַב הוּנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא, כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ — הוּתְּרָה לוֹ. הוּתְּרָה לוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר.

וְצָרִיךְ לְפָרוֹט אֶת הַחֵטְא, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב", דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה". אֶלָּא מַהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה: "וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב"? כִּדְרַבִּי יַנַּאי. דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהִרְבֵּיתָ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁאָמְרוּ דַּי — גָּרַם לָהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ אֱלֹהֵי זָהָב.

שְׁנֵי פַּרְנָסִים טוֹבִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר: יִכָּתֵב סוּרְחָנִי, שֶׁנֶּאֱמַר: "יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי", דָּוִד אָמַר: אַל יִכָּתֵב סוּרְחָנִי. שֶׁנֶּאֱמַר: "אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה".

מָשָׁל דְּמֹשֶׁה וְדָוִד לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלָּקוּ בְּבֵית דִּין, אַחַת קִלְקְלָה, וְאַחַת אָכְלָה פֵּגֵי שְׁבִיעִית. אָמְרָה לָהֶן אוֹתָהּ שֶׁאָכְלָה פֵּגֵי שְׁבִיעִית: בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, הוֹדִיעוּ עַל מָה הִיא לוֹקָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: עַל מַה שֶּׁזּוֹ לוֹקָה — זוֹ לוֹקָה. הֵבִיאוּ פֵּגֵי שְׁבִיעִית וְתָלוּ בְּצַוָּארָהּ, וְהָיוּ מַכְרִיזִין לְפָנֶיהָ וְאוֹמְרִין: עַל עִסְקֵי שְׁבִיעִית הִיא לוֹקָה.

מְפַרְסְמִין אֶת הַחֲנֻפִּין מִפְּנֵי חִילּוּל הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וְנָתַתִּי מִכְשׁוֹל לְפָנָיו". תְּשׁוּבַת הַמּוּחְלָטִין מְעַכֶּבֶת הַפּוּרְעָנוּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁנֶּחְתַּם עָלָיו גְּזַר דִּין שֶׁל פּוּרְעָנוּת.

שַׁלְוַת רְשָׁעִים סוֹפָהּ תַּקָּלָה, וְהָרְשׁוּת מְקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ, עָרוֹם נִכְנָס לָהּ וְעָרוֹם יֵצֵא מִמֶּנָּה, וּלְוַאי שֶׁתְּהֵא יְצִיאָה כְּבִיאָה. רַב כִּי הֲוָה נָפֵיק לְמֵידַן דִּינָא אָמַר הָכִי: בְּצִבּוּ נַפְשֵׁיהּ לְקִטְלָא נָפֵיק, וּצְבוּ בֵּיתֵיהּ לֵית הוּא עָבֵיד, וְרֵיקָן לְבֵיתֵיהּ אָזֵיל, וּלְוַאי שֶׁתְּהֵא בִּיאָה כִּיצִיאָה.

רָבָא כִּי הֲוָה נָפֵיק לְדִינָא אָמַר הָכִי:

דף פז.

בְּצִבּוּ נַפְשֵׁיהּ לְקַטְלָא נָפֵיק, וּצְבוּ בֵּיתֵיהּ לֵית הוּא עָבֵיד, וְרֵיקָן לְבֵיתֵיהּ אָזֵיל, וּלְוַאי שֶׁתְּהֵא בֵּיאָה כִּיצִיאָה. וְכִי הָוֵי חָזֵי אַמְבּוּהָא אַבָּתְרֵיהּ, אָמַר: "אִם יַעֲלֶה לַשָּׁמַיִם שִׂיאוֹ וְרֹאשׁוֹ לָעָב יַגִּיעַ. כְּגֻלָּלוֹ לָנֶצַח יֹאבֵד רוֹאָיו יֹאמְרוּ אַיּוֹ". רַב זוּטְרָא, כִּי הֲווֹ מְכַתְּפִי לֵיהּ בְּשַׁבְּתָא דְּרִיגְלָא, הֲוָה אָמַר: "כִּי לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן וְאִם נֵזֶר לְדוֹר וָדוֹר".

"שְׂאֵת פְּנֵי רָשָׁע לֹא טוֹב" — לֹא טוֹב לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁנּוֹשְׂאִין לָהֶם פָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. לֹא טוֹב לוֹ לְאַחְאָב שֶׁנָּשְׂאוּ לוֹ פָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יַעַן כִּי נִכְנַע (אַחְאָב מִלְּפָנָי) לֹא אָבִיא הָרָעָה בְּיָמָיו".

"לְהַטּוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט" — טוֹב לָהֶם לַצַּדִּיקִים שֶׁאֵין נוֹשְׂאִין לָהֶם פָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. טוֹב לוֹ לְמֹשֶׁה שֶׁלֹּא נָשְׂאוּ לוֹ פָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי", הָא אִילּוּ הֶאֱמַנְתֶּם בִּי — עֲדַיִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּם לִיפָּטֵר מִן הָעוֹלָם.

אַשְׁרֵיהֶם לַצַּדִּיקִים, לֹא דַּיָּין שֶׁהֵן זוֹכִין, אֶלָּא שֶׁמְּזַכִּין לִבְנֵיהֶם וְלִבְנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. שֶׁכַּמָּה בָּנִים הָיוּ לוֹ לְאַהֲרֹן שֶׁרְאוּיִין לִישָּׂרֵף כְּנָדָב וַאֲבִיהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַנּוֹתָרִים", אֶלָּא שֶׁעָמַד לָהֶם זְכוּת אֲבִיהֶם.

אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים, לֹא דַּיָּין שֶׁמְּחַיְּבִין עַצְמָן, אֶלָּא שֶׁמְּחַיְּבִין לִבְנֵיהֶם וְלִבְנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. הַרְבֵּה בָּנִים הָיוּ לוֹ לְכְנַעַן שֶׁרְאוּיִין לִיסָּמֵךְ כְּטָבֵי עַבְדּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אֶלָּא שֶׁחוֹבַת אֲבִיהֶם גָּרְמָה לָהֶן.

כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים — אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ, וְכָל הַמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים — כִּמְעַט אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים — אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ, מַאי טַעְמָא? כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא הוּא בְּגֵיהִנָּם וְתַלְמִידָיו בְּגַן עֵדֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא תַעֲזוֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת". וְכָל הַמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים — אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שֶׁלֹּא יְהֵא הוּא בְּגַן עֵדֶן וְתַלְמִידָיו בְּגֵיהִנָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָדָם עָשׁוּק בְּדַם נָפֶשׁ עַד בּוֹר יָנוּס אַל יִתְמְכוּ בּוֹ".

הָאוֹמֵר אֶחֱטָא וְאָשׁוּב אֶחֱטָא וְאָשׁוּב. לְמָה לִי לְמֵימַר "אֶחֱטָא וְאָשׁוּב, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב" תְּרֵי זִימְנֵי? כִּדְרַב הוּנָא אָמַר רַב. דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ — הוּתְּרָה לוֹ. הוּתְּרָה לוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר.

אֶחָטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר — אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: עַל כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה בֵּין לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה — יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר! אָפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, אַגַּב שָׁאנֵי.

עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם וְכוּ'. רָמֵי לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר חָבוּ לְרַבִּי אֲבָהוּ: עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר? וְהָא כְּתִיב: "אִם יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים"! מַאן אֱלֹהִים — דַּיָּינָא.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: "וְאִם לַה' יֶחֱטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל לוֹ"! הָכִי קָאָמַר: "אִם יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים" — יִמְחוֹל לוֹ. "וְאִם לַה' יֶחֱטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל בַּעֲדוֹ" — תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הַמַּקְנִיט אֶת חֲבֵירוֹ, אֲפִילּוּ בְּדִבְרִים — צָרִיךְ לְפַיְּיסוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּנִי אִם עֲרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי פִיךָ עָשֵׂה זֹאת אֲפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ". אִם מָמוֹן יֵשׁ בְּיָדְךָ — הַתֵּר לוֹ פִּסַּת יָד, וְאִם לָאו — הַרְבֵּה עָלָיו רֵיעִים.

(וְאָמַר) רַב חִסְדָּא: וְצָרִיךְ לְפַיְּיסוֹ בְּשָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יָשׁוֹר עַל אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חָטָאתִי וְיָשָׁר הֶעֱוֵיתִי וְלֹא שָׁוָה לִי".

(וְאָמַר) רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כָּל הַמְבַקֵּשׁ מְטוּ מֵחֲבֵירוֹ, אַל יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ פְּעָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָנָּא שָׂא נָא וְעַתָּה שָׂא נָא". וְאִם מֵת — מֵבִיא עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וּמַעֲמִידָן עַל קִבְרוֹ, וְאוֹמֵר: חָטָאתִי לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלִפְלוֹנִי שֶׁחָבַלְתִּי בּוֹ.

רַבִּי יִרְמְיָה הֲוָה לֵיהּ מִילְתָא לְרַבִּי אַבָּא בַּהֲדֵיהּ, אֲזַל אִיתְיֵב אַדִּשָּׁא דְּרַבִּי אַבָּא בַּהֲדֵי דְּשָׁדְיָא אַמְתֵּיהּ מַיָּא, מְטָא זַרְזִיפֵי דְּמָיָא אַרִישָׁא. אָמַר: עֲשָׂאוּנִי כְּאַשְׁפָּה. קָרָא אַנַּפְשֵׁיהּ: "מַאַשְׁפּוֹת יָרִים אֶבְיוֹן". שְׁמַע רַבִּי אַבָּא וּנְפַיק לְאַפֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא צְרִיכְנָא לְמִיפַּק אַדַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ".

רַבִּי זֵירָא כִּי הֲוָה לֵיהּ מִילְתָא בַּהֲדֵי אִינִישׁ, הֲוָה חָלֵיף וְתָנֵי לְקַמֵּיהּ וּמַמְצֵי לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּנֵיתֵי וְנִיפּוֹק לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ.

רַב הֲוָה לֵיהּ מִילְתָא בַּהֲדֵי הָהוּא טַבָּחָא, לָא אֲתָא לְקַמֵּיהּ. בְּמַעֲלֵי יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי אָמַר אִיהוּ: אֵיזִיל אֲנָא לְפַיּוֹסֵי לֵיהּ. פְּגַע בֵּיהּ רַב הוּנָא, אֲמַר לֵיהּ: לְהֵיכָא קָא אָזֵיל מָר, אֲמַר לֵיהּ: לְפַיּוֹסֵי לְפִלָנְיָא. אָמַר: אָזֵיל אַבָּא לְמִיקְטַל נַפְשָׁא. אֲזַל וְקָם עִילָּוַיהּ. הֲוָה יָתֵיב וְקָא פָּלֵי רֵישָׁא, דִּלֵּי עֵינֵיהּ וְחָזֵייהּ, אֲמַר לֵיהּ: אַבָּא אַתְּ? זִיל, לֵית לִי מִילְתָא בַּהֲדָךְ. בַּהֲדֵי דְּקָא פָּלֵי רֵישָׁא, אִישְׁתְּמִיט גַּרְמָא וּמַחֲיֵיהּ בְּקוֹעֵיהּ וְקָטְלֵיהּ.

רַב הֲוָה פָּסֵיק סִידְרָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי. עָיֵיל

דף פז:

אָתָא רַבִּי חִיָּיא — הֲדַר לְרֵישָׁא. עַיֵּיל בַּר קַפָּרָא — הֲדַר לְרֵישָׁא. אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי — הֲדַר לְרֵישָׁא. אָתָא רַבִּי חֲנִינָא (בַּר) חָמָא, אָמַר: כּוּלֵּי הַאי נָהֲדַר וְנֵיזִיל? לָא הֲדַר. אִיקְפִּיד רַבִּי חֲנִינָא, אָזַל רַב לְגַבֵּיהּ תְּלֵיסַר מַעֲלֵי יוֹמֵי דְּכִפּוּרֵי וְלָא אִיפַּיֵּיס.

וְהֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כָּל הַמְבַקֵּשׁ מָטוּ מֵחֲבֵירוֹ אַל יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ פְּעָמִים! רַב שָׁאנֵי. וְרַבִּי חֲנִינָא, הֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רָבָא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו — מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו!

אֶלָּא: רַבִּי חֲנִינָא חֻלְמָא חָזֵי לֵיהּ לְרַב דְּזַקְפּוּהוּ בְּדִיקְלָא, וּגְמִירִי דְּכֹל דְּזַקְפּוּהוּ בְּדִיקְלָא — רֵישָׁא הָוֵי. אָמַר: שְׁמַע מִינַּהּ בָּעֵי לְמֶעְבַּד רְשׁוּתָא וְלָא אִיפַּיֵּיס, כִּי הֵיכִי דְּלֵיזִיל וְלִגְמַר אוֹרָיְיתָא בְּבָבֶל.

תָּנוּ רַבָּנָן: מִצְוַת וִידּוּי עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: יִתְוַדֶּה קוֹדֶם שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה, שֶׁמָּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ בְּסָעוּדָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה קוֹדֶם שֶׁאָכַל וְשָׁתָה — מִתְוַדֶּה לְאַחַר שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה, שֶׁמָּא אֵירַע דָּבָר קַלְקָלָה בַּסְּעוּדָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה עַרְבִית — יִתְוַדֶּה שַׁחֲרִית. שַׁחֲרִית — יִתְוַדֶּה בְּמוּסָף, בְּמוּסָף — יִתְוַדֶּה בְּמִנְחָה, בְּמִנְחָה — יִתְוַדֶּה בִּנְעִילָה.

וְהֵיכָן אוֹמְרוֹ? יָחִיד אַחַר תְּפִלָּתוֹ, וּשְׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמְרוֹ בָּאֶמְצַע. מַאי אָמַר? אָמַר רַב: ״אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם״. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: ״מְמַעֲמַקֵּי הַלֵּב״. וְלֵוִי אָמַר: ״וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר״. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ״רִבּוֹן הָעוֹלָמִים״.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: ״כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ רַבּוּ מִלְּמָנוֹת וְחַטֹּאתֵינוּ עָצְמוּ מִסְּפֹר״. רַב הַמְנוּנָא אָמַר: ״אֱלֹהַי, עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְּדַאי. עַכְשָׁיו שֶׁנּוֹצַרְתִּי, כְּאִילּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי, קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בּוּשָׁה וּכְלִימָה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁלֹּא אֶחֱטָא, וּמַה שֶׁחָטָאתִי — מָרוֹק בְּרַחֲמֶיךָ, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין״. וְהֵיינוּ וִידּוּיָא דְּרָבָא כּוּלַּהּ שַׁתָּא, וּדְרַב הַמְנוּנָא זוּטָא בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי.

אָמַר מָר זוּטְרָא: לָא אָמְרָן, אֶלָּא דְּלָא אָמַר: ״אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ״, אֲבָל אָמַר: ״אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ״ — תּוּ לָא צְרִיךְ. דְּאָמַר בַּר הַמְדוּדֵי: הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, וַהֲוָה יָתֵיב, וְכִי מְטָא שְׁלִיחָא דְּצִבּוּרָא וְאָמַר: ״אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ״, קָם מֵיקָם, אָמַר: שְׁמַע מִינַּהּ עִיקַּר וִידּוּי הַאי הוּא.

תָּנַן הָתָם: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן אַרְבָּעָה פְּעָמִים בְּיוֹם: בְּשַׁחֲרִית, בְּמוּסָף, בְּמִנְחָה, וּבִנְעִילַת שְׁעָרִים. וְאֵלּוּ הֵן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים: בְּתַעֲנִיּוֹת, וּבְמַעֲמָדוֹת, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים.

מַאי נְעִילַת שְׁעָרִים? רַב אָמַר: צְלוֹתָא יַתִּירְתָּא. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: "מָה אָנוּ מָה חַיֵּינוּ". מֵיתִיבִי: אוֹר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, בְּשַׁחֲרִית מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, בְּמוּסָף מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, בְּמִנְחָה מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, בִּנְעִילָה מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁיכָה מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, וְחוֹתֵם בְּוִידּוּי — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שָׁבַע, וְאִם רָצָה לַחְתּוֹם בְּוִידּוּי — חוֹתֵם. תְּיוּבְתָּא דְּשְׁמוּאֵל תְּיוּבְתָּא.

עוּלָּא בַּר רַב נְחֵית קַמֵּיהּ דְּרָבָא. פְּתַח בְּ"אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ" וְסַיֵּים בְּ"מָה אָנוּ מָה חַיֵּינוּ", וְשַׁבְּחֵיהּ. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן אָמַר: וְיָחִיד אוֹמְרֵהּ אַחַר תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר רַב: תְּפִלַּת נְעִילָה פּוֹטֶרֶת אֶת שֶׁל עַרְבִית. רַב לְטַעְמֵיהּ, דַּאֲמַר: צְלוֹתָא יַתִּירָה הִיא, וְכֵיוָן דְּצַלִּי לֵיהּ — תּוּ לָא צָרִיךְ.

וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָאָמַר רַב: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת! לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר חוֹבָה קָאָמַר.

מֵיתִיבִי: אוֹר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, שַׁחֲרִית שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, מוּסָף שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, בִּנְעִילָה מִתְפַּלֵּל שָׁבַע וּמְתוַדֶּה, עַרְבִית מִתְפַּלֵּל שָׁבַע מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל מִשּׁוּם אֲבוֹתָיו: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שְׁלֵימוֹת,

דף פח.

מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הַבְדָּלָה בְּחוֹנֶן הַדַּעַת! תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: כָּל חַיָּיבֵי טְבִילוֹת — טוֹבְלִין כְּדַרְכָּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. נִדָּה וְיוֹלֶדֶת — טוֹבְלוֹת כְּדַרְכָּן בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים.

בַּעַל קֶרִי — טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ עַד הַמִּנְחָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ.

וּרְמִינְהוּ: הַזָּב וְהַזָּבָה הַמְצוֹרָע וְהַמְצוֹרַעַת וּבוֹעֵל נִדָּה וּטְמֵא מֵת — טוֹבְלִין כְּדַרְכָּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, נִדָּה וְיוֹלֶדֶת — טוֹבְלוֹת כְּדַרְכָּן בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. בַּעַל קֶרִי — טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה אֵין יָכוֹל לִטְבּוֹל.

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּצַלִּי תְּפִלַּת נְעִילָה, הָא דְּלָא צַלִּי.

אִי דְּצַלִּי, מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? קָא סָבְרִי רַבָּנַן: טְבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה.

מִכְּלָל דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר לָאו מִצְוָה. וְהָתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה שָׁם כָּתוּב עַל בְּשָׂרוֹ — הֲרֵי זֶה לֹא יִרְחַץ וְלֹא יָסוּךְ וְלֹא יַעֲמוֹד בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת. נִזְדַּמְּנָה לוֹ טְבִילַת מִצְוָה — כּוֹרֵךְ עָלָיו גֶּמִי וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹרֵד וְטוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְשַׁפְּשֵׁף.

וְקַיְימָא לַן דִּבְטְבִילָה בִּזְמַנָּהּ, מִצְוָה פְּלִיגִי.

הָהִיא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: דַּיָּהּ לִטְבִילָה שֶׁתְּהֵא בָּאַחֲרוֹנָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָרוֹאֶה קֶרִי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — יוֹרֵד וְטוֹבֵל, וְלָעֶרֶב יְשַׁפְּשֵׁף. לְעֶרֶב? מַאי דַּהֲוָה הֲוָה? אֶלָּא אֵימָא: מִבָּעֶרֶב יְשַׁפְּשֵׁף. (קָא סָבַר מִצְוָה לְשַׁפְּשֵׁף.)

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: הָרוֹאֶה קֶרִי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — עֲוֹנוֹתָיו מְחוּלִין לוֹ. וְהָתַנְיָא: עֲוֹנוֹתָיו סְדוּרִין! מַאי סְדוּרִין — סְדוּרִין לִימָּחֵל.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הָרוֹאֶה קֶרִי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — יִדְאַג כָּל הַשָּׁנָה כּוּלָּהּ, וְאִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה — מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תֵּדַע, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ רָעֵב וְהוּא שָׂבֵעַ. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: מַפִּישׁ חַיֵּי סָגֵי וּמַסְגֵּי.

הֲדַרַן עָלָךְ יוֹם הַכִּפּוּרִים וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת יוֹמָא